

**TEMATIKUS
PRESBITERI FÜZETEK II.**

Hitvallásismeret, felekezetismeret

Kisköri presbiterképzés 2016.

Összeállította:

a dr. Judák Endre szerkesztésében megjelent
Presbiteri Füzetek II/1-6. kötete alapján
dr. Szilágyi Sándor
a Presbiterképzési Bizottság ügyvezető elnöke

ISBN

Kiadó:

Magyar Református Presbiteri Szövetség

Felelős kiadó:

dr. Szilágyi Sándor
a MRPSz ügyvezető elnöke

Nyomda:

Prime Rate Kft.

HITVALLÁSI SMERET

Kérdések és válaszok • <i>Apostagi Zoltán</i>	5
Káté-kérdések és magyarázatuk • <i>Csiha Kálmán</i>	7
I. Úrnapja 1-2. kérdés/felelet	7
II. Úrnapja 3-5. kérdés/felelet	13
III. Úrnapja 6-8. kérdés/felelet	19
IV. Úrnapja 9-11. kérdés/felelet	22
V. Úrnapja 12-15. kérdés/felelet	24
VI. Úrnapja 16-19. kérdés/felelet	26
VII. Úrnapja 20-23. kérdés/felelet	30
VIII. Úrnapja 24-25. kérdés/felelet	33
IX. Úrnapja 26. kérdés/felelet	35
X. Úrnapja 27-28. kérdés/felelet	42
XI. Úrnapja 29-30. kérdés/felelet	45
XII. Úrnapja 31-32. kérdés/felelet	47
XIII. Úrnapja 33-34. kérdés/felelet	50
XIV. Úrnapja 35-36. kérdés/felelet	52
XV. Úrnapja 37-39. kérdés/felelet	54
XVI. Úrnapja 40-44. kérdés/felelet	56
XVII. Úrnapja 45. kérdés/felelet	63
XVIII. Úrnapja 46-49. kérdés/felelet	64
XIX. Úrnapja 50-52. kérdés/felelet	66
XX. Úrnapja 53. kérdés/felelet	69
XXI. Úrnapja 54-56. kérdés/felelet	70
XXII. Úrnapja 57-58. kérdés/felelet	77
XXIII. Úrnapja 59-61. kérdés/felelet	81
XXIV. Úrnapja 62-64. kérdés/felelet	83
XXV. Úrnapja 65-68. kérdés/felelet	85
XXVI. Úrnapja 69-71. kérdés/felelet	87
XXVII. Úrnapja 72-74. kérdés/felelet	88
XXVIII. Úrnapja 75-77. kérdés/felelet	92
XXIX. Úrnapja 78-79. kérdés/felelet	96
XXX. Úrnapja 80-82. kérdés/felelet	97
XXXI. Úrnapja 83-85. kérdés/felelet	102
XXXII. Úrnapja 86-87. kérdés/felelet	106
XXXIII. Úrnapja 88-92. kérdés/felelet	110
XXXIV. Úrnapja 93-95. kérdés/felelet	115
XXXV. Úrnapja 96-98. kérdés/felelet	118
XXXVI. Úrnapja 99-100. kérdés/felelet	121

XXXVII. Úrnapja	101-102. kérdés/felelet	124
XXXVIII. Úrnapja	103. kérdés/felelet	125
XXXIX. Úrnapja	104. kérdés/felelet	129
XL. Úrnapja	105-107. kérdés/felelet	131
XLI. Úrnapja	108-109. kérdés/felelet	135
XLII. Úrnapja	110-111. kérdés/felelet	139
XLIII. Úrnapja	112. kérdés/felelet	141
XLIV. Úrnapja	113-115. kérdés/felelet	144
XLV. Úrnapja	116-119. kérdés/felelet	148
XLVI. Úrnapja	120-121. kérdés/felelet	152
XLVII. Úrnapja	122. kérdés/felelet	154
XLVIII. Úrnapja	123. kérdés/felelet	154
XLIX. Úrnapja	124. kérdés/felelet	155
L. Úrnapja	126. kérdés/felelet	156
LI. Úrnapja	126. kérdés/felelet	157
LII. Úrnapja	127-129. kérdés/felelet	158

FELEKEZETISMERET

Bevezető • <i>Kiss Endre József</i>	160
Egyház és egyházak	163
Felekezeti viszonyok vallási háttérre	165
Vallás és felekezet	170
A keresztyénség	176
Egyház és világ	179
Az egyházi törvény	188
Orthodox és katolikus felekezetek	192
A reformáció egyházai	200
Kegyességi irányzatok kiségyházai	212
Ecclesiola extra ecclesiam	224
Új tanok jegyében	229
Kiegészítések a Felekezetismeret fejezethez • <i>Dr. Ritoók Pál †, dr. Viczián Miklós</i>	240
Három keresztyén felekezet hitvallásainak az összevetése	240
Egyistenhívó vallások	250
Az örök világtörvény vallásai	257

Kérdések és válaszok, avagy az üdvösség KRESZ-táblái

✍ Apostagi Zoltán

Úgy gondolom, nem túlzás, amikor azt mondom, hogy Isten első két kérdése az Édenkertben hangzott el. *Hol vagy?* Egy nemzedékkel később már azt kérdezi, kell kérdeznie: *Miért gerjedtél haragra, miért horgasztod le a fejed?* S a következő kérdés már: *Hol van Ábel, a testvéred?* Micsoda döbbenetesen gyors eltorzulás! Micsoda lelki-kozmikus távolodás! Félelmetes, hogy micsoda sátáni gyorsító energia került az ember lelkébe. Isten azonban kérdez, hogy megállásra kényszerítsen, hogy fölismerjük engedetlenségünket, haragunkat és gyilkos cselekedetünket. Hol utánunk jön, hol elénk áll, de mindenképpen tanít, sőt munkálkodik bennünk, még akkor is, ha ez nem látványos, és nem érzékelhető és érthető azonnal számunkra.

Káténk is ezt teszi. Kérdez, ahogy a tanár kérdezi a nebulót, aki még nem tudja, hogy mi végre jött a világra, hogy előbb-utóbb otthonra leljen. Nekünk is otthonra kell találnunk, meg kell találnunk földi és mennyei szálláshelyünket, hogy hittel megerősített tudatos életünkkel, bizonyosságunk vigaszerejével küzdhessünk a lét és öröklét olykor nagyon is kíméletlen, fojtogató, mármár gyilkos kérdéseivel szemben. Addig azonban, amíg a lét-öröklét lelket sokkoló kérdéseivel az életünkre tör, az Isten kérdése mindig humánus, megbízható és üdvözítő, s ezt a szemléletet és módszert veszi át Káténk is. Nem letaszít, hanem fölemel, nem megaláz, hanem tanít, nem eltitkol, hanem közöl, hirdet, megoldást, azaz a kárhozatosan fogcsikorgató lét-öröklét helyett ÉLETet ad.

A kérdés, hogy vannak-e igazi, a lét nehézségeinek megoldását kereső kérdéseink, föltesszük-e, s ha igen, kinek? Kitől és mitől akarunk választ kapni? Önmagunktól, ismerősöktől, csupán a pszichológusoktól, vagy netán pótszerektől? Egyáltalán megtaláljuk-e a kérdést? Látjuk-e a mi valós problémáink, nyüglődéseink gyökerét? Ha valamiben, ebben bizonyosan segít Káténk kérdésrendszere. Mi több, a választ is megadja, de nem a saját emberi bölcsessége szerint, hanem az isteni üdvözíteni- és megszentelni-tudás erejével. Ne akarjunk tehát a magunk logikája után menni, hanem engedjük vezetni ma-

gunkat a kinyilatkoztatott igazsággal megtámogatott gondolatmenet szerint, hogy célba érve elmondhassuk az egyetlen jó választ: „...*nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok...*” ezért „...*minden az én üdvösségemre kell, hogy szolgáljon.*”.

Minden olvasóra Isten áldását kérem és kívánom, hogy ugyanazon kérdések mentén haladva mindenki ugyanabba a CÉLba jusson!

Tudjuk, hogy a Káté három nagy részre oszlik:

- Az első rész szól az ember nyomorúságáról, arról, hogy bűnösök vagyunk, és egyszer meg kell halnunk,
- a második az ember megváltásáról, arról, hogy Jézus Krisztus bűneinkért való szenvedésével nekünk bűnbocsánatot és örökéletet szerzett;
- a harmadik rész szól a háládatosságról. Ide tartoznak a jó cselekedetekkel kapcsolatos kérdések is.

Hitvallásismeret

Katé kérdések és magyarázatuk

(az Egységes Zsinat által 2013. június 28-án elfogadott szöveg¹
Dr. Csiha Kálmán magyarázatával)

I. ÚRNAPJA

1. Mi életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod?

Az, hogy testestől-lelkestől – akár élek, akár halok – nem az önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok. Ő drága vérével minden bűnömért maradéktalanul megfizetett, és az ördög hatalmából megszabadított. Úgy megőriz, hogy mennyei Atyám akarata nélkül egy hajszál se hullhat le fejemről, sőt mindennek üdvösségemre kell szolgálnia. Ezért Szentlelkével bizonyosságot ad örök életemről, és szív szerint hajlandóvá és készsé tesz arra, hogy szüntelenül neki éljek.

Az embernek sokszor van vigasztalásra szüksége. Nem minden megy úgy, ahogyan szeretnénk. Sokszor nem sikerül valami. El szeretnénk menni egy szép alkalomra, és nem mehetünk el. Nem sikerül egy vizsga. Rosszindulatú emberek fenyegetnek. Anyagi gondjaink vannak. Megbetegszünk. Meghal valakink, akit szerettünk. Egyedül maradunk.

Sok vigasztalásra van szükségünk, és sok vigasztalás is van az életben. Például vigasztalás egy jó film, vigasztalás egy barátnak a látogatása, vigasztalás egy jó kiránduláson való részvétel, vigasztalás az, ha valakinek felemelik

¹ A legújabb zsinati szöveg lábjegyzeteiben megtalálhatók a hivatkozások a Szentírás megfelelő verseire.

a fizetését, ha kap egy szép ruhát. Sok vigasztalás van. Itt azonban arról van szó, hogy mi életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod. Vagyis egy olyan vigasztalást keresünk, amely életünk minden helyzetében, és halálunk óráján is vigasztalás lesz. Vajon ha valaki haldoklik és azt mondják neki, hogy a városban vetítenek egy jó filmet, az vigasztalás számára? Nem vigasztalás. Vagy ha azt mondják, hogy felemelik a fizetését jövő hónapban, vigasztalás ez akkor számára? Nem. Ha azt mondják, hogy szép ruhát vesznek neki a jövő héten, vigasztalás lesz neki? Nem lesz vigasztalás. Az emberi kicsi vigasztalások csak bizonyos határig érvényesek. A nagy vigasztalás mindig érvényes. Mi ez a nagy vigasztalás? Az, hogy akár élek, akár halok, testestől, lelkestől Jézus Krisztusé vagyok, vagyis egész életemben ő vigyáz reám. Nem vagyok soha sem egyedül, elkerülhetek akárhova, lemaradhatnak mellőlem mind a szereteteim, akkor is ő ott van, vigyáz reám. Ha egyszer eljön a halál, akkor is ott lesz, és az örökéletben is ott lesz, vigyáz reám, mert én az övé vagyok.

Én ezt a kérdést megtanultam akkor, amikor konfirmáltam, és úgy gondoltam, hogy értem, és értettem is. Vizsgáztam belőle, amikor felvételiztem a teológiára, később vizsgáztam belőle a teológián, aztán fiatal lelkipásztor koromban tanítottam a konfirmandusokat, és úgy gondoltam, hogy ezt a kérdést tökéletesen értem. De tudjátok, mikor értettem meg igazán? Amikor a kommunista diktatúra idején elfogtak, vattatni kezdtek, senki nem volt velem, teljesen egyedül voltam, és úgy éreztem: itt meg kell halni. Akkor jutott eszembe a Heidelbergi Káté első kérdése: Mi életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod? Az, hogy én a Jézus Krisztusé vagyok, testestől, lelkestől, életben, halálomban. Akkor jutott ennek a nyomán eszembe, hogy velem nem az lesz, amitől én félek, velem nem az lesz, amit a rosszindulatú emberek akarnak, velem az lesz, amit Isten akar. Mert én az övé vagyok, és az ő hatalmából engem senki ki nem vehet. Azért tanuljátok jól meg ezt a kérdést és a Káté minden kérdését. Mert sokszor úgy fogjátok gondolni, hogy értitek, és bizonyos fokig érteni is fogjátok. De az Isten Igéjében és a Heidelbergi Kátében (mert az az Isten Igéjére épül) sok drága kincs van elrejtve, amit csak életünk bizonyos idején és bizonyos események között értünk meg igazán. Ami akkor fog kinyílni a lelkünkben, amikor szükség lesz reá. Azért a Heidelbergi Káté térkép, de útravaló is, és aki megtanulja, szívébe zárja, lehet, hogy majd egyszer öt év múlva fogja megérteni, mi az Isten rá vonatkozó vigasztalása, és akkor fogja majd megköszönni Istennek, hogy megkapta a Kátén keresztül az ő üzenetét.

Mit jelent az, hogy én a Jézus Krisztusé vagyok? Azt, hogy Isten rendelt el erre az életre, és ezzel az élettel én egyszer neki kell hogy elszámoljak. Mit gondoltok, lehet-e valaki öngyilkos? Szabad-e öngyilkosnak lenni? Nem. Mert

az életem nem az enyém, az életet nem én teremtettem. Kaptam Istentől. Jézus Krisztusé vagyok. Csak az ő akarata szerint mehetek el ebből a földi életből az örökéletbe. Ezért az Istenben hívő ember nem lesz öngyilkos, nem roppan össze, nem esik kétségbe. Nézzünk körül: hány ember van a világon, akinek ha nem sikerül valami, pl. egy egyetemi felvételi vagy egy betegségből való gyógyulás vagy valami szép terve, akkor rögtön összeroppan, tönkremegy, esetleg öngyilkosságon gondolkozik. Ez azért van, mert elhagyatva érzi magát. Nincs lelki tartása, nincs reménysége, nincs kire támaszkodnia, nincs meg ez az egyetlenegy vigasztalása. Nagy dolog az, hogy Jézus Krisztusé vagyok. Milyen szomorú sorsa van egy árva gyermeknek, aki azt sem tudja, hogy ki volt az édesapja vagy az édesanyja, és nincs senki hozzátartozója sem. Nagy dolog a világon tartozni valakihez. Nagy dolog lenni valakié. Nem tudom, ismeritek-e Adynak a versét:

Ezért minden: önkínzás, ének,
Szeretném, hogyha szeretnének,
S lennék valakié,
Lennék valakié.

Még Adynak is fáj, hogy nem tartozik szorosán valakihez. Az istenes verseiben az Istennel való találkozás örömét találjuk meg. Amikor Istenhez közel érkezett, boldog emberré vált. A hitetlen ember olyan, mint az árva gyermek: senkié. Az Istenben hívő ember, a Jézus Krisztusban hívő ember nem árva gyermek, hanem tudja, hogy reá valaki mindig vigyáz, őt valaki szereti, valakire mindig számíthat az életben. Mi is számíthatunk mindig Istenre. A hitetlenek árva gyermekek, az Istenben hívők: az Isten családjának tagjai. Az anyaszentegyház az Isten gyermekeinek a közössége, persze csak azok számára, akik valóban hisznek. A Heidelbergi Káté is a hívő ember bizonyágtétele, hitvallása. Nem tudja mindenki elmondani, hogy a Jézus Krisztusé vagyok, csak aki szereti Istent, csak aki átadta szívét Jézus Krisztusnak. Azért a hitetlenek közül nem tudják sokan megérteni életünket és a Heidelbergi Kátét sem. Ezért nagy dolog az, hogyha nekünk megvan a lelki látásunk, és észre tudjuk venni Istent és az Úr Jézus Krisztust. Akkor nem vagyunk árva gyermekek.

A Káté azt mondja, hogy Jézus Krisztus az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett. Erről fogunk még részletesebben beszélni. Hol tett eleget? A keresztfán. Vajon nincs olyan bűnünk, amiért nem elég az értünk való szenvedése? Úgy van írva a Szentírásban: „Nincs immár semmi kárhoztatása azoknak, akik Krisztus Jézusban vannak” (Róm 8,1). Ha valamikor majd nagyon gyötörne benneteket egy bűn, s úgy éreznétek, hogy erre nincs bocsánat, mondjátok el az Úr Jézusnak, és ne felejtsetek el, hogy ő minden bűnün-

kért tökéletesen eleget tett. Aki benne hisz és megbánja bűneit, annak minden meg van bocsátva, ha szív szerint hozzá tért. Persze mondhatnánk azt, hogy akkor nyugodtan vétkezhetünk, mert Isten mindent megbocsát. Csakhogy aki igazán hisz Jézusban, az nem akar vétkezni, hanem harcol a bűnei ellen. Aki úgy gondolkozik, hogy nyugodtan vétkezhetem, mert úgymint minden meg van bocsátva, annak a vétké megmarad. De aki igazán megbánja a bűneit s nem akar többet vétkezni, az bocsánatot nyer.

Jézus engem a Sátán minden hatalmától megszabadított, mondja a Káté. Lehet, hogy találkoztok sátánistákkal vagy olyan emberekkel, akik azt fogják mondani, hogy meg tudnak „csináltatni” benneteket, hogy hatalmuk van rajtatok. Ne felejtsetek el, hogy ha Jézus Krisztusban hisztek, a Sátán minden hatalmától meg vagytok szabadítva. Nem lehet úr felettetek a gonosz. Semmiféle bűbájossággal nem uralkodhatnak rajtatok. Ha valaki el akarja hitetni veletek ezeket a dolgokat, gondoljatok mindig arra, hogy ti a Jézus Krisztuséi vagytok, s akkor megszabadultok minden kísértéstől.

Úgy megőriz Jézus, hogy az én Mennyei Atyám akarata nélkül még csak egy hajszál sem eshetik le a fejemről. Vajon ez azt jelenti, Isten azzal foglalkozik, hogy hajunk szálait számolgatja? Nem. Ez egy kifejezés. Azt jelenti, hogy a legkisebb dolog sem történhet velem az ő tudta és akarata nélkül, sőt inkább mindennek az én üdvösségemre kell szolgálnia.

Mi az üdvösség? Emlékeztek az előkészítő kérdésekre? Mit jelent üdvözülni? Üdvözülni azt jelenti: bejutni az örökéletbe. Mi az üdvösség? Az örökélet boldogsága, ami azonban már itt a földön megkezdődik. Az üdvösség szónak vannak társszavai. Ha ezekre gondolunk, akkor jobban meg tudjuk érteni az üdvösség jelentését. Üdvösség, üdvözülni, üdv, üdülősabadság, üdülés, felüdülés. Képzeljétek el egy szép kirándulást. Megérkezik az ember egy tó mellé, az erdőben énekelnek a madarak, tűz a napsugár, nyár, öröm, boldogság vesz körül, és felüdül a lelked. Ilyen az üdvösség is, lelki felüdülés, szép tiszta élet Isten közelében, amely nemcsak az örökéletben van, hanem már megkezdődik itt a földi életben is. Úgy folytatódik tovább a Káté: azért engem Szentlelkével biztosít az örökélet felől. Én nem tudom, ti gondolkoztatok-e már azon, hogy van-e élet a halál után. Most már tudományosan is feszegetik ezt a kérdést. Bizonyára ismerős már ez a kérdés: élet a halál után, a klinikai halálon átment emberek sötét alagút- és fényjelenség-látása s azok az izgalmas és nagy vonalakban egymással megegyező beszámolóik, amelyek mind arról beszélnek, hogy a halál után folytatás következik. Lehet, hogy ti még kevésbé gondoltatok az örökéletre, mert még a földi élet elején vagytok, a földi élet dolgaival vagytok elfoglalva, de erre fel kell készülni mindenkinek, mert vagy a szeretteink mennek el hamarabb, vagy közülünk távozik valaki várat-

lanul, vagy mi megyünk el. Az életet és a halál idejét nem lehet előre tudnunk, de kell tudni, hogy hova jutunk a halál után. A Káté itt azt mondja: Szentlelkével biztosít az örökélet felől. Ez azt jelenti, hogy míg olvassuk a Bibliát, templomba járunk, egyszer csak elkezdjük érezni a lelkünkben, hogy csakugyan van örökélet. Bizonyosak leszünk benne, hogy Jézus Krisztus szeretett bennünket, azért jött le a földre. Meghalt értünk, megszerezte bűneink bocsánatát, feltámadott, hogy megmutassa, van örökélet, s megígérte, átvisz bennünket oda a halál után. Nem biztos, hogy ez a bizonyosság egyszerre születik meg az ember szívében. Lehet, hogy sok vitatkozás közben végiggondolod, hogy így van, vagy nem így van. De az a fontos, hogy tisztázd magadban lassan, s hogyha valami kérdésed van, akkor kérdezd meg a kátéórákon a lelkipásztort, hiszen a konfirmáció arra való, hogy benned sok kérdés tisztázódjon. Végül így fejeződik be az első fejelet: szív szerint hajlandóvá és készszé tesz arra, hogy ezután őneki éljek.

Szép kifejezés: szív szerint. Csak így érdemes élni. Ez olyan, mint a házasság. Vannak érdekházasságok, ahol nem szeretik egymást, nem szív szerint élnek együtt. S vannak házasságok, melyeket szerelemből kötöttek, és amelyekben a házastársak szeretik egymást. Lehet, szegényebbek, mint a másik házasságban lévők, de boldogok, mert szív szerint élnek együtt. Ilyen az Istenhez való kapcsolódás is. Akik templomba jönnek, azokat nem büntetik meg, ha nem jönnek. Nem kényszerítik, hogy templomba jöjjenek, sőt a kommunizmus idején még szemükre hányták, hogy templomba járnak, de mégis jöttek. Miért jöttek? Hozta őket a szívük. Szív szerint jöttek. Nem tudom, ti hogyan jártok kátéórára. Lehet, hogy küldtek benneteket, vagy ti akartatok jönni. Nem tudom, ezt ti kell hogy magatokban eldöntsétek. De a kátéórák csak úgy lesznek szépek, ha szív szerint jöttök. A keresztyén élet is csak úgy lesz szép, ha szív szerint akartok Jézus Krisztus szerint élni. Kétféleképpen lehet konfirmálni. Lehet konfirmálni az eszünkkel, s lehet konfirmálni a szívünkkel. Mind a kettővel kell. Az eszünkkel is, mert meg kell tanulni a kérdéseket, kell tudni a hitünket, értelmes emberekként el kell tudni mondani másoknak is, de ez nem elég. Szeretni is kell az Istent, szív szerint is konfirmálni kell. Isten segítsen meg benneteket, hogy szív szerint konfirmálatok, hogy szív szerint legyetek itt minden órán.

Összefoglalás:

Én a Jézus Krisztusé vagyok, reám Isten vigyáz. Bűneimért Jézus szenvedett és a Sátán hatalmától megváltott. E földi élet után örökéletet ad nekem, és már itt a földön megsegít, hogy szív szerint őneki éljek.

2. Mit kell tudnod ahhoz, hogy ezzel a vigasztalással boldogul élhess és halhass?

Először azt, hogy milyen súlyos a bűnöm és nyomorúságom.

Másodszor azt, hogy miképpen szabadít meg Isten a bűnből és nyomorúságból.

Harmadszor, hogy szabadításáért milyen nagy hálaival tartozom Istennek.

Tehát három dolgot kell tudnom.

Először: Hogy bűnös vagyok.

Másodszor: Hogy Jézus Krisztus megváltott az én bűnemtől és nyomorúságomtól (tehát nem én váltom meg önmagammat, hanem ő vált meg engem).

Harmadszor: Hálas kell hogy legyek Istennek.

Ez a három dolog, hogy bűnös vagyok, hogy Jézus Krisztus megváltott, s én hálaból Isten szerint kell hogy éljek, olyan, mint egy háromlábú asztal. Ha az asztalnak az egyik lába hiányzik, akkor felborul. A keresztyén élet is ilyen: ha egyik ebből a háromból hiányzik, felborul. Lássuk meg, hogyan borul fel.

Ha nem tudom, hogy bűnös és nyomorult vagyok, akkor nagyképű, beképzelt ember lesz belőlem. Mindenkit megkritizálok, leszólok, magamat tökéletesnek képzelem. Olyan leszek, mint a farizeusok voltak az Újszövetségben. S az lesz a legnagyobb bűnöm, hogy képtelen vagyok meglátni: én is csak olyan bűnös vagyok, mint a többi ember.

Mi történik, ha nem tudom, hogy Jézus Krisztus megváltott minden bűnemtől és nyomorúságomtól? Ha csak a bűneimet látom, és azt, hogy nem tudok tökéletes lenni, akkor kétségbeesett ember leszek. Elvesztem a reménységet, mert tudom, hogy bűneimért büntetést érdemelek, s reszketve várom az Isten ítéletét. Elfelejtkezem arról, hogy Isten szeret, Jézus Krisztusban utánam jött és nekem megbocsát. Ezért nem leszek Isten szerinti ember, mert nem lesz a szívemben a Krisztus megváltásának az öröme. Szomorú, kétségbeesett ember leszek.

Mi történik, ha tudom azt, hogy bűnös vagyok és Jézus Krisztus megváltott, de nem tudom azt, hogy milyen hálaadással tartozom Istennek ezért a megváltásért? Akkor arra gondolok, hogy bűnös vagyok, de Isten Jézus Krisztusért megbocsát, s ezért nyugodtan megint vétkezem. Újra bocsánatot kérek és újra vétkezem, mert megbocsát Isten, s így komolytalanná teszem egész keresztyén életemet, s a végén már nem is bocsát meg Isten, mert ő csak azoknak bocsát meg, akik harcolnak a bűneik ellen, és akiknek szívében látja az őszinteséget, a bűn elleni harcot s az Isten iránti hálát.

Ismertem egy embert, aki nagy keresztyénnek tartotta magát, csak éppen megcsalta a feleségét. Aztán megbánta. Sírva bánta meg. Bocsánatot kért Is-

tentől és a feleségétől, s miután nagyon boldogan úgy érezte, hogy mindkettőtől megkapta a bocsánatot, a következő héten megint megcsalta a feleségét, és ez így ment tovább. Így nem lehet. Isten teljes bűnbocsánatot ad nekünk, de bűneinkből teljes megtérést is kér tőlünk.

Vigyázzatok azért, hogy ez a három megmaradjon az életetekben. Ez a keresztjén élet háromlábú asztala.

Bűnös vagyok.

Jézus Krisztusért bocsánat vár Istennél.

Teljes erőmmel úgy kell élnem, hogy megmutassam az Isten iránti hálámat.

Ha az egyik is hiányzik e háromból, fel fog borulni az életetek. Ezért a Káté első része az ember nyomorúságáról, második része az ember megváltásáról, a harmadik az ember háládatosságáról szól.

II. ÚRNAPJA

3. Honnan ismered meg nyomorúságodat?

Isten törvényéből.

Vajon saját bűnösségünket meg tudjuk ismerni az Isten törvényén kívül? Minden ember meg van arról győződve, hogy ő igazán jó, a többiek lehetnek bűnösök, nyomorultak, de ő a lelke mélyén jó, még akkor is, ha néha hibákat követ el. Az 1930-as években bekerítették a rendőrök New York egyik legvérengzőbb rablógyilkosát. A felszólításra nem adta meg magát. A tűzparbajban 12 rendőrt megölt, végül ő is halálos sebet kapott. Mielőtt meghalt volna, egy papírra a vérével ráírta: Én jó ember voltam. Még ő is meg volt győződve arról, hogy jó volt. Ha csak saját magunkhoz hasonlítjuk magunkat, nincs hasonlítási alapunk. Nem tudjuk magunkat megismerni. Ha a szomszédhoz hasonlítjuk magunkat? Kevés embert láttam eddig, aki azt mondta volna, hogy a szomszédja sokkal jobb, mint ő. Általában a szomszédokat bűnösebbeknek, rosszabbaknak gondoljuk, mint mi vagyunk. Erről gondoskodik a saját ó emberünk, a bennünk lévő önzés. Így nem tudjuk megállapítani, hogy milyenek vagyunk.

Kihez kell magunkat hasonlítanunk? Egyvalaki van, aki bűn nélküli és tökéletes volt: Jézus Krisztus. Hozzá kell magunkat mérnünk. Hol találjuk meg Jézus Krisztust? A Szentírásban. Ezért a Szentírás az a tükör, amelybe ha benézünk, meglátjuk a saját magunk arcát, és meglátjuk azt is, hogy milyeneknek kell lennünk, mit kíván tőlünk Krisztus. Az Isten törvénye az, ami nekünk utat mutat.

4. Mit követel tőlünk Isten törvénye?

Krisztus az, aki megtanítja nekünk a törvény lényegét Máté evangéliuma 22. részében: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták.”

Az Isten törvényére Krisztus Urunk tanít bennünket. Két iránya van ennek a törvénynek: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez azt jelenti, hogy Isten szeretetének teljes szívből kell történnie. Vajon szeretjük-e Istent? Vagy csak az ajándékait szeretjük? Sokan vannak, akik megbetegszenek, és akkor rögtön zúgolódnak Isten ellen. Nem sikerül nekik valami, és akkor elfordulnak Istentől. Ez azt jelenti, hogy nem is Istent szerették, csak az ajándékait: az egészséget vagy az anyagi jólétet, s mikor ezt elvesztették, már Istent sem szerették. Teljes lelkünkől, teljes elménkől kell szeretnünk Istent. Ez azt jelenti, hogy Isten szeretete nemcsak érzelem, hanem értelem is, teljes életünk átadása is. Ez az első és nagy parancsolat.

Mit gondoltok, akik káromkodnak, azok eleget tesznek ennek a parancsolatnak? Azok szeretik Istent? Nem szeretik. Még akkor sem, ha azt mondják, hogy szeretik, akkor sem szeretik teljes szívükből, mert a szájukon ott van az istengyalázó beszéd. Akit igazán szeretünk, azt nem tudjuk gyalázni. Arról nem tudunk minden gonosz dolgot elmondani. Azt mindig szeretettel említjük. Mit gondoltok, akik nem járnak templomba, azok szeretik igazán Istent? Én azt gondolom, hogy ha igazán teljes szívből szeretnék Istent, nem csak szívük egy kicsi részéből, hanem teljes lelkükből és elméjükéből ragaszkodnának hozzá, akkor jönnének a templomba, mert ott Istenről hallanak, ott Istent dicsérik, ott az Ő közelében vagyunk. Az istentisztelet alkalmával Istenhez jövünk Őt tisztelni. Azért aki igazán szereti Istent, az jön a templomba. Ha valaki az öreg édesanyját sohase látogatja meg, és közben arról áradozik, hogy ő mennyire szereti, akkor ott valami nincs rendben. Ha igazán szereti, akkor el is megy hozzá. Igaz, Isten mindenütt ott van, és hozzá el lehet menni imádságban is, de aki otthon Isten után vágyakozva imádkozik, azt egész biztosan elviszi a szíve a templomba is, hogy a gyülekezettel együtt dicsérje Istent, énekeljen hozzá s hallgassa az Ő igéjét.

A második parancs: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Képzeljétek el egy kétkarú mérleget (le lehet rajzolni a táblára), ami akkor van jó helyzetben, hogyha a mutatója felfelé mutat. Ez akkor van így, ha a serpenyőben mindkét oldalon egyenlő súlyok vannak. A keresztyén életben is meg kell lennie ennek

az egyensúlynak. Ha azt mondom, hogy szeretem az Istent, de nem az embereket, akkor a mérlegnek csak az egyik serpenyőjében van súly, és a mutató oldalra mutat. Akkor még mindig nem szeretem Istent, mert azt mondja János apostol levele, hogy ha valaki nem szereti felebarátját, akit lát, akkor hogyan szeresse Istent, akit nem lát (1Jn 4,20). Ha Isten azt kívánja, hogy szeressem felebarátomat és én nem szeretem, csak azt mondom, hogy Istent szeretem, akkor nem szeretem Istent sem, mert nem az Ő akarata szerint élek. Vannak ilyen keresztyének, akik elvonulnak az emberektől, elfordulnak, azt hiszik, jó keresztyének, mert ők sokat imádkoznak, de nem elég csak imádkozni, hanem szeretni is kell felebarátainkat és segíteni is kell rajtuk.

A másik szélsőség az, amikor a felebaráton segíték, de nem szeretem Istent. Akkor csak egy szociális munkás leszek, ami különben jó dolog, de ez újra nem keresztyénység, megint elmozdul a mérleg nyelve, csak ellenkező irányba. Akkor vagyok jó helyen, ha egyszerre szeretem Istent, és egyszerre szeretem felebarátaimat. A villanykörte is csak akkor tud égni, ha mind a két pólusra be van kapcsolva. Az emberi élet is akkor valósul meg igazán, hogyha Isten és az ember szeretetében egyaránt be van kapcsolva.

De kicsoda az én felebarátom? Erre felel az irgalmas samaritánus példázataival az Úr Jézus (olvassuk el a példázatot: Lk 10,25–37). Ennek a példázatnak a megértéséhez tudnunk kell, hogy a zsidók és a samaritánusok haragban voltak egymással. Ellenségnek tekintették egymást. Mégis amikor jött a samaritánus, azt az agyonvert embert, akit zsidó létére a zsidók elkerültek (mert lehet, féltek a rablóktól, vagy egyszerűen nem akartak segíteni), ez az irgalmas samaritánus az ellenség táborából való embert feltette a saját jószágára, kimosta a sebeit, elvitte a vendégfogadó házhoz, és kifizette a táplálására, gondozására szükséges összeget. Sőt még azt is megígérte, hogy visszajön, és ha hiányozni fog valami, azt is kifizeti. A példázat végén az Úr Jézus megkérdezte: ki volt a felebarátja annak, akit kifosztottak a rablók? A válasz ez volt: az, aki könyörült rajta. Az Úr Jézus így fejezi be a példázatot: „Eredj el, és te is akképpen cselekedjél.” Felebarátom tehát minden ember. A hozzánk közelállókkal szemben természetesen még nagyobb felelősséggel tartozunk, de minden emberen segítenünk kell, és minden embert úgy kell szeretnünk, mint saját magunkat. Függetlenül attól, hogy hozzánk tartozik-e, vagy talán éppen az ellenségeink közül való. Persze ez nekünk már nagyon nehéz, a szívünk ehhez már túlságosan megromlott. Itt is látjuk az Isten törvényéből, hogy milyenek kellene hogy legyünk és milyenek vagyunk.

A nagy parancsolatban össze van foglalva: Az üdvösségünk útja ez: szeretni Istent és szeretni az embereket. Emlékeztek, Adynak is van egy ilyen verse:

Nem volna más vallás,
 Nem volna csak ennyi:
 Imádni az Istent
 És egymást szeretni...

Ez minden igaz vallásnak a lényege. Volt egy nagy egyházatya a IV. században, Augustinus, aki azt mondta: szeress és tegyél, amit akarsz. Mert aki igazán szereti Istent és igazán szereti az embereket, az nem tud rosszat tenni.

Az a baj, hogy ez a szeretet hiányzik belőlünk. Ha betartanák ezt a parancsolatot, lennének háborúk? Gyűlölnék-e a nemzetek egymást? Emberek, rokonok egymás ellen fordulnának-e? Nem. Milyen boldog lenne a világ! Mindenkin segítenének, aki bajban van, és senkit sem gyűlölnének. Csakhogy az emberiség éppen ezt a két nagy isteni parancsolatot felejtette el, s ebből jött minden háború, nyomorúság, szenvedés a világra. A világnak azonban mi is része vagyunk, a ti életek is része. Ezért a mi életünk kicsi körében feladatunk megvalósítani az isteni parancsot: szeretni Istent és szeretni az embereket. Meglátjátok, ha megpróbáljátok, akkor az a szeretet, amit látnak bennetek az emberek, gyökeret fog verni az ő szívében is, és ki fog sugározni rátok is. Higgyétek el, nem érdemes gyűlöletben, sokkal inkább érdemes szeretetben élni.

Egy tanulságos régi mese arról beszél, hogy sok-sok idővel ezelőtt kis emberkék éltek a földön. A legtöbben egy Swabeedoo nevű faluban laktak, és swabeedoo-dahnak nevezték magukat. Ezek az emberkék mindig boldogok voltak, fülig érő mosollyal szaladgáltak fel s alá, és mindenkit köszöntöttek.

A legjobban azt szerették, ha egymásnak puha, meleg szőrmécskéket ajándékoztak. Ezért mindenki a vállán hordott egy prémekkel telt tarisznyát. Ha találkoztak, egyik a másiknak egy-egy ilyen kis prémet adott, és azt mondta: Szeretlek téged! Így mindenki úgy érezte, hogy mások elismerik és értékelik őt.

A falun kívül, egy hideg, sötét barlangban lakott egy manó. Magányos volt, és úgy tűnt, hogy senkivel sem tud kijönni. A szőrmeajándékozást nagy számságnak tartotta. Egy este a manó a faluba ment, és találkozott egy barátságos swabeedoo-dahhal. Ez rámosolygott, és így szólt: Tessék, adok neked egy meleg, puha szőrmécskét. Egészen különleges szőrme ez, éppen neked tartogattam, hiszen olyan ritkán látlak.

A manó körülnézett, hogy vajon hallja-e valaki, majd így suttogott: Hallgass ide, tudod-e, hogy ha minden szőrmédet elajándékozod, egy szép napon elfogynak? Ezzel továbbment, és egy zavarba jött, kétségbeesett swabeedoo-dah emberkét hagyott maga után.

Az első, akivel ez a kis swabeedoo-dah találkozott, egy jó barátja volt, akivel már sok szőrmécskét kicserélt. Ez meglepődött, hogy barátja csak egy hi-

deg pillantásra méltatta, amikor a szőrmét ajándékozta, sőt még azt is mondta, hogy vigyázzon a szőrméttartálékára, mert elfogy. Azon a napon mindenik swabeedoo-dah még három másiknak is ezt mondta: Sajnálom, nem adhatok neked puha, meleg szőrmét. Vigyáznom kell, hogy el ne fogyjanak.

A következő napon mindenki elkezdte félretenni a szőrméket. Bizalmatlanul néztek egymásra, és veszekedésekre került sor, hogy kinek van a legtöbb prémje, majd más tárgyakra kezdték becserélni, ahelyett hogy elajándékozták volna, mint azelőtt. Még szőrmerablás is előfordult.

A manó előbb elégedett volt a hazugsága eredményével. Meg akarta tudni, hogy vajon az emberkék úgy éreznek és cselekednek-e, mint ő, önző gondolataival. Idővel azonban a faluban szomorú dolgok történtek. Néhány idősebb ember, akivel nem törődtek, bánatában meghalt. Amikor a manó ezt meghalotta, így szólt magában: Istenem, én csak azt akartam nekik megmutatni, hogy milyen is a világ valójában. Én nem kívántam a halálukat. Majd gondolkodni kezdett azon, hogy mit is lehetne tenni.

Barlangja mélyén felfedezett egy titkos bányát, ahol hideg, szúrós köveket lehetett találni. Szerette a kövek hidegen ingerlő tapintását, és gyakran elégedetten nézte a tüskés kőhalmokat, abban a tudatban, hogy azok mind az övéi. Elhatározta, hogy megosztja köveit a kis swabeedoo-dahokkal. Ezért megtöltött egy zsákot kövekkel, és elvitte a faluba. Az emberkék a köveket hálásan fogadták. Újra volt valami, amit egymásnak ajándékozhattak. Csakhogy a szúrós kövek ajándékozása már nem okozott olyan örömet, hiányzott a barátság és a szeretet érzése. A megajándékozottak inkább zavartan, összeszurkált ujjakkal mentek tovább.

Némelyek a kis swabeedoo-dahok közül újra kezdtek meleg, puha szőrmécskéket adni egymásnak, és egy-egy ajándékozás után az ajándékozót és a megajándékozottat egyaránt öröm töltötte el. Talán azért volt szokatlan valakitől meleg, puha szőrmét kapni ajándékba, mert azelőtt olyan sok hideg követ cseréltek ki egymás között. A szőrmék ajándékozása azonban sohasem vált újra szokássá Swabeedoo-ban.

Csak néhány emberke jött rá, hogy tulajdonképpen folytathatnák a meleg, puha szőrmécskék ajándékozását egymásnak, anélkül hogy a tartálékuk elfogyna. Hiszen ha adnak, kapnak is. Azonban a swabeedoo-i emberek legtöbbször szívében már bizalmatlanság volt. Ez a beszédükből is kiderült, amikor például ilyeneket mondtak:

- Nem tudom, hogy vajon mások értékelik-e az én puha szőrmécskéimet.
- Én egy puha szőrmét adtam, és ezért csak egy hideg, szúrós követ kaptam. Nem leszek többet olyan buta, hogy ezt tegyem.
- Ha nem adsz nekem szúrós követ, én sem adok neked. Jó?

– Szeretnék a fiannak egy meleg, puha szőrmécskét adni, de nem érdemli meg – és így tovább.

Néha egyik-másik emberke kiment a faluba, és elkezdett mindenkinek egy-egy szőrmécskét ajándékozni, mint régen, de legtöbbször valami visszatartotta őket attól, hogy ezt tegyék. Rendszerint úgy történt, hogy kimentek és látták, milyen is a világ valójában, ahogy a manó mondta. És éltek szegényen, öröm nélkül.

Isten a szeretet puha, meleg szőrmécskéinek ajándékozását bízta reánk.

Szívemből kívánom, hogy sohase furakodjék a szívetekbe valamilyen manó, mert az áll írva a Szeretet himnuszában (Pál apostolnak a Korinthusbeliekhez írt első levele 13,1–3. versei): „Ha embereknek vagy angyaloknak a nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen énbennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. És ha jövődőt tudok is mondani, és minden titkot és minden tudományt ismerek is; és ha egész hitem van is, úgyannyira, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyükről, szeretet pedig nincsen énbennem, semmi vagyok. És ha vagyonomat mind felétem is, és ha testemet tűzre adom is, szeretet pedig nincsen énbennem, semmi hasznom abból.”

5. Megtarthatod-e mindezt tökéletesen?

Nem, mert természetem szerint hajlamos vagyok Istent és felebarátomat gyűlölni.

Az első kérdésben arról beszéltünk, hogy milyen szép Isten szerint szeretetben élni. De most itt arról van szó, hogy természet szerint hajlandó vagyok Isten és felebarátom gyűlölésére. Az emberrel, az egész emberiséggel valami történt. Megromlottunk, elromlottunk, elromlott a természetünk. Nézzétek meg, hogy mindig ott van az emberi természetben az Isten és felebarát gyűlölése. Mikor az emberek káromkodnak, milyen csúnyán tudják szidni Istent. Ha ráüt egy kalapáccsal valaki a kezére és nem éri fel ésszel, hogy ő volt figyelmetlen, azért is Istent szidja. Menjetek ki az utcára, hallgassátok meg az emberek beszédét, hogy milyen semmiségek miatt milyen trágár szavakkal káromolják Istent, és még csodálkoznak, hogy Isten nem segíti meg őket. Az egész világ történelme, a népek egymás iránti gyűlölködése, a tömegsírok, az ártatlanul kivégzett emberek ezrei, az egymást pusztító háborúk, az emberek, sőt a rokonok közötti veszekedések mind arról beszélnek, hogy hajlandók vagyunk felebarátaink gyűlölésére.

III. ÚRNAPJA

6. Vajon Isten teremtette volna az embert ilyen gonosszá és romlottá?

Nem. Isten az embert jónak teremtette, saját képére, azaz igazságosságra és valóságos szentségre alkotta, hogy teremtő Istenét igazán megismerje, szívből szeresse, vele örökké boldogan éljen, őt dicsérje és magasztalja.

A Szentírásban azt olvassuk, hogy Isten a maga képére és hasonlatosságára teremtette az embert. Ez azt jelenti, hogy igazságban és szentségben teremtette, azért, hogy Istent igazán megismerje, szívből szeresse, és örök üdvösségben vele éljen, Őt dicsérje és magasztalja. Ez lett volna az embernek a sorsa: örök öröm Isten mellett.

7. Akkor hogyan fajult az ember ilyen gonosszá?

Első szüleink, Ádám és Éva az Édenkertben bűnbe estek, és engedetlené váltak. Emiatt a mi természetünk úgy eltorzult, hogy minden ember bűnben fogantatik és születik.

Most nézzük meg úgy ezt a történetet, mint nem kicsi gyermekek, hanem mint felnőttek. Isten az embert behelyezte az Éden kertjébe. Éden azt jelenti magyarul, hogy boldogság vagy kert a pusztaságban. Isten szép életet akart adni az embernek, s azt mondta, hogy a kert minden fájáról egyen, csak a jó és gonosz tudás fájáról ne. Ez nem valami gyümölcsfa volt. Kisgyermek korunkban úgy gondoltuk, hogy valami almafáról volt szó. A középkorban úgy is ábrázolták, de ez nem almafa, hanem a jó és gonosz tudásának fája volt. Azt jelentette, hogy az ember az életben mindent tehet, mindenből vehet, mindent megcselekedhet, csak hogy mi a jó és mi a rossz, ezt ne önmagától döntse el, hanem hagyja Istenre, kérje, hogy Isten mondja meg neki. Mert a világot Isten teremtette, és jobban tudja, mint mi, hogy mi a jó és mi a rossz.

Gyermekkoromban a kicsi, 5-6 éves unokatestvérem bement a kamarába és marószódát nyalt, mert azt hitte, hogy az cukor, és azt gondolta, hogy jó. Alig tudtuk megmenteni. Ez történik az emberiséggel is. Bemegyünk Isten nagy kamarájába, és nem hallgatjuk meg, hogy mi a jó és mi a rossz, hanem saját magunk akarunk rendelkezni, aztán tönkretesszük az életünket. Ezt jelenti az, hogy ne egyen az ember a jó és gonosz tudás fájáról.

Ez a történet szimbolikus és valóságos történet is. Nem az első emberrel történt csak meg, hanem velünk is megtörténik újra meg újra. Isten azt mondja, hogy a szeretet jó, a gyűlölet rossz, azért az emberek mégis a gyűlölet mel-

lett foglalnak állást, így születnek a háborúk, a nyomorúságok, és sokszor még azok is belepusztulnak, akik szervezték a háborút. Isten azt mondja, hogy jó a becsület és rossz a becstelenség, de az emberek nem hallgatnak reá, s a végén börtönbe kerülnek. Isten azt mondja, hogy jó a tisztaság, a testi tisztaság is, megőrizni magad, szép házasesetet élni. Az emberek nem hallgatnak reá, aztán felszedik a vérbajt, az AIDS-et, tönkremegy az életük és meghalnak. Isten a Szentírásban megmondja, hogy mi a jó, csak éppen hallgatni kellene reá. Amikor Hitler elindította a II. világháborút, ha leült volna imádkozni s azt mondta volna: Istenem, most elindítom az embereket gyilkolni, mutasd meg nekem, hogy ez jó vagy rossz, vajon ha Istenre figyelt volna, rájött volna-e? Bizonyára rájött volna, mert meg van írva a Tízparancsolatban: Ne ölj – de ő akkor csak arra gondolt: én legyek az Úr, én nyerjem meg a háborút, s lett 35 millió halott, egy csomó árva, özvegy és nyomorult ember. Mit gondoltok, mikor a kommunizmus uralkodott és emberek százezrei haltak meg a lágerekben és börtönökben, ha Sztálin leült volna és magában meggondolta volna, hogy vajon Istennek tetszik-e, amit csinál, bizonyára rájött volna, hogy nem tetszik, mert meg van írva: Szeresd felebarátodat, mint magadat. De akkor nem gondolt erre, Istenre sem gondolt, sőt Isten ellen volt, éppen azért, hogy ne Isten mondja meg, mi a rossz és mi a jó, hanem ő mondja meg, és az ő akaratára szerint legyen minden. Így van itt a kísértés a mi életünkben is, itt van a kísértő is, a történetbeli kígyó.

A kígyó a Szentírás jelképes beszédmódja szerint a Sátánt jelenti. Ez a szó a Bibliában többször is előfordul, el egészen a Jelenések könyvéig. Mert a Sátánnak, a bűnnek olyan a természete, mint a kígyónak. Egy érdekes könyv (A zöld pokolban) arról beszél, hogy Németországból elmentek az Amazonas vidékére egy film számára felvételeket készíteni. Egyszer az egyik csónakon elindultak hárman krokodilfejű pillangót fogni, mert nagyon szép krokodilfejű pillangók voltak azon a vidéken. Az egyik vitte a pillangófogó hálót, a másik filmezett, és a harmadik vitt egy puskát magával és evezett. Amikor megláttak a parton egy szép krokodilfejű pillangót, akkor a könyv szerzője kiugrott a csónakból, csendesesen odament és a pillangófogó hálót rá akarta borítani, de nem vette észre, hogy az egyik faágon egy óriáskígyó figyelte (mert az pont olyan színt tud felvenni, mint a faág), és amikor ő rácsapta a hálóját a lepkére, az óriáskígyó ráugrott, körületerőzött rajta és elkezdte szorítani. A szerző leírja, hogy érezte, hogyan roppannak össze a bordái. Csak a bal keze maradt szabadon, azzal elkapta a kígyónak a nyakát, és ő is fojtogatta a kígyót. Érezte, hogy már csak percei vannak hátra, amikor kiugrott a csónakból az, akinél a fegyver volt, és átlőtte a kígyó fejét. Így szabadult meg. A jelenetről képek is voltak, megdöbbentő képek a könyvben.

Ilyen az emberi élet is. Megyünk a magunk lepkéi után, a bűnök, vágyak vagy tervek után, s mikor azt gondoljuk, megvan s elértük, akkor a bűn, amely álcázta magát, ránk ugrik, mint az óriáskígyó, és körülszorít bennünket, hogy elpusztítson. Mit gondoltok, hogyan lehet megmenekülni? Ha példának vesszük az előző történetet, ki az, aki az óriáskígyót lelőtte? Jézus Krisztus. Nélküle mindannyian a Sátán szorításában lennénk. Csak ő tudott megszabadítani bennünket, és ő tud most is megszabadítani a bűnből. Vannak alkoholisták, akiket már úgy szorongat az alkoholizmus, hogy családjukat, saját egészségüket is tönkreteszik, és nem tudnak megszabadulni, szorongatja őket a kígyó. De ezek közül az alkoholisták közül nagyon sokan megszabadultak, mikor elmentek a gyógyító hetekre, evangelizációkra, és Jézus Krisztushoz közel kerültek: megtapasztalták az ő hatalmát. Statisztikák szerint az alkoholizmustól az elvonókúrák által aránylag kevesen tudnak megszabadulni, de sokkal nagyobb a százaléka azoknak, akik Jézus Krisztusban hitre jutottak, hozzá közel kerültek s úgy menekültek meg, mert vannak lelki erők is, amik kihatnak a testünkre, az akaratunkra. Ezek az erők Jézus Krisztustól jönnek.

Azt mondja a Káté, hogy az első emberpár bűne következtében a mi természetünk úgy megromlott, hogy mindannyian bűnben fogantatunk és születünk. Ahogyan örököljük szüleinknek vagy nagyszüleinknek a hajszínét, arcát, esetleg a testalkatát, éppen úgy örököljük a lelki tulajdonságait is. Így öröklődött tovább a bűn, ment egyik nemzedékről a másikra. Mikor megszületünk, már bennünk van a bűn. Sokan azt mondják egy-egy kisgyerekre: ártatlan, de nézzétek meg, ez az ártatlan kisgyermek hogy tud toporzékolni, visítani, még arcul üti az édesanyját is, ha nem adják oda azt a játékot, amire éppen vágyik. Nincs igazán ártatlan emberi élet, belénk hullt a gonosz, mindannyiunkban benne van. Megromlott a lelkünk, és nincs semmi reményünk arra, hogy a saját erőnkől megváltozzunk.

8. Anyira megromlottunk tehát, hogy minden jóra képtelenek, de minden gonoszságra kaphatók vagyunk?

Igen, hacsak Isten Lelke újjá nem szül minket.

A Szentírás alapján azt jelenti, hogy önmagunktól, önmagunk erejéből nem tudunk megjavulni. A Rómabeliekhez írt levél 3,10. versétől azt olvassuk: „Amint meg van írva, hogy nincsen csak egy igaz is; nincs, aki megértse, nincs, aki keresse az Istent. Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek, nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is.” Képzelfetek el egy nyílveesszőt, amely elgörbült, meghajlott. Azzal már többet nem lehet célba lőni, mert mindig letér az útról, és az a nyílveessző magától sohasem fog

tudni kiegyenesedni. Valaki kell, aki kiegyenesíti. Így vagyunk mi is, elhajlott nyílveszők vagyunk, elhajlott, meggörbült életek vagyunk, eltévesztjük sokszor a célt, amerre mennünk kellene. És nem tudunk célba jutni önmagunktól, Isten kell hogy kiegyenesítsen bennünket. A Káté azonban a Szentírás alapján újjászületésről is beszél. Ezért nem szabad véglegesen elkeserednünk és feladnunk a harcot, hanem keresnünk kell az utat mindig Jézus Krisztus felé, hogy ő segítsen meg bennünket.

Az újjászületés azt jelenti, hogy megváltozom, más emberré leszek. (Olvasuk el Jn 3,1–8-at.) Eddig gyűlölködtem, most szeretek, eddig káromkodtam, most imádkozom, eddig a kocsnába jártam, most a templomba járok, eddig másoknak rosszat akartam, most segítek másokon. Mintha egy új ember született volna. Erre a magatartás-változtatásra mondja a Szentírás, hogy újjászületés. Ehhez azonban belső átváltozás kell, amiről később fogunk tanulni.

IV. ÚRNAPJA

9. Nem jogtalanság-e az emberrel szemben, hogy Isten a törvényben teljesíthetetlen követel tőle?

Nem, mert Isten úgy teremtette az embert, hogy teljesíthette azt. Az ember azonban, az ördög felbujtására, vakmerő engedetlenséggel megfosztotta magát is, utódait is az isteni adományoktól.

Két kérdésről kell itt beszélünk. Először, hogy mi is az, hogy Sátán. Az Úr Jézus többször beszél a Sátánról, és a Szentírásban is többször találjuk a Sátán nevét. Van-e Sátán? Hol van? Hogy lehet a létezését megérteni? Hol lehet észrevenni a Sátán munkáit?

Lehet-e almáról beszélni almafa nélkül? Nem lehet. Ha egy almát látunk, tudjuk, hogy van almafa is. Ha látjuk a világban a sok bűnt, gonoszsgot, gyűlöletet, gyilkosságot, tudjuk, hogy ennek kell fája is, eredője is legyen. Ezt hívjuk Sátánnak. Ne úgy képzeljük el a Sátánt, mint ahogyan a középkorban lerajzolták, szarvakkal és ló patákkal, mert azzal átutalták a mese birodalmába, éppen úgy, mint az angyalokat, amikor lerajzolták őket. A Sátán valóságos lény. Van rossz szellem, gonosz lélek is. Persze ezt ne úgy képzeljétek el, mint egy embert. A világ úgy van felépítve, hogy minden az ellentéteken alapszik. Az anyagban van pozitív és negatív elektromosság, a növények között van gyógynövény és van mérgező növény, az állatok között van ragadozó állat és szelíd állat, az emberi gondolkodásban van gyűlölet és van szeretet. És a világ lépcsősen van felépítve. A föld ásványi sóit felhasználják a növények. A növényeket megeszik az állatok. Az állatokon uralkodik az ember. És mindig

úgy van, hogy az alsóbbrendű nem tudja tökéletesen felmérni, mikor a felsőbbrendű beleavatkozik az életébe. Pl. a füvet lelegetli az állat, a fű nem tudja, hogy az állat legelte le, csak azt tudja, hogy elszakadtak a szálai. Az állatot hajtja az ember, az állat nem tudja felmérni az embernek az indítékát, csak azt tudja, hogy ha nem megy, akkor ütik. Éppen úgy az embert is különböző behatások érik, jók is, rosszak is, és nem tudjuk felmérni pontosan, hogy honnan jönnek, hiszen azt sem tudjuk, hogy a gondolat honnan jön. Tudjuk, hogy vannak gonosz behatások és vannak jó behatások. A gonosz behatás mögött a Sátán áll, a jó hatások mögött Isten Szentlelke áll.

De miért is engedte meg Isten, hogy legyen Sátán, miért is engedte meg, hogy legyen bűneset, miért nem teremtette az embert úgy, hogy egyáltalán ne tudjon vétkezni?

Képzeljétek el, hogy nagyon jó szakemberek lesztek, megházasodtok, és akkor elmentek három évre mondjuk Amerikába, valamilyen tanulmányi útra, közben itthon marad a feleségetek. A feleségeteket bezárjátok egy vasrácsos szobába, ahol egy pálcán adják be neki az ételt, és nem engedik ki, hogy ne tudjon benneteket megcsalni, és oda se tudjon hozzá senki bemenni. Hazamentek három év múlva, és úgy találjátok feleségeteket, ahogy otthagytátok. Van-e valami értéke a hűségének? Nincs. Nem tudott hűtlen lenni, nem tudott megcsalni benneteket, mert be volt zárva. De ha a feleségetek, aki itthon maradt, járhat szabadon színházba, moziba, strandra, és mégis hűséges marad hozzátok, akkor van értéke a hűségének, mert meg tudott volna csalni benneteket, de nem csalt meg. Tehát, hogy értéke legyen a hűségnek, szükséges, hogy legyen lehetőség a hűtlenségre, hogy értéke legyen a jónak, szükséges, hogy legyen lehetőség a rosszra. Ha Isten csak gépet teremtett volna, és nem embert, akkor nem merült volna fel ez a kérdés, mert ha a gép elromlik, nem megy tovább és kész, de a gép nem tud erkölcsi szempontból jó vagy rossz lenni, az ember azonban tud, ebben különbözik a géptől. Isten éppen ezért adta a rossz lehetőségét is, a Sátán kísértésének a lehetőségét is, hogy harcoljunk ellene, és ebben a harcban fejlődjön ki az igazi emberségünk.

A földi élet egy nagy próbaidő. Szól hozzánk a Sátán, de szól Isten is, és mi döntjük el, hogy kire hallgatunk. A földi életben kimutatom, hogy mi is akarok lenni, merre is akarok menni tulajdonképpen. Bizonyára, mivel már meg vagyunk romolva, nem sikerül mindig tökéletesnek lenni, de az irányt, amerre megyünk, azt látja Isten az életünkben. Az első kérdésben azt tanultuk, hogy Jézus Krisztus a Sátán minden kísértésétől megszabadít. Ha a Jézus Krisztusé vagyok, nincs rajtam hatalma a Sátánnak, s akkor a bűn nem tud olyan hamar leigázni és véglegesen a foglyává tenni.

10. Büntetlenül hagyja-e Isten ezt az engedetlenséget és lázadást?

Isten rettenetesen haragszik mind az örökölt, mind az általunk elkövetett bűnök miatt, és igazságos ítéletével időleges és örök büntetéssel sújtja a bűnt, amint meg van írva: „Átkozott, aki nem tartja meg ennek a törvénynek az igéit, és nem aszerint cselekszik!”

Mi a velünk született bűn és mi az elkövetett bűn? A velünk született bűn a megromlott természetünk. Az, hogy rosszat gondolunk, s hajlandók vagyunk annak megtételére. Az elkövetett bűn az, amikor már véghez is visszük azt a rosszat, amit elgondoltunk.

Mi az, hogy ideig való büntetés? Ideig való büntetés lehet szegénység, nyomorúság, betegség (de nem minden szegénység, betegség bűnért való büntetés).

Az örökké való büntetés a pokol, a kárhozat. Az igazság az, hogy a bűnt büntetés kell hogy kövesse. Később fogjuk meglátni, hogy Isten hogyan oldotta meg ezt az igazságot.

11. Hát nem irgalmas-e az Isten?

De, Isten irgalmas szívű, ám igazságos is. Igazsága pedig azt követeli, hogy a bűnt, amely Isten elleni felségsértésnek minősül, a legnagyobb, azaz testi-lelki örök büntetés sújtsa.

Tehát Isten irgalmas, de igazságos is. Isten irgalmasságát és igazságosságát Jézus Krisztus keresztfán való szenvedésében látjuk. Erről lesz szó a Káté második részében, az ember megváltásáról szóló részben.

V. ÚRNAPJA

12. Bár Isten igazságos ítéletéből megérdemeltük az időleges és örök büntetést, hogyan szabadulhatunk meg attól és békülhetünk meg újból Istennel?

Isten igazságos követelésének maradéktalanul eleget kell tennünk, s ezért vagy nekünk, vagy másnak meg kell fizetnie.

Láttuk, hogy bűnösök vagyunk, és a bűn büntetést érdemel. Isten azt akarja, hogy igazságának elégtétel adassék. Ezért nekünk tökéletesen meg kell fizetnünk, vagy saját magunk erejéből, vagy más által. Ez természetes is. Ha valakinek tartozom, az adósságot meg kell adnom. Kérdés, hogy mi magunk képesek vagyunk-e a tökéletes megfizetésre, helyre tudjuk-e hozni a mi bűneinket.

Képzeld el, hogy máától fogva tökéletes életet élnék, nem gondolnánk, nem csinálnánk semmi rosszat, Istennek mindenben engedelmeskednénk, tökéletes gyermekei lennénk. Ismerve azonban magunkat, már ez is elképzelhetetlen. De tegyük fel, hogy sikerül. Vajon akkor megfizethetnénk a mi bűneinkért? Nem. Mert eddig nem voltunk tökéletesek, eddig gondoltunk, cselekedtünk is rosszat, vagy nem cselekedtünk jót, nem segítettünk úgy másokon, ahogy kellett volna, beszédünk sem volt mindig olyan, amilyennek lennie kellett volna. Tehát ha máától kezdve tökéletesek lennénk, azzal még nem fizetnénk meg az ezelőtti bűneinkért. Mert képzeljétek el, hogy valaki ezelőtt három évvel betört egy bankba, kirabolta a kasszát, megölt három embert és eltűnt, aztán most elfogják, és az illető azt mondja: jó, jó, ezelőtt három évvel igaz, hogy gyilkoltam, öltem, raboltam, de azóta semmi rosszat nem csináltam, vajon akkor nem ítélnék el? Elítélnék. Nem az számít, hogy most nem csináltam semmi rosszat, hanem az számít, hogy azelőtt egyáltalán csináltam-e valami rosszat. Éppen így vagyunk mi is Istennel szemben. Bűnösök vagyunk, és nem tudunk a bűneinkért megfizetni.

13. Mi magunk meg tudunk Istennek fizetni?

Mi magunk semmiképpen. Ellenkezőleg: napról napra növeljük bűnünket.

Egy napunk sincs egészen tökéletes, amiben vagy gondolatban, vagy beszédben, tettben vagy mulasztásban valami hibát ne követtünk volna el.

14. Bárki más, aki hozzánk hasonlóan csupán teremtmény, megfizethet-e helyettünk?

Senki sem. Először is, Isten nem akar más teremtményt büntetni amiatt, amit az ember követett el. Másodszor, nincs olyan teremtmény, aki Isten bűnt gyűlölő haragját el tudná hordozni, vagy másokat attól meg tudna szabadítani.

Kérdés tehát az, hogy meg tudunk-e szabadulni valami másnak a feláldozásával. Pl. egy állat megfizethet-e? Nevetséges lenne azt gondolni, hogy megfizethet. Megölni pl. egy kutyát azért, hogy szenvedjen a mi bűneinkért, ez egész gyermekes gondolkodás lenne. Igaz, hogy az Ószövetségben minden évben elvégezték a bűnért való áldozatot, amikor feláldoztak egy bárányt vagy kost a bűnökért. Innen is származik az a kifejezés, hogy bűnbak. A zsidó főpap jelképesen rárakta a népnek a bűneit és aztán megölték a nép bűnei miatt a kost. Ezt minden évben meg kellett csinálni. Ennek azonban volt egy másik jelentése: előre mutatott Jézus Krisztusra, aki majd valóban el tudja hordozni a mi

bűneinknek a büntetését. Mi azonban mást nem büntethetünk a mi bűneinkért, és egy teremtmény sem tudná elviselni az Isten bűn elleni haragját, és egy másik ember sem tudna mihelyettünk szenvedni, hiszen a másik ember önmagát sem tudja megváltani.

15. Milyen közbenjárót és szabadítót kell tehát keresnünk?

Olyat, aki valóságos ember, de tökéletes és igaz, mindazáltal minden teremtménynél hatalmasabb, azaz valóságos Isten is.

Valaki olyan tud csak bennünket megváltani, aki büntelen, aki önkéntesen vállalja bűneink büntetését, és akinek hatalma van megváltani bennünket. Ezért tökéletes embernek kell lennie, aki azonban ennél nagyobb is, akinek isteni természete van.

VI. ÚRNAPJA

16. Miért kell valóságos és tökéletesen igaz embernek lennie?

Isten igazságossága azt követeli, hogy ember fizessen az ember bűnéért. De legyen igaz ember, mert aki bűnös, másokért nem fizethet.

A Káté azt mondja: Megváltónknak valóságos igaz embernek kell lennie, mert az ember, az emberiség követte el a bűnt Isten ellen, és ezért embernek kell szenvedni a bűnért, nem valaki másnak. De a Káté azt mondja: Istennek is kell lennie, hogy isteni erejével el tudja hordozni a bűneink büntetését, hiszen egy ember képtelen erre.

17. Miért legyen valóságos Isten is?

Azért, hogy isteni hatalmával emberi mivoltában el tudja viselni Isten haragjának súlyát, s így visszaszerezze és helyreállítsa elveszített igazságunkat és életünket.

Mert senki más nem tudja nekünk bűneink bocsánatát és az örökéletet ajánlani, csak Isten.

18. Ki az a közbenjáró, aki egy személyben valóságos Isten, és valóságos, tökéletesen igaz ember is?

A mi Urunk, Jézus Krisztus, akit az Atya teljes váltságul és igazságul adott nekünk.

Hogy lehet azt megérteni, hogy Jézus tökéletes ember és tökéletes Isten? Hiszen egészen más az ember, és egészen más az Isten. S hogy lehetett Ő egyszerre emberi és ugyanakkor isteni? Hogy lehet ezt megérteni?

Isten teremtett dolgaiban is megvan ez a kettősség, gondolatok pl. a nap-sugárra, a fényre. A fizikából tudjuk, bizonyos kísérletek azt mutatják, hogy a fény fotonokból áll, és így kicsi anyagi részecskének az áramlása. Viszont ugyanakkor más kísérletek azt mutatják, hogy bizonyos körülmények között a fény nem anyagi részecskék áramlása, hanem elektromágneses hullámrezgés. Akkor melyik? Az egyik kísérlet hullámrezgést mond, a másik anyagi részecskéket. A fizikusok sokat vitatkoztak ezen, és végül azt mondták, hogy a kettő együtt, egyszerre igaz. Mind a kettő a fény, ami hol így, hol úgy viselkedik. Mi nem látjuk ezt a belső titkot, mi csak a fényt látjuk. Éppen így van az Úr Jézussal is. Mi csak Őt látjuk, aki megszületett karácsonykor, aki csodát tett, tanított, aki meghalt értünk a keresztfán, aki feltámadt, és mennybe ment. Mi csak a fénysugarat látjuk, az Isten szeretetének a fénysugarát, de ahogy a fény egyszerre anyag és hullámrezgés is, és úgy fény, úgy volt az Úr Jézus is egyszerre ember is és Isten is, és úgy volt az Isten fia. Vagy még egyszerűbben: képzeljétek el egy papírt, aminek az egyik oldala fekete, a másik fehér. Fehér ez a papír, vagy fekete ez a papír? Egyik oldala fehér, a másik oldala fekete, és így egy darab, egy papír. Így van az Úr Jézus is, van emberi oldala, van isteni oldala, a kettő egyszerre egy. A dogmatika erre azt mondja: ez a két oldal megkülönböztethető, de szét nem választható, éppen úgy, mint a papírlap. Megkülönböztethető a fekete, a fehér, de nem lehet szétválasztani, mert egy papírlapon van mind a kettő. Az egy valóság két oldala. Az Úr Jézus azért tudta elhordozni a mi bűneink büntetését, mert volt egy emberi oldala, mondjuk, hogy a fekete oldal. Mivel ember követte el a bűnt, emberi testben szenvedett a mi bűneinkért, de ezt azért tudta megtenni, azért volt ereje elhordozni a mi bűneink büntetését, mert volt egy fehér oldala, mert ő bűn nélküli volt, és isteni hatalommal, isteni erővel járt a földön, ezért tudta elhordozni bűneink büntetését. Egy közönséges ember önmaga is bűnösen nem tudott volna megváltani bennünket, össze is roppant volna bűneink büntetése alatt.

Fel lehet tenni a kérdést: miért vállalta el az Úr Jézus a bűneink büntetését? Hogy is lehet ezt megérteni, miért nem egyszerűen csak az mondta Isten, hogy jól van, elengedem a bűnöket?

Az Úr Jézustól sokan tanultak, így tanult tőle Gandhi is. Arról a Gandhiról van szó, aki Indiát felszabadította az angol gyarmati uralom alól, úgy lehet mondani: puskalövés nélkül, a szeretet és a szenvedés eszközével. Mikor például nem adták meg az angolok Indiának a szabadságjogokat, akkor Gandhi azt mondta: Két hétig nem eszem semmit. Éhségsztrájkba lépett. Bűnösek vol-

tak az angolok, nem adták meg az emberi jogokat, megbüntette őket Gandhi, de úgy büntette meg, hogy a büntetésüket magára vállalta, és az angoloknak kellett tudniuk, az akkori angol vezetésnek, hogy Gandhi most érettük, miattuk, az ő keményszívűségükért szenved. Gandhi ezt az Úr Jézustól tanulta. Az Úr Jézus is lejött a földre, elmondta az embereknek: Bűnösök vagytok, rosszak vagytok, gonoszak vagytok, bántjátok Istent, bántjátok egymást, büntetést érdemelnétek, de mivel én szeretlek benneteket, a büntetést magamra veszem, és helyettetek fogom elhordozni a keresztfát, hogy kiábrázoljam azt, milyen büntetést érdemelnétek, és hogy megmutassam, lefizettem érettetek a büntetést. Ezért szenvedett érettünk. Szünetelt a közönyösségből, rá kell döbbernünk arra, hogy érettünk, miattunk és nemcsak az akkori emberek gonoszágáért, hanem a mi bűneinkért is szenvedett.

Egy volt szovjet kém elmesélte, hogy hitetlenül ment kémkedni Franciaországba, s ott meghallotta, az apácák az egyik kolostorban korbácsolják magukat a hitetlen emberekért, hogy azok térjenek meg. Először kinevette őket, aztán mindig ott volt a szívében a gondolat, hogy miatta is korbácsolják magukat. Végül ez annyira nyugtalanította, hogy elkezdte olvasni a Bibliát, hogy lássa, mit is akarnak ezek az apácák. És így tért Istenhez. Nem bírta már elviselni, hogy miatta korbácsolják magukat. Ezek az apácák az Úr Jézustól tanultak, és tulajdonképpen az Úr Jézus másokért való szenvedését példázták ki a saját szenvedésükkel, amennyire tudták. Ahogy ezt a valamikori szovjet kém bántotta az, hogy érette is korbácsolják magukat, és csak akkor lelte meg a lelki nyugalomát, amikor megtért Istenhez, éppen úgy kell bántania bennünket is annak, hogy az Úr Jézus érettünk is szenvedett, s csak akkor van nyugalma a lelkünknek, ha megtérünk hozzá, ha bocsánatot kérünk tőle, és ha szerinte élünk ezután. Ha ezt megteesszük, akkor nem kell félnünk bűneink büntetésétől. Akkor bocsánat vár reánk, mert Őt a Mennyei Atya tökéletes váltságunkra és igazságosságunkra ajándékozta nekünk.

Mit is jelent a váltság, mi a különbség a válság és a váltság között? Nem tudom, ismeritek-e a magyar nyelvben ezt a különbséget? A válság valami nagy bajt jelent. Válságos helyzetben vagyunk – ez azt jelenti, nagyon bizonytalan, nagyon rossz helyzetben vagyunk, rossz kimenetele lehet helyzetünknek. A váltság az valami egészen más. A megváltásból jön: megváltani, kiváltani, szabadabbá tenni valakit. Gondoljatok a török világra, amikor elfogták a magyar vitézeket, a gyermekeket, az édesanyákat, és vitték őket Törökországba fogságba. (Most is vannak Egyiptomban magyar származású úgynevezett magyarabok, akik tudják magukról, hogy magyarok, és az őseiket a török világban vitték el valamikor.) Akkor, ha valakinek sok pénze volt, a fogságba

vitt embereket kiválthatta. Ezért ha valakit nagyon szerettek, összegyűjtötték a váltságpénzt, és kiváltották, fizettek érte, és cserébe szabadon bocsátották a foglyot.

Mindannyian a bűn foglyai vagyunk, és mindannyiunkra büntetés vár. Mint ahogyan a törökök vitték a foglyokat, úgy visz bennünket a bűn és a Sátán, és úgy vár reánk a büntetés, ahogyan várt akkor a foglyokra a fogság. De Jézus Krisztus megfizetett értünk. Később fogjuk a Kátéból tanulni, hogy nem aranyon vagy ezüstön, hanem az Ő drága vérében váltott meg. A maga tulajdonának megvett bennünket, kifizette értünk a váltságdíjat, kiváltott bennünket. Azért adta Isten Krisztust, hogy a földi életben ezen a nagy úton, ahol elfogna bennünket a bűn, Ő ki tudjon váltani minket. Ezért Ő a mi Megváltónk, akit az Atya a mi váltságunkra, igazságosságunkra adott, hogy Ő általa megigazuljunk, olyanok legyünk Isten előtt, mintha semmi bűnt nem követtünk volna el.

19. Honnan tudod ezt?

A szent evangéliumból, amelyet Isten már kezdetben, az Édenkertben kijelentett, majd a pátriárkák és próféták útján hirdetett, az áldozatokkal és a törvény előírta más szertartásokkal kiábrázolt, végül pedig az ő egyszerűen Fia által beteljesített.

A szent evangéliumból (a Bibliát másképpen Evangéliumnak is hívjuk; Evangélium azt jelenti magyarul, hogy örömmüzenet), amelyet Isten maga először a paradicsomban jelentett ki. Emlékezzünk még a vallásórákra. Amikor az első emberpár bűnbe esett, akkor Isten megbüntette, kiűzte őket a paradicsomból, de megígérte, hogy el fogja küldeni majd azt, aki asszonytól születik, és a kígyó fejére tapos, a kígyó pedig a sarkát mardossa. (Elovasandó a Bibliából 1Móz 3,14–15 verse.) Ez volt az első Úr Jézus eljövételéről szóló ígélet. Asszonytól született a földre, Szűz Máriától és a kígyó fejére taposott. Tudjuk, hogy a Szentírásban a kígyó mindenütt a Sátánt jelenti. Krisztus a kígyó fejére taposott, mert kiűzte a gonosz lelkeket az emberekből, Istenhez vezette őket, megtisztította az emberek szívét és új életet adott nekik. A kígyó fejére taposott, a kígyó pedig a sarkát marta meg. Hol marta meg a kígyó az Úr Jézust? A kereszten. Halálra marta a kereszten. Ez volt a Szentírás első ígérete, amit a paradicsomban jelentett ki Isten. Ezt hirdették a szent pátriárkák és próféták. Kik voltak a pátriárkák, az ős atyák? Ábrahám, Izsák, Jákób, József. Ábrahámnak azt ígérte Isten, hogy benne áldatnak meg a föld minden nemzetségei, s az ő magvából fog származni majd az, aki áldást hoz az egész földre. S az Úr Jézus az ő magvából származott, az ő leszármazottjai közül való volt. A próféták hirdették (elolvasandó Mik 5,2–4, És 11,1–5, 53,1–9, Zak

11,11–13), hogy hol fog megszületni, mi történik vele. Aztán példázták az áldozatok és a törvény más ceremóniái által. Beszéltünk az elébb a bűnbakról, aminek jelképesen a fejére rakták a nép bűneit, és feláldozták az oltáron. Ez is az Úr Jézust példázta, aki jönni fog, hogy elvegye a bűnök büntetését. Ezért mondja a Káté: Végül mindez beteljesedett az Ő egyetlenegy Fia által, vagyis az Úr Jézus által. Erről a beteljesedésről szól a Káté, és ennek a következményeiről.

VII. ÚRNAPJA

20. Ugyanúgy üdvözül-e Krisztus által minden ember, ahogyan Ádám által elveszett?

Nem. Csak azok üdvözülnek, akiket Isten igaz hit által Krisztusba oltott, s akik az ő jótéteményeit elfogadják.

Ádám által bejött a bűn a világba, és mindenki bűnös, de Krisztus által bejött a bocsánat a világba, mert Ő megfizetett a mi bűneinkért. Akkor most már mindenki üdvözül Krisztus által? Mindenki bejut az örökéletbe? Mit gondoltok: igen vagy nem? A Káté azt mondja: Nem mindenkinek, hanem csak azoknak, akik igaz hit által Krisztusba oltatnak. Mit is jelent az, hogy Jézus Krisztusba oltatni? Tudjátok, hogyan oltják a szőlőt vagy a gyümölcsfát?

Az ágat egy bizonyos helyen levágják, az oltványt hozzáillesztik az alanyhoz, és a kettőt jól összekötözik, s mindaz a nedv, ami az ágban keringett, most már átmegy az oltott ágba is, s a kettő összeforr teljesen. Az alanynak az energiájával termi a jó gyümölcsöt. A vadszőlőbe így lehet beleoltani mondjuk a muskotályt, s lesz belőle illatos, finom szőlő. Ha nem oltották volna bele, akkor szinte ehetetlen vadszőlőt termett volna. Éppen így vagyunk mi is: Krisztusba oltatunk hit által. Ahogy a kés által és a rafia által elvégzi az oltást az, aki ért hozzá, s egészen más lesz a gyümölcse annak a növénynek, mint ami eddig lett volna, éppen így hit által Isten elvégzi bennünk azt, hogy Krisztusba oltassunk, és Krisztus igéje, energiája, bocsánata, szeretete jöjjön a mi életünkbe, és teremjünk az Ő kegyelméből szerinte való gyümölcsöt. Ezért csak azok üdvözülnek, akik Krisztusba oltatnak, akik bekerülnek az Ő vérkeringésébe. Ez csak hit által történhet, mert csak hit által lehet Őt megfogni, megtapasztalni. De hát vajon nem igazságtalan Isten, hogy csak azok jutnak be az örökéletbe, akik hit által Krisztusba oltatnak, és minden jótéteményeit magukhoz kapcsolják?

Képzeljétek el, hogy valaki fuldoklik egy folyóvízben, és a partról egy másik valaki utána dob egy kötélre kötött mentőövet, és kiált neki, hogy fogja

meg. Ha az illető megfogja a mentőövet, akkor kihúzzák a partra és életben marad, de ha magát olyan okosnak, bölcsnek, nagyszerűnek képzelem, hogy neki nincs szüksége segítségre, és kikacagja azt, aki a mentőövet dobta, és nem fogja meg, akkor elsüllyed, megfullad, meghal. Vajon ki a hibás? Aki a mentőövet dobta? Nem, mert benne teljes volt a szeretet és a segíteni akarás, és mindent elvégzett, hogy sikerüljön megmenteni azt az embert. A hibás az az ember volt, aki visszautasította ezt a mentőövet és nem fogta meg.

Lelki értelemben véve mindannyian egy ilyen folyóban fuldoklunk. Ezt a folyót úgy hívják, hogy bűn és halál. Mindannyian bűnösök vagyunk, és mindegyikünknek egyszer meg kell halni. Nem tudjuk, hogy mi jön még az életünkben, de az a legbiztosabb, hogy egyszer meg kell halni mindegyikünknek, édesanyánknak, édesapánknak, majd a társadnak is, neked is. Isten azonban dobott egy mentőövet. Ki ez a mentőöv? Jézus Krisztus. És Isten azt mondja: Fogd meg, higgy benne, kapcsold magadhoz, és általa én kihúzlak a partra. A bocsánat partjára, az örökélet partjára. Nem fogsz megfulladni, nem fogsz elveszni, vár rád az élet. Van, aki megfogja ezt a mentőövet, és megmenekül. Van, aki magát olyan okosnak, bölcsnek, nagyszerűnek képzelem, hogy kikacagja Istent, Jézus Krisztust, a hitet, és nem fogja meg a mentőövet, és elvész. Isten a hibás, ha elvész? Nem. Isten reád bízta, hogy fogd meg a mentőövet, s ha megfogod, megmenekülsz, s ha visszautasítod, akkor nincs senki segítséged, akkor elvesztél. Isten azért adta Jézus Krisztust, azért adta az Anyaszentegyházat, azért adta a vallásórák, konfirmációk alkalmait, az istentiszteleteket, hogy többet figyeljünk reá és tudjuk megfogni a mentőövet. S amikor konfirmálunk, arról teszünk bizonyosságot, hogy mi megfogtuk a mentőövet, és hogy a Jézus Krisztuséi vagyunk.

21. Mi az igaz hit?

Az igaz hit ismeret, amelynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az ő igéjében nekünk kijelentett. Ám egyúttal szívbeli bizalom is, amelyet a Szentlélek ébreszt bennem az evangélium által, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot és üdvösséget ajándékoz, ingyen kegyelméből, egyedül Krisztus érdeméért.

A hit által tudjuk megfogni a mentőövet, Jézus Krisztust. A Káté két dolgot mond a hitről, s ehhez hozzákapcsolhatjuk a harmadikat is. Először az igaz hit biztos ismeret. Ahhoz, hogy hinni tudjak, kell tudnom azt, hogy miben higgyek. Ahhoz, hogy hinni tudjak Jézus Krisztusban, kell tudnom a Jézus Krisztus történetét, tanítását, a Szentírásban lévő isteni üzenetét. Ezért tanuljuk a Kátét.

Azonban ez nem elég. A Kátét nem csak ésszel kell megtanulni, a Kátét szívvel is meg kell tanulni. Ezért az igaz hithez hozzátartozik a szívbeli bizodalom is. Az a szívbeli bizalom, hogy nemcsak elmélet az, hogy Isten megbocsát az embereknek, és bizalom abban: nemcsak másnak, hanem nekem is megbocsát. Nekem is igazságot, üdvösséget és örökéletet ajándékozik az Ő kegyelméből, Jézus Krisztusért. Ez valami olyasmi, hogy nem elég tudnom azt, vannak szüleim, van édesanyám, ha közben mindennap remegve gondolok arra: ad-e nekem ebédet? Ha igazán szeretem édesanyámat, és tudom, hogy szeret engem, akkor biztos vagyok abban, hogy fogok kapni ebédet. Éppen így vagyunk az Úr Istennel is. Bizonyosaknak kell lennünk abban, hogy szeret bennünket. Szeretetének a jele, hogy elküldte értünk Jézus Krisztust. Szeretetének a jele az, hogy ti most itt vagytok és róla beszélünk, mert Ő gondoskodott arról, hogy ez mindig így legyen, mindig halljanak róla az emberek.

A harmadik, amit később mond el a Káté, az, hogy nem elég ismerni az Igét, Jézus Krisztus tanítását, nem elég bízunk benne, hanem szeretni és követni is kell őt. Azt mondta egyszer az Úr Jézus: nem az megy be a mennyeknek országába, aki azt mondja Istennek: Uram, Uram, vagyis aki csak beszél, hanem aki cselekszi a mennyei Atya akaratát. Majd meglátjátok a Káté végén: az igaz hithez hozzátartozik az is, hogy cselekedjünk, ne csak nagy szavakat mondjunk, és ne csináljunk semmit, hanem az életünk bizonyítsa azt, hogy valóban hiszünk Istenben.

Összefoglalás:

A hit Istenről való tudás és belé vetett feltétlen bizalom és neki való engedelmesség.

22. Mit higgyen a keresztyén ember?

Mindazt, amit Isten az evangéliumban nekünk megígért, s amit az Apostoli Hitvallás keresztyén hitünk egyetemes és szilárd tételeiként összefoglalt.

Azt kell hinnünk, amit nekünk az evangélium ígér, vagyis ami a Bibliában van. A Biblia tanítását nagyon röviden összefoglalja az Apostoli Hitvallás. Azért hívják Apostoli Hitvallásnak, mert a hagyomány szerint még az apostoli időkből, vagyis a keresztyénség első idejéből származik. Ezt az Apostoli Hitvallást, másképpen a Hiszekegyet, megtaláljátok minden keresztyén egyháznál. Ahogyan a Heidelbergi Kátét megtaláljuk minden református egyháznál, úgy a Hiszekegyet minden keresztyén egyház vallja. Káténk régi fordítása közönséges hitvallásnak mondja. Az új fordításokban már a közönséges szó

helyett az egyetemeset használjuk, mert közben a szavak jelentése változott. Közöséges és egyetemes azt jelenti, hogy általánosan elterjedt, mindenki által használt, mindenkié.

23. Hogy szól ez a hitvallás?

Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében. És Jézus Krisztusban, az ő egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghalt és eltemették. Alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadt a halottak közül, fölment a mennybe, ott ül a mindenható Atya Isten jobbján, onnan jön el ítélni élőket és holtakat. Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes keresztyén anyaszentegyházat, a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. Ámen.

A következő kérdésekben az Apostoli Hitvallást magyarázza a Káté.

VIII. ÚRNAPJA

24. Hány része van ennek a hitvallásnak?

Három. Az első rész az Atya Istenről és a mi teremtésünkről, a második a Fiú Istenről és megváltásunkról, a harmadik a Szentlélek Istenről és megszentelésünkről szól.

Az Apostoli Hitvallás úgy kezdődik, hogy: Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában. Az első része tehát az Atyáról, Istenről szól, aki mindent teremtett. A második bekezdés úgy kezdődik, hogy: Hiszek Jézus Krisztusban, Isten egyszülött fiában. A második része tehát Isten Fiáról, Jézus Krisztusról szól, és mindarról, amit Jézus tett értünk, vagyis a mi megváltásunkról. A harmadik része úgy kezdődik, hogy: Hiszek Szentlélekben. Ez a rész a Szentlélek Istenről szól és a mi megszenteltetésünkről, vagyis arról, hogy megváltásunk érdekében mit tesz velünk Isten.

25. Isten lényege szerint egy Isten. Miért említettél akkor három nevet: az Atyát, a Fiút és a Szentlelket?

Azért, mert Isten az ő igéjében úgy jelentette ki magát, hogy ez a három különböző személy: az egy, valóságos és örök Isten.

Ez a szentháromság. Azt jelenti, hogy Isten személyében három és lényegében egy. Van-e még ilyen, fel tudja fogni ezt emberi ész? Hiszen vagy egy, vagy

három. Nem lehet egyszerre egy is és három is. De ne felejtsetek el, hogy Isten nagyobb, mint mi. Mi nem tudjuk felfogni tökéletesen Istent. Éppen úgy, mint ahogy bennünket sem tudnak felfogni az állatok. Ha eső után kibújik egy giliszta a földből, a tenyeredre veszed, és elkezded neki beszélni, hogy mi is az ember, mi is az iskola, miket is tanultok az iskolában, mi a politika; ért ebből valamit a giliszta? Semmit nem ért. Miért nem ért semmit? Mert ő csak egy giliszta, s nem tudja felfogni azt, hogy mi az ember, még akkor sem, hogyha az ember a tenyerén tartja. Látjátok, így vagyunk Istennel is. Amilyen különbség van köztünk és a giliszta között, legalább olyan különbség van köztünk és Isten között. Isten sokszor szinte a tenyerére vesz, s magyaráz nekünk, s még a saját nyelvünkön is magyaráz, hiszen le van fordítva magyarra a Biblia is. És mégsem tudjuk sokszor felfogni Istent, túlságosan kicsik vagyunk ahhoz. Isten teremtett dolgait sem tudjuk felfogni, még azt sem tudjuk felfogni, hogy mi az anyag, mi az energia, mi az elektron, nem tudjuk felfogni igazából a teret sem, hogy hol van a világegyetem vége. Az időt sem tudjuk felfogni, fogalmunk sincs róla, hogy honnan jön és meddig tart az idő. Benne élünk egy világban, és nem tudjuk felfogni a világot. Másodpercenként 22 km-es sebességgel halad az egész Naprendszer a Herkules csillaghalmaz felé, lejár az egész emberi történelem, és azt sem tudjuk, hogy honnan jöttünk és hova megyünk, csak utazunk a mindenségben, Isten teremtett világában s nem tudjuk felfogni, hol van ennek az útnak a vége. Hát akkor hogy tudnánk felfogni Isten és a Szentháromság titkát?

Mégis valahogy valami hasonlatképpen megérthetjük, mert még van olyan dolog, ami három és mégis egy. Pl. a Nap, a napsugár és a meleg. A Nap fent van az égen, világosan látjuk, hogy ott van. De a napsugár itt van a földön. Világosan látjuk, mert éppen itt van a földön, rásüt a vízre, a földre, a rügyekre, s azok bomlani kezdenek, és ahova a napsugár odasüt, ott meleg van. Ez három különböző dolog. Egy égitest az égen, itt a földön a napsugár, a levegőben a meleg, s ezt a hármat nem lehet elválasztani egymástól. A napsugárban benne van a Nap ereje, energiája, anyaga. A melegben benne van a napsugárnak a munkája és a Napnak az ereje, ami több milliárd fokos ott fent az űrben, de a napsugár által ide is elérkezik. S amikor a föld jobban a Nap felé fordul tavasszal, akkor egyszerre ennek a melegnek a hatására kibomolnak a rügyek, kinyílnak a virágok, zöldül a fű, és megváltozik az egész világ. Látjátok, így van a dolog Istennel is. Ahogy a Nap az égen van, úgy mindenek forrása, az Atya Isten teremtett mindent és bennünket is. Vajon Jézus Krisztust is Ő teremtette? Jézus Krisztus tőle származik, belőle származik, mint a napsugár a Napból. Persze kérdezhetnénk, hogy mi volt előbb: a Nap vagy a napsugár. Persze hogy a Nap, de abban a pillanatban, ahogy Nap volt, volt napsugár is. Kérdezhetnénk,

hogy mi a nagyobb: a Nap vagy a napsugár. Persze hogy a Nap, de a napsugárban benne van a Napnak az ereje. Ilyen az Atya és Jézus Krisztus viszonya is. A János evangéliuma úgy kezdődik, hogy: „Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige. Ez kezdetben az Istennél vala.” Először érthetetlen számunkra ez az ige, de ha behelyettesítjük a Napba és a napsugárba, ha azt mondjuk, hogy kezdetben volt a napsugár, s a napsugár a Napnál volt, és a Nap volt a napsugár – így értitek? A napsugár nem a Nap, de mégis benne van a Nap energiája, ereje, hatalma. Így van Jézus Krisztussal is. Nem Ő az Atya Isten, de benne van az Atya Isten hatalma, energiája, ereje, minde. És ahol a napsugár van, ott van a meleg, Ahol ott van az Atya és Jézus Krisztus, ott van a Szentlélek, Isten lelke, ereje, hatalma, energiája, ami fenntartja az egész világmindenséget, megváltoztatja az emberi lelket is, és mint ahogy a meleg tavasszal életet ad a földnek, úgy ad életet az emberi léleknek is, hogy virágozzon ki belőle a hit, a szeretet, a béke, a jószág, az új, Isten szerinti élet. Azért ez a három egymástól megkülönböztetett személy az egy valóságos örök Isten – mondja a Káté. Úgy tanítja a dogmatika, hogy ez a három megkülönböztethető, de egymástól szét nem választható. Mert ugye meg lehet különböztetni a Napot, a napsugarat és a meleget, de nem lehet elválasztani. Mert ha a Napot elválasztjuk a napsugártól, nincs többé napsugár. Nem lehet elválasztani a napsugarat a Naptól, s nem lehet elválasztani a meleget egyikőtől sem, mert ahol Nap és napsugár van, ott meleg van. A napsugár a Nap kiáradása a földre. Jézus Isten kiáradása a földre. Aki látja a napsugarat, az látja a Napot. Jézus azt mondta Filepnek: „Aki látott engem, látta az Atyát” (Jn 14,9).

IX. ÚRNAPJA

26. Mít hiszel, amikor ezt mondod: „Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremőjében”?

Hiszem, hogy a mi Urunknak, Jézus Krisztusnak örökkévaló Atyja, aki a mennyet és a földet minden benne lévővel együtt semmiből teremtette, és azokat örökkévaló tanácsával és gondviselésével fenntartja és igazgatja: énnekem az ő Fiáért, Krisztusért Istenem és Atyám. Ezért annyira bízom benne, hogy nem kételkedem: minden testi-lelki szükségemre gondot visel, s még azt a rosszat is javamra fordítja, amit ebben a siralom-völgyben reám küld. Ezt ő megteheti mint mindenható Isten, és meg is akarja tenni mint hűségese Atya.

Honnan lett a világ? Tudjuk, hogy egyszer nem volt. Tudjuk, hogy kezdetben nem volt élet, sőt azt is tudjuk, hogy 20 milliárd évvel ezelőtt nem volt vilá-

gosság, és azt is tudjuk, hogy nem voltak csillagrendszerek sem. A Big-bang elmélet óta tudjuk, hogy az egész mindenség egy nagy robbanásból keletkezett. A robbanás előtt nem volt kézzelfogható anyagi világ. Honnan lett minden?

A mindenség és az élet keletkezéséről kétfajta elmélet van. Az egyik a hitetlenek ideológiája, a materializmus elmélete, amit különösképpen a kommunizmus terjesztett. Ez azt mondja, hogy a világot senki nem teremtette, csak úgy magától, véletlenül lett. Először azt mondták, hogy mindig is volt, de most már bebizonyította a tudomány, hogy nem volt mindig. A világegyetem tágul. A csillagrendszerek óriási sebességgel távolodnak egymástól. Ha időben ezt visszaforgatjuk, akkor rájövünk, hogy egymillió évvel ezelőtt sokkal közelebb voltak egymáshoz, azelőtt még közelebb. Volt egy pont, amikor minden egy helyen volt, de nem a mai anyagi formájában, mert atomszerkezet, tehát anyag sem volt. Ezt dolgozta ki a Big-bang elmélet. (A Big-bang elméletért Nobel-díjat kaptak a felfedezők.) Tehát nem volt mindig a mai világ. Honnan lett akkor? Csak két felelet van rá: hogy véletlenül magától, vagy pedig Isten teremtette. Próbáljuk meg félretenni most egy pillanatra a Bibliát, és támaszkodjunk csak a saját eszünkre. Honnan látjuk azt, hogy a világ nem véletlenül magától lett, hanem a világot Isten teremtette?

Ami véletlenül magától lesz, abban nincs logika, annak nincs célja, az nem értelmes dolog. Amiben valami logika van, azt már valaki csinálta. Nézzétek meg a széket, négy lába van, ennek a négy lábnek az a határozott feladata, hogy tartsa a széknek az ülő részét, s ha egy háta van, nekitámaszkodhatsz. Most elhinnétek-e, ha én azt mondanám: ez a szék véletlenül, magától lett? Egyszer kidőlt egy fenyőfa, azt aztán sodorta a szél, csapkodta a villám, beleesett a patkba, és horzsolódott itt, ott, míg végül odakerültek a szegek is véletlenül, és az enyv is egészen véletlenül pont oda, ahova kellett, s egészen véletlenül lett négy egyforma hosszú lába, és ez magától véletlenül kialakult. Elhinnétek-e? Nem. Miért nem? Mert látjátok ebben a székben a logikát, értelmességet; négy éppen egyforma hosszú lába van, s ez azért van így, hogy ne billegjen, szimmetrikus ülőrésze van, és hátrésze van, hogy lehessen nekitámaszkodni. Ha ránéztek erre a székre, bár soha nem láttátok az asztalost, aki csinálta, tudjátok, hogy volt egy asztalos, aki ezt a széket készítette. Mert ebben a székben benne van az asztalos értelmessége, logikája, s ez a szék szolgál valamit, céllal csinálták.

Ez a helyzet a világgal is. Sokkal bonyolultabb dolog egy csillagrendszer, mint ez a szék. Sokkal bonyolultabb dolog az élet a földön, mint ez a szék. Azt is kellett valakinek csinálni.

Képzeljétek el, hogy két ember, aki elmaradott vidékről jött, és nem ismeri a mai technikát, kinyit egy hűtőszekrényt. Megkapják a rajzát, tanulmányozzák. Az egyik azt mondja: Ezt nézd meg, milyen értelmes dolog, valaki kellett, hogy kitalálja. Az ammóniák itt összepréselődik, felmelegszik, azután tovább jön a vezetékeken, kitágul, a kitágulás hőelvonással jár, lehűl, s ezáltal hűti az egész hűtőszekrényt. Majd újra összepréselődik, és megint lehűl. Ilyen célszerű körforgás van benne, s ezáltal a hűtőszekrény egy bizonyos ammóniákmennyiséggel mindig hűteni tud. Ezt a hűtőszekrényt valaki kellett hogy tervezze és csinálja. A másik azt mondja: Ugyan, ez a hűtőszekrény, ez véletlenül, magától lett. Évmilliók folyamán a vasérc hánykolódott, aztán villám csapta, vihar sodorta, eső verte, vízbe, tűzbe belekerült, kiolvadt, aztán kialakult egy ilyen hűtőszekrény. Még véletlenül ammóniák is került bele. Melyik embernek van igaza? Nyilván az elsőnek. A második nem gondolkodó ember, nem látja meg a hűtőszekrényben rejlő logikát, s ezért nem tud eljutni a tervezőjéig, mert nem gondolkodik. Ilyen a hitetlen ember is, mert nem csak a hűtőszekrényben, hanem az egész világban ilyen körforgás van. Pl. ilyen az oxigén körforgása. Az állatok és az emberek elhasználják az oxigént, és széndioxiddá alakítják, de ott vannak a növények, amelyek belélegzik a széndioxidot, és szénné és oxigénné alakítják vissza. Ilyenformán a világban van egy életet biztosító oxigénkörforgás, éppen mint a hűtőszekrényben az ammóniákkal. Ugyanazon mennyiségű oxigénnel mindig van friss levegő, és élni tudnak az emberek, az állatok és a növények is. Ezt a körforgást megnézi az egyik ember, s azt mondja: Itt kell legyen valaki, aki ezt kitalálta, itt minden úgy összefügg, s mindennek célja van, az egész azért van így, hogy élet legyen a földön. Ez a körforgás nem véletlen, ezt valaki kitalálta, valaki megcsinálta, mint a hűtőszekrényt. A másik ember azt mondja: Magától, véletlenül alakult ki az egész, ezt nem csinálta senki. Melyik gondolkodik értelmesebben? Nyilván az első, mert meglátta benne a logikát.

De ilyen a víz körforgása is. A víz elpárolog, a magasban összesűrűsödik, aztán lehull mint eső, és ilyenformán mindig friss vizet adnak a források, a patakok, a folyók, és nem posványosodnak el a tavak. Ha nem lenne meg ez a körforgás, akkor minden állóvíz elposványosodna, ihatatlanná válna. Nem lenne édesvízű patak, folyó, s végül is nem lenne élet a földön. Gondoljátok, hogy ez véletlenül van? Aki azt mondja, hogy véletlenül van, éppen olyan, mint aki azt mondja, hogy a hűtőszekrényben véletlenül van az ammóniák körforgása. Mert ahhoz, hogy legyen élet a földön, szükséges ez a körforgás.

Képzeljétek el egy óriási modern gyárat, amely a nagyvárosokban megszűrné a levegőt, az autók kipufogógázát, a széndioxidot, felhasználva szenet, cellulózt, építőanyagot, oxigént termelne. Bizonyára sok épület, gép és speciális

vegyi anyag kellene hozzá, de áldás lenne a városok számára. Képzeljétek el, hogy valaki megcsinálná ennek az óriási gyárnak a kicsinyített mását, mondjuk ezerszer kisebbre csinálná meg. A japánok nagyon értenek ahhoz, hogy miniatűr dolgokat csináljanak. Ezerszer vagy milliószor kisebbre csinálnák meg. Ha valaki megnézné ezt a milliószor kisebb gyárat, és azt mondaná, hogy ezt nem csinálta senki, ez magától jött létre, nevetséges dolgot állítana. Hiszen egymilliószor kisebbnek megcsinálni sokkal nehezebb, mint ilyen nagyak.

Most vegyünk elő egy falevelet (fel lehet mutatni a falevelet), ez is egy ilyen gyár, csak lehet, hogy tízmilliószor kisebb, mint az eredeti. Szüntelen vegyi munka folyik benne. Felveszi kívülről a széndioxidot, átalakítja szénné és oxigénné. Kibocsátja az oxigént, és elraktározza a szenet, és keményítőt, cellulózt gyárt. Vajon ez magától, véletlenül lett? Ez is egy üzem, éppen úgy dolgozik, mint a nagy gyár, csak hogy tízmilliószor kisebb. Mily csodálatos, ha belegondolsz, rá kell döbbsen arra, hogy ezt valaki csinálta, valaki tervezte. Képzeld el egy falevelet, amelyet milliószor megnagyítanánk, a belső titkos csatornáiban járni tudnánk, és látnád, hogyan jön be a széndioxid, hogyan termelődik az oxigén, hogy raktározódik el a szén, hogy termelődik a rostos faanyag, a cellulóz. Látnánk, hogyan megy el külön csatornán minden anyag a maga helyére, hol veszik be a széndioxidot, és hol adják ki az oxigént. Valami csodálatos utazás lenne benn a falevélben, egy milliószor nagyobb falevélben. Akkor igazán megértenénk, hogy azt valaki csinálta.

Láttam egyszer egy automata varrógépgyárat, egyetlenegy ember volt az emeleten, aki irányította az egészet. Minden futószalagon ment, megállt a munkadarab, kinyúlt egy fúró, megfúrta a munkadarabot, az továbbment, kinyúlt egy csavar, és becsavarodott a megfelelő helyre stb. A futószalag végén kijött a villanyvarrógép. Ha valaki bemenne ebbe a gyárba, s nem látna senkit sem, csak azt, hogy a futószalag viszi az anyagot, hogy működik a fúró, hogy jön a csavar, bekerül a csavarmenetbe, és illeszkedik magától össze a varrógép, akkor nem buta lenne-e az az ember, ha azt mondaná, hogy ezt a gyárat senki sem tervezte, ez csak úgy kialakult magától? Nyilván rettenetesen ostoba lenne. Az értelmes ember azt mondaná: Milyen csodálatos ez, milyen csodálatosan tervezte meg valaki ezt az automata varrógépgyárat. Látjátok, ilyen az élet is. Minden összepasszol. Az emberek, az állatok, a napsugár, a meleg, a tél, a tavasz, minden összepasszol. S ilyen az emberi szervezet is, hogy összepasszol benne minden. Mennek az erekben maguktól, és szállítják a vörös vérszövetek az oxigént, harcolnak a fehér vérszövetek a bacilusok ellen, dobog a szív, működik a tüdő stb. Minden egy csodálatos gépezet. Egy csodálatos automata varrógépgyár. Milyen ostoba is az az ember, aki azt mondja, hogy ezt senki nem csinálta, ez magától keletkezett.

Tudjátok, hogy az élet a tudomány szerint az egysejtűből állt elő. Az egysejtűnek kb. százezer belső alkatrésze van. Ha a kezetekbe adnék most egy csavart és egy anyát, ami rácsavarodik a csavarra, és azt mondanám: higgyétek el, hogy ez a csavar magától, véletlenül keletkezett, elkezdett hánykolódni a vasérc, magától kiolvadt, és kialakult a menet rajta, az anyán meg belül alakult ki véletlenül a menet, és érdekes módon ez a kettő pont összepasszol, és ez egészen véletlenül történt, ezt senki nem tervezte, senki nem irányította, senki nem csinálta – elhinnétek-e nekem? Nem, mert azon az egyszerű csavaron látszik a célszerűség. Két darab, ami összeillik, amivel lehet dolgozni, s aminek értelmes célja van, nem keletkezhetett véletlenül. Mit gondoltok? Mi a bonyolultabb, a csavar vagy az egysejtű? Nyilván az egysejtű. Hiszen az egysejtűnek százezer belső alkatrésze van, és maga a génlánc a dezoxiribonukleinsav, aminek csak egy kicsi része felfedezéséért Nobel-díjat kaptak a tudósok, annyira bonyolult, hogy alig lehet nyomon követni. Mit gondoltok, ha egy csavarról nem hisszük el, hogy magától, véletlenül alakult ki, vajon elhithetjük-e az egysejtűről? Arról sem tudjuk elhinni. Valaki kialakította.

Most a világ, a biológia egy új felfedezésnek a bódulatában van. Ez a klónozás. Létrehoztak egy bárányt egy birka sejtjéből, és ezzel lemásolták az eredeti birkát. Erre azt mondhatná a hitetlen ember, hogy íme, nincs Isten, mert mi is tudtunk egy birkát teremteni. De ha ezt a birkát meg tudták csinálni, akkor ez a birka magától, véletlenül lett? Nem. Valaki csinálta, valaki megtervezte, valaki kísérletezett vele, valaki előírta, valaki létrehozta, de ez sem az eredeti, nem az első. Hiszen ezt is a birka sejtjéből csinálták, tehát már egy meglévő sejtből hozták létre. De ha egyszer a földön létrehoznának tudományosan egy eredeti sejtet, ez sem döntené meg azt, hogy az első sejtet az Isten teremtette, mert hiszen az a sejt, amit létrehoznának, az sem véletlenül jönne létre. Annak a létrejöttét is egy értelem irányítaná, csak egy olyan emberi értelem, amely elleste Isten teremtett dolgainak a felépítését.

Figyeljétek meg az emberi s állati ösztönöket. Amikor a tyúk kotlani kezd, ráül a tojásra. Azelőtt hiába ültetnénk, nem ül, akkor ráül, s ha kigyúl a ház, akkor is rajta marad, mert benne van az ösztön, hogy ki kell költeni az új tyúknemzedéket. Bergson, a század eleji híres filozófus, aki először ateista volt, be akarta bizonyítani még jobban a darwinizmust, s a végén úgy lett istenhívő. Ő tette fel azt a kérdést, hogy honnan van a tyúokban ez az ösztön. Örökölte a tyúkmamától, a tyúkdédnagymamától? De az első tyúk honnan örökölte? Mert ha az első tyúk nem ült volna reá a tojásra, nem kelt volna ki a következő tyúknemzedék. Ebben az ösztönben benne van a logika, a kényszerűség, a következő nemzedék. A tyúkba bele van táplálva a kotlás ideje, mint egy komputerbe, mint az órába, amelyet felhúzzunk, hogy reggel 6-kor vagy 7-kor csen-

gessen, s akkor elkezd csengetni. Ki táplálta belé? Sajat maga nem tudta magába beletáplálni. Így van beletáplálva az emberbe is pl. az, hogy egy bizonyos időben szerelmes tud lenni, családot tud alapítani. Bele van táplálva az asszonyokba az, hogy amikor állapotosok lesznek, már gyűljön a tejük, hogy amikor a gyermek megszületik, legyen tej, amivel szoptassanak, s legyen bennük az anyai érzés, hogy vigyázzanak a gyermekükre és szeressék.

Nézzétek meg a méheket. Logaritmussal kiszámították, hogy a legnagyobb befogadóképességű és legerősebb falú sejt az a hatszögű sejt, amit a méhek építenek. Honnan tudták ők ezt? Számoltak ők logaritmussal? Nem. Isten beléjük táplálta az ösztönt, hogy hogyan építsék a sejteket.

A teremtett világban mindenütt Istennel találkozunk. Az ösztönök is mind az Ő akaratáról beszélnek. Ha éjszaka valaki járt a kertben, reggel, amikor kimegyünk, a homokos úton látjuk a lábnyomát. Nem látjuk az arcát, nem tudjuk, hogy néz ki, csak azt tudjuk, hogy valaki járt a kertben, mert ott van a lábnyoma. Így van tele a teremtett világ Isten lábnyomával: a logikával, a célszerűséggel, az értelemmel, a csodálatos összehangolódásokkal, az ösztönökkel, a teremtett étellel, a csillagok járásával, és folytathatnánk tovább.

Ezt a titokzatos Istent, aki mindent teremtett, és aki mindent fenntart, Jézus Krisztus által tudjuk igazán megismerni, mert Ő Jézus Krisztus Atyja. Krisztus elmondta, hogy Őt az Atya küldte erre a világra, és az Atyához ment vissza erről a világról.

Ez a világot teremtő Isten Jézus Krisztusért nekem is Istenem és Atyám – mondja a Káté. Hogyan is lehet ezt megérteni? Képzeljétek el, hogy van egy gyermek, akit nagyon szeret az édesapja. Ez a gyermek találkozik az utcán egy rongyos, utcára dobott árva gyermekkel. Megszereti, hazamegy, és azt mondja: Édesapám, az én kedvemért fogadd fiadnak ezt a gyermeket. És az édesapa a gyermeke kedvéért ezt az utcagyereket is fiává fogadja. Persze hogy nem természetes fia, de ott van az ő házában és az ő szeretetében. Látjátok, Jézus Krisztusért így fogad bennünket is fiává Isten. És ha megismerem az Ő szeretetét, akkor nem kételkedem afelől, hogy mind testi, mind lelki szükségeimre gondot visel, sőt még mindazt a rosszat is, amit e siralomvölgyben reám bocsát, javamra fordítja, mivelhogy ezt megcselekedheti mint mindenható Isten, és meg is akarja cselekedni mint hűséges Atya. Tudtok erre mondani egy példát? A Szentírásban hol van ez a példa? Ki volt az, akivel sok rosszat tettek a testvérei, és ezt a rosszat Isten mind javára fordította? Emlékeztek a József történetére? Milyen rosszat tettek vele a testvérei? Meg akarták ölni, aztán eladták rabszolgának. Rosszat tett vele Potifár is, mikor börtönbe záratta. De Isten úgy rendezte, mindez hozzájáruljon ahhoz, hogy végül is József Egyiptom második embere legyen. Ezért amikor a testvérei félve elébe mentek, és azt

gondolták, hogy meg fogja őket büntetni, azt mondta: Ti rosszat gondoltatok felőlem, de Isten jóra gondolta azt fordítani.

Ezért sohase essetek kétségbe. Ha az életünkben akármilyen rossz jön reánk, abból Isten mindig tud valami jót kihozni, ha abban a rosszban hűségek maradunk Őhozzá.

Isten azonban nem csak a földet, hanem a mennyet is teremtette. Mi is a menny, vagyis a mennyország? Hiszen akárhova nézünk, nem látjuk a mennyországot, és az űrhajósok a rakétáikkal sem találták meg azt.

Dicsekedtek azzal a Szovjetunió űrhajósai is, hogy leszálltak a Holdra, de ott sem látták Istent. De hát ez nagyon buta dicsekedés volt, mert nemcsak az van, amit látunk. Például az ultraszíneket nem látjuk, az ultrahangokat nem halljuk, mégis vannak. Az nagyon buta gondolkozás, ha azt mondjuk, hogy csak abban hiszek, amit látok. Látjuk vajon a gondolatot? Azt sem látjuk, és mégis van. Látjuk-e a szeretet érzését? Azt sem látjuk, de mégis van.

Hol van mégis ez a mennyország, ez a menny? Hogy lehet elképzelni? Az a legizgalmasabb, hogy az elméleti fizika már ennek is nyitogatja a kapuit. Ma már tudományosan elképzelhető egy hely, ahova innen belátni nem lehet. Se fény sugar, se rádióhullám, se rakéta innen oda be nem megy. Ha azonban ott vannak, onnan minket látnak, sőt az egész jövőnket egy szempillantás alatt látják. Ezt nem én mondom, ez egy tudományos cikknek a megállapítása. Nem tudom, hallottatok-e a negyedik dimenzióról? Ennek a határai kívül vannak a miáltalunk érzékelt téren és időn. Egy egészen más világ ez, de ezt a másik világot Einstein képletei alapján matematikával kiszámították. A negyedik dimenzió nem egy hipotézis, hanem matematikailag bebizonyított dolog. Az űrhajók már azokkal a képletekkel mennek, ami mindebből következik. Rájöttek arra, hogy nagy távolságoknál és nagy sebességeknél a tömegvonzás newtoni képletei már nem felelnek meg. Innen indult el az a kutatás, amivel aztán eljutottak a negyedik vagy ötödik dimenzió fogalmáig is. Ebben a kutatásban mi egy kicsit még büszkék is lehetünk, mert az alapjait, a nemeuklideszi geometria alapjait Lobacsevszkijjel egy időben Bolyai János, erdélyi tudós rakta le. Bolyaitól indult ki az a tudományos kutatás, amely bebizonyította, hogy a látható világon kívül van egy másik, általunk láthatatlan világ, amelyben más törvények uralkodnak. Ez a tudományos kutatás összeesik a Szentírás tanításával. Természetesen mi nem azért hiszünk a Szentírásban, a mennyország létezésében, mert most már ezt a mai tudomány is kezdi bebizonyítani, hanem azért, mert az Úr Jézus Krisztus nekünk elmondta. De jó tudni azt, hogy amit elmondott ezelőtt 2000 évvel, arra lassan most már a tudomány is rájött, vagy legalábbis utal rá.

X. ÚRNAPJA

27. Mi az isteni gondviselés?

A gondviselés Isten mindenható és mindenütt jelenlévő ereje, amellyel a mennyet és a földet, minden teremtménnyel együtt szilárdan kézben tartja, és úgy igazgatja, hogy amit a föld terem, továbbá eső és aszály, termő és terméketlen idők, étel és ital, egészség és betegség, gazdagság és szegénység – szóval minden – nem véletlenségből, hanem az ő hűségesei atyai kezéből származik.

Ez a gondviselő erő tartja fenn a világot. Mi nem tudjuk elképzelni, hol van a világegyetem alja, széle, miért nem zuhannak egymásra a csillagrendszerek, galaktikák. Véges emberi agyunk egyszerűen nem tudja felfogni a végtelen világot. De Isten ezt átlátja, s gondviselésével fenntartja és igazgatja. Istennek ez a természetre kiáradó gondviselése mindenütt látszik. Tudjuk, hogy forog a föld, ezért van nappal és éjszaka. Ha nem forogna, egyik oldalán mindig nappal, a másik oldalán mindig éjszaka lenne. Tehát csak a föld egyik fele lenne lakható, és csak ott lenne növényzet is. Isten azonban azt akarta, hogy az egész föld lakható legyen, és ezért úgy alkotta meg a földet, hogy forogjon a saját tengelye körül is. Azonban ez a forgás sem szabályos. A föld a saját tengelye körül billegve forog, ezért van tavasz, nyár, ősz, tél. Ha nem így lenne, a napsugár nem tudná kellőképpen felmelegíteni a föld felszínét. Egyes helyein túl nagy hőség lenne mindig, s az egyenlítőől északra és délre hamarabb lenne túl nagy hideg, és lehetetlen lenne az élet. Kevesebb ember férne el. Isten azért billegtetette meg a forgó földet, hogy változatosabb élettel több ember férjen el rajta.

Figyeljük meg, Isten hogyan gondoskodott az emberről. Kezdetben adott állatokat, hogy az embert szolgálják, segítsék. Ez volt az emberiség természetes energia segítségével. De Isten már előre elrejtette a kőszén, hogy a nagyobb energia segítség legyen az emberiség fejlődésének egy bizonyos szakaszában. Elrejtette a kőolajat, a benzint is, hogy majd legyen energiahordozó egy későbbi korban. Elrejtette a nukleáris energiát, hogy mikor majd szükség lesz rá, az ember használni tudja. És még bizonyosan el van rejtve több új energiaforrás, és az ember lehet, hogy megtalálja azokat.

Valahogy olyan ez, mint amikor egy szerető szülő átadja fiatal házas gyermekének az új lakást. Berendezi azt, s a hűtőszekrényt, a kamarát, a pincét megtölti minden jóval. A fiatal házasoknak nem a semmiből kell megszerezni a fűtőanyagot, a táplálékot, csak megtalálni az apától előre odakészített dolgokat. Az aztán a fiatal házasok felelőssége, boldogsága vagy boldogtalansága, hogy mire és hogyan használják a megtalált dolgokat.

A személyes életünket is Isten igazgatja. Az ő akarata ott van minden dolog mögött. Gazdagsággal, szegénységgel, egészséggel, betegséggel, minden-nel van valami célja, amivel életünket formálni akarja. Ezért lényeges dolgok-ban nincsenek véletlenek. Gondoljunk ismét József történetére. Vajon véletle-nül jött-e arra a rabszolga-kereskedő, amikor Józsefet a száraz kútba dobták testvérei? Bizonyára nem véletlenül. Isten már kijelölte őt, hogy elvigye Egyiptomba, hogy József majd ott az ország második embere lehessen.

Sokszor nem látjuk Isten gondviselését. Kisgyermek koromban tanyán lak-tunk. Amikor egyszer elutaztunk a közeli kisvárosba, szüleim bementek egy üzletbe, és azt mondták, maradjak az üzlet előtt, mindjárt jönnek. Vártam őket a bejárat előtt. Láttam a sok idegen embert, és egyszerre azt gondoltam, engem otffelejtettek. Elkezdtem sírni. Biztosra vettem, hogy elfeledkeztek rólam, pe-dig ők közben figyeltek a kirakaton át és utánam jöttek. Így vagyunk sokszor Istennel is. Azt hisszük, hogy elfelejtett, pedig közben lát és utánunk jön.

Vannak fájdalmas operációk, amelyek gyógyulást hoznak. Az orvos azért vág, hogy kivegye a test beteg részét. Isten is így operálja meg néha az éle-tünket. Ez is az Ő gondviseléséhez tartozik.

Vajon a rosszat is Isten akarja? Nem. Isten bizonyos mértékig megengedi a rosszat, de hatalma van azt is jóra fordítani. Aki elköveti a gonosz-ságot, az nem mondhatja, hogy nem hibás, mert Isten akaratából tette, mert a saját go-nosz akaratából követte el. Az más kérdés, hogy Istennek ezt a rosszat is ha-talma van jóra fordítani, de ez nem menti a gonosz-ságot elkövető bűnösségét.

Kálvin János ezt így szemléltette: Képzeljük el, hogy egy gonosz bankárt kirabol egy betörő. Ez lehet a bankár felett Isten büntetése, de nem menti a betörőt, mert a betörő nem azért tört be, hogy Isten büntetését végrehajtsa, ha-nem azért, hogy lopjon.

A gondviselésbe vetett hitünk nem fatalizmus. (Fatalizmus a megváltozha-tatlan, elkerülhetetlen sorsban való hívés.) A gondviselésbe vetett hitbe az is beletartozik, hogy nekünk teljes felelősséggel el kell végeznünk feladatunkat, de közben tudnunk kell, hogy az utolsó szó az Istené, s neki mindig hatalma van bennünket megsegíteni.

Mondhatjuk-e, hogy a gazdagság és a szegénység Istentől jó, s akkor ne-künk nem kell a szegényeken segítenünk? Nem, mert a Szentírásban meg van írva, hogy a szegényeket segítenünk kell. Ha mi szegényedünk le, azzal pró-bára tesz bennünket Isten, s külön életünkben ennek is valami oka, értelme vagy valami célja van. Ha más szegényedik le, az is próba számunkra, hogy hogyan segítjük, mennyi szeretet van bennünk. Ezért életünk minden esemé-nye mögött meg kell keresnünk Isten akaratát. Ebben segít a Szentírás rend-szeres olvasása.

28. Mit használ nekünk Isten teremtő munkájának és gondviselésének ismerete?

Azt, hogy ha baj ér, türelmesek, ha jó dolgunk van, hálásak vagyunk, a jövőre nézve pedig bízunk a mi hűséges Istenünkben és Atyánkban. Tudjuk, hogy senki és semmi nem szakíthat el minket az ő szeretetétől, mert minden teremtmény annyira a kezében van, hogy akarata nélkül semmit sem tehet, sőt meg sem mozdulhat.

A Káté tehát három dolgot nevez meg. Az első, hogy a kedvünk ellenére levő dolgokban türelmesek legyünk. Mondjatok egy kedvünk ellenére való dolgot. Nyilvánvalóan egy rossz jegy is az iskolában kedvünk ellenére való dolog, de a betegség is, a szegénység is az. Amikor elvitték az embereket kényszerlakhelyre, börtönbe zárták, az is kedvük ellenére volt. Kedvünk ellenére való dolog az is, ha egy tervünk nem sikerül, anyagi vagy lelki kár ér bennünket. Ilyenkor látszik meg a hitünk, hogy tudunk-e türelmesek lenni, bízunk-e abban, hogy Isten megsegít?

A második, hogy jövődől dolgainkra nézve a mi hűséges Istenünkben és Atyánkban jó reménységünk legyen afelől, hogy semmi sem szakaszthat el minket az ő szerelmétől. A nehéz időkben a próbákban látszik meg: van-e igazi hitünk? Van-e akkor is jó reménységünk? Tudjuk-e, hogy minden teremtmény annyira az ő kezében van, hogy az ő akarata nélkül semmit sem tehet, sőt meg sem mozdulhat?

A harmadik az, hogy a boldogságban háládatosak legyünk. Ez a három dolog az Istenben bízó hívő keresztyén ember magatartása. A próbában a türelem, a boldogságban a hálaadás és a bizonytalan jövőre nézve az Istenbe vetett bizalom. Magunkat is meg kell vizsgálnunk, hogy megvan-e bennünk ez a három: a türelem, a hálaadás és a bizalom.

Az előző kérdésekben azt hallottuk, hogy azért is lehet bizalmunk a jövőben, mert Isten javunkra fordíthatja és javunkra is fordítja a próbákat. Persze nem mindenkinek válik javára a próba. Az Ige szerint, akik az Istent szeretik, azoknak minden javukra van (Róm 8,28). Akik az Istent szeretik. Akik nem szeretik az Istent, azoknak nincs minden a javukra. Mert akik az Istent szeretik, azok ha szenvedésben vannak, keresik Istent, még inkább megtalálják, és megerősödik a hitük. Olyanokká lesznek a Szentírás szavaival, mint a tűzben megpróbált arany. Javukra lesz a szenvedés. Isten sokszor fekete csomagban, fekete csomagolópapírba csomagolva adja nekünk nagy ajándékait. Ez a fekete csomagolópapír lehet szenvedés, betegség, amin míg átme gyünk, a lelkünk megszépül, megnemesedik, s tele lesz Isten ajándékaival. A másik, hitetlen ember is átme gy ezen, de még inkább elkeseredik, mert a szenvedésben nem

keresi Istent, hanem gyalázza. Gyűlöli, vádolja az embereket, s végül a lelkében összetörik, és így nem lesz javára a szenvedés.

Aki szereti Istent, annak a boldogság javára lesz, mert tele lesz a szíve Isten iránti hálával, s ezt azzal is megmutatja, hogy segíti a bajban lévőket, örömet szerez másoknak. Ezáltal a saját lelke is szépül, és neki is sok öröme lesz, látva az örömet, amit másoknak szerzett. Aki nem szereti Istent, az a boldogságban elhiszi magát, diktátor lesz, letapos másokat, uralkodni akar, eldurvul a lelke.

Aki szereti Istent, az a jövődre nézve bizalommal viseltetik, tudja, hogy Isten majd megsegíti. Aki nem szereti Istent, az vagy fősvény lesz, és gyűjt, hogy gazdag legyen, vagy mindenkit megpróbál letaposni, hogy biztosítsa magának a jövőt, vagy összetörik a jövő iránti félelemtől a lelke, és nem lesz javára a jövő várása. Ezért csak akik Istent szeretik, azoknak lesz minden javukra, mint akik az ő végzése szerint hivatalosak.

Emlékeztek, mit mond a parancsolat? Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ha szereted Istent, akkor tudsz bízni benne, s akkor boldog lesz az életed. A keresztyén élet felelős élet, de egyúttal a gondtalanság élete is, mert az Istenbe vetett feltétlen bizalom elveszi a félelmet. Egy család egy kiránduláson szakadék szélére került. Az édesapa hátizsákban, kötélre kötve engedte le a szakadékon át a gyermekét. Később a gyermeket megkérdezték, hogy félt-e. Hogy félttem volna – mondta –, hiszen édesapám fogta a kötelet?! Ha életünk akármilyen nagy szakadéka felett fogunk lebegni, ne felejtsük el: Isten fogja a kötelet.

XI. ÚRNAPJA

29. Miért nevezik Isten Fiát Jézusnak, azaz Üdvözítőnek?

Azért, mert ő szabadít meg bűneinktől, és mert üdvösséget másnál sem keresni nem kell, sem találni nem lehet.

Nem tudom, hallottátok-e, hogy régebben minden névnek jelentése volt. Ma is vannak jelentést hordozó nevek. Hajnalka pl. a hajnalból származik, Rózsika a rózsából, Emese az ősz magyar nyelven azt jelentette, hogy anya, anyácska. Etelka folyócskát jelentett. Emlékeztek arra, hogy a magyarok Etelközben, vagyis a folyó-közben (a Prut és a Nyeszter között) táboroztak a honfoglalás előtt. A Zoltán pl. azt a futárt jelentette, aki vitte a parancsot a csapatoknak, hogy hol kell támadni. A Gyula név fejedelmet jelentett. Gyulafehérvár a fejedelem fehér vára. A Jézus névnek is jelentése van. A Máté evangéliuma 1,18–21 verseiben olvassuk a Jézus nevének történetét. Amikor az angyal ál-

mában megjelent Józsefnek, azt mondta: „Dávidnak fia, ne félj magadhoz venni Máriát, a te feleségedet, mert ami benne fogantatott, a Szentlélektől van az. Szül pedig fiat, és nevezd annak nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből.” A Jézus név tehát szabadítót vagy üdvözítőt jelent. A bűnből és a halálból szabadít meg, és ezáltal üdvözít Jézus, visz az üdvösségre bennünket. A Káté azt mondja: üdvösséget másnál sem keresni nem kell, sem kapni nem lehet. Vegyük sorra a világtörténelem nagy politikusait, államférfiait. Merte volna-e vállalni valaki közülük, hogy üdvösséget, örökéletet, Isten előtti bűnbocsánatot ígérjen az emberiségnek? Egyik sem vállalta, mert mindnyájan csak emberek voltak. Egyedül Jézus az, aki az üdvösséget hozta. Ezért a Szentírás tanítása szerint nem kell másnál keresni az üdvösséget, egyedül csak nála. Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben azt olvassuk, hogy Péter, amikor a zsidó Főtanács elé állították, megtelt Szentlélekkel, és beszédet tartott. Ebben a beszédben mondta: „Nincsen senkiben másban idvesség, mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kelene nékünk megtartatnunk” (ApCsel 4,12). A reformációnak ezért az egyik alapelve volt: Solus Christus. Egyedül Krisztus. Ezért nem imádkozunk mi a szentekhez vagy másvalakihez. Egyedül csak Jézus Krisztusban bízunk. Mert a Szentírásban meg van írva, hogy nincsen senkiben másban üdvösség, egyedül csak Jézus Krisztusban. Mi a Szentíráshoz tartjuk magunkat

30. Hisznek-e tehát az egyedül üdvözítő Jézusban azok, akik boldogságukat és üdvösségüket a szenteknél, önmaguknál, vagy máshol keresik?

Nem. Bár dicsekednek az egyedül üdvözítő és megváltó Jézussal, valójában megtagadják őt. Mert vagy nem tökéletes megváltó Jézus, vagy azoknak, akik őt igaz hittel elfogadják, mindent őbenne kell megtalálniuk, ami az üdvösségre szükséges.

A szentek kegyes életű emberek voltak. Példájuk az emberek előtt jár, mi is tisztelettel gondolunk mindig rájuk. De tudnunk kell azt, hogy aki egyszer ember, az mind a bűn alá van rekesztve, nincs tökéletesen tiszta élet. A Szentírás is beszél szentekről. Az 1Kor 1,2. versében így olvassuk Pál üzenetét: „Az Isten gyülekezetének, amely Korinthusban van, a Krisztus Jézusban megszentelteknek, elhívott szenteknek, mindazokkal egybe, akik a mi Urunk Jézus Krisztus nevét segítségül hívják bármely helyen, a magokén és a miénken.” Itt elhívott szentekről beszél. Tudjuk azonban azt, magából az 1Kor levélből, hogy mennyi baj és bűn volt a korinthusbeli gyülekezetben. Pál mégis szenteknek hívja őket. A Szentírásban a szenteket, a szentséget nem úgy kell érteni, mint hogyha az ember a maga erejéből tökéletesen szent tudna lenni, ha-

nem úgy, hogy Jézus Krisztus meghalt a mi bűneinkért, érte Isten megbocsát, és úgy néz bennünket, mintha tiszták lennénk, és Szentlelkével erőt ad arra, hogy igyekezzünk az ő akarata szerint élni. A szentek ilyen értelemben lehetnek szentek, de nem abban az értelemben, hogy saját erejükből tökéletesen tiszták voltak minden bűntől. Nem helyettesíthetik tehát Jézus Krisztust. Egyedül Jézus Krisztus az, akiről a Szentírás azt mondja, hogy hozzánk mindenekben hasonlóvá lett, kivéve a bűnt (Zsidókhoz írt levél 4,15. vers).

Felesleges nekünk tehát az üdvösséget és az Istennél való közbenjárást másnál keresnünk. Hogyha a szenteknél vagy más embereknél keressük, vagy olyanoknál, akikről úgy gondoljuk, jobbak nálunk, de mégis csak emberek, akkor ahhoz vagyunk hasonlóak, aki egy vállalatnál el akar intézni valamit, és nem mer az igazgatóhoz menni, hanem a kapussal próbál egyezkedni.

Ezért nem tartjuk közbenjárónak Szűz Máriát sem. Szűz Máriát mint Jézus Krisztus földi anyját, mint életet adót, akit Isten kiválasztott arra, hogy Szentlelke által világra hozta benne az Úr Jézus testét, tiszteljük, azonban tudjuk, hogy ő is csak ember. Nem helyettesítheti Jézus Krisztust. Nem lehet nekünk közbenjárónk Jézus helyett, mert meg van írva az 1Tim 2,5. versében: „Egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Krisztus Jézus.” Azért mondja a Káté, hogy akik Jézust tökéletes Üdvözítőnek igaz hittel elfogadják, azoknak mindent őbenne kell bírniuk, ami az üdvösségre szükséges. Nem kell máshol protekciót keresniük.

XII. ÚRNAPJA

31. Miért nevezik őt Krisztusnak, azaz Felkentnek?

Azért, mert őt az Atya rendelte, és Szentlelkével felkente a mi legfőbb prófétánkká és tanítónkká, aki kijelentette Isten titkos végzését és akarátát a mi váltságunkról; egyetlen főpapunkká, aki testének egyetlen áldozatával minket megváltott, és az Atya színe előtt szüntelenül könyörög értünk; továbbá örökkévaló királyunkká, aki minket igéjével és Szentlelkével kormányoz, és a megszerzett üdvösségben oltalmaz és megtart.

Az előző alkalommal szó volt arról, hogy a bibliai időkben minden névnek jelentése volt. A Jézus névnek az a jelentése, hogy üdvözítő, szabadító, Krisztusnak az a jelentése, hogy felkent. Régen, amikor a királyokat szolgálatba állították, akkor felkenték őket szentelt olajjal. Így olvassuk a Sámuel könyvében a Saul felkenetését is. Ez az olajjal való megkenés a hivatalba való állítást jelentette. Valami olyan volt, mint a levélen a hivatalos pecsét, vagy mint most egy újonnan épült templomnak a felszentelése, vagy a lelkipásztorok szolgálá-

latba való állítása. Jézus Krisztusnak hármass felkenetése van. Őt az Atya rendelte és Szent-lelkével felkenete, vagyis szolgálatba állította, hogy legyen a mi legfőbb prófétánk, egyetlenegy főpapunk és örökkévaló királyunk. Tehát Jézus Krisztusnak ez a hármass tisztsége van: próféta, főpap és király.

Mit jelent az, hogy próféta? A próféták voltak azok, akik Isten akaratát megjelentették a népnek, vagy megjelentették az előre bekövetkezendő dolgokat. Görögül profono azt jelenti: előre hangzik, előre mond; ebből a jelentésből, ebből a szóból lett a próféta név. Próféta az, aki előre megmondja Isten akaratát és a bekövetkező dolgokat. Krisztus prófétai tisztje azt jelenti, hogy ő mondta meg nekünk az előre bekövetkező dolgokat, ő közölte velünk és tökéletesen kijelentette Isten addig elrejtett akaratát. Tökéletesen megmutatta az utat nekünk, hogy hogyan járjunk. A próféták csak néha voltak kapcsolatban Istennel, amikor Isten általuk üzent. Jézus Krisztus mint Isten fia mindig kapcsolatban volt Istennel, és így ő a teljes igazságot mondta meg. Ezért mondta: „én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6). Ezért amikor valaki jön valami új tanítással, akkor mindig meg kell néznünk azt, hogy beszélt-e arról Jézus Krisztus és mit mondott róla. Mert Jézus Krisztus Isten Fia, és jobban tudja azt, hogy mit akar Isten, mi a célja velünk, mi fog bekövetkezni a világra, mint sok ember, aki ma elkezd filozofálni és különböző tanokat hirdetni. Jöhetnek hozzátok jehovisták vagy más szektások, akik azt mondják, hogy ekkor és ekkor lesz a világ vége, mert ők kiszámították a Bibliából. De ha ismeritek Jézus Krisztus tanítását, és elolvassátok Máté evangéliuma 24. részét, akkor meglátjátok, hogy az Úr Jézus azt mondta: azt a napot és órát senki nem tudja, még az angyalok sem a mennyben, csak egyedül Isten. Ha pedig azt a napot és órát senki nem tudja, még az angyalok sem, akkor honnan tudhatja az, aki benneteket félre akar vezetni, hogy mikor lesz a világ vége? Ezért kell olvasni a Bibliát, tudni jól Jézus Krisztus tanítását. Az ő szavával a tévtanítónak rögtön meg tudunk felelni. Hogy mi lesz velünk, mit akar velünk Isten, hogy van-e örökélet, ezt mind Jézus Krisztus tiszta tanításából tudjuk meg.

Másodszor Ő a mi egyetlenegy főpapunk. Az Ószövetség idejében a főpap minden évben egyszer bemutatva Istennek a bűnért való áldozatot, amikor a bűnbakot feláldozták. Jézus Krisztus az az egyetlen igaz főpap, aki nem egy állatot áldozott fel, hanem saját maga jött szenvedni a mi bűneinkért, és szerezte meg bűneink bocsánatát a keresztfán. Ezért mondja a Káté, hogy testének egyszeri áldozatával minket megváltott. Ezért Ő az egyetlenegy főpapunk. Ő jár az Atya előtt könyörgésével közben értünk, és Ő vigyáz miránk. De olyan értelemben is a mi főpapunk, hogy a mi egyházunknak nincs pápája vagy pátriárkája. Nekünk nincs látható legfőbb főpapunk. A püspökök főpásztorok, főlelképásztorok, de az egyetlen igaz főpapja egyházunknak, egyetlen igaz fe-

je, akire mi hallgatunk, Jézus Krisztus. Ezért nálunk hitbeli kérdésekben nem az a döntő, hogy valakinek mi a véleménye, hanem az, hogy mit mondott Jézus Krisztus. A lekipásztorok, esperesek és püspökök első feladata, hogy azt teljesítsék és hirdessék, amit az Úr Jézus Krisztus mondott. A katolikusok azt mondják, az ő egyházuk feje Jézus Krisztus földi helytartója, a pápa. Mi azt mondjuk, nem kell földi helytartó, a Szentírásban benne van Jézus Krisztus tanítása, reá kell figyelniünk, és szerinte kell élnünk. Ő a mi egyházunknak a feje. Őt nem lehet helyettesíteni. A lekipásztorok, esperesek, püspökök csak adminisztratív vezetők, akiknek Jézus Krisztusra kell hallgatniuk, de hogyha ellenére mondanának valamit, akkor mindig a Jézus Krisztus szava, igéje marad a döntő.

Végül Ő a mi örökkévaló királyunk. Most ne vérengző királyokra gondolatok, hanem gondolatok olyan régi királyokra, akik a harcban mindenütt elől mentek, s azáltal tűntek ki, és azáltal lettek és maradtak királyok, hogy a népüket védelmezték. Nem hátulról irányították a hadseregeket, mint sokszor a mostani vezetők. Jézus Krisztus is így ment elől, a halálba is előttünk ment, a feltámadásba is előttünk ment, és úgy kormányoz bennünket, mint ahogyan egy igazságos király kormányozza országát. Mivel kormányoz? Igéjével és Szentlelkével. A szívünket kormányozza. Ezért kell sokat Bibliát olvasni, templomba járni, hogy értsük az ő akaratát, és Ő segít Szentlelkével szerinte élni. Úgy fejeződik be a felelet hogy: a nekünk szerzett váltságban oltalmaz és megtart. Figyeljétek meg: itt nem válság van írva, hanem váltság. A két szó között ez a t betű nagyon nagy különbséget fejez ki. A válság egy nehéz helyzetet jelent, pl. azt mondják: egy kormány vagy egy ország válságos helyzetben van, lehet, hogy megbukik. A váltság az a megváltás. Amikor a bűneinkből megvált Isten, és örökéletre vezet. A nekünk szerzett váltságban oltalmaz és megtart Jézus Krisztus. Ő szerezte nekünk nem a válságot, hanem a váltságot, a megváltást, és ebben oltalmaz és megtart. Természetesen az Ő oltalmazása és megtartása minden válságos időben is érvényes. A gondok között is.

32. Miért neveznek téged Krisztusról keresztyénnek?

Azért, mert hit által Krisztusnak tagja, és így az ő felkenetésében is részes vagyok, azért, hogy nevéről vallást tegyek, magamat élő háláldozatul neki átadjam, és hogy ebben az életben a bűn és az ördög ellen szabad lelkiismerettel harcoljak, ez élet után pedig veled együtt minden teremtmény fölött örökké uralkodjam.

A magyar szóhasználatban kétféleképpen mondjuk a keresztyént. A római katolikusok keresztyénnek mondják, és mi keresztyénnek mondjuk. Elég sajná-

latos, hogy míg magyar nyelvterületen a két különböző elnevezés meghonosodott, a külföldi nyelvekben általában csak egy jelzi ezt. Nálunk a keresztyén szót a katolikusok használják. (Egy magyarázat szerint a jelentése: a keresztyén, azaz Jézus keresztre feszítése valóságosan megtörtént.) Mi a keresztyén szót használjuk, ami a görög kristianoi szóból származik, ami a Szentírásban Krisztus-félett Krisztus-követőt jelent. Az Apostolok Cselekedeteiben olvaszuk, hogy így nevezték az első keresztyéneket. Tehát mi nem a keresztből indulunk el a nevünknel, hanem Krisztustól indulunk el, mert nevünk történelmileg is, nyelvtanilag is Krisztustól származik.

Azért neveztetünk keresztyénnek, mondja a Káté, mert hit által Krisztusnak tagja és így az ő kenetének részesei vagyunk. Hogy vagyunk hit által Krisztusnak tagja? A 28. kérdésben arról van szó, hogy nem mindenki üdvözülni, hanem csak azok, akik hit által Krisztusba oltattak. Ha visszaemlékeztek, itt arról beszéltünk, hogy eggyé leszünk Krisztussal. Az ő ereje, békessége, szeretete, Szentlelke árad belénk, és segít nekünk szerinte élni. Természetesen nem tudunk olyanok lenni, mint ő, de töredékes, bűnös földi módon mégiscsak van bennünk az Ő erejéből és az ő szeretetéből valami. Az egyház jelképesen Jézus Krisztus földi teste. Egyháztagok vagyunk, így Jézus földi testének is tagjai vagyunk. Így vagyunk hit által Krisztusnak tagja és az ő kenetének részese. Mi is Jézus Krisztus kenete? Az, hogy a Szentlélekkel felkente az Atya a mi legfőbb prófétánkká, aki elmondta nekünk Isten akaratát, egyetlenegy főpapunkká, aki szenvedett bűneinkért, megváltott minket, és közbenjár értünk, s örökkévaló királyunkká, aki védelmez és megtart. Ez azt jelenti, hogy nekünk is ebben a hármas tisztségben kell szolgálnunk.

Ő próféta volt, Isten akaratát hirdette. Én is az étellel, szavaimmal Isten akaratát hirdetem. Ő főpap volt, bemutatta a bűnért való áldozatot, meghalt értem is. Én is áldozatot mutatok be Istennek, a jócselekedeteimmel a hála áldozatát. Ő király, aki harcol értünk, megtart bennünket, és küzd a Sátán ellen. Nekem is kell harcolnom a testvéreimért, a bűn és a Sátán ellen. Az Ő akarata szerint kell élnem, és akkor ígérete szerint majd az örökéletben Ővele együtt fogok uralkodni minden teremtményen.

XIII. ÚRNAPJA

33. Miért nevezik Krisztust „Isten egyszülött Fiának”, ha mi is Isten gyermekei vagyunk?

Azért, mert egyedül Krisztus örökkévaló és természet szerinti Fia Istennek; mi pedig – Krisztusért, kegyelem által – Isten fogadott gyermekei vagyunk.

Krisztus nem teremtett, hanem született. Istentől jött, úgy, mint ahogy a nap-sugár a Napból. Mi kegyelemből fogadtattunk Isten gyermekeivé. Emlékeztek, mondtam példázatképpen, hogy egy gazdag édesapa gyermeke találkozik egy szegény, rongyos, éhes koldusgyermekkel. Magsajnálja nagyon ezt a szegény gyermeket, neki adja minden pénzét, felöltözteti, és hazaviszi a szüleihez, és azt mondja: Édesapám, én úgy megszerettem ezt a gyermeket, az én kedvemért engeddd meg, hogy itt legyen a mi házunkban. Fogadjuk örökbe. És az édesapa, mivel jószívú, örökbe fogadja ezt a gyermeket. Ez a gyermek éppen úgy az apa házában nő fel, mint a másik gyermek, csakhogy mégis különbözik tőle. Nem az apa természet szerinti gyermeke, hanem csak egy örökbe fogadott gyermek. Éppen így vagyunk mi is Isten kegyelemből örökbe fogadott gyermekei Jézus Krisztusért.

34. Miért nevezed őt „mi Urunknak”?

Azért, mert saját tulajdonává tett minket azáltal, hogy testünket-lelkünket a bűntől és az ördög hatalmából megváltotta, mégpedig nem holmi ezüstön vagy aranyon, hanem az ő drága vérében.

Az ókorban voltak rabszolgák és voltak urak. A rabszolgák sokszor gazdát cseréltek a rabszolgapiacon. Ha valaki megvette a rabszolgatartótól a rabszolgáját, akkor ezentúl a rabszolga az övé volt, és ő volt ennek a rabszolgának az ura. Most képzeljük el, hogy volt egy gonosz lelkű rabszolgatartó, aki ütötteverte a rabszolgáit, és örült annak, ha azok szenvedtek. Ha arra járt egy jó úr, aki megvette a szenvedő rabszolgát azért, hogy szép életet adjon neki és felszabadítsa, akkor ő lett ennek a rabszolgának az ura, a megváltó ura, aki megváltotta, kiváltotta őt a szolgaságból. Jézus Krisztus nélkül mindannyian a gonosz rabszolgatartó úr, a Sátán kezében lennénk. Ezt a gyakorlatban is megfigyelhetjük. Akik az alkoholizmus, a kábítószer, a paráznaság, a züllés vagy a gyilkos gondolatok rabjai, azokon uralkodnak ezek a szenvedélyek, s a szenvedélyeken keresztül uralkodik rajtuk mint gonosz rabszolgatartó a bűn, a Sátán. A jó úr, aki jött megváltani bennünket, Jézus Krisztus. Ő azt akarta, hogy mi ne szenvedő rabszolgák legyünk, ezért megváltott bennünket, vagyis megfizetett értünk, kiváltott bennünket, megvett bennünket a Sátán hatalmától. Ez a vásár nem aranyon vagy ezüstön, hanem az ő drága vérében történt meg, vagyis a keresztfán értünk való szenvedésében. Így váltott meg és így tett bennünket a maga tulajdonává. Ezért ő a mi Urunk, s mi hozzá tartozunk, ő véd és őriz bennünket.

Aki ezt megérti, annak az életében nagy tulajdoncsere fog végbemenni, az máshoz fog tartozni, mint akihez addig tartozott, ameddig nem hitt Jézus

Krisztusban. Valahogy olyan ez a hozzá való tartozás, mint a szerelem. Ha valakit megszeretünk, akkor egyszerre csak érezzük, hogy az övéi vagyunk, jó vele együtt lenni. Tartózkodunk attól, ami neki fáj, szeretünk neki örömet szerezni. Így van ez Jézussal is. Ha hozzá kapcsolódunk, s megértjük azt: Ő megváltott bennünket, feltámad a szívünkben az öröm, hogy az övéi lehetünk, és mindenben úgy igyekezünk élni, hogy neki örömet tudjunk szerezni, mert ami neki öröm, az nekünk is öröm lesz. Ezért mondja az első kérdés: egyetlenegy vigasztalásom, hogy mind testestől, mind lelkestől, akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok. Ez az uralom felettünk nem a kegyetlen rabszolgatartó uralma a rabszolgával szemben, hanem annak az Úrnak az uralma, aki megváltott bennünket a bűntől és azután szabaddá tett, hogy most már szeretetből engedelmeskedjünk neki, és fogadjuk el felettünk való Úr voltát. Ezért mondja a Szentírás: „Mindazonáltal nekünk egy Istenünk van, az Atya, akitől van a mindenség, mi is őbenne, és egy Urunk, a Jézus Krisztus, aki által van a mindenség, mi is Őáltala” (1Kor 8,6).

XIV. ÚRNAPJA

35. Mit jelent az, hogy „fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától”?

Azt, hogy Isten örök Fia, aki valóságos és örök Isten, és az is marad, Szűz Mária testében és vérében, a Szentlélek munkája által valóságos emberi természetet vett magára, mert így lehetett Dávid valóságos utódja, s embertársaihoz mindenben hasonló, kivéve a bűnt.

A Szentírás tanítása szerint Jézus Krisztus Szűz Máriától született. Jézus nem úgy született, mint minden gyermek ezen a világon, aki egy férfi és egy nő együttéléséből születik. Mielőtt Jézus megszületett volna, Mária nem élt férfival. Születhetett volna úgy, mint mindenki más, de Isten azt akarta, hogy másképpen szülessék. Olvassuk el a Lukács evangéliuma 1,26–35-ig terjedő verseit. Miért akarta Isten, hogy így szülessen Jézus? Két dologért. Először azért, mert mi születésünkkel már elődeinktől hozzuk a bűnt. Ez a velünk született az öröklött bűn, amiről már szó volt. A nemzedékek úgy kapcsolódnak egymásba, mint egy láncban a láncszemek, és mindegyik láncszem, mindegyik nemzedék továbbadja a következő nemzedéknek a bűnös természetet. Jézus Krisztus másképpen született. Isten kikapcsolta az öröklődő emberi bűnt, hogy a Szentlélek által született Jézus bűntelen legyen. Azonkívül a Szűztől való születés egy bizonyos jel is volt. Születése előtt már arról szólt a prófécia, hogy Betlehemben fog megszületni. A Dániel próféta könyvéből nagyjából ki lehe-

tett számítani, hogy mikor történik ez meg. Az is meg volt írva, hogy Dávid családjából fog születni. De akkor, mikor megszületett Betlehemben, a Dávid családjában még születtek mások is, kellett egy megkülönböztető jel, ez volt a szűztől való születés jele. Így olvassuk az Ószövetségben az Ézsaiás próféta könyvének 7,14. versében: „Ezért ad jelt néktek az Úr maga: Ímé, a szűz fogan méhében, és szül fiat, s nevezi azt Immánuelnek.” Az Ézsaiás 9,6. versétől így szól a prófécia: „Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk, és az uralom az ő vállán lesz, és hívják nevét: csodálatosnak, tanácsosnak, erős Istennek, örökkévalóság atyjának, békesség fejedelmének. Uralma növekedésének és békéjének nem lesz vége a Dávid trónján és királysága felett, hogy fölemelje és megerősítse azt jogosság és igazság által mostantól mindörökké. A seregek Urának buzgó szerelme mívelendő ezt!”

Fel lehet tenni a kérdést: Vajon most ebben a modern világban hogyan lehet hinni abban, hogy Jézus Krisztus szűztől született? Először is tisztában kell lennünk azzal, hogy Isten, aki a semmiből világot teremtett, csillagmilliárdokat, életet, állatokat és embert alkotott, meg tudja cselekedni azt is, hogy egy élő nő testében létrehozson egy gyermeket. De nagyon érdekes az is, amit az orvostudomány a partenogenezisről mond. Bizonyos állatoknál előfordul, hogy az utódok szűztől születnek. Megállapították, hogy elméletileg ez az embernél is lehetséges. Ha valaki tehát a tudomány nevében kigúnyolja Jézus Krisztus szűztől való fogantatását és születését, akkor először tisztában kell lennie a kérdés tudományos oldalával. Általában azok szokták kigúnyolni a Szentírás tanítását, akik sem a Szentírást, sem a tudományokat nem ismerik jól. Természetesen mi nem azért hiszünk a Szűztől való fogantatásban és születésben, mert tudunk a partenogenezisről, hanem azért, mert ezt így írja a Szentírás és ez az Isten üzenete. A tudomány megállapításai változnak, azonban a Szentírás sohasem változik. Akkor is érvényes, amikor a tudomány bizonyos iskolái ellene mondanak, és akkor is érvényes, amikor a tudomány állása pártolja.

A Szentírás arról beszél, hogy Jézus Krisztusnak még voltak testvérei. A Lukács evangéliumában is azt olvassuk, hogy: „Szülé az ő elsőszülött fiát” (Lk 2,6) Betlehemben. A Jézus Krisztus testvérei azonban csak közönséges emberek voltak. Innen is látszik, hogy Jézus más volt, másképpen érkezett a földre, mint a többiek.

Miért kellett Jézusnak valóságos emberként is megszületnie? A 16. kérdés feleletében megkaptuk erre a dogmatikai választ. Ezen túl azonban még egy egészen gyakorlati dologra is gondolnunk kell. Tudjuk, hogy a hangyák általában kitaposott ösvényeken járnak. Képzeljük el, hogy erre az ösvényre valami hangya-halált okozó méreg hull, de a hangyák ezt nem tudják, mennek a

megszokott ösvényen a halál felé. Tegyük fel, hogy meg akarom menteni őket. Elveszem az ösvényről őket, máshova teszem, vagy visszafordítom őket. A hangyák azonban ezt nem értik. Visszamennek a régi csapásra és mennek a halál felé. Csak úgy tudnám őket igazán megmenteni, ha hangyává változnék, hangyanyelven elmondanám nekik, hogy más útra térjenek, mert itt a halál várja őket. Esetleg csodákat is tennék, hogy észrevegyék, tudás és hatalom van a szavaim mögött és hallgassanak reám.

Földre való születésével ezt tette az Úr Jézus. A hangyákért hangyává, vagyis az emberekért emberré született. Születésével belépett a történelembe, és emberi szavakkal elmondta az embereknek, hogy Isten útjára kell térniük, mert halálos mérge hullt a földi útra: a bűn. És ha nem változtatunk utat, elveszünk. Megszületésével, földön, emberként való járásával letagadhatatlanná vált a jelenléte, az emléke és a tanítása. Ha csak csoda módon mennyei hanggal üzent volna Isten, később azt mondták volna, hogy akik hallották, csak hallucináltak, vagy álmodtak. Megszületésével azonban földi realitássá, történelmi valósággá vált a mennyei üzenet.

36. Mit használ neked Krisztus szent fogantatása és születése?

Azt, hogy ő közbenjárónk, aki ártatlanságával és tökéletes szentségével Isten előtt elfedezi bűneimet, melyekben fogantattam.

Ha Krisztus csak ember lett volna, s pont olyan bűnös lett volna, mint a többi ember, akkor nem tudott volna bennünket megváltani. Hiszen tudjuk, hogy egy teremtmény sem viselheti Isten örök haragjának súlyát, sem másokat attól meg nem szabadíthat. Ezért kellett Jézus Krisztusnak nem csak emberi testben megjelenni és embernek lenni, hogy istenségének erejével bűneink büntetését elhordozza és az életet visszaszerezhesse és ajándékozhasssa. Így lehet minékünk közbenjárónk, aki ártatlanságával és tökéletes szentségével bűneinket Isten színe előtt elfedezi.

XV. ÚRNAPJA

37. Mit értesz azon, hogy „szenedett”?

Azt, hogy földi életének egész idejében, különösen annak végén, testében-lelkében elhordozta Istennek az egész emberiség bűne elleni haragját, hogy szenvedésével, mint egyetlen engesztelő áldozattal testünket-lelkünket az örök kárhozattól megszabadítsa, és Isten kegyelmét, az igazságot és az örök életet elnyerje nekünk.

Krisztus szenvedése nem csak egy ember szenvedése volt. Ő Isten fia volt, látta az egész emberi történelmet, látta, hogy az emberek mennyit bántották, gyilkolták egymást, és mennyit fognak még gyűlölködni és gyilkolni ezen a földön. Ő nem csak testében, hanem lelkében is szenvedett. Milyenek voltak ezek a lelki szenvedések? Képzeljétek el, hogy egy édesanyának van két fia. A két gyermek gyűlöli egymást, és az egyik megöli a másikat. Mit szenvedhet az édesanya, látva ezt! Hiszen mind a két gyermeket szereti és mind a két gyermek az övé. Képzeljétek el, mit szenvedhetett az Úr Jézus, amikor lelkében látta az egész emberiség bűnét. Tudta, hogy az emberek, akiket ő szeret, egymás ellen fordulnak, megölik és kínozzák egymást. Mennyit kellett szenvednie a lelkében, hogy a Gecsemáné-kertben Nagycsütörtökön vért verítkezzen. Egy nagy lelki szenvedésben könnyen megizzadunk, verítékezünk, de képzeljétek el, milyen nagy lelki szenvedés kell hogy legyen az, amelyben valaki vért verítékezik. Jézussal ez történt, erre a szenvedésre szánta oda magát, hogy egyetlenegy engesztelő áldozat legyen a mi bűneinkért, és testünket-lelkünket az örök kárhozattól megszabadítsa.

Amikor Izraelben jártam, akkor döböntem rá annak a Káté-kérdésnek a teljes igazságára, hogy Jézus Krisztus egyetlenegy áldozatával eleget tett a mi bűneinkért. A zsidó főpapok minden évben megáldozták a templomban az áldozati bárányt, Jézus Krisztus azonban meghalt a mi bűneink miatt, s ezért felesleges ezt az áldozatot tovább folytatni, mert nem egy állat feláldozása vált meg, hanem Jézus Krisztus. Ez meg van írva a Szentírásban, és beteljesedett a történelemben is. Krisztus Urunk születése után 71-ben Titus római császár porig rombolta Jeruzsálemet, és lerombolta a templomot is, ahol a bűnért való áldozatok folytak. A zsidó hit szerint csak a templomban szabad bemutatni a bűnért való áldozatot, és csak a jeruzsálemi templom volt az igazi templom, a többi csak zsinagóga: tanítási hely. A templomot később, a II. században megpróbálták felépíteni, azonban nem sikerült. A földből lángok törtek elő, ki tudja, milyen geológiai probléma következte, de Isten akaratából. Az építők megijedtek, és a templomépítést nem folytatták tovább. Később pedig a történelem úgy alakult, hogy nem tudták a templomot felépíteni, és most sem tudják, hiszen most már ott van az arab világ központja. Így Isten a történelemben is gondoskodott arról, hogy megszűnjön a bűnért való áldozat, hogy egyedül csak a Jézus Krisztus egyetlenegy bűnért való áldozata maradjon. A Káté azt mondja, ezzel megszabadította testünket-lelkünket az örök kárhozattól. Mit is jelent az, hogy kárhozat? A poklot jelenti. Később erről még fogunk beszélni. A kárhozat kifejezés azonban nagyon gazdag. Aki odajut, annak kár volt élni a földön, annak minden igyekezete kárba veszett, és ott csak a kár fog uralkodni. Számunkra azonban Jézus Krisztus megszerezte Istennek kegyel-

mét, az igazságot és az örökéletet. A János evangéliumában írva van, ezt mondja Jézus: „És én örökéletet adok nékik, és soha örökké el nem vesznek, és senki ki nem ragadja őket az én kezemből” (Jn 10,28).

38. Miért szenvedett Poncius Pilátus bírósága alatt?

Azért, hogy ártatlan létre világi bíró ítélje el, és ezáltal megmenten minket Isten szigorú ítéletétől, amely mindnyájunkra várt volna.

Poncius Pilátus ítélete rögzíti Jézus Krisztus ügyét a történelemben is. Hiszen Poncius Pilátus történelmi személy volt. A zsidó nép rosszakarata és Poncius Pilátus is benne volt az Isten terveiben, mert benne volt Jézus Krisztus elítéltetése, halála és azután feltámadása is. Ezért olvassuk az Apostolok Cselekedeteiről szóló könyv 4,27–28. versében: „Mert bizony egybegyűltek a te szent Fiad, a Jézus ellen, akit felkentél, Heródes és Poncius Pilátus a pogányokkal és Izrael népével, hogy véghezvigyék, amiről a te kezéd és a te tanácsod eleve elvégezte volt, hogy megtörténjék.”

39. Nagyobb dolog-e az, hogy megfeszítették, mintha más halálnemmel halt volna meg?

Nagyobb, mert ez tesz bizonyossá afelől, hogy ő magára vette azt az átkot, amelynek súlya rajtam volt. A kereszthalált ugyanis Isten megátkozta.

Jézus Krisztusnak a legrettenetesebb halállal kellett meghalnia érettünk. Ezért van írva úgy a Gal 3,13. versében: „Krisztus váltott meg minket a törvény átkától, átokká levén érettünk: mert meg van írva: Átkozott minden, aki fán függ.” Hogy a legnagyobb elvetettség mélységeibe is utánunk tudjon jönni, ezért választotta Krisztus az átkozott halált, a kereszthalált. Azért, ha akármilyen szenvedésben lennél, gondoldj arra, hogy Jézus még mélyebb szenvedésben volt, és meg tud érteni téged.

XVI. ÚRNAPJA

40. Miért kellett Krisztusnak a halált is elszenvednie?

Azért, mert Isten igazságossága és igazsága miatt mással nem lehetett eleget tenni az ember bűnéért, csak Isten Fiának halálával.

41. Miért temették el?

Azért, mert ez bizonyítja, hogy valóban meghalt.

János evangéliuma végén azt olvassuk, hogy amikor a megfeszített két gonosztevőnek megtörték a lábszárcsontjait, az Úr Jézussal nem ezt tették, hanem lándzsát szúrtak az oldalába, onnan víz és vér jött ki, halott volt, mert a teste már bomlani kezdett. A hitetlenek közül próbálják úgy magyarázni, hogy tetszhalott volt, vagy hogy valami különleges jóga-tudománnyal elaltatta magát. Az azonban, hogy bedöfték a dárdát az oldalába, és abból víz és vér jött ki, bizonyítja, hogy valósággal meghalt.

42. Ha Krisztus meghalt értünk, miért kell nekünk is meghalnunk?

Azért, mert a mi halálunk nem bűneinkért való megfizetés, hanem csak meghalás a bűnnek és átmenetel az örök életre.

A halál a bűn következménye. Ezért sokan azt mondhatják, hogy ha Krisztus meghalt a mi bűnünkért, akkor már nekünk nem kell meghalnunk. Valójában ez így is van, mert a mi halálunk átmenetel az örökéletre. Az Úr Jézus azt mondta János evangéliuma 11,25. versében: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem, ha meghal is él. És aki csak él és hisz én bennem soha meg nem hal.” Ha Jézus Krisztusé vagyunk, akkor tehát a mi halálunk csak átmenetel az örökéletre. A testünk itt marad, a lelkünk Istenhez megy. Olyanforma ez, mint amikor átöltözünk, levetünk egy ruhát, ami itt marad a szekrényben, és felvesszünk egy másikat. Az örökéletben felvesszük a másik testet. Erről majd később fogunk tanulni.

A haláltól félünk, mert számunkra ismeretlen dolog. Érezzük, hogy ítéletre kell mennünk Isten elé. Azonban ha már engedjük magunkat e földön megítéltetni, bűneinket megvallottuk, bocsánatot kértünk értük, a Jézus Krisztuséi vagyunk, benne hiszünk, és szeretjük őt, akkor a haláltól nem kell félni. A földi élet az örökélet előszobája. A halál átmenetel egy ajtón az előszobából az igazi otthonba. Az első keresztyének azért tudtak Jézus Krisztusért minden üldözést elszenvedni, amikor élve meggyújtották vagy amikor az oroszlánok elé vetették őket, mert tudták, hogy a halállal nem fejeződik be minden, hanem akkor kezdődik igazán az igazi élet.

43. Mi hasznunk van még Krisztus áldozatából és kereszthalálából?

Halálának erejével őemberünk ővele együtt megfeszítették, megöletik és eltemették, hogy a test gonosz indulatai ne uralkodjanak többé rajtunk, hanem hálaáldozatul neki szenteljük magunkat.

A Káté tehát azt mondja, hogy az ő halálának erejével a mi ő emberünk ővele együtt megfeszítették, megöletik és eltemették. Hogy kell ezt érteni? Emlé-

keztek, amikor Gandhiról beszéltünk, vagy amikor azokról az apácákról beszéltünk, akik ostorozták magukat? Amikor Jézus Krisztus értünk való szenvedésére gondolunk, akkor feltámad bennünk a lelkiismeret. Tudjuk, a bűnünk fájdalmat okoz Jézusnak, és akkor fáj nekünk, hogy mi is fájdalmat okozunk. Átérezzük igazán, hogy Jézus Krisztus mit tett értünk, és jobbak akarunk lenni, mások akarunk lenni, és a bennünk lévő ó embert, az Isten nélküli életet igyekszünk megölni, eltüntetni, elkerülni, és igyekszünk igazán Jézus Krisztust szeretni és követni. Ha átgondoljuk, hogy mit tett értünk Jézus, akkor beleváltozik a lelkünk. A konfirmáció ideje alatt is, amíg az Úr Jézussal foglalkozunk és róla tanulunk, erre kell törekednünk, akkor lesz igazi a konfirmációnk, ha megváltozik a lelkünk, hogyha közelebb kerülünk őhozzá, ha meg látjuk, hogy mit tett értünk, és feltámad a lelkiismeretünk, és mi is jót akarunk tenni, és bánjuk a bűneinket.

44. Miért teszed hozzá: „alászállt a poklokra”?

Azért, hogy nagy fájdalmaim és súlyos kísértéseim között is biztos legyek abban, hogy Krisztus, az én Uram kimondhatatlan félelmével, fájdalommal és rettegéseivel, amelyeket lelkében is elszenvedett a keresztfán és annak előtte, megszabadított a pokol félelmétől és gyötrelmeitől.

Mi is tulajdonképpen a pokol? A középkorban lefestették az ördögöket szarvval és lópatával, és ezzel a mesék birodalmába utalták őket. Lefestették a poklot is úgy, hogy ott üstökben szurokban főzik az embereket. Ezzel szintén a mesék birodalmába utalták, ahol a vasvillás ördögök rakják a tüzet az emberek alá. Igaz, Jézus Krisztus is beszél tűzről. Azt mondja a Márk írása szerint való szent evangélium 9,43. és következő verseiben: „És ha megbotránkoztat téged a te kezéd, vágd le azt: jobb neked csonkán bemenned az életre, mint két kézzel menned a gyehegnára, a megolthatatlan tűzre, ahol az ő férgök meg nem hal, és tűzők el nem aluszik. És ha a te lábad botránkoztat meg téged, vágd le azt: jobb neked sántán bemenned az életre, mint két lábbal vettetned a gyehegnára, a megolthatatlan tűzre, ahol az ő férgök meg nem hal, és tűzők el nem aluszik. És ha a te szemed botránkoztat meg téged, vágd ki azt. Jobb neked fél szemmel bemenned az Isten országába, mint két szemmel vettetned a tüzes gyehegnára, ahol az ő férgök meg nem hal, és tűzők el nem aluszik.” Mi volt az az égő gyehegna? Jeruzsálem mellett volt egy szeméttelap, ezt hívták gyehegnának, amit meggyújtottak, és mindig égett. Jézus Krisztus ezt példaképpen használja a kárhozatra, a halál utáni élet elvetettségére, amikor azok, akik itt a földön Isten nélkül éltek, Isten akarata ellenére éltek, rosszat tettek az embereknek, vétkeztek Isten törvényei ellen, és nem bánták meg, azok a

gyehennára kerülnek. Tehát lehetne mondani úgy, hogy a lelki szeméttelpre, az örökélet szeméttelperére. Itt a földön együtt élnek az Istent követő és Istent gyalázó emberek. A jó- és rosszakaratú emberek. Isten lehetőséget ad mindenkinek az életre. Sőt sokszor azt látjuk, hogy az istentelen emberek még nagyobb előnyökhöz jutnak, mint az Istent hívó emberek. Ezt nem értették meg a tanítványok sem. Az Úr Jézus akkor mondta el nekik a konkoly példázatát a Máté írása szerint való evangélium 13,24–30. verseiben: „Hasonlatos a mennyek országa az emberhez, aki az ő földébe jó magot vetett. De mikor az emberek alusznak vala, eljőve az ő ellensége, és konkolyt vete a búza közé, és elméne. Mikor pedig felnevekedék a vetés, és gyümölcsöt terme, akkor meglátszék a konkoly is. A gazda szolgálai pedig előállván, mondának néki: Uram, avagy nem tiszta magot vetettél-e a te földedbe? Honnan van azért benne a konkoly? Ő pedig monda nékik: Valamely ellenség cselekedte azt. A szolgálak pedig mondának néki: Akarod-e tehát, hogy elmenvén, összeszedjük azokat? Ő pedig monda: Nem. Mert amikor összeszeditek a konkolyt, azzal együtt netalán a búzát is kiszaggatjátok. Hagyjátok, hogy együtt nőjön mind a kettő az aratásig, és az aratás idején azt mondom majd az aratóknak: Szedjétek össze először a konkolyt, és kössétek kévékbe, hogy megégessétek; a búzát pedig takarítsátok az én csűrömbé.” Ezt a példázatot meg is magyarázta Jézus nekik, mert kérték a tanítványok. A 37. és következő versekben olvassuk: „Ő pedig felelvén monda nékik: Aki a jó magot veti, az az embernek Fia. A szántóföld pedig a világ, a jó mag az Isten országának fiai, a konkoly pedig a gonoszok fiai. Az ellenség, aki a konkolyt vetette, az ördög; az aratás pedig a világ vége; az aratók pedig az angyalok. Amiképpen azért összegyűjtik a konkolyt és megégetik: akképpen lesz a világnak végén. Az embernek Fia elküldi az ő angyalait, és az ő országából összegyűjtik a botránkozásokat mind, és azokat is, akik gonoszságot cselekesznek. És bevetik őket a tüzes kemencébe: ott leszen sírás és fogcsikorgatás.”

Mi tehát az a tűz, amiről itt Jézus beszél? Vajon csakugyan olyan üstben forralt szurok, mint ahogyan a középkorban lefestették?

A mennyországnak és a pokolnak, a túlvilágnak a dolgait csak hasonlatokban tudjuk megérteni. Ez a tűz minden bizonnyal másfajta tűz lesz, mint a földi. Lelki értelemben vett tűz. Jean-Paul Sartre egzisztencialista filozófus egyik színdarabjában foglalkozott a pokol kérdésével. A darab címe: Zárt ajtók mögött. Amikor felmegy a függöny, akkor egy szállodai szobát látunk, amelyben egy villanykörte csüng a plafonról. A szobában van egy asztal és három szék. Először nincs bent senki sem, aztán nyílik az ajtó, és a portás bekísér egy fiatal leányt. A lány csodálkozva kérdezi: Ez a hely, ahova engem küldtek? Igen, mondja a portás. Biztosan ide küldtek? Biztosan. De hol van-

nak az üstök, hol van a szurok? Ne törődjön azzal. Foglaljon helyet. A lány leül, a portás kimegy. Kis idő múlva bekísér egy férfit. A férfit bemutatja a lánynak, és a férfit is leülteti. A férfi azt kérdezi: Biztosan ez a hely, ahova engem küldtek? Hol van a tűz, és hol vannak a villák? A portás felel: Csak nyugodtan, saját magától is fog menni a dolog. Becsukódik az ajtó, egy kicsit csendben vannak, aztán egy 40–45 év körüli nőt kísérik be. A nő is körülnéz és ő is kérdezi: Biztos, hogy engem ide küldtek? Hát hol vannak az üstök, hol vannak az ördögök? Legyen nyugodt, anélkül is minden fog menni, mondja a portás. Az ajtó becsukódik, egy darabig csendben vannak, aztán elkezdenek egymásnak vicceket mesélni, és nagyokat nevetnek. Végül azt mondják: Ne unjuk magunkat, mindenki mondja el az élete történetét. Akkor elkezdi a húsz év körüli lány mondani: Én beleszerettem egy fiatalemberbe, teherbe estem tőle, és nem mertem a szüleimnek megmondani, beugrottam a folyóba, öngyilkos lettem, és ezért kerültem a pokolba, mert nem szabad öngyilkosnak lenni. De én úgy látom, itt egészen más a helyzet. Úgy gondoltam, hogy itt üstökben főzik az embert, tüzet tesznek alája. De látom, ez nem igaz. Milyen jó nyugodtan el tudunk beszélgetni itt. A férfi azt mondja: Én egy dél-amerikai titkos szervezetben voltam benne. A szervezetet elkezdték nyomozni, és felgöngyöltették, engem is elfogtak, halálra ítélték és kivégeztek, s nyilván azért kerültem ide a pokolba, mert a szervezet nem felelt meg az Isten céljainak. Én is azt gondoltam: milyen rossz itt, de most látom, hogy milyen jó. A 40–45 éves nő is elmeséli az életét, hogy ő postafőnök volt egy postahivatalban, csúnya pletykákat indítottak el róla, és egyszer annyira felmérgeződött, hogy aki őt igazságtalanul vádolta, megütötte, az meghalt, és azért került a pokolba, de hát ő úgy látja, itt egészen más, mint a földön magyarázták, itt nincsenek ördögök, nem szurkálják őket villákkal, nem főzik szurokban, hanem itt minden jó. Ekkor hirtelen kinyílik az ajtó, megjelenik a portás, és azt mondja: Miért hazudnak? A földön lehetett hazudni, de itt nem lehet hazudni többet. Lásza meg mindenki a másíknak az életét úgy, ahogy az valóban volt. A villany lealszik, a fény rávetítődik az ablakra, és látszik az élete a fiatal lánynak, aki nagyon züllött életet élt, valóban teherbe esett egy férfitől, a gyermeket megszülte, de mivel útjában volt feslett életében, megfojtotta, és beledobta a Szajnába, és azért került a pokolba, mert megölte a saját gyermekét.

A férfinak is lejátszódik az élete. Valóban egy dél-amerikai titkos szervezetben volt benne, és amikor a szervezetet elkezdték nyomozni, felgöngyöltetni, akkor ő jelentkezett besúgónak, s nagy pénzt kapott, amiért elárulta a többieknek, akiket kivégeztek, és ezért került a pokolba, mert mások vére árán gazdagodott meg.

A negyven év körüli nő élete is látszik. Valóban postafőnöknő volt, de leszbikus, vagyis homoszexuális volt. A hozzá beosztott fiatal lányokat kényszergette, hogy vele folytassák ezt a dolgot, és aki ellenállt, azt elbocsátotta. A fiatal lányok szegények voltak, és ezért sokszor a saját becsületük ellen kellett vétkezniük, hogy vele így együtt éljenek. Egy ilyen alkalommal benyitott véletlenül az egyik lánynak a vőlegénye, és hogy a dolog ne derüljön ki, azért ütötte agyon a fiatalembert. Azért került tehát a pokolba, mert így végzett egy emberrel.

A villany ismét felgyúl, benyit a portás, és azt mondja: Most már ismerik egymást, jó szórakozást kívánok.

Egy darabig csend van. Akkor odahúzódik a fiatal lány az idősebb nőhöz és azt mondja: Mi ketten tartsunk össze, talán csak nem fogunk egy követ fűjni egy árulóval, aki a mások élete árán gazdagodott meg? De a férfi is észreveszi rögtön, hogy ellene beszélnek, és odafordul ő is az idősebb nőhöz, és azt mondja: Mi ketten tartsunk össze, talán egy gyermekgyilkossal nem fogunk egy követ fűjni, barátságot kötni? És elkezdí mindig kettő vádolni a harmadikat, mert egyik sem akar a saját vétkéről beszélni. Először csak sutognak, azután már kiabálnak egymásra: Te gazember, te áruló, te gyilkos, te gyermekgyilkos! A nők egymásnak támadnak és tépik egymás haját, a férfiak pedig ütlegeli őket. Odarohannak a csengőhöz, rázzák, és bejön a portás. Azt mondják neki: Uram, egyet közülünk vegyen ki, mindegy, hogy kit, de egyet vegyen ki. A portás azt mondja: Maguknak nincs semmi más büntetésük, csak hogy együtt legyenek, az örökkévalóságig együtt legyenek. Értsék meg, szeressék egymást, békeességben éljenek! És becsukja az ajtót. De ők nem tudnak békeességben élni, mindig szövetkeznek kettő a harmadik ellen, mert a földön is megszokták a szövetkezést, a másik eltiprását, megsemmisítését, és ezzel együtt önmagukat is menteni akarják. És tovább folytatódik a veszekedés, az átkozódás, a verekedés. Ismét odamennek a csengőhöz és rázzák. Bejön a portás, és ismét mondják neki: Uram, egyet vegyen ki közülünk, mindegy, hogy kit, csak egyet, mert így nem tudunk élni. A portás pedig ismét mondja: Itt nem lehet igényekkel előállni. Ha valahol a földön lennének, a börtönben tarthatnának éhségstrájkot, de ez itt nem megy, itt a legfelsőbb úr az Isten, ő így rendelkezett, maguknak itt van a helye. Nincs semmi más büntetésük, csak az, hogy együtt legyenek az örökkévalóságig; értsék meg. Kimegy. Ők azonban ezt nem tudják megérteni, egymást szidják továbbra is, rázzák a csengőt, végül a csengő leszakad, nem cseng többé, nem tudnak jelt adni magukról, s ott maradnak együtt ebben az állapotban az örökkévalóságig. Ez a pokol. Ez az a tűz, ami a lelkekben ég, és nem a testekben. Mert a földön lehetett gonosznak lenni a jók kárára, lehetett kihasználni másokat, a pokolban azonban mind

azok lesznek együtt, akik le akarják tiporni a másikat, s ezért egymást akarják majd ott letiporni, s azt a tüzet, ami ott égni fog, saját maguk fogják táplálni egymás ellen. Mi a pokol igazi büntetése? Kik lesznek a pokolban? Akiknek itt a földön nem kellett a szeretet, a bocsánat, a jóság, nem kellett Isten. Azok lesznek ott együtt. Semmi más nagyobb büntetésük nem lesz, mint amit akartak, hogy ott legyenek együtt, ahol nincsen szeretet, nincsen bocsánat, nincsen jóság, nincsen Isten közelsége. Ez lesz az a tűz, az a fűreg, ami soha el nem alszik.

És mi a mennyország? A mennyország az, ahol azok lesznek együtt, akiknek kellett a szeretet, a jóság és Isten közelsége. Ott lesznek, ahol van szeretet, van bocsánat, van jóság, ahol ott van Isten közelsége. Mert ha Isten egyszer mennyországot akar teremteni és boldog életet túl a halálon, akkor szükséges, hogy elkülönítse kétfelé az embereket. Mert ha oda is bemenne mindenki válogatás nélkül, akinek nem kell a szeretet, nem kell a jóság, nem kell a bocsánat, nem kell az Isten, akkor ott is megrontanák a többiek életét, s ott sem lenne mennyország.

Ezért a halál után az ítéletben nagy rostálás következik. A pokolhoz és a mennyországhoz vezető úton kétfelé válnak az emberek. Mint a búza és konkoly példázatában. Ezért mondja az Úr Jézus a Máté evangéliuma 13,47–50. verseiben: „Szintén hasonlatos a mennyeknek országa a tengerbe vetett gyalomhoz [kerítőháló], amely mindenféle fajtát összefogott. Melyet, minekutána megtelt, a partra vontak a halászok, és leülvén, a jókat edényekbe gyűjtötték, a hitványakat pedig kihányták. Így lesz a világ végén is: eljönnek majd az angyalok, és kiválasztják a gonoszokat az igazak közül. És a tüzes kemencébe vetik őket, ott léssen sírás és fogcsikorgatás.” Itt most a hálóban: az anyaszentegyházban mind együtt vagyunk. A világban is mind együtt élnek az emberek. A nagy válogatás azután kezdődik el, miután ítéletre állunk Isten elé. Nem tudjuk pontosan, milyen lesz a mennyország, és milyen lesz a pokol. De hasonlatképpen a fentiekből megérthetjük. És mind a kettő már itt a földön kezdődik el. Ez a földi élet vagy a mennyország, vagy a pokol előszobája. Képzeld el két családot ugyanolyan fizetéssel, ugyanolyan lakással, ugyanannyi gyermekkel, ugyanolyan egészségi állapottal, csak éppen az egyik családban istentelenül élnek, részegeskednek, verik egymást, káromolják Isten, és verik a gyermekeket. Ott az élet egy kicsit pokol, ott már kezdődik a pokol. A másik családban pedig, ugyanolyan körülmények között, szeretik egymást, Bibliát is olvasnak együtt, énekelnek és imádkoznak, templomba járnak, szép kirándulásokra mennek együtt, és együtt örülnek az életnek. Itt már megkezdődött egy kicsit a mennyország. Jól nézzünk körül az életünkben, vajon mi minek az előszobájában vagyunk, s a családunk vajon minek az előszobá-

jában van. Ha majd ti is családot alapítottok, jól gondoljátok meg, hogy kit vesztek el feleségül, vagy kihez mentek férjhez, hogy az otthonotok ne a pokol előszobája, hanem a mennyország előszobája legyen.

Azt mondtuk, hogy a Káté a hívő ember hitvallása. Ha az Úr Jézus szeretetében és értünk való megváltó halálában hiszünk, és őt követjük, akkor tudjuk, hogy bennünket a pokol szenvedésétől megváltott.

XVII. ÚRNAPJA

45. Mit használ nekünk Krisztus feltámadása?

Először azt, hogy feltámadásával legyőzte a halált, hogy minket is részesítsen abban az igazságosságban, amelyet halálával szerzett. Másodszor: hatalmával már most új életre támaszt minket is. Harmadszor: Krisztus feltámadása a mi boldog feltámadásunk záloga.

Vajon honnan tudjuk, hogy feltámadt Krisztus? Természetes, hogy a Szentírásból tudjuk. De ha egy kicsit gondolkozunk, akkor tudhatjuk a világtörténelemből is. Hiszen van egy keresztyénség. Amikor az Úr Jézust elfogták, kínozták és keresztre feszítették, akkor a tanítványai szétfutottak. Júdás elárulta, Péter megtagadta, a többiek szólni sem mertek. Az egész keresztyénség az Úr Jézus feltámadásával indult el, amikor újra összegyűjtötte a tanítványait. Tudjuk azt is, hogy az apostolokat később üldözték, megölték azért, mert hittek a feltámadott Jézus Krisztusban, és hirdették Őt.

El lehet képzelni azt, hogy van, aki pénzért hirdet valami hazugságot. De a tanítványok nem kaptak semmi pénzt, csak üldözést és szenvedést. Ha nem támadt volna fel az Úr Jézus, akkor nem haltak volna meg érte. Akkor azt mondták volna: szép volt, amit tanított, de most már vége van. Megölték, meghalt, vége van. A tanítványok azonban nem ezt mondták, hanem azt mondták, hogy feltámadt, és velünk van. És meghaltak érte, mert tudták, hogy az Úr Jézus feltámadt, és akkor igaz minden szava, s őket is fel fogja majd támasztani.

Az Úr Jézust megkérdezték a farizeusok az egyik beszélgetés alkalmával: Isten fiának mondod magadat, de mivel bizonyítod be, hogy ez igaz? „Ekkor felelének neki némelyek az írástudók és farizeusok közül, mondván: Mester, jelt akarnánk látni tetőled. Ő pedig felelvén, monda nékik: E gonosz és parázna nemzetség jelt kíván, és nem adatik jel néki, hanemha Jónás prófétának jelle. Mert amiképpen Jónás három éjjel és három nap volt a cethal gyomrában, azonképpen az embernek Fia is három nap és három éjjel lesz a föld gyomrában” (Mt 12,38–40). És három napig volt eltemetve, és azután feltámadt, visszajött. Előre megmondta, hogy meg fogják ölni, és vissza fog jönni. Fel-

támadása után megjelent a tanítványoknak is. Olvassuk el a Márk evangéliuma 10,32–34-ig terjedő verseit: „Útban valának pedig Jeruzsálembe menve fel, és előttök megy vala Jézus, ők pedig álmétkodának, és követvén őt, félnek vala. És ő a tizenkettőt ismét maga mellé vevén, kezde nekik szólni azokról a dolgokról, amik majd vele történnek, mondván: Ímé, felmegyünk Jeruzsálembe, és az embernek Fia átadatik a főpapoknak és az írástudóknak, és halálra kárhoztatják őt, és a pogányok kezébe adják őt. És megcsúfolják őt, és megostorozzák őt, és megköpdösik őt, és megölik őt, de harmadnapon feltámad.” Ha az Úr Jézus nem támadt volna fel, akkor a tanítványok nem haltak volna meg érte, akkor visszaemlékezve ezekre a szavakra, azt mondták volna: csalódtunk. De másképpen történt. Jézus összeszedte a tanítványait, és feltámadásával kezdődött el tulajdonképpen az igazi keresztyénség. A keresztyénség létezése bizonyítéka Krisztus feltámadásának. A nagy világvallások mind hirdetik, hogy van Isten, lélek és örökélet. A buddhizmus megalapítója, Szidhárta herceg egy barlangban világosodott meg, és jött erre rá. Mohamed a pusztaiban értette ezt meg. De mindkettőre azt mondhatjuk: szép filozófia, de nincs bebizonyítva.

Az Úr Jézus azonban feltámadásával garantálta, hogy az örökéletéről szóló tanítása nemcsak szép filozófia, hanem feltámadásával be is bizonyította, hogy ezt az örökéletet meg tudja adni. Ezért mondja a Káté, hogy az Ő feltámadásával a halált meggyőzte (legyőzte), hogy minket részeseivé tegyen az Ő halálával szerzett igazságnak. Így tudhatjuk azt, hogy az Ő ereje minket is új életre támaszt. Így lesz az Ő feltámadása a mi dicsőséges feltámadásunk biztos záloga. Mi a zálog? A zálogházba, beadott értéktárgyért adnak egy bizonyos összeget, mert a beadott értéktárgy biztosíték arra nézve, hogy ha az illető nem tudja a kölcsönkapott összeget visszafizetni, akkor az értéktárgy az összeget fedezi. A zálogtárgy tehát ellenérték, biztosíték. Ezért mondhatjuk, hogy Krisztus feltámadása a mi dicsőséges feltámadásunk biztos záloga.

XVIII. ÚRNAPJA

46. Hogyan érted azt, hogy „felment a mennybe”?

Úgy, hogy Krisztus tanítványai szeme láttára emeltetett föl a földről a mennybe, és a mi javunkra van ott, míg ismét eljön ítélni élőket és holtakat.

A mennyországról mint látható és láthatatlan világról már beszéltünk. Krisztus nem a holdra, nem a csillagokra ment fel, hanem a mennybe, a láthatatlan világba (ahonnan, amint már beszéltünk erről a kérdésről, a tudomány mai megállapítása szerint lehetséges, hogy minket látnak, sőt az egész jövőnket egy

szempillantás alatt látják). Érettünk mostan is ott van, mígnem ismét eljön ítélni eleveneket és holtakat.

47. Eszerint nincs velünk Krisztus a világ végezetéig, amint ezt nekünk megígérte?

Krisztus valóságos ember és valóságos Isten. Emberi természete szerint nincs többé a földön, de istenségével, felségével, kegyelmével és Szentlélekével soha nincs távol tőlünk.

Ez a nagy különbség a mohamedánizmus és a keresztyénség között. Mohamed azt mondta a tanítványainak, hogy ha meghal, a tanítása velük marad. Krisztus azt mondta: „Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,20). Krisztus nem csak egy tanítást hagyott reánk, nem csak egy ideológiát, nem csak egy gondolkodási módot, hanem személyes kapcsolatban marad velünk, hogyha hiszünk benne, és segítségül hívjuk. A személyes kapcsolatot a Szentlélek erejéből, a hit által érezhetjük. Ezért kell olvasnunk sokat a Bibliát, és ezért kell járnunk a templomba, és imádkoznunk, hogy közel juthassunk Őhozá, és érezzük meg ezt az ő személyes szeretetét.

48. Nem válik-e el ily módon egymástól Krisztus két természete, ha az emberi természet nincs mindenütt ott, ahol az isteni ott van?

Semmiképpen nem. Mert az isteni természet felfoghatatlan, és mindenütt jelen van. Ebből szükségszerűen következik, hogy a magára vett emberi természetén kívül is, de abban magában is benne van, és azzal személy szerint egyesülve marad.

Képzeltetek el egy rádióadót. Egy rádió antennájában benne van a rádió sugárzó üzenete. Az antennán kívül is mindenhova elmegy ez az üzenet. A rádióhullám nem válik el az antennától, hanem abból árad szerteszét. Éppen így Krisztus isteni természete mindenüvé kiárad anélkül, hogy az ő lényegét ez megzavarná.

49. Mit használ nekünk Krisztus mennybemenetele?

Először, hogy ő a mennyben Atyja színe előtt értünk könyörög. Másodszor, hogy a mi testünk ővele már a mennyben van, s ez biztos záloga annak, hogy ő, mint a mi fejünk, minket, tagjait is fölemel magához. Harmadszor, hogy ő viszontzalogul az ő Lelkét küldi le nekünk, akinek ereje által nem a földieket keressük, hanem az odafenn valókat, ahol Krisztus ül Istennek jobbján.

Krisztus mennybemenetele biztosíték, zálog arra nézve, hogy bennünket is felvisz önmagához. Hiszen azt mondta a főpapi imádságában: „Atyám, akiket nékem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, azok is énvelem legyenek: hogy megláthassák az én dicsőségemet, amelyet nékem adtál, mert szeretted engem e világ alapjának felvettése előtt” (Jn 17,24). Krisztus mennyei hatalmával a Szentlelket küldi hozzánk. „És én kérem az Atyát, és más vigasztalót ad néktek, hogy veletek maradjon mindörökké, az igazságnak ama Lelkét: akit a világ be nem fogadhat, mert nem látja őt és nem ismeri őt, de ti ismeritek őt, mert nálatok lakik, és bennetek marad” (Jn 14,16–17). A Szentlélek ad nekünk erőt, hitet, hogy ne csak a földi dolgokkal foglalkozzunk, hanem gondoljunk az Úr Jézusra és az örökéletre is.

XIX. ÚRNAPJA

50. Miért teszed hozzá: „ül a mindenható Atya Istennek jobbján”?

Krisztus azért ment fel a mennybe, hogy nyilvánvalóvá legyen: ő az anyaszentegyház feje, aki által az Atya mindeneket kormányoz.

A jobb oldalon való ülésnek szimbolikus jelentősége van. Ha valakivel együtt megyünk, és meg akarjuk tisztelni, akkor jobb oldalunkra engedjük. Hogyha díszebédet adunk, akkor ha valakit meg akarunk tisztelni, a jobb oldalunkra ültetjük. A jobb oldalon ülés tehát megtiszteltetést jelent. Hogy Jézus Krisztus az Atya jobbján ül, ez azt jelenti, hogy ő ott megtiszteltetésben van mint anyaszentegyházának a feje, aki által igazgat az Atya mindeneket.

51. Mit használ nekünk Krisztusnak, a mi Fejünknek ez a dicsősége?

Először azt, hogy Szentlelke által mibelénk, tagjaiba mennyei ajándékokat áraszt. Másodszor, hogy hatalmával minden ellenség ellen oltalmaz és megtart minket.

Már szó volt arról, hogy Jézus Szentlelkét küldi alá nekünk, és ilyenformán mennyei ajándékokkal lát el bennünket. Most másodszor mondja a Káté, hogy minket az ő hatalmával minden ellenség ellen védelmez és megtart. Amikor az egyetemes anyaszentegyházról lesz szó, ott is fogunk arról beszélni, mit is jelent Krisztus védelme és megtartása. Most csak azt gondoljuk el, hogy amióta megvan a keresztyén anyaszentegyház, hány hatalom volt ezen a világon. Egyik jött, a másik ment, megbukott, megváltozott, de a keresztyén egyház megmaradt. Történelmi tapasztalat az, hogy mennyei erők tartják meg az egyházat és mindazokat, akik abban vannak.

52. Miféle vigasztalásod van abból, hogy Krisztus eljön ítélni élőket és holtakat?

Az, hogy minden háborúságom és üldöztetésem közepette fölemelt fővel várom a mennyből azt a bírót, aki azelőtt értem Isten ítélőszéke előtt állt, és rólam minden kárhozatást elvett; hogy ő minden ellenségét, akik nekem is ellenségeim, örök kárhozatra veti, engem pedig az ő többi választottaival együtt a mennyei örömbé és dicsőségbe önmagához átvisz.

A Krisztus visszajövetelével sok szekta foglalkozik, különösképpen a jehovisták, azok, akik megjövendölik különböző dátumokra, hogy mikor fog visszajönni a földre Jézus. De más szekták is foglalkoznak ezzel. Vajon ki tudjuk-e számítani, vagy nem tudjuk kiszámítani, tudhatja-e ember vagy nem, hogy mikor jön vissza Jézus Krisztus? Jól jegyezzétek meg az Úr Jézus szavát, mert Ő illetékes arra, hogy megmondja, visszajön-e, és mikor jön vissza. Máté evangéliuma 24,36. versében így szól: „Arról a napról és óráról pedig senki sem tud, az ég angyalai sem, hanem csak az én Atyám egyedül.” Hogyha senki nem tud róla, még az angyalok sem, akkor nem tudhatják a jehovisták, sem más szektások, egy ember sem a földön, hogy mikor következik be ez az idő. Az emberek számára váratlan lesz a visszajövetel, mert a 37–39.42. versben ezt olvassuk: „Amiképpen pedig a Noé napjaiban vala, akképpen lesz az ember Fiának eljövele is. Mert amiképpen az özönvíz előtt való napokban esznek és isznak vala, házasodnak és férjhez mennek vala, mind ama napig, amelyen Noé a bárkába méne, és nem vesznek vala észre semmit, mígnem eljöve az özönvíz, és mindnyájukat elragadá, akképpen lesz az ember Fiának eljövele is.” „Vigyázzatok azért, legyetek készen ti is, mert nem tudjátok, mely órában jó el az embernek Fia.” Ezek az igék mind arra valók, hogy felkészítsenek bennünket a szüntelen várakozásra és vigyázásra.

Természetesen az Úr visszajövetelének vannak jelei is. Sok ilyen jel van, ami mind azt jelenti, hogy közeledik ez az idő, de nem szabad hinnünk azoknak, akik tévútra akarnak vezetni bennünket, mert így szól Jézus: „Meglássátok, hogy valaki el ne hitessen titeket, mert sokan jönnek majd az én nevemben, akik ezt mondják: Én vagyok a Krisztus; és sokakat elhíthetnek” (Mt 24,4–5). Nem szabad tehát mindenféle híresztelésnek hinnünk, mert az ő visszajövele világosan látható lesz (26–27): „Azért ha azt mondják majd néktek: Ímé a pusztában van: ne menjetek ki. Ímé a belső szobákban: ne higgyétek. Mert amiképpen a villámlás napkeletről támad, és ellátszik egész napnyugtáig, úgy lesz az ember Fiának eljövele is.” Ezt az eljövetelet különböző jelek előzik meg. De ezek csak jelzik azt, hogy közeledik, de nem mondják meg pontosan, hogy mikor. Egy ilyen jel az, hogy jönnek a hamis próféták,

és azt mondják, hogy ők a Krisztus, vagy hogy már visszajött a Krisztus. Ezen jelek közé tartozik a jehovisták tanítása is, akik azt mondják, hogy Jézus Krisztus visszajött az első világháború előtt, csak nem látják, nem látja mindenki, csak ők tudják. Ilyen jel az, hogy hallanunk kell háborúkról, háborúk híreiről, nemzet támad nemzet ellen, ország ország ellen, lesznek éhségek, döghalálok, földindulások, keresztyénüldözések, sokan megbotráncognak, és elárulják egymást, gyűlölik egymást, hamis próféták támadnak, és sokakat elhitetnek, a gonoszság megsokasodik, a szeretet sokakban meghidegül. Ezek általános jelek. A világban ezelőtt is lehetett ezeket látni, csak most többet látunk és többet hallunk belőlük, mert vannak hírközlő eszközök, de a prófécia-ba ez is beletartozik. Az egyik fontos jel az, hogy Isten országának evangéliuma hirdettetik majd az egész világon, bizonyosággal minden népnek, s majd akkor jön a vég. Tudjuk, hogy több mint 2000 nyelvre le van már fordítva a Szentírás. Egy jel az is, hogy utolsó időben Izrael népe megtér Jézushoz. Izraelben már vannak úgynevezett Messiási Gyülekezetek, amelyek Jézus Krisztusban hisznek. Mindezekon felül azonban a napot és az órát senki nem tudja, még az angyalok sem az égben, egyedül csak az Atya.

Jézus Krisztus visszajövetelét tehát várunk kell. Mindig készen kell lennünk reá. Lehet, hogy visszajön már a mi életünkben, s ha nem jön, akkor mi megyünk hozzá. És lehet, hogy a hozzá való menetelünk, a halálunk egészen váratlan lesz. Így a vele való találkozást elkerülni semmiképpen nem tudjuk. Ezért fel kell készítenünk a lelkünket, el kell hagynunk a bűneinket, kell keresnünk a hozzá vezető utat. Számunkra vigasztalás az, hogy Jézus Krisztus jön ítélni eleveneket és holtakat, hiszen ő úgy szeret, hogy előbb érettem Isten ítélőszéke elé állott. Ezért minden háborúságomban és üldöztetésemben föl-emelt fővel várom őt az égből ítélő bírámul. Ezen a földön sok hamis ítélet, hamis rágalom van, hamis vádakkal zárnak börtönbe embereket, de végül Ő lesz az, aki mindent megítél, és mind a maga ellenségeit, mind az enyémet örök kárhozatra veti; engem pedig minden választottaival együtt a mennyei örömbé és dicsőségbe önmagához átalvisz. Ne gondoljuk, hogy azért visz átal önmagához, mert azt megérdemljük, hanem azért, mert érettem Isten ítélőszéke elé állott. Amikor pedig az ellenségekről beszél a Káté, akkor ne a szomszédra gondoljunk, akivel haragban vagyunk, vagy valamilyen más nemzetbelire, vagy bármely más emberre, hanem a legfőbb ellenségre: a bűnre és Sátánra.

Kell-e félnünk, rettegnünk a Krisztus visszajövetelétől? Képzeljük el, hogy egy édesapa elmegy dolgozni külföldre, Franciaországba vagy Amerikába, és egyszer csak híre jön, hogy hamarosan megérkezik. Vajon a gyermekének rettegnie kell ettől a megérkezéstől otthon, vagy örömmel kell várnia az édesap-

ját? Nyilván örömmel. Így vagyunk éppen mi is az Úr Jézus visszajövetelével, ezért mondjuk el mindig az Úri imádságban: Jöjjön el a te országod. Egy gyermeknek csak akkor kell félnie az apja váratlan hazaérkezésétől, hogyha felgyújtotta otthon a házat, vagy valami más rosszat tett, vagy hogyha az apja egy zsarnok vagy diktátor. Mi azonban tudjuk, hogy Jézus Krisztus szeret bennünket. És bár bűnösök vagyunk, és sok rosszat tettünk, de ha ezt megbántuk, tudjuk, hogy megbocsát, és mint egy jó édesapa a hazaérkezésekor ajándékokat hoz a gyermekének, tudjuk, hogy az Úr Jézus Krisztus el fogja hozni nekünk a legnagyobb ajándékot, az örökéletet.

XX. ÚRNAPJA

53. Mit hiszel a Szentlélekről?

Hiszem először, hogy ő valóságos és örök Isten az Atyával és a Fiúval. Másodszor, hogy ő nekem is adatott, engem igaz hit által Krisztusnak és Krisztus minden jótéteményeinek részesévé tesz, vigasztal, és velem marad örökké.

A Szentlélek működésével találkozunk már az Ótestamentumban is. Az Újtestamentumban az Apostolok Cselekedetei második részében olvasható a Szentlélek kitöltetése. Isten akkor megcselekedte azt a csodát, hogy a 16 nemzetiség, amely Jeruzsálemben volt, mind az anyanyelvén hallotta Péter prédikációját, és azon a napon megkeresztelkedett 3000 ember. Ez volt a keresztyén egyház első nagy gyülekezete. Azt is mondhatjuk, hogy a keresztyén egyház születésnapja volt ez. Ennek az emlékére ünnepeljük pünkösd ünnepét. A pünkösd a pentha görög szóból származik, magyarul ötvenet jelent. Az Úr Jézus feltámadása után 40 napig járt a földön, találkozott a tanítványaival, és a mennybemenetele után 10 nappal küldte el a Szentlelket, ahogyan azt megígérte. Így a pünkösd az 50. napra esik feltámadása után. A Szentlélek azonban nemcsak akkor töltetett ki, hanem azóta is szüntelenül működik. Úgy mondja a Káté: Ő nekem is adatott, engem igaz hit által a Krisztusnak és minden ő jótéteményének részesévé tesz, engem vigasztal, és mindörökké velem marad.

Honnan látjuk ezt? Gondoljátok el, hogy vasárnaponként az egész világon milyen sokan indulnak el a templomokba. Nem kötelező templomba menni, semmi anyagi haszna nincs abból senkinek, ha templomba megy, az emberek mégis elindulnak. Valami belső erő indítja őket. A Szentlélek munkája ez, ami gondoskodott arról, hogy 2000 év alatt a keresztyén egyház megmaradjon. Mennyi emberi szerveződések, államalakulat volt azóta, és mindegyik minden

változata elmúlt, vállalatok tönkrementek, de az egyház mindig megmaradt, mert Isten Szentlelke indítja a hívőket. Maga a hit is a Szentlélek ajándéka.

Hogyan működik a Szentlélek? Ez az Isten titka. Látjátok, saját magunkat sem ismerjük, azt sem tudjuk, honnan jön a gondolatunk. A Szentlélek segít bennünket, hogy jó gondolatokra jussunk, és eszünkbe juttatja mindazt, amit az Úr Jézus tanított nekünk (Jn 14,16). Egy emberi lélek is alakíthatja a másik ember életét. Ha valaki züllött életet élt, de lesz egy kedves, szerető szívű, ügyes felesége, aki szépen tud vele beszélni, leszoktathatja ezt az embert a züllött életről, és az megváltozhat. Barátok is hatnak egymásra, megváltoztatják egymást, egyes politikai szónokok is hathatnak az emberekre, tömegeket mozgathatnak. Ha emberi lélek hat az emberi lélekre, mennyire inkább tud hatni a Szentlélek, Isten lelke. Az Úr Jézus azt mondta, csak kérni kell, s akkor megkapjuk. Azért sokat kell imádkoznunk, hogy Isten küldje nekünk is Szentlelkét, erősítse a mi hitünket, és Krisztusnak és minden jótéteményének tegyen részesévé. Hogyan történik ez? Úgy, hogy hitre vezet. Ha elfogadjuk az Úr Jézus érettünk való áldozatát, akarjuk követni az Ő tanítását, akarunk vele együtt szeretetben élni. Ő segít, mert ez mind a mi lelkiállapotunktól függ, és a lelkiállapotunkat a Szentlélek tudja befolyásolni, sőt meg is tudja változtatni. Amikor Bibliát olvasunk, templomba megyünk, imádkoznunk kell, és kérnünk kell Istent, hogy küldje Szentlelkét, segítsen, hogy a prédikációt, az Ő igéjét igazán megérthessük, s adjon nekünk erőt, vigasztalást, bátorságot. Árva Bethlen Katának kilencéves kislánya, amikor haldoklott, azt mondta a szüleinek. „Ne szomorkodjatok miattam, édesanyám asszonyom, mert én az Úr Jézushoz megyek.” És a zsoltárt így idézte: „Istenben bízom, nem félek, ember mit árthat nekem.” S azt mondta, ott biztosan jobb dolga lesz, mint itt a földön, és ő vigasztalta halálos ágya mellett lévő szüleit. Honnan volt ennek a kilencéves gyermeknek ennyi ereje? Onnan, hogy sokat olvasta a Bibliát, sokat hallott Jézusról, és a Szentlélek hitet és erőt adott neki, s így szembe tudott nézni a halállal is. Sok mindennel kell szembenéznünk ebben az életben. Sokszor lesz a lelketekben bizonytalanság, és nem tudjátok, hogy mit csináljatok. Gondoljatok akkor arra, hogy lehet kérni Istentől Szentlelkének az erejét, belső útmutatást, vigasztalást, és Isten meghallgatja az imádságunkat, és Szentlelkével megsegít.

XXI. ÚRNAPJA

54. Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról?

Hiszem, hogy Isten Fia a világ kezdetétől a világ végezetéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és igéje által az igaz hitben megegyező, örök

életre kiválasztott gyülekezetet gyűjt magának, ezt oltalmazza és megtartja. Hiszem, hogy ennek a gyülekezetnek én is élő tagja vagyok, és örökké az is maradok.

A felelet kezdete tehát: Hiszem, hogy Isten fia a világ kezdetétől fogva a világ végezetéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és Igéje által magának az igaz hitben meg-egyező, örökéletre elválasztott sereget gyűjt. Vagyis az egyházat Jézus Krisztus gyűjti a világ kezdetétől a világ végezetéig. Ez azt jelenti, hogy az Úr Jézus születése előtt is voltak Istenben hívő emberek, akik lelkileg az egyházhoz tartoztak (tanultunk Ábrahám, Izsák, Jákob történetéről), Ábrahám is a hívők atyja volt, és Isten anyaszentegyházában volt benne, még akkor is, ha akkor nem tudták, hogy lesz keresztyén egyház. Az első karácsonyt megelőző időkben is élt Jézus az Atyánál, és Szentlelke által gyűjtötte az Ő seregét. Most is gyűjti és a világ végezetéig gyűjteni fogja.

Honnan látjuk, hogy a világ végezetéig megmarad az egyház? Már beszélünk erről. Gondoljátok el, hogy az Úr Jézus feltámadása óta mennyi minden történt a világon. Megbukott a Római Birodalom, aztán a Német-római Birodalom, a közelebbi időkben megbuktak a nagy diktatúrák. Milyen erősnek látszott a Hitler hadereje, milyen erősnek látszott a Sztálin hadserege! Az Istent tagadó Szovjetunióknak mindene volt: fegyvere, ágyúja, felszerelése, titkosrendőrsége, kémhálózata, és mégis megbukott. Az egyháznak nem volt semmije sem, csak Krisztusa, csak Istene, csak hite volt, és az Egyház megmaradt. Ki gyűjtötte nehéz időkben is és ki őrizte meg az egyházat? A kérdésre a felelet így folytatódik: Jézus Krisztus örökéletre elválasztott sereget gyűjt, azt oltalmazza és megtartja. A történelemből, a saját életünkéből látjuk mi öregebbek, hogy Isten oltalmazta és megtartotta az egyházat. Egy fél évszázad alatt az ateizmus világában a hivatalos állam el akarta törölni. A kommunista ideológia azt állította, hogy az egyház meg fog semmisülni. Elvették tőle az iskolákat, a tanítás és a szeretetszolgálat lehetőségét. Igyekeztek mindenképpen megnyomorítani, úgy is, hogy kevesebb lelkipásztor legyen, de az egyház mégis megmaradt, és ezek a nagy világhatalmak elvesztek, összedültek, eltűntek. A világban sok minden fog még történni, sok különböző politikai hatalom lesz, de mindegyik változik és végül is eltűnik, felbomlik, csak az egyház az, ami a világ végezetéig megmarad. Hogyan gyűjti Isten az anyaszentegyházat? Szentlelke és Igéje által. Ezt is lemérhetjük a mindennapi életben. Hogy letettek ti egyháztagok, keresztyének? Hogy kereszteltek meg benneteket? Valamikor az Úr Jézus meghagyta: „Tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentlélek Istennek nevében. Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek, és ímé

én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,18–20). Azóta hány emberi parancs megsemmisült, de ez megmaradt, mert ez mennyei parancs volt, és Isten Szentlélekével gondoskodott róla, hogy ennek a parancsnak engedelmeskedjenek az emberek. Ennek a parancsnak engedelmeskedve kereszteltek meg benneteket is. Jöttök templomba, Káté-órára, s ha a Szentlélek megérinti a szíveteket, erős hitetek lesz. Ti is benne vagytok ebben a seregyűjtésben. Vasárnaponként mennek templomba az emberek. Isten gyűjti őket a Szentlélek által. Az Igét hallgatni mennek, s ott erősödnek. Ez a kettő Isten nagy ajándéka: az Ige és a Szentlélek. Ezáltal lesz az egyház népe igaz hitben megegyező, örökéletre elválasztott sereg.

Mindenki üdvözül-e, aki az egyházban van? Nem. Mert az egyházban vannak olyanok is, akik formálisan vannak csak benne, akik csak azért fizetik az egyházi adót, hogy esetleg helyük legyen a református temetőben. Vannak, akik káromkodnak, istentelenek, és csak formálisan keresztyének. Istent becsapni nem lehet. Az Úr Jézus ezzel kapcsolatosan mondta a már idézett, tengerbe vetett gyalom példázatát, azt, hogy minden halat összefog a halászháló, de amikor a partra vonják, akkor kiválogatják a halakat. Ilyen az anyaszentegyház is, mindenféle hal van benne, van olyan is, aki komolyan hisz, olyan is, aki nem hisz komolyan. Isten kegyelme mindenkit hív, mindenkit bekerít a kegyelem hálójába, de ez nem azt jelenti, hogy aki be van írva az anyakönyvbe, és be van írva az egyházfenntartók névsorába, az most már hivatalból üdvözülni fog. Ki fog tehát üdvözülni? Ki fog bejutni az örökéletbe? Ki hova jut a nagy válogatáskor? Azt mi, emberek itt a földön soha nem tudhatjuk. Következtethetünk jelekből, azonban lehet, hogy valakire rámondjuk, hogy ez hitetlen ember, és kiderül egy hónap múlva vagy egy év múlva vagy tíz év múlva, hogy megtért, megváltozott, és nagyon komoly hite van, vagy hogy akkor is hitt, amikor mi hitetlennek minősítettük. Lehet, hogy valakire azt mondjuk, hogy ez igazán kegyes hívő ember, s aztán kiderül, hogy az egész csak hazugság és képmutatás volt. Mi, emberek ezt nem tudjuk megállapítani. A Szentírásban úgy van írva, hogy az ember azt látja, ami a szeme előtt van, Isten azt látja, ami a szívben van. Ezért beszélünk látható és láthatatlan egyházzal. Melyik a látható egyház? A látható egyház azoknak a névsorából, azokból az emberekből áll, akik be vannak írva az egyházi nyilvántartásokba, ezeket látjuk, de ezek nem üdvözülnek mind. Melyik a láthatatlan egyház? A láthatatlan egyházba azok tartoznak, akik a látható egyházban is benne vannak, de valóban hisznek, valóban a Jézus Krisztuséi. Ezek számunkra láthatatlanok, ezeknek csak Isten látja igazán a szívüket, mi csak következtethetünk rájuk, de nem feltétlen érvénnyel. Melyik tehát a nagyobb: a látható vagy a láthatatlan egyház? Nyilván a látható egyház a nagyobb. Mert a látható

egyházban mindenki benne van, a láthatatlanban pedig azok vannak benne, akik benne vannak a láthatóban is, de akik csakugyan hisznek. Ezeket Isten látja egyedül, hogy igaz hitben megegyező, elválasztott seregéhez tartoznak. Miért elválasztott sereg ez? Azért, mert az egyháznak a görög neve ekklesia, s ez magyarul azt jelenti: elhívottak, kihívottak közössége. Ezeket elhívja Isten a bűnből, a halálból. Ezek engedelmeskednek Isten elhívásának, és így lesznek az ő közösségének a tagjai.

Vajon csak a reformátusok üdvözülnek-e? Nem. Vallási sovíniszták lennénk, ha azt mondanánk, hogy csak azok üdvözülnek, akik a mi egyházunkban vannak, hiszen minden egyházban lehetnek olyanok, akik Jézus Krisztusban igazán hisznek. Akkor miért van szükség a sokfajta egyházra? És mi miért ragaszkodunk a mi egyházunkhoz?

Képzeltetek el egy hegyet, amelyre különböző utak vezetnek. Van jó út, van olyan út, amely szakadékon megy át, van olyan út, amely nagy kerülőkön vezet, van olyan út, amelyen nem lehet rendesen feljutni, csak nagyon nagy kínlódások árán. De mindegyik út a hegyre megy. A nagy kitérőkkel vezető út is és a jó egyenes út is a hegyre megy. Ehhez hasonlóan minden keresztyén egyház Jézus Krisztushoz igyekszik. Csak mindegyik még valamit hozzátesz. A római katolikus egyház azt mondja: Igen, Jézus Krisztus, Ő a megváltó, de amellet ott van Szűz Mária, ott van a szentek tisztelete, a lekipásztornak kell meggyónni a bűneinket, hogy Isten megbocsássa, és ott vannak az érdemszerző jócselekedetek. A baptisták azt állítják: Igen, Jézus Krisztus a legfontosabb, de amellet nélkülözhetetlen az, hogy az emberek felnőtt korukban legyenek megkeresztelve. A szombatisták azt állítják: Igen, Jézus Krisztus nagyon fontos, de feltétlenül döntő dolog, hogy ne együnk disznóhúst, és tartsuk meg a szombatot. És mindegyik azt mondja, hogy ezek nélkül a hozzáadások nélkül nincs üdvösség.

Így az üdvösség feltételeként Jézus Krisztus mellé minden egyház még valamit odatesz, vagy a szombatot, vagy a felnőtt keresztséget, vagy a jehovisták szervezetét, vagy a szenteket, vagy valami mást. Egyedül a református és az evangélikus egyház az, amelyik Jézus Krisztus mellé nem tesz semmit. Mi hangsúlyt helyezünk arra, hogy csak azt higgyük, ami a Szentírásban van. Akik kerülő utakon mennek, azokról nem mondjuk, hogy nem üdvözülnek, ha Jézus Krisztusban hisznek, mert azt csak Isten tudja igazán, ki üdvözü. Azokat is elfogadjuk keresztyéneknek. Mindenkinek tisztelni kell a meggyőződését, mert abban nőtt fel. De ugyanakkor, amikor elismerjük mások hitét, szeretnünk kell a magunkét, és tisztában kell lennünk vele. A mások hitét tisztelni, amit az ökumenikus mozgalom is szolgál, nem azt jelenti, hogy a magunk hitét megtagadjuk, hanem azt, hogy legyünk tisztában a magunk egyháza tiszta ta-

nításával, és őrizzük meg azt a hitet, azt az utat, amelyet Jézus Krisztus mutatott, s amelyért szenvedtek az őseink.

Amikor a hegyre megyek, tudom, hogy mindenki a hegyre igyekszik, de ha én tudok egy jó utat, akkor én tiszta udvariasságból nem fogok egy rossz úton menni, hanem a jó úton, és a jó úton viszem majd a gyermekemet is és a társamat is.

Jó útnak tartjuk református hitünket, mert a Szentíráson, Jézus Krisztus tanításán alapszik, és mi csak azt hisszük, amit Jézus Krisztus mondott, és más vagy annak ellenkezőjét nem fogadunk el.

Thát: a különböző keresztyén tanítások az Istenhez vezető utat és vele együtt az üdvösség elnyerését keresik. Ez csak Jézus Krisztus által lehetséges („Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanem ha énáltalam.” Jn 14,6).

Sok vallás tanítása nem elégszik meg a Krisztusban adott megváltással, hanem mint kötelező feltételt még egy vagy több dolgot hozzátesz és ezzel kerülő utakra vezeti az embereket, meggyengítve Krisztus egyedül üdvösségszerző hatalmát.

Rajzoljuk le az üdvözülés útját a különböző egyházakban:

Az 54. kérdés felelete így fejeződik be: Hiszem, hogy ennek a seregnek én is élő tagja vagyok s mindörökké az maradok. Kik az egyház élő tagjai? Vajon azok, akik a földön élnek? S azok halott tagjai, akik meghaltak? Nem. Akik meghaltak, azok is élnek Istennél. Az egyház élő tagjai azok, akik valóban megélik a hitüket, templomba járnak, imádkoznak, énekelnek, szeretik egymást, adakoznak, fenntartják az egyházat, segítik a szegényeket, szeretet árad belőlük, Krisztus szerint élők, Krisztust követni akarók. S kik az egyház halott tagjai? Azok, akik mindezzel nem törődnek. Akiknek nem járja át a lelkét az evangélium, akiknek a lelke halott. Hova mennek vasárnap az egyház élő tagjai? A templomba. És hova mennek az egyház halott tagjai? A kocsmába.

A legnagyobb dolog, ha el tudjuk mondani: Én is ennek a Jézus Krisztus által gyűjtött, védelmezett és megtartott egyháznak élő tagja vagyok. Az egész konfirmáció ezért van, hogy ennek a seregnek élő tagjai legyetek, hogy szívetekből szeressétek az Istent, az Úr Jézust, az embereket, és próbáljátok ebben a világban, ahol annyi nyomorúság, gyűlölet, bánat van, örömben és Isten szeretetében élni. Egy sereg nem úgy győz, hogy csak a sereg vezére harcol. Az egyház sem úgy győz, hogy csak a lelkipásztor prédikál. Mindenkinek szolgálni kell benne Jézust. Nektek is. Amikor konfirmálni fogtok, felesküdtök, hogy ennek a seregnek hűséges tagjai lesztek. Isten segítsen meg benneteket, hogy azok is maradjatok, és szolgáljátok benne az Úr Jézust.

55. Mit értesz a „szentek közösségén”?

Először azt, hogy a hívők együtt és egyenként is tagjai az Úr Krisztusnak, és részesei minden javának és ajándékának. Másodsor: mindenki tekintse kötelességének, hogy ajándékaival a többi tag javára és üdvösségére készséggel és örömmel szolgáljon.

Régebben a szentek egyességét mondták. Először azt mondja a Káté, hogy egyenként és együttesen mind tagok vagyunk az Úr Krisztusban, s minden ő javaiban és ajándékaiban részesek. Ezért mindenkit testvérünknek kell néznünk. Mindenkiért meghalt Jézus Krisztus, mindenkit szeretett, és ezért nekünk is mindenkit szeretnünk kell, és nem szabad egyik embernek lenéznie a másikat, sőt mindenki kötelességének kell ismerje, hogy ajándékaival a többi tagok javára és üdvösségére készséggel és örömmel szolgáljon. Tehát a szentek közössége nem azt jelenti, hogy Szent Józsefnek, Szent Péternek vagy Szűz Máriának, Szent Bonifácusnak a közössége, hanem azoknak a közössége, akikért meghalt Jézus Krisztus, akik megbánták a bűneiket, Istenhez tértek, és még akkor is, ha bűnösök, igyekeznek tiszta életet élni, életüket Istennek szentelni, mert Ő megbocsátott nekik, és elhívta őket szép, igaz szolgálatra, keresztyéni életre az emberek között. Kegyelemből vagyunk szentek. Megszentel Isten. Pál apostol a sok bűnnel terhelt korinthusi gyülekezetet így szólítja meg: Isten gyülekezetének, amely Korinthusban van, a Krisztus Jézusban megszentelteknek, elhívott szenteknek. Ez azt jelenti, hogy mi Jézus Krisztusban vagyunk megszenteltek, Ő volt a tökéletes, a szent, az igaz, de hogyha mi hiszünk benne, akkor Ő általa bennünket is úgy néz Isten, minthogyha nem vétkeztünk volna, nekünk is megbocsát Isten, s az Ő szentségét reánk hullatja. Ez bennünket hálára és alázatra kell hogy indítson és arra, hogy teljes erővel igyekezzünk a Krisztus szerinti életre, kötelességünknek érezzük, hogy a többi tagok javára és üdvösségére örömmel és készséggel szolgáljunk. Ezért nagy tévedés az, amikor a magukat megtértnek valló emberek a többieket lenézik, és csak magukkal törődnek. Az igazán megtért keresztyén ember Isten dicsőségére másokat szolgál szeretetben.

Isten sok ajándékot ad nekünk. Van, akinek a vigasztalás ajándékát adja, van, akinek jó eszet ad, és lesz belőle orvos vagy ügyvéd vagy lelkipásztor vagy politikus, de akkor se felejtse el, hogy a többi tagok javára kell szolgálnia. Isten arra tanít bennünket, hogy egymást felemeljük, segítsük és az egész népünket Istenhez vigyük közelebb, mert ez is reánk bízott, és mindezt készséggel és örömmel tegyük. Isten nem olyan keresztyén egyháztagokat akar, akik minden munkától húzózkodnak, és akik nagy nehezen segítenek embertársaikon, hanem olyanokat, akik örülnek annak, ha jót tehetnek, ha se-

gíthetnek valakin. A szentek közössége a láthatatlan egyház, azoknak a közössége, akik komolyan követik Jézus Krisztust, neki adták az életüket, és ez látszik is a mindennapi forgolódásukon.

56. Mit hiszel a bűnök bocsánatáról?

Hiszem, hogy Isten Krisztus elégtételéért soha többé meg nem emlékezik sem bűneimről, sem bűnös természetemről, amelyek ellen egész életemben harcolnom kell, hanem kegyelméből Krisztus igazságával megajándékoz engem, hogy soha többé ítéletre ne jussak.

Vajon miért bocsát meg nekünk Isten? Mert megérdemeltük? Nem. Mert olyan jók vagyunk? Nem. Mert megbántuk a bűneinket? Nem. Biztos, hogy bűnbánat nélkül nincs bocsánat. De a bűnbánat matematikai kifejezéssel élve még csak szükséges, de nem elégséges feltétele a bocsánatnak. Jézus Krisztusért bocsát meg Isten, mert ő szenvedett a mi bűneinkért, meghalt érettünk a keresztfán. Ha megbánjuk a mi bűneinket, és Jézus Krisztusért kérjük, hogy Isten bocsásson meg, akkor soha többé nem emlékezik a mi bűneinkről, mintha nem is lettek volna. Ez az érem egyik oldala. Emlékeztek a tékozló fiú történetére, aki az apjának minden vagyonából a ráeső részt mind eltékozolta? S mikor visszatért, az édesapja nem hányt a szemére semmit sem, csak elébe futott, átölelte, és azt mondta: Vágjátok le a hízott tulkot, és húzzatok sarut a lábára és gyűrűt az ujjára, mert az én fiam meghalt, és feltámadott, elveszett, és megtaláltatott. Ez a szemrehányás nélküli nagy szeretet vár bennünket Istennél. De van az éremnek egy másik oldala is. A Káté azt mondja, hogy minden bűnről és bűnös természetemről, mely ellen egész életemben harcolnom kell, soha többé meg nem emlékezik. Vagyis egész életemben harcolnom kell a bűneim ellen. Isten látja a szívemet, és nincs számomra teljes bocsánat, hogyha bűnbánatom csak formális vagy képmutatás, és nem akarok harcolni a bűneim ellen. Az ember egy különös helyzetben van, amiről azt mondta Luther Márton: simul iustus et peccator, egyszerre igaz és bűnös. Vagyis Isten igaznak néz, Isten megbocsát, elfelejti a mi bűneinket, de nekünk tudnunk kell, hogy bűnösök vagyunk, és minden erőnkkel kell harcolnunk a bűneink ellen. Isten megajándékoz Krisztus igazságával kegyelméből, hogy ne jussak kárhozatba, de elvárja tőlem, hálából mindent kövessek el azért, hogy úgy éljek, ahogyan ő mondja. Ha igazán a Jézus Krisztusé vagyok, akkor nem csak azért kell harcolnom a bűneim ellen, mert Isten ezt elvárja tőlem, hanem kell hogy fájjanak a bűneim, és saját magam belső akaratából és fájdalomból kell hogy megszülessen bennem a bűneim ellen való küzdelem. Itt van a különbség a katolikus egyház és a református egyház gyakorlata között. A római katolikus hit szerint

a papnak kell meggyónni a bűneinket, és ő bocsát meg az Isten nevében. Nálunk Istennek kell elmondani bűneinket és Jézus Krisztusnak, és Jézus Krisztusért Isten megbocsát. Persze, ha valaki nem tud magától megszabadulni a bűneitől, és szükségét érzi annak, hogy a lelkipásztornak is elmondja, akkor el lehet mondani, és együtt lehet imádkozni, hogy a jó Isten bocsássa meg azokat. Lehet a lelki vívódásokban keresni valakit, aki segít bennünket, hogy Isten közelébe jussunk imádságunk által. De mindig tudnunk kell, hogy Isten, ha őszinte szívvel hozzá térünk, nekünk Jézus Krisztusért bocsát meg.

XXII. ÚRNAPJA

57. Miféle vigasztalásod van a test feltámadásából?

Az, hogy nemcsak lelkem vétetik fel Krisztushoz azonnal ez élet után, hanem testem is egyesül majd lelkemmel, amikor Krisztus hatalma feltámasztja, és az ő dicsőséges testéhez lesz hasonlónvá.

Sokan kérdezik: Hogyha ezt a testet eltemetik, és az elrothad a földben, akkor hogyan fog feltámadni? Elsősorban tudnunk kell, hogy a Szentírás tanítása szerint nem az a test támad fel, amelyet betesznek a koporsóba, hanem egy mennyei test. A Szentírás tanítása szerint a halállal az élet nem szűnik meg, a lelkem azonnal az élet után Krisztushoz vitetik. De a lélek önmagában megfoghatatlan, körülhatárolhatatlan. Az örökéletben is kell hogy legyen megjelenési formánk. Ha nem lenne testünk itt a földön, nem tudnánk beszélni, nem tudnánk megsimogatni egymást, nem tudnánk egymásra nézni, mert nem lenne mivel egymásra néznünk. Az örökéletben is lesz egy formánk, nem csak megfoghatatlan füst, köd leszünk. Az a forma a mennyei test lesz. Hallgassuk meg, mit mond erről a Szentírás (1Kor 15,33): „De mondhatná valaki: Mi módon támadnak fel a halottak, és milyen testtel jönnek ki? Balgatag, amit te vetsz, nem elevenedik meg, hanemha megrothad elébb. És abban, amit elvetsz, nem azt a testet veted el, amely majd kikel, hanem pusztá magot, talán a búzáét vagy más egyébét. Az Isten pedig testet ad annak, amint akarta, és pedig mindenféle mának az ő saját testét.” Az ige ahhoz hasonlítja a temetést, mint amikor elvetjük a búzáét. Az elvetett búzaszem nem elevenedik meg rögtön, hanem elrothad, elvész, és abból nő majd ki a búzaszál. Ami kinő belőle, nem olyan lesz, mint a búzaszem, hiszen az kicsi, kemény, sárga valami, s kinő belőle egy zöld szár, valami egészen más, mint amilyen a búzaszem volt. Éppen így lesz a feltámadásban is. A mennyei test is más lesz, mint a földi test. Ugyanaz a lényeg lesz benne, de egészen más alakban. „Vannak mennyei testek és földi testek. De más a mennyeiek dicsősége és más a földieké.

Más a Napnak dicsősége és más a Holdnak dicsősége és más a csillagok dicsősége; mert csillag a csillagtól különbözik dicsőségre nézve. Éppen így a halottak feltámadása is. Elvettetik romlandóságban [látjuk, már bomlik a test, mikor elvetik], feltámasztatik romolhatatlanságban [egy romolhatatlan test fog feltámadni], elvettetik gyalázatosságban, feltámasztatik dicsőségben, elvették erőtelenségben, feltámasztatik erőben” (1Kor 15,40–43). És most jól figyeljete: „Elvettetik érzéki test, feltámasztatik lelki test. Van érzéki test, és van lelki test is.” Mit jelent az, hogy érzéki test? Itt a földön érzéki testben élünk. Ennünk kell, feltámadtak bennünk az életszükségletek, toalettre kell menni, anyagcserénk van, szexuális életet élnek az emberek. Ez az érzéki test, ami megbetegszik, vagy meghal, amit eltemetnek, ami megrothad. S milyen a lelki test? A lelki testet az érzéki test után kapjuk, mert így írja az Ige: „De nem a lelki az első, hanem az érzéki, azután a lelki. Az első ember földből való, földi, a második ember, az Úr, mennyből való. Amilyen ama földi, olyanok a földiek is, és amilyen ama mennyei, olyanok a mennyeiek is. És amiképpen hordtuk a földinek ábrázatját, hordani fogjuk a mennyeinek ábrázatját is” (1Kor 15,46–49). Ezért mondja a Káté, hogy Jézus Krisztus dicsőséges testéhez hasonló lesz a mi mennyei testünk is. Keveset tudunk arról, hogy milyen a mennyei test. De tudjuk azt, hogy milyen nem. Nem betegszik meg. Nincs bezárva a tér dimenziójába. Be volt zárva az ajtó, és Jézus azon keresztül lépett be feltámadása után. Hogyha akarták, megtapogathatták, majd mikor nem is gondolták, eltűnt. Valami egészen más ez, mint a megszokott földi test. Még akkor is keveset tudunk róla, ha le van írva, hogyan találkozott feltámadás után 40 napig a tanítványokkal. Az örökélet annyira felettünk van, hogy azt felfogni tökéletesen nem tudjuk. Képzeljete el egy síkot, pl. egy papírlapot és egy síklakót, akinek nincs érzéke csak a síkhoz, tudja azt, hogy jobbra, balra, előre, hátra, de fogalma sincs arról, hogy van fent és lent, azt egyáltalán nem tudja megkülönböztetni és észrevenni, erre még a gondolatrendszere is hiányzik, mint a vaknak a látás. Ha én erre a papírlapra ráteszek egy ceruzát a kihegyezett végével, akkor mit tapasztal a síklakó a ceruzából? Egy pontot, ami a síkon, a papíron megjelenik. Azonban a ceruza mennyivel több annál az egy pontnál. Az az egy pont is a ceruzához tartozik, de a ceruza a térben mérhetetlenül több annál a pontnál, amit a síklakó belőle érzékel. Éppen úgy vagyunk az örökélet dolgaival is. Nagyon keveset tudunk felfogni, érzékelni abból, amit Isten akar nekünk ajándékozni. Egyet azonban tudunk: nem ebben az érzéki testben támadunk fel, hanem a lelki testben. Ha valaki nyomorék, sánta, púpos, mozgássérült volt, annak nem kell aggódnia, hogy majd az örökéletben is az lesz. Az örökéletben majd másképpen lesz, a lelki test nem fog betegségeket és fájdalmakat hordozni.

Mi a lélek? Van bennünk valami, ami nem anyag. Egyszer egy iskolába bejött egy ellenőr, és vizsgáztatta a gyermekeket. Amikor azok a beszélgetés folyamán azt mondták, hogy az ember testből és lélekből áll, az ellenőr azt mondta: csak teste van az embernek, lélek nincs. Erre a tanár elkezdte kérdegetni az egyik gyereket, akinek az édesanyja azelőtt két héttel halt meg, az édesanyja felől. A gyermek végül is sírva fakadt. Akkor azt kérdezte a tanító az ellenőrtől: Most ennek a gyermeknek miye fáj, hogy sír? Megvertem talán? Fáj a teste? Az ellenőrnek be kellett ismernie, hogy a lelke fáj. Nemcsak testi fájdalmaink vannak, hanem vannak lelki fájdalmaink is. A bánat, szomorúság, gyász, lelkiismeret-furdalás mind fájdalom. Ha megvágom az ujjamat, akkor a testem fáj, de ha csalódtam valakiben, vagy megbántottak, akkor a lelkem fáj. Ami fáj, az pedig van. Innen is tudjuk, hogy van lelkünk, mert néha fájni szokott. A lélek nem anyag, nem test, valami egészen más. Tulajdonsága a szeretet, a gyűlölet, a bánat, a reménység. Lehet ezt mérni kilóval, hossz mértékkel, úrmértékkel? Nem lehet. Mégis létezik. Valami egészen más, ami azonban itt a földön szorosan egybe van kapcsolva a testünkkel. Lelkiállapotunk függ a testi állapottól, de testi állapotunk is függ a lelkiállapotunktól. Vannak, akik hit által gyógyulnak meg. (De maga az öröm is tud gyógyítani, és a bánat is meg tud betegíteni testileg is.) A test és lélek egy valóság két oldala. Itt a földön a lelkünk kifejezési eszköze, megjelenési formája, földi ruhája a földi testünk. Az örökéletben a lelkünknek egy másik ruhája lesz, a mennyei testünk.

58. Miféle vigasztalásod van az örök életről szóló hitvallásból?

Mivel már most előre érzem szívemben az örök élet örömét, hiszem, hogy életem elmúltával olyan teljes boldogságom lesz, amelyet „szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem gondolt”, amelyben Istent örökké dicsérni fogom.

Az örökélet kezdetét már itt a földön is érzem szívemben – mondja a Káté. Ezt valóban meg is lehet érezni annak, aki közel van Istenhez. Aki szereti Istent, templomba jár, imádkozik, Bibliát olvas, benne van az Isten szeretetének az áramkörében, az tudja, hogy van örökélet, az nem fél úgy a haláltól, mint mások, akik ezt nem tudják. A halál utáni élet titkát már az orvostudomány is boncolni kezdi. Bizonyára hallottatok azoknak a vallomásáról, akiket a klinikai halálból hoztak vissza. Legtöbbjük arra emlékezett, hogy egy sötét folyosón vagy alagúton ment át, aminek a végén erős fényesség vagy fényes alak várta és nagy szeretet. Soknak fájdalmas volt a visszatérés, volt, aki azt állította, hogy látta autóbalesetet szenvedett testét kívülről. Ezek felett a vallomá-

sok felett lehet vitatkozni, lehet orvosilag tovább vizsgálni a kérdést. A mi hitünk alapja Jézus Krisztus feltámadása és az ő örökéletéről szóló ígérete. Érdeemes azonban tudnunk erről a jelenségről is.

Persze az örökélet kérdése titóletek messze esik, mert még fiatalok vagyunk, s az egész élet előttetek van. Az itteni élet gondja foglal le teljesen, fiatalság, szerelem, pályaválasztás, és ez normális dolog. Mégis gondolnotok kell az örökéletre is, mert egyszer mindenkinek meg kell halni, s egyszer mindenkinek át kell menni vagy az örökéletbe, vagy az örök kárhozatba, vagy a mennyországba, vagy a pokolba. Ezt nem lehet megspórolni. Ezenkívül mindnyájunknak vannak szeretteink, édesanyátok, édesapátok, testvéretek, és soha nem lehet tudni, ki mikor hal meg, kit mikor hív haza Isten, s akkor fel kell, hogy legyen készülve a lelketek arra: van örökélet. Örökélet nélkül az egész földi élet értelmetlen és céltalan lenne. Az örökélet adja meg mindennek az értelmét. A Káté és a Szentírás szerint ott tökéletes boldogságunk lesz, amilyent soha szem nem látott, fül nem hallott, sem emberi szív meg nem gondolt. Egyszerűen azért nem gondolt meg soha emberi szív, mert nem tudja elképzelni, milyen lesz az örökélet. Gondoljatok arra, hogy itt a földön csak a földi szépségekből milyen keveset tudunk felfogni. Nem tökéletes a hallásunk. Vannak ultrahangok, amiket mi nem hallunk, de meghallják az állatok, pl. a kutyák, vannak ultraszínek, amiket mi nem látunk, de látják esetleg a méhek. Az egész színskálának mi csak nagyon kis részét látjuk, és az egész hangmezőnek csak egy kis töredékét halljuk. Milyen gyönyörű lehet maga a teremtett világ is, s abból milyen keveset látunk, alig egypár színt és azoknak a keverékeit. Milyen más lesz majd az örökéletben, ahol közel látjuk Isten szeretetét, a teremtett világ minden szépségét és annak a másik, számunkra láthatatlan világnak is a csodáit. Pál apostol írja (valószínűleg magáról) a Korinthusbeliekhez írt II. levél 12. részében: „A dicsekvés azonban nem használ nékem: rátérek azért a látomásokra és az Úrnak kijelentéseire. Ismerek egy embert a Krisztusban, aki tizennégy évvel ezelőtt (ha testben-é, nem tudom, ha testen kívül-é, nem tudom: az Isten tudja) elragadtatott a harmadik égis. És tudom, hogy az az ember (ha testben-é, ha testen kívül-é, nem tudom: az Isten tudja) elragadtatott a paradicsomba, és hallott kimondhatatlan beszédeket, amelyeket nem szabad embernek kibeszélnie.” Nem sokat mond nekünk Pál apostol a paradicsomról, csak azt, hogy hallott kimondhatatlan beszédeket. De képzeljétek el, hogy ha az egész emberi társadalom vak lenne, s ebben a vak társadalomban valakinek megnyílna a szeme, és látná a naplementét és a virágok színét, vajon el tudná mondani a többieknek, mit látott? Nem tudná elmondani, mert nem ismerné azokat a szavakat, hogy fény, piros, árnyék, kék, zöld. Nem tudna semmit sem elmondani, még azt sem, hogy látott, mert

azt a szót sem ismerné, hogy látni, csak azt tudná, hogy olyan dolog történt vele, amit nem tud elmondani. Így volt valahogy Pál is, amikor Isten megengedte, hogy belásson egy pillanatra az örökkévalóságba. Ezért mondja a Káté azt, hogy olyan tökéletes boldogság lesz, amelyet szem nem látott, fül nem hallott, sem emberi szív meg nem gondolt.

Mi a földi élet legnagyobb öröme? Képzeljétek el, hogy egy nagyon szép ruhát kapnátok, de minden barátotok és minden barátnőtök elfordulna tőletek, és nem állna veletek szóba. Akkor boldogok lennétek? Nem. Képzeljétek el, kapnátok egy nagy összeget, de az egész faluban vagy városban mindenki gyűlölné benneteket, félrefordulna, és nem szólna hozzátok. Boldogok lennétek? Nem. A boldogsághoz hozzájárul és segíthet a pénz és az anyagi előrehaladás is, de a boldogságnak nem ez a lényege, a boldogságnak a lényege a szeretet. Egy árva gyermeknek lehet nagyon szép ruhája, de ha nincs édesanyja és édesapja, aki szeresse, nem tud igazán boldog lenni. És lehet, hogy egy másik gyermeknek nincs szép ruhája, de igaz szeretet veszi körül otthon, átölelik, megsimogatják, megértik, és imádkoznak érte, és vele vannak, akkor az a gyermek mégis boldog. A boldogság forrása a szeretet. Ha a földön az emberi szeretet tud igazán boldoggá tenni, akkor az örökéletben mennyivel inkább boldoggá tud tenni az Isten látható és közel való szeretete. Ezért mondja a Káté, hogy majd ott Istent mindörökké magasztalom.

XXIII. ÚRNAPJA

59. Mi hasznát veszed, ha mindezeket hiszed?

Azt, hogy Krisztusban Isten előtt igaz vagyok és az örök életnek örököse.

Mit jelent megigazulni? Azt, hogy Isten igaznak néz bennünket, megbocsátja a mi bűneinket, és elfogad Jézus Krisztusért, és Őérette nekünk örökéletet ad.

60. Mi módon vagy igaz Isten előtt?

Egyedül a Jézus Krisztusban való igaz hit által. Bár lelkiismeretem vádol, hogy Isten parancsolatai ellen súlyosan vétkeztem, azokból soha egyet sem tartottam meg, és még mindig hajlamos vagyok minden rosszra, Isten az ő ingyen kegyelméből, minden érdemem nélkül, nekem ajándékozza és tulajdonítja Krisztus tökéletes elégtételét, igazságosságát és szentségét. Ezért én úgy állhatok Isten elé, mintha soha semmi bűnt nem követtem volna el, és semmi bűnöm nem lett volna, és mintha én tanúsítottam volna azt az engedelmességet is, amelyet Krisztus érettem tanúsított – de csak akkor, ha Krisztus jótéteményeit hívó szívvel elfogadom.

A reformáció tanítása: a Szentírás alapján solus Christus, egyedül a Jézus Krisztusban való hit által igazulok meg. Jézus Krisztusért Isten elfogad engem igaznak, és úgy néz, mintha nem vétkeztem volna. De ez a megigazulás akkor igazán megigazulás, ha közben vádol a lelkiismeret, hogy vétkeztem, sőt még most is sokszor vétkezem, és tudom, hogy önmagamban nem vagyok igaz. Ahogy Luther mondta: simul iustus et peccator: egyszerre vagyok igaz és bűnös. Isten nekem megbocsátott, és úgy fogad el, mintha igaz ember lennék, de ugyanakkor magamnak kell tudnom, hogy bűnös vagyok, hogy Isten minden parancsa ellen súlyosan vétkeztem, azoknak egyikét soha tökéletesen meg nem tartottam, sőt még mindig hajlandó vagyok minden gonoszra. Emlékeztek a bűnvalló imádságra, amit a templomban minden vasárnap elmondunk? „Megvalljuk és megismerjük szent Felséged előtt, hogy mi szegény bűnösök vagyunk, bűnben fogantatva hajlandók vagyunk minden rosszra, és soha meg nem szűnünk áthágni szent rendeléseidet. Mikor ezt cselekedjük, igazságos ítéleatedből romlást és kárhozatot vonunk magunkra.” De tudjuk azt is, hogy bár ilyenek vagyunk, ha minden erőnkkel próbálunk megszabadulni a bűneinktől, Isten a mi minden érdemünk nélkül az Ő ingyen kegyelméből, Jézus Krisztusért megbocsát. Nekünk tulajdonítja, ajándékozza Krisztus tökéletes elégtételét, igazságát, szentségét. Úgy tekint ránk, mintha mi semmi rosszat nem tettünk volna, és semmi bűnünk nem lett volna, sőt minthogyha Krisztust igazán tudtuk volna követni, de csak akkor, és ez nagyon fontos, ha hívő szívvel elfogadom Jézus Krisztus értem való halálát, szenvedését, őszinte szívvel bánom bűneimet, és igyekszem megjavulni.

61. Miért állítod, hogy egyedül csak a hit által lettél igazá?

Nem azért, mintha a hitem érdemesítene arra, hogy Istennek kedves legyek, hanem mert Isten előtt az én igazságom egyedül Krisztus elégtétele, igazságossága és szentsége, és ezeket én csak hit által tudom elfogadni és sajátommá tenni.

A Sátán mindig megpróbál megkísérteni bennünket. Lehet, hogy aki hisz Jézus Krisztusban, hozzá tért, azt egyszer elfogja a lelki gőg, és most már úgy gondolja, hogy tökéletes, és megérdemli az örökéletet a hitéért, mert ímé, milyen hívő ember. Amikor valaki így gondolkodik, akkor már eleve vétkezett, mert a hit nem érdem, hanem ajándék, s azért igazulunk meg hit által, mert Isten bocsánatát, a Jézus Krisztusban adott megváltást egyedül a hit által tudjuk elfogadni, mint ahogyan a fényt csak a szemünkkel tudjuk felfogni. Gondoljunk a 28. kérdés magyarázatára. A mentőövet nekem kell megfognom. Krisztust nekem kell elfogadnom, és ezt csak hit által tehetem. Más ezt nem teheti

meg helyettem. Pál apostol írja: „Kegyelemből tartattatok meg hit által, és ez nem töltetek van: Isten ajándéka ez.” De ha én hencegnék a hitemmel, és érdemeket kreálnék abból, hogy én hiszek Jézus Krisztusban, akkor olyan lennék, mint az a koldus, akit mikor megajándékoz egy gazdag ember, akkor elkezd dicsekedni, hogy milyen ügyes volt, megérdemelte az ajándékot, mert kinyújtotta utána a kezét. A hit nem beképzeltségre, hanem alázatra tanít. Arra, hogy milyen hatalmas és milyen jó az Isten, aki Jézus Krisztust elküldte utánunk, hogy mi el ne vesszünk.

XXIV. ÚRNAPJA

62. Jó cselekedetünk miért nem lehet igazsággá vagy annak valamely részévé Isten előtt?

Azért, mert annak az igazságnak, amely Isten előtt megállhat, teljesen tökéletesnek és Isten törvényével minden tekintetben egyezőnek kell lennie. Viszont ebben az életben legkiválóbb cselekedeteink is tökéletlenek és bűnnel szennyezettek.

A megigazulás kérdésében a különböző keresztyén egyházak felfogása eltér egymástól. Pl. a katolikus egyházban nagyon hangsúlyozzák az érdemszerző jó cselekedeteket. Mi a Szentírásból azt tanultuk, hogy jó cselekedeteink nem az érdemszerzés vágyából, hanem Isten iránti hálából kell hogy fakadjanak. Ha valami jót teszünk, csak azért tehetjük, mert Isten nekünk erre lehetőséget adott. Az érdem az övé, és nem a miénk. Ha Ő engem megsegített, én is megsegíték más, de anélkül, hogy én ezzel dicsekednék. Ezért nálunk nincs érdemszerző jó cselekedet, csak hálaadó jó cselekedet.

63. Hogyan nem érdemlünk jó cselekedeteinkért semmit, pedig azokért Isten jutalmat ígért már itt a földön s a jövő életben is?

A jutalmat nem érdem szerint osztja Isten, hanem kegyelemből.

Isten sokszor megjutalmazza a jó cselekedetet. De ha a jó cselekedetet azért cselekszem, hogy jutalmat kapjak Istentől, akkor az már nem hálából fakadó jó cselekedet, hanem üzlet. Ha csak azért adok a koldusnak, mert Isten százannyit ad vissza, akkor ez már nem jó cselekedet, hanem jó vásár. Ismertem egy asszonyt, aki hitében az érdemszerző jó cselekedetekre támaszkodott. Amikor beteg lett, azt mondta: Én megkövetelem, hogy Isten jól bánjon velem, mert én mennyi embernek adtam ebédet. Aztán kiderült, ennek a családnak vendéglője volt, és igaz, hogy sok embernek adott ebédet, de pénzért. Ő

ezt mégis úgy tekintette, mint különleges jó cselekedetet. Isten megjutalmazza az igazi jó cselekedetet, de Isten előtt az a jó cselekedet, amelyért nem várunk jutalmat, mert a jutalom nem a mi érdemünkért, hanem kegyelemből és szeretetből adatik.

64. Nem tesz ez a tanítás könnyelmű és gonosz emberekké?

Nem. Mert lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba vannak oltva, ne teremjék a hálaadás gyümölcseit.

Fel lehet tenni a kérdést: Hogyha nem a jó cselekedeteinkért igazulunk meg Isten előtt, nem a jó cselekedeteinkért bocsát meg és ad örökéletet Isten, akkor érdemes-e jól cselekedni? Nem tesz ez a tan könnyelművé és gonosz emberekké? A válasz az: Nem, mert lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba oltattak, háladatosság gyümölcset ne teremjék.

A keresztyén élet más, mint egy üzleti megfontolásból fakadó szerződés. A keresztyén élet nem érdekkeresés, hanem a szeretet és hála gyümölcse. Ahol azt mondja a vőlegény: kedves leszek a menyasszonyomhoz, elveszem feleségül, mert nagyon gazdag, és így nekem is jó dolgom lesz, az már csak érdekházasság. Az igazi házasság az, amikor szeretem a feleségemet, mert megtapasztaltam az ő lelki jóságát, szépségét, szeretetét, és ha nem hozna a házasságba semmit, akkor is szeretném, akkor is vele élnék, egyszerűen azért, mert szeretem.

Az igazi szeretetben nincs érdek, az igazi szeretetben csak szeretet van. Így vagyunk az Istennel való kapcsolatunkban is. Ha igaz hit által Krisztusba oltatunk, akkor lehetetlen, hogy ne teremjük a háladatosság gyümölcset. Beszélünk egyszer a 20. kérdéssel kapcsolatosan a Krisztusba való oltatásról, arról, amikor az alanyba beoltják az oltóvesszőt, a kettő összeforr, és az eredeti vad alany jó gyümölcsöt terem. Lehetetlen, hogy ha egy szelíd almafát beleoltanak egy vad alanyba, akkor az oltott almafa ne jó gyümölcsöt teremjen. És az almafa nem tud körtét teremni, csak almát. Éppen úgy, ha szívünk egybeforrik Jézus Krisztussal, akkor nem tudunk gonoszak lenni, hanem abban telik örömünk, ha jól tudunk tenni. Ezért ellenőrizni tudjuk magunkat is azzal, hogy milyenek a cselekedeteink. Ha a hőmérőt betesszük a hónunk alá, rögtön megmutatja, van-e lázunk, betegek vagyunk-e vagy egészségesek. A hőmérő visszajelzi a test állapotát.

Éppen így visszajelzi a lelkünk állapotát a cselekedeteink; megmutatják, hogy lelkileg egészségesek vagyunk-e vagy betegek, hogy csakugyan Jézus Krisztusé vagyunk-e, vagy eszünkben sincs reá hallgatni, és önzőek, gonoszak vagyunk, és csak fájdalmat okozunk a körülöttünk lévőknek. Ha így van, ak-

kor hiába beszélünk arról, hogy Jézus Krisztuséi vagyunk, mert ez nem igaz, nem oltattunk bele, nem teremjük az Ő gyümölcsét. Viszont ha jót cselekszünk, akkor csakugyan Krisztus ereje dolgozik bennünk. Azt mondta az Úr Jézus az emberekről, hogy gyümölcsaikről ismeritek meg őket. Mi is gyümölcsainkről ismerjük meg saját magunkat. Ezért fontos, hogy ezt az önvizsgálatot elvégezzük.

XXV. ÚRNAPJA

65. Honnan származik a hit, amely által Krisztusnak és minden jótéményének részeseivé leszünk?

A Szentlélektől, aki a hitet a szent evangélium hirdetésével szívünkben felébreszti és a sákramentumokkal megerősíti.

Mit jelent az a régi magyar szó, hogy gerjeszteni? A tüzet gerjesztik. Amikor szinte elaludna, akkor fűjják, hogy fellobbanjon újra a láng. Tűzgyújtásnál is gerjesztik a tüzet: fűjják a meggyült kicsi lángocskát, hogy nagyobb erőre kapjon. Isten is így gyújtja szívünkben a hitet az evangélium prédikálása által, a sákramentumokkal való élés által pedig megerősíti lelkünkben. A hitre jutást úgy kell elképzelnünk, mint a tavasz érkezését. Tavasszal napsugár hull a földre, Isten meleg esőket ad, olvad a hó, eltűnik a hideg, s a fák egyszerre rügyezni kezdenek. Isten is így hullatja az emberi szívre az Igét, adja a Szentlélek melegét, s egyszer csak megmozdul a szív: rügyezni kezd, s kinyílik benne a hit virága. Szent és csodálatos titok ez, mint maga az élet. Nem tudjuk megmagyarázni, csak tapasztaljuk.

66. Mik a sákramentumok?

A sákramentumok látható szent jegyek és pecsétek. Isten ezeket azért rendelte, hogy általuk az evangélium ígését még jobban megértesse és megpecsételje. Ő ugyanis megígérte, hogy Krisztus egyszeri keresztségű zátáért kegyelemből bűnbocsánatot és örök életet ajándékoz nekünk.

Sákramentum azt jelenti magyarul, hogy szent dolog. A sákramentum szent jegy és pecsét, ami által Isten mindig eszünkbe juttatja és megerősíti azt, hogy Jézus Krisztusért bűnbocsánatot és örökéletet ad nekünk. Minden sákramentumnak van egy jegye s van egy pecsétje. A keresztség sákramentumának a jegye: a víz, az úrvacsora sákramentumának a jegye a kenyér és a bor. (A jegy az, amit látunk.) De mindegyik jegyhez hozzá van kapcsolva egy ígélet. A keresztséghez az, hogy aki megkeresztelkedik, az üdvözül, az úrvacsorához is

az üdvösség: a bűnbocsánat és az örökélet ígérete. A prédikációt hallgatjuk. Ez a hallható Ige. A sákramentumot látjuk, ezért látható Igének is szoktuk nevezni. Miért van szükség a sákramentumokra, a látható Igére? Ha a háború ideje alatt valaki messze elkerült hazulról, vagy fogságba esett idegen földön, milyen nagy dolog lehetett számára, ha magával vihette a feleségének, édesanyjának, esetleg a gyermekének a fényképét, vagy kaphatott postán egy ilyen képet. Különbösen is szerette a feleségét, gyermekét, édesanyját vagy bármely hozzátartozóját, de amikor évek múlva egy fényképet kapott, azt elnézte sokáig, nagyon sokat jelentett számára, és gondolatban hazavitte, közel az övéihez. A sákramentum is ilyen fénykép. Az úrvacsorában a kenyér és a bor lelki értelemben vett fényképe Jézus Krisztus megtörtetett testének és kiontatott vérének. A keresztség is ilyen lelki fényképe a Jézus vérének, szeretetének és a bocsánatának, amivel tisztára mossa a mi lelkünket.

Mit jelent az, hogy a sákramentum pecsét is? Ha kapunk egy levelet, amiben felszólítanak, hogy bizonyos ügyben jelenjünk meg a bíróságon, akkor ha az valóban hivatalos felszólítás és nem csak egy magánlevél, le van pecsételve. A pecsét, a bélyegző azt jelenti, hogy az iratban foglalt dolog hivatalos, biztos, garantált. A sákramentum pecsét, garancia Isten ígéretére nézve.

67. Mi a célja az igének és a sákramentumoknak? Vajon az, hogy hitünket Krisztus keresztdozatára mint üdvösségünk egyedüli alapjára irányítsák?

Igen, ez a céljuk. Mert a Szentlélek az evangéliumban tanítja, amit a sákramentumokkal meg is erősít, hogy teljes üdvösségünk Krisztus egyszери keresztdozatában rejlik.

Arra valóok, mert ezek mind arra mutatnak, hogy Jézus Krisztus mit tett éretünk, és így hitünket Őhöz kapcsolják.

68. Hány sákramentumot rendelt Krisztus az Újszövetségben?

Kettőt: a szent keresztséget és az Úr szent vacsoráját.

Vannak egyházak, amelyekben több sákramentum van. A katolikus egyháznak hét sákramentuma van, azért is mondják azt, hogy hétszentség. Ott sákramentum a házasság, a papi nőtlenység, a gyónás és még mások. Mi azonban sákramentumnak csak azt fogadjuk el, amit Jézus Krisztus rendelt, és amihez hozzákapsolta a bűnbocsánat és az örökélet ígéretét. A házasság például szent dolog, komolyan kell venni, és hűségeseknek kell benne maradni, de a házassághoz nincs hozzákötve az az ígéret, hogy ha valaki megházasodik, annak Isten

megbocsát, és örökéletet ad. Ha valaki megházasodik, vagy nem házasodik meg, attól függetlenül üdvözülhet vagy elkárthat. A bűnbocsánat és az üdvösség ígérete csak a keresztséghez és az úrvacsorához kapcsolódik.

XXVI. ÚRNAPJA

69. Miképpen emlékeztet és biztosít téged Isten a szent keresztségben arról, hogy Krisztus egyszери keresztáldozata javadra szolgál?

Krisztus, aki a vízzel való leöntést rendelte, azt ígérte, hogy az ő vére és Lelke olyan bizonyosan megtisztít engem lelkem tisztátalanságaitól, azaz minden bűnömötől, amilyen bizonyos az, hogy a víz a test szennyét lemossa.

A keresztség vize szent jelkép. Amiképpen a víz megmossa a testünket, ha megmosakodunk benne, éppen úgy Jézus Krisztus vére, bocsánata, értünk való halála, szenvedése tisztára mossa a mi lelkünket. Ha így van, akkor jelent-e valamit kereszteléskor a kiöntött víz mennyisége? Nem jelent semmit sem, hiszen csak jelkép. Az őskeresztyének idejéből származó iratokból olvassuk: az is megtörtént, hogy a sivatagban kellett megkeresztelni valakit, ahol nem volt víz. Akkor leástak a földbe addig, amíg kaptak egy kis nedves homokot, és azzal kereszteltek. Nem az anyag mennyisége számít, hanem Jézus Krisztus értünk való halála és ígérete. A keresztség azt példázza, amit a Jelenések könyvében olvasunk: „És a Jézus Krisztus minket szeretett, és megmosott bennünket a mi bűneinkből az ő vére által” (Jel 1,5). A keresztség erre emlékeztet. Ezenkívül a keresztség beiktatás is a keresztyén anyaszentegyházba. Jegy a lelkünkön, hogy Krisztuséi vagyunk.

70. Mit jelent az, hogy Krisztus vére és Lelke által megtisztított minket?

Egyrészt azt jelenti, hogy kegyelemből, Krisztusnak az ő keresztáldozatában értünk kiontott véérért Istentől bűnbocsánatot kaptunk. Másrészt: a Szentlélek megújított és Krisztus tagjává szentelt minket, hogy a bűnnek napról napra meghaljunk, és istenfélő és feddhetetlen életet éljünk.

Továbbá jelenti, hogy Szentlélek megújít és Krisztus tagjává szentel, hogy a bűnöknek napról napra mindinkább meghaljunk és istenfélő és feddhetetlen életet éljünk.

Vagyis a keresztség egyúttal beiktatás a keresztyén anyaszentegyházba, Krisztus közösségébe.

71. Hol ígérte Krisztus, hogy az ő vére és Lelke ugyanolyan bizonyosan megtisztít minket, mint ahogyan a keresztvíz megmos?

A keresztség elrendelésekor, amikor így szólt: „Menjete el, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevébe.” – „Aki hisz, és megkereszteltetik, üdvözülni, aki pedig nem hisz, elkárhozik.” Ezt az ígéretet ismétli meg a Szentírás akkor is, amikor a keresztséget az újjászületés fürdőjének és bűneink lemosásának nevezi.

„Aki hiszen és megkeresztelkedik, idvezül; aki pedig nem hiszen, elkárhozik.” Ez ígéretet másutt is ismétli az Írás, mikor a keresztséget újjászületés feredőjének és bűneink elmosatásának nevezi.

Figyeljük meg, hogy a keresztség szereztetési Igéjéhez hozzá van kötve az üdvösség ígérete: Aki hiszen és megkeresztelkedik, idvezül; aki pedig nem hiszen, elkárhozik.

XXVII. ÚRNAPJA

72. A keresztvízzel való külső leöntés egyúttal a bűnök lemosása is?

Nem. A bűntől csak Jézus Krisztus vére és a Szentlélek tisztít meg minket.

Az üdvösséget a hithez köti az Úr Jézus. A keresztség nem adja automatikusan az üdvösséget, csak annak a jegye. Ha valaki kap egy színházjegyet, akkor biztosítva van afelől, hogy ha valóban elmegy a színházba, oda beengedik, és neki ott egy szék fenn van tartva. De ha nem megy el az előadásra, hiába van meg a jegye, üresen marad a helye. Így vagyunk a keresztséggel is. A keresztség és az úrvacsora szent jegy. Biztosíték arra nézve, hogy ha csakugyan Jézus Krisztusra hallgatunk, és átadjuk neki az életünket, akkor bejutunk az örökéletbe, de hogyha nem megyünk hozzá, akkor hiába van a jegy nálunk, kívül maradunk az üdvösségen, mint az a színházjegy-tulajdonos, aki nem ment el az előadásra.

73. Akkor miért nevezi a Szentlélek a keresztséget az újjászületés fürdőjének és a bűnök lemosásának?

Alapos oka van annak, hogy Isten így beszél. Nemcsak tanítani akarja ezzel, hogy Krisztus vére és Lelke által a bűnöktől való megtisztulás olyan, mint amikor vízzel lemosuk a test szennyét, hanem ezzel az isteni záloggal és jeggyel egészen bizonyossá akar tenni minket afelől, hogy ő olyan valószínűleg megtisztít bűneinktől, amilyen valószínűleg a vízzel való lemosás.

Mert nemcsak arra akar ezzel tanítani minket, hogy miképpen a test szennyét a víz, akképpen a mi bűneinket a Krisztus vére és Lelke mossa le, hanem sokkal inkább arra, hogy ez az isteni zálog és jegy biztosít minket afelől is, hogy mi bűneinktől lelkileg oly bizonytalán megtisztulunk, amiképpen a látható vízzel megmosatunk.

Tehát ezzel tanít bennünket Isten, hogy mint a test szennyét a víz, akképpen a mi bűneinket a Krisztus vére és lelke mossa le, és ez jegy, zálog, biztosíték afelől, hogy mi olyan biztosan megtisztulunk Krisztus által a mi bűneinktől, mint ahogy a víz lemosa a test szennyét. (De csak akkor, ha átadjuk magunkat Krisztusnak.)

74. Meg kell-e keresztelni a csecsemőket is?

Meg, mert ők is Isten szövetségéhez és az anyaszentegyházhoz tartoznak, akár a felnőttek. Isten nekik is megígérte a Krisztus vére által nyert bűnbocsánatot és a hitet ébresztő Szentlelket. Ezért a keresztség által, mint a szövetség jegye által őket is be kell fogadni a keresztyén anyaszentegyházba, és így megkülönböztetni őket a hitetlenek gyermekeitől. Ez az Ószövetségben a körülmetélés által történt. Ehelyett rendelte Krisztus az Újszövetségben a keresztséget.

Vannak szekták, egyházak, ahol nem keresztelik meg a kisgyermeket, mert azt mondják, hogy az nem tud semmit sem arról, ami vele történik. Majd csak akkor keresztelik meg, amikor felnőtt, és ő maga is bizonyosságot tesz arról, hogy hisz. Ebben, emberileg gondolkozva, van valami logika, azonban az evangélium alapján egészen más a helyzet, mert a keresztség nem az én elhatározásom külső jelképe, hanem Jézus Krisztus értem való szenvedésének és szeretetének a jelképe. Amikor megszületetek, akkor édesanyátok, édesapátok megcsókolt benneteket. Akkor még nem tudtátok, kicsoda édesanyátok és édesapátok, és nem tudtátok, mit jelent az, hogy megcsókolnak benneteket, de az volt a fontos, hogy ők tudták, szerettek benneteket, és azzal a csókkal elkötelezték magukat, hogy szeretni is fognak és felnevelnek. Aztán mikor majd felnőttetek, megértitek, mit jelent szüleitek szeretete. Éppen így vagyunk a keresztséggel is. Amikor megszülettünk erre a földre, várt a szüleink szeretete, de éppen úgy várt az Úr Jézus szeretete is. A keresztség mennyei csók, az Úr Jézus csókja, üzenete, amivel üzeni, hogy szeret bennünket. Mikor kicsik voltunk, nem tudtuk, mit jelent a szüleink csókja, nem is az volt a fontos, az volt a fontos, hogy szerettek a szüleink. A keresztségben sem az a fontos, hogy mi gyermekként mit tudunk Jézusról, hanem az, hogy Jézus Krisztus meghalt értünk, és szeret bennünket, s annak zálogaként, üzeneteként adja a keresztség sákramentumát.

Amikor felnő az ember, akkor megérti, mit jelent a Jézus Krisztus szeretete, mint ahogyan megtapasztalja a szülei szeretetét is.

Ha a keresztség az én belső elhatározásom külső jelképe lenne, akkor először értelmesen hitre kellene jutnom és azután kellene megkeresztelkednem. De mert a keresztség Isten megelőző kegyelmének és szeretetének a jelképe, ezért meg kell keresztelni a kisgyermeket is, mert hiszen Jézus Krisztus a kisgyermekéért is meghalt, őket is szereti, és nekik is örökéletet ígért.

Az Ószövetségben az egyházhoz való tartozás jele a körülmetélés volt. A fiúgyermeket nyolcnapos korukban körülmetélték. Akkor az volt az egyházhoz való tartozás jelképe. A körülmetélés által beiktatták őket Isten anyaszentegyházába. A keresztyén egyház külső jelképe a keresztség. Mi a keresztség által iktatjuk be gyermekeinket a Krisztus egyházába. De miért szól így a keresztség szereztetési Igéje: Aki hiszen és megkeresztelkedik, üdvözülni, aki nem hiszen, elkárhozik? Ezek szerint először hinni kell, azután megkeresztelkedni. A Szentírásban azonban kétfajta keresztelési parancsot találunk. Az egyik, amiről itt szó volt, a felnőtteknek szólt, mert Jézus Krisztus korában nem voltak a kicsi gyermekek megkeresztelve, és aki már felnőtt, annak először hitre kellett jutni és magának kellett döntenie, hogy meg akar-e keresztelkedni vagy nem. Most is vannak olyanok, akiket nem kereszteltek meg gyermekkorukban, mert hitetlenek voltak a szüleik, de ők saját akaratukból be akarnak lépni az egyházba, s akkor felnőtt korban keresztelik meg őket. Van azonban egy másik keresztelési parancs is, ami a gyermekeknek szól a Máté 28,8-20-ig terjedő verseiben: „És hozzájuk menvén Jézus, szóla nékik, mondván: Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön. Elmenvén azért tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében. Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek, és ímé, én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” Ez már a gyermekek számára szól, itt nem az áll, hogy először hinni kell és azután megkeresztelkedni, hanem az, hogy tegyetek tanítványokká minden népeket. Hogyan? Először megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, azután tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit Krisztus parancsolt. Veletek is ez történt, velünk is, mindnyájunkkal. Először megkereszteltek, azután tanítottak bennünket. A tanítás a konfirmációval fejeződik be, akkor teszünk fogadalmat arról, hogy Jézus Krisztushoz és az anyaszentegyházhoz hűségesek leszünk. A keresztség Jézus értünk való áldozatának és ígéréteinek külső jelképe. A konfirmáció viszont a mi belső elhatározásunk külső jelképe. A keresztség által elhívott Krisztus, s erre az elhívásra mi a konfirmáció által válaszolunk. Gyökeresen téves az a felfogás, amikor újrakeresztelik azokat, akik már egyszer meg voltak kereszt-

telve. A keresztség egyszeri, egyszer kell megcselekedni valakivel és többször nem, mert Jézus Krisztus ígérete, amit a keresztség kifejez, mindörökké és mindenkire érvényes.

Teljesen mellékes dolog, hogy mennyi vízzel vagy hogyan öntjük le a gyermeket, hogy alámerítjük a vízbe, vagy nem merítjük alá, mert ezek mind csak a külső jelhez tartoznak. Egyszer egy keresztelésnél azt mondták a szülők: Tiszteletes úr, tessék több vizet tölteni a fejére, mert már nagyocska a gyermek. Úgy gondolták, minél nagyobb a gyermek, annál több vízre van szüksége, hogy érvényes legyen a keresztség. Nem értették a keresztség lényegét.

Az, hogy a keresztség jegy, olyanformán is érthető, mint amikor a pásztor megbélyegzi a birkát, jegyet süt reá. A jegy a bárányon azt jelenti, hogy a nyájhoz tartozik. A körülmetélkedés alkalmával testi volt a jegy, a keresztségben ez lelkivé lett. Azt jelenti, hogy Krisztuséi vagyunk, Krisztushoz tartozunk.

Ha életetekben valami nagyon nehéz helyzetbe jutnátok és úgy éreznétek, hogy teljesen el vagytok hagyatva, jusson eszetekbe majd az, hogy meg vagytok keresztelve, a Krisztuséi vagytok, és Krisztus ígését olvasták felettetek a keresztelésekkor, ami úgy fejeződik be, hogy és ímé, én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Ez is a keresztelési ígérethez tartozik, hogy Krisztus veletek van minden napon, a nehéz napokon is, életünk minden nehéz napján is, és velünk marad örökké, mert mi az övéi vagyunk.

A kereszteléskor a szülők és a keresztszülők is fogadalmat tesznek: úgy nevelik a megkeresztelt gyermeket, hogy az majd a saját hitéről önként tegyen vallást a konfirmációkor a gyülekezet előtt. Ez történt veletek is. Gondoljatok vissza egy régi fogadalomra, amit szüleitek, keresztszüleitek tettek. Ti nem is tudtatok róla, amikor ők megfogadták Isten színe előtt, hogy hozzásegítenek benneteket ahhoz, hogy konfirmáljatok, és most ez az idő egyre közelebb érkezik hozzátok. Konfirmációkor vissza kell nézni lélekben a keresztelésünkre, s meg kell köszönni Istennek, hogy már öntudatosan fogadalmat tudunk tenni Isten előtt és Jézus Krisztusnak átadhatjuk magunkat. A kereszteléskor a jelen lévő gyülekezet is megfogadja, hogy gyermekei neveléséért mindent megtesz. Azért gondoljatok arra, hogy a keresztség által beiktatódtok és most a konfirmáció által fogadalmatokon keresztül is beiktatódtok az anyaszentegyház közösségébe. Keresztszülő csak az lehet, aki konfirmált, mert már fogadalmat tett arról, hogy ő valóban követni akarja Jézus Krisztust, nem utasítja vissza a keresztségben kapott kegyelmet, és megfelelő tudása is van arra nézve, hogy a keresztyermekét milyen irányba vezesse. Akkor, amikor keresztszülők lesztok, erre is gondoljatok, sokat imádkozzatok a keresztyermeketekért, és gondoskodjatok róla, hogy olvassanak Bibliát, és járjanak a Krisz-

tus útján, mert a keresztszülők fogadalomtétele felelősségvállalás Isten és a gyülekezet színe előtt a megkeresztelt gyermekért.

Felmerül az a kérdés, hogy más vallásúak lehetnek-e keresztszülők. Mindenki, aki Jézus Krisztusban hisz, lehet keresztszülő, de hogy ne hígítsuk fel a hitünket, és biztosítsuk a komoly nevelést a gyermekeinknek, ezért a keresztszülők között kell legalább egy házaspár legyen, aki református, ők lesznek a fő keresztszülők, mert ők tudják igazán, hogy mi a kötelességük a gyermekkel szemben.

XXVIII. ÚRNAPJA

75. Miképpen emlékeztet és biztosít téged Isten az Úr szent vacsorájában arról, hogy Krisztus egyszери keresztáldozatában és minden ajándékában részes vagy?

Krisztus nekem és minden hívőnek meghagyta, hogy egyik a megtört kenyérből s igyak a nekem nyújtott pohárból az ő emlékezetére. Ezzel együtt megígérte, hogy az ő testének feláldozása és megtöretése, vérének kiontása a kereszten értem is éppúgy megtörtént, mint ahogy két szememmel látom, amikor az Úr kenyerét nekem megtörik és a kelyhet nekem odanyújtják. És azt is megígérte, hogy az ő megfeszített teste és kiontott vére olyan bizonyosan táplálja lelkemet az örök életre, mint amilyen valóságosan eszem a kenyérből és iszom a kehelyből, amelyet Krisztus testének és vérének jegyeként az Úr szolgálja nekem átad.

Most a második sákramentum, az úrvacsora magyarázatához érkeztünk el. Az első sákramentumban mindannyian részesültetek és részesültünk, mert az az Isten megelőző kegyelméről szól. Az úrvacsora már a tanítványoknak szólt és a tanítványok által tanítványokká letteknek. Az úrvacsoránál nekem is kell cselekednem valamit. Megbánva a bűneimet magamhoz kell vennem azt a kenyeret, ami az Úr Jézus megtört testét, s azt a bort, ami az érettünk kiontott vérért jelenti. Világosan kell tudnunk, hogy mi az úrvacsora. A konfirmációi oktatás tulajdonképpen felkészülés az úrvacsoravételre, és ezért vehetnek csak a konfirmáció után úrvacsorát a reformátusok. Minden úrvacsoravételre, de különösképpen életetek első úrvacsoravételére sokat kell lélekben készülnötök. Imádkozzatok azért, hogy valóban üdvösségetekre vegyétek majd.

Majdnem kétezer éve annak, hogy az Úr Jézus az úrvacsoraosztást és a keresztség parancsát meghagyta. Azóta mennyi emberi parancs elveszett, megváltozott, ez a parancs azonban megmaradt, mert ez isteni parancs volt.

Az úrvacsorát az Úr Jézus halálának az emlékére vesszük, ezért nem csak

a bűneinket kell megbánni, hanem arra is kell emlékeznünk, hogyan szenvedett az Úr Jézus a keresztfán érettünk. Amikor a lelkipásztor megtöri a kenyeret, akkor arra kell gondolnunk, hogyan törtetett, roncsoltatott meg az Úr Jézus teste a keresztfán. Mikor kitöltik a bort és kezünkbe vesszük a borral telt kelyhet, akkor arra kell gondolnunk, hogy így folyt ki az ő vére érettünk a keresztfán. Az úrvacsoravétel az emlékezés perce is. Kezünkbe vesszünk egy lelki fényképet, és benne újra látjuk az Úr Jézus értünk való szenvedését.

De az Úr Jézus azért is rendelte az úrvacsorát, hogy amikor vesszük, akkor emlékezetünkbe jusson: Ő érettünk halt meg. Nem csak egyszerűen meghalt a keresztfán. Az úrvacsora személyes dolog. A prédikációt hallgatja az egész gyülekezet, de nem kell válaszolnia reá. Az úrvacsoravételkor felelni is kell a feltett kérdésekre. Kezembe veszem a kenyeret, és megeszem. Nekem adják a kenyeret, én fogadom el, nekem nyújtják a poharat, én iszom a pohárból. Nekem kell mondanom: „Hiszem és vallom.” „Ígérem és fogadom.” Mindez személyes kapcsolat az Úr Jézus érettem való halálának az emlékével és az Úr Jézussal is. Mert míg az úrvacsorát magamhoz veszem, megtörtetett testével és kiontatott vérével táplálja a lelkemet az örökéletre.

76. Mit jelent Krisztus megfeszített testét enni és kiontott vérét inni?

Nem csak azt jelenti, hogy Krisztus szenvedését és halálát hívő szívvel elfogadjuk, és ezáltal bűnbocsánatot és örök életet nyerünk. Hanem azt is jelenti, hogy a Szentlélek által, aki Krisztusban és bennünk is lakozik, mi egyre inkább eggyé válunk az ő szent testével – bár ő a mennyben, mi pedig a földön vagyunk –, testéből való testté és csontjából való csonttá leszünk azért, hogy miként a test tagjait egy lélek, minket is a Szentlélek éltesen és kormányozzon.

Az előbbieken arról volt szó, hogy az úrvacsora emlékezés az Úr Jézus Krisztusra és hozzá való kapcsolódás és lelki tápláltatás. Ígéret a bűnbocsánatra és az örökéletre nézve. Jézus még jóval halála előtt vitatkozott a farizeusokkal. János evangéliuma Jel 1,5. részében olvassuk: „Bizony, bizony mondom néktek: Ha nem eszitek az ember Fiának testét és nem isszátok az ő vérét, nincs élet bennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete van annak, és én feltámasztom azt az utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az énbennem lakozik és én is abban.” Tehát az úrvacsoravétel egy bizonyos belső titokzatos találkozás Jézus Krisztussal. Kálvin úgy fogalmazta meg, hogy az úrvacsora unio mistica cum Christo, Krisztussal való titokzatos egyesülés. Amikor megesszük a kenyeret és megisszuk a bort, az felszívódik a testünk-

be, átjut a vérünkbe, és többé onnan nem lehet elkülöníteni. Vér lesz belőle. Az úrvacsorában így járja át a lelkünket Jézus szeretete, Szentleke ereje, s így lesz eggyé velünk. Az úrvacsora így Jézus Krisztussal való lelki táplálkozás. Nem csak emlékezés, hanem több annál. Amikor egy halottunkra emlékezünk, csak az emlékeink támadnak fel. Úrvacsoravételkor azonban Jézus Krisztus jelen van Szentleke erejével, és vele valóságosan találkozunk lélekben hit által, és úgy, ahogyan a bor és a kenyér táplálja a testünket, úgy táplálja az Ő Szentleke és szeretete a lelkünket.

77. Hol ígérte Krisztus, hogy ő a hívőket ugyanúgy táplálja testével és vérével, mint ahogy ők ebből a megtörtetett kenyérből esznek és ebből a helyből isznak?

Az úrvacsora elrendelésekor, amikor így szólt: „Az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vette a kenyeret, és hálát adva megtörte, és ezt mondotta: Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen vette a poharat is, miután vacsoráltak, és ezt mondta: E pohár amaz új szövetség az én vérem által, ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre. Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret és isszátok e poharat, az Úrnak halálát hirdessétek, amíg eljön.” Ezt az ígéretet Pál apostol is megismétli, amikor ezt mondja: „A hálaadás pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-e? A kenyér, amelyet megtörünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-e? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan, akik az egy kenyérből részesedünk.”

Ez ígéretet Pál apostol meg is ismétli, mikor azt mondja: „A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-é? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-é? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk.”

Hogyan és mikor szerezte az Úr Jézus az úrvacsorát? Az úrvacsora szerzetési igéjében benne van az időpont. Az Úr Jézus szerezte azon az éjszakán, melyen elárultaték. Erre az estére, erre az éjszakára hívta össze a tanítványait. Ez az éjszaka egybeesett a páskabarány elkészítésének idejével. Bizonyára emlékeztek a vallásórákról arra, hogy Izrael népe minden esztendőben megünnepelte az Egyiptomból való kijövetel emlékét. Ilyenkor ölték meg a páskabarányt, annak az emlékére, hogy amikor a tíz csapást mérte Isten Egyiptomra, a tizedik csapás az volt, hogy mindenütt meghalt az elsőszülött gyermek. Isten azonban azt parancsolta Izrael népének, öljenek meg egy bárányt, a bá-

ránynak a vérével kenjék meg az ajtófélfát, és ahol a bárány vére rajta lesz az ajtófélfán, oda nem tér be az öldöklés angyala, és nem hal meg senki. Ez a megölt bárány volt a páskabárány. A páska vagy pászka magyarul átalmenetelt jelent. Átment a halál, és nem bántotta őket. Ennek az emlékére Isten parancsából minden évben elfogyasztotta Izrael népe a páskabarányt. Amikor az Úr Jézus ebből az alkalomból ült össze tanítványaival (Lk 22,7–20), akkor vette a kenyeret, megtörte, és ezt mondta: „Ez az én testem, mely tiérettetek adatik: ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképpen a pohárt is, minnekutána vacsorált, ezt mondván: E pohár ama új szövetség az én véreemben, mely tiérettetek kiontatik.” Tehát a páskabárány helyére a saját áldozatát tette, a saját testét és véré, azért, hogy amiképpen a páskabárány által Izrael népe megszabadult az egyiptomi fogságból, úgy a bűn és a halál fogságából az Úr Jézus élete, vére árán szabaduljunk mi meg. Akkor azt mondta az Úr Jézus: „De ímé annak a keze, aki engem elárul, velem van az asztalon. És az embernek Fia jóllehet elmegy, mint elvégeztetett, de jaj annak az embernek, aki által elárultatik.” Tudjuk, hogy akkor Júdásra gondolt. Júdás nem szólt semmit, a tanítványok sem tudták, hogy miről van szó, de az Úr Jézus már tudta. Tudta, hogy Júdás hamis lélekkel veszi a kenyeret és bort. Jól készüljétek az úrvacsoravételre. Hamis lélekkel, bűnbánat nélkül nem lehet úrvacsorát venni, mert akkor ítéletet eszünk és iszunk magunknak, akkor olyanok leszünk, mint Júdás, aki együtt vette vele az úrvacsorát és közben már készült az árulásra.

Pál apostol azt mondja: „A hálaadásnak pohara, amelyet megáldunk, nem a Krisztus vérével való közösségünk-é? A kenyér, amelyet megszegünk, nem a Krisztus testével való közösségünk-é? Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk.”

Az úrvacsoravétel tulajdonképpen két közösséget teremt. Egy közösséget Jézussal, amikor vele lelkileg eggyé leszünk. Egy másik közösséget is teremt, a testvéreinkkel, akikkel együtt veszünk úrvacsorát. Ezért úrvacsoravétel előtt mindenkitől bocsánatot kell kérni, akit megbántottunk, és mindenkinek meg kell bocsátanunk, mert a bűneink, a haragtartásunk gátolják ezt a közösséget. Ha egy elektromos vezetékbe porceláncsöveget iktatunk, akkor ezen a porceláncsövegen nem megy át az áram, és nem fog világítani az a körte, amelynek világítani kellene, mert nincs meg a kapcsolata az áramkörrel. Ha úgy akarunk találkozni az Úr Jézussal, hogy nem mondjuk el neki a bűneinket, nem kérünk bocsánatot, nem akarunk megváltozni, akkor ez a be nem vallott bűn olyan, mint az áramkörbe beiktatott porceláncsöveg, meggátolja a vele való kapcsolatot, nem tud a lelkünkbe bejönni Krisztus bocsánatának az árama. Ha nem bocsátunk meg azoknak, akikkel együtt veszünk úrvacsorát, és nem kérünk bocsánatot azoktól, akiket megbántottunk, akkor ez az isteni áram vezetését gá-

toló izoláló rész, a haragtartás meggátolja az emberekkel való közösségünket, és nem tudjuk üdvösségünkre venni az úrvacsorát. Mert egy a kenyér, egy test vagyunk sokan; mert mindnyájan az egy kenyérből részesedünk. Arra kell gondolnunk, hogy mindannyiunkért egyformán meghalt Jézus Krisztus, egyformán megbocsát nekünk, ha hozzá térünk, ezért mi is egyformán meg kell hogy egymásnak bocsássunk. Kálvin azt tanította: ha bűnbánattal, hittel és komoly elhatározással vesszük az úrvacsorát, akkor olyan lesz az életünkben, mint az eső, amely megöntözi a földet, s az gyümölcsöt terem. De ha nem bánjuk meg a bűneinket, nem térünk Istenhez, és nem akarunk egymásnak megbocsátani, akkor az úrvacsoravétel saját magától nem használ nekünk semmit, olyan lesz, mint az az eső, amelyik kősziklára hullt, s a kőszikla nem fog gyümölcsöt teremni sohasem.

XXIX. ÚRNAPJA

78. **Átváltozik-e a kenyér és a bor Krisztus valóságos testévé és vérévé?**

Nem. Ahogy a keresztség vize sem változik át Krisztus vérévé, és nem az mossa le a bűnöket, hanem csak isteni jegy és zálog. Ugyanígy az úrvacsorai kenyér sem változik át Krisztus testévé, hanem a sákramentumokra való tekintettel és a Szentlélek közlésmódja szerint nevezzük Krisztus testének.

A Szentírásban úgy olvassuk, hogy vette az Úr Jézus a kenyeret, hálákat adván megszegte, és ezt mondta: „Ez az én testem, mely tiérettetek adatik.” A kezében volt a kenyér, s az nem a teste volt, csak jelképezte a testét. Sákramentumi értelemben véve és nem anyagilag volt az Ő teste. Ha anyagilag lenne az úrvacsora kenyere az Ő teste, akkor hús ízű lenne. Az úrvacsora kenyere csak jelképezi az Ő testét, olyan, mint egy lelki fénykép. A keresztségben sem Jézus vére a víz, csak emlékeztet arra, hogy amiképpen lemossa a test szennyét a víz, akképpen mossa le Jézus vére, az értünk való szenvedése a mi bűneinket. Éppen így az úrvacsorában lévő kenyér is nem Krisztus tulajdon teste, csak a sákramentum beszédmódja szerint azt jelenti. Ha találkozol egy idegennel, és beszélsz a családotról, s előveszed a fényképét az édesanyádnak, édesapádnak vagy a testvérednek, és azt mondod: ez az én édesanyám, ez az én édesapám vagy testvérem, vagy ez az a kislány vagy fiú, akit én szeretek, akkor az, amit te mutatsz, nem édesanyád vagy édesapád vagy a testvéred. Az egy darab papír, egy fénykép, de mégis édesanyádat, édesapádat, a testvéredet vagy valaki mást jelenti, akit te szeretsz, és hozzá kötődnek az érzelmeid. Az úrvacsora kenyere is ilyen értelemben véve az Úr Jézus teste, és az úrvacsora bora ilyen értelemben az Úr Jézus vére.

79. Akkor miért nevezi Krisztus a kenyeret az ő testének és a poharat az ő vérének, illetve az ő vére általi új szövetségnek? Pál apostol pedig miért beszél a Krisztus testével és vérével való közösségről?

Krisztus alapos okkal mondja ezt. Nemcsak tanítani akar minket, hogy lelkünket úgy táplálja megfeszített testével és kiontott vérével örök életre, ahogyan mi tápláljuk földi testünket kenyérral és borral, hanem ezzel a látható jeggyel és záloggal egészen bizonyossá akar tenni minket, hogy egyrészt a Szentlélek munkája által olyan valóságosan részesedünk az ő testében és vérében, mint amilyen valóságos az, hogy e szent jegyeket az ő halála emlékezetére elfogyasztjuk; másrészt, hogy Krisztus szenvedése és engedelmsége annyira a miénk, mintha mi magunk szenvedtünk volna el mindent, és mi magunk tettünk volna eleget a bűnért.

Az úrvacsorában a kenyér kenyér, a bor bor marad, nem változik át más anyaggá, de számunkra Krisztus megtört testét és kiontott véréét jelenti. A kenyér és a bor lelki értelemben Krisztus teste és vére. Ezért amikor az úrvacsorát vesszük, akkor nem a szájunkkal vesszük magunkhoz Krisztust, nem esszük meg Krisztust, nem a gyomrunkba kerül Krisztus, hanem a lelkünkkel vesszük magunkhoz, és a lelkünkbe, a szívünkbe kerül, hogy tápláljon az örökéletre. Így erősíti hitünket és biztosít arról, hogy értünk is meghalt, és az örökéletnek ígérete számunkra is érvényes.

XXX. ÚRNAPJA

80. Mi a különbség az úrvacsora és a pópista mise között?

Az úrvacsora azt tanúsítja egyrészt, hogy Krisztus egyszeri keresztáldozatáért teljes bűnbocsánatot nyertünk, másrészt, hogy a Szentlélek minket Krisztusba olt, aki most valóságos teste szerint a mennyben, az Atya jobbán van, és azt akarja, hogy őt ott imádjuk. Ezzel szemben a mise tagadja, hogy élő és holt elnyerhetné Krisztus szenvedéséért a bűnbocsánatot, hacsak a misemondó papok nem mutatják be naponta értük Krisztus áldozatát. Továbbá azt tanítja, hogy Krisztus testileg van jelen a kenyér és a bor színe alatt, és ezért ezekben kell őt imádni. A mise így alapját tekintve megtagadja Jézus Krisztus egyszeri áldozatát és szenvedését, és ezért kárhozatos bálványimádás².

² Az utolsó négy szó az ellenreformáció korában vált a felelet részévé, azonban sokan nem fogadják el, mert – többek között – nincs összhangban a bálványimádásról szóló 95. kérdés-felelettel (a szerk. megjegyzése)

A római katolikus egyházban azt vallották, hogy amikor a lelkipásztor elmondja az imádságot, akkor az ostya átváltozik valóságosan Krisztus testévé, ez volt a transsubstantiatio. A katolikus pap azért hajol meg az oltár előtt, azért vet keresztet, mert úgy tudja, hogy az oltárban van az ostya, és az ostyában testileg ott van Jézus Krisztus. Ha azt mondták: áldozás, arra gondoltak, hogy mikor a pap megtöri az ostyát, mivel abban testileg ott van Jézus, akkor még egyszer megáldozza, vagyis még egyszer megöli Jézust a mi bűneinkért. Számunkra ezt még elgondolni is borzalmas. A mostani katolikus egyház már részben módosított ezen az álláspontján, de még nem mondták ki a módosítást, csak a liturgiában van másképpen, mint ahogyan eddig volt. Az eddigi katolikus hit szerint tehát Isten azért bocsátja meg a bűneinket, mert a pap megáldozza Jézus Krisztust (ez tulajdonképpen ahhoz hasonló, mint amikor az Ószövetségben a papok mindig újra megáldozták a nép bűneiért a bűnbakot), a hívő pedig testi értelemben szájával veszi magához a megáldozott Krisztust. Ez latinul a manducatio oralis, azaz a szájjal való evése Jézusnak.

A mi hitünk szerint Jézus Krisztus egyszer halt meg a keresztfán érettünk. Borzalmas lenne, ha mi megpróbálnánk Őt akár jelképesen is újra megölni, vagy megenni a testét. A kereszten való egyetlen áldozatával eltörölte bűneinket, és Isten is eltörölte a bűnért való áldozatot. Beszéltünk arról, hogy a zsidók bűnért való áldozatot csak a templomban mutathattak be. Titus római császár Krisztus után 71-ben, mikor Jeruzsálemet elfoglalta, lerontatta a zsidó templomot. Isten úgy rendezte a világtörténelmet, hogy azt többé ne tudják felépíteni, ezért Izraelben nincs többé, megszűnt a bűnért való áldozat. Így Isten az ószövetségi bűnért való áldozatot megszüntette, mert a történelemben is Jézus Krisztus bemutatta a nagy bűnért való áldozatot, érettünk s a világ minden bűnéért meghalt a keresztfán, azért, hogy számunkra legyen bűnbocsánat és örökélet.

Az úrvacsora az Ő egyszeri áldozatára emlékeztet, amit a keresztfán egyszer véghezvitt. Az úrvacsorában vele valóban találkozunk, Őt magunkhoz vesszük, de nem a szájunkkal a gyomrunkba, hanem hit által a lelkünkbe, a szívünkbe vesszük. Ez a manducatio spiritualis (Krisztussal lelkileg való táplálkozás). A katolikus (pápista) mise, az áldozás megtagadása Jézus keresztfán történt egyszeri áldozata érvényességének, mert újra meg újra megismétli azt, hogy érvényes legyen. Igaz, már sokat közeledtek a mi felfogásunkhoz, ha a dogmatikában nem is, legalább a liturgiában, amikor úgy imádkoznak: „Istenünk, segíts nekünk, hogy az Úr Jézus valóságos testének nézzük az úrvacsora ostyáját.”

A reformáció idején elődeink nagyon sokat harcoltak azért, hogy úgy vegyék kenyérrel és borral az úrvacsorát, ahogyan azt az Úr Jézus rendelte. A

középkori katolikus egyház csak ostyát adott. Azt mondta, hogy az az Úr Jézus teste, és a testben benne van a vér is, a bort csak a papok itták. Most is általában úgy van. Azonban most már megteszik azt, hogy bemártják az ostyát a borba, és az új rendeletek szerint, ha valaki külön kívánna ostyával és borral úrvacsorát venni, akkor ezt úgy is kiszolgáltatják neki. Nagyon örülünk annak, hogy a katolikus egyház felfogásában közeledik a mi hitünkhöz. De mind ez ideig nem mondták ki a protestáns egyházakkal való közös úrvacsorázást.

81. Kik járuljanak az Úr asztalához?

Azok, akik bánkódnak bűneik miatt, ám bíznak abban, hogy Isten bűneiket megbocsátotta, a még meglévő gyengeséget Krisztus szenvedése és halála elfedezte, és igyekeznek hitüket erősíteni és életüket megjobbítani. A meg nem térők és a képmutatók viszont ítéletükre esznek és isznak.

A Heidelbergi Káté három feltételt jelöl meg a Szentírás alapján. Az első az, hogy aki úrvacsorát vesz, valóban bánkódjon a bűnei miatt. Ezért tartunk az úrvacsoravétel előtt mindig nagyhetet, más szóval bűnbánati hetet. Ilyenkor el kell jönnünk a templomba, különösképpen számba kell vennünk bűneinket. Akit megbántottunk, attól bocsánatot kell kérnünk, aki bennünket bántott meg, annak meg kell bocsátanunk, és mindenekfelett Istentől kell bocsánatot kérnünk a vétkeinkért.

A második feltétel, hogy bízzunk abban, a bűneink meg vannak bocsátva a Jézus Krisztusért. Aki hitetlenül, bizalom nélkül megy úrvacsorát venni, annak nem lesz üdvösségére az úrvacsoravétel. Az úrvacsora Jézus értünk való halálának és szeretetének a jelképe. Bennünket Isten bocsánata és szeretete vár. Az úrvacsora a bocsánat és szeretet csodálatos mennyei vendégsége.

A harmadik feltétel: törekedjünk arra, hogy hitünket erősítsük és bűneinket megbánjuk. Tudjuk, hogy míg e földön járunk, soha nem lehetünk tökéletesek. De Isten látja bennünk az akaratot, hogy valóban bánjuk-e bűneinket, és igazán elhatároztuk-e, másképpen fogunk élni. Ezért az úrvacsoravételnél a lelkipásztor feltesz négy kérdést, és mindegyik kérdésnél megkérdezi: „Hiszitek-e, valljátok-e?” A felelet egyes szám első személyben történik: „Hiszem és vallom.” Ezt mindenkinek hangosan kell mondania. Az első kérdésnek az a lényege: hisszük-e, hogy az Istentől igazságban, szentségben és ártatlanságban teremtett első ember bűnesete folytán mi magunk is bűnösök vagyunk, saját erőnkől Isten ítéletéből meg nem állhatnánk, sőt büntetést, halált és kárhozatot érdemelnénk? Ez a kérdés a Heidelbergi Káté első részének, az ember nyomorúságáról szóló résznek felel meg. Erre mindenki hangosan vá-

laszol: „Hiszem és vallom.” A második kérdés így szól: „Hiszitek-e, hogy Isten a bűnös emberen megkönyörült, Szent Fiát, az Úr Jézus Krisztust megváltásunkra testben elbocsátotta, kinek egyszeri és tökéletes áldozatával a bűnnek hatalmát és a kárhozatnak erejét elvette, titeket ingyen kegyelemből megváltott, és bűneinket Őérte megbocsátja?” Erre is egyes szám első személyben felelünk: „Hiszem és vallom.” A harmadik kérdés így hangzik: „Hiszitek-e, hogy Isten, aki feltámasztotta az Úr Jézus Krisztust, általa minket is feltámaszt a halálból, s e földi élet után nekünk örökéletet ajándékoz? Hiszitek-e, valljátok-e ezt?” A felelet: „Hiszem és vallom.” Ha megfigyelitek a második és harmadik kérdést, ez megfelel a Heidelbergi Káté második részének, az ember megváltásáról szóló résznek. A negyedik kérdés így szól: „Ígértek-e, fogadjátok-e, hogy ti e kegyelemért hálából életeteket az Úrnak szentelitek, és már a jelenvaló világban mint az Ő megváltottai, az Ő dicsőségére éltek? Ígértek-e, fogadjátok-e ezt?” Itt is a felelet egyes szám első személyben van: „Ígérem és fogadom.” Ez megfelel a Heidelbergi Káté harmadik részének, ami az ember háládatosságáról szól.

Kik járulhatnak az Úr asztalához?

Akik tisztában vannak a bűneikkel és mindazzal, amit a Heidelbergi Káté első része az ember nyomorúságáról tanít, és akik hiszik, ami a Heidelbergi Káté második részében, az ember megváltásáról szóló részben van. Bíznak abban, hogy Jézus Krisztusért bűneik meg vannak bocsátva, és örökéletet ad nekik Isten, és arra törekednek, hogy életüket megjobbjítsák, és hálából teljes erővel igyekeznek Isten akarata szerint élni. A felelet így fejeződik be: A meg nem térők és képmutatók pedig ítéletet esznek és isznak önmaguknak. A Korinthusbeliekhez írt első levél 11,27–29. verse így szól: „Azért aki méltatlanul eszi e kenyeret, vagy issza az Úrnak poharát, vétkezik az Úr teste és vére ellen. Próbálja meg azért az ember magát, és úgy egyék abból a kenyérből, és úgy igyék abból a pohárból, mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, mivelhogy nem becsüli meg az Úrnak testét.”

Ez egy nagyon kemény ige. Igazában véve mindannyian méltatlanok vagyunk, mert nem vagyunk tökéletesek. Bűnöztünk, vétkeztünk, megbántottuk Istent és embertársainkat is. Itt azonban egy másfajta méltatlanságról van szó. Az méltatlan az úrvacsorára, aki hazudik Isten előtt is és önmaga előtt is. Aki nem bánja meg a bűneit, aki méltónak, tökéletesnek tartja magát, lenéz másokat, nem kér bocsánatot Istentől és az emberektől, az a méltatlan. Ezért mondja a Káté: A meg nem térők és képmutatók pedig ítéletet esznek és isznak önmaguknak. Istent nem lehet becsapni, Isten előtt nem lehet színházat játszani. Az embereket becsaphatjuk azzal, hogy mi milyen tökéletesek, szentek, kegyesek, jók, vallásosak vagyunk. De Isten előtt hazudni nem lehet. Nem tu-

dom, emlékeztek-e Ananiás és Safira történetére. Az Apostolok Cselekedeteiben olvassuk, hogy az első időben a keresztyének annyira szerették egymást, hogy mindenüket eladogatták, és a földjeik árát letették az apostolok lábai elé, hogy szétosszák a szegények között. Akkor Ananiás és Safira összebeszéltek. Nekik is volt egy darab földjük, azt eladták, az árának egy bizonyos részét elvitték az apostolokhoz, letették a Péter lába elé, s azt mondták, hogy ennyiért adták el a földet, és az egész összeget elhozták. Nem lett volna kötelező, hogy minden pénzüket odaadják, mondhatták volna azt, hogy félretettünk magunknak, s ennyit hozunk a szegényeknek, de ők hazudtak, jobbaknak akartak látszani, mint amilyenek voltak, képmutatáskodtak. Péter megkérdezte tőlük: Ennyiért adtátok el a földet? És ők azt mondták: Ennyiért. S akkor azt mondta Péter: Miért hazudtok, nem nekem hazudtatok, hanem a Szentléleknek. Ananiás és Safira, mind a ketten összeestek és meghaltak. Isten megmutatta, figyelmeztetésképpen, hogy előtte hazugsággal, képmutatással nem lehet élni. Ez reánk is érvényes. Sokat kell imádkoznunk az úrvacsoravétel előtt, el kell mondanunk Istennek minden bűnünket, bocsánatot és segítséget kell kérnünk tőle, hogy megszabaduljunk bűneinktől. Csak úgy lehet üdvösségünkre venni az úrvacsorát, ha őszinte lélekkel vesszük, különben kárhözátunkra vesszük azt.

82. Bocsássuk-e az úrvacsorához azokat, akik szavaikkal és életvitelükkel azt bizonyítják, hogy hitetlenek és istentelenek?

Semmiképpen. Ez Isten szövetségét sértené, és az ő haragját vonná az egész gyülekezetre. Éppen ezért a keresztyén egyháznak kötelessége, Krisztus és az apostolok rendelése szerint, a kulcsok hatalmával az ilyeneket eltiltani az úrvacsorától, míg életvitelüket meg nem jobbítják.

Éppen ezért a keresztyén egyház kötelessége, hogy a Krisztus és az apostolok rendelése szerint, a kulcsok hatalmával, az ilyeneket kizárja, amíg életüket meg nem jobbítják.

A felelet tehát az, hogy nem. Jól figyeljük meg a kérdést. Nem arról van szó, hogy bocsátható-e az Úr asztalához bűnös ember, hanem olyan bűnös ember, aki nem bánja meg a bűnét, és hitetlenül veszi az úrvacsorát, aki tudatosan Isten gyalázatára, Istent sértve él. A Káté azt mondja, hogy az ilyeneket a kulcsok hatalmával ki kell zárni az úrvacsora közösségéből, amíg életüket meg nem jobbítják.

XXXI. ÚRNAPJA

83. Mi a kulcsok hatalma?

A szent evangélium hirdetése és a keresztyén egyházfegyelem. Ezekkel nyitja meg Isten a hívőknek a mennyországot, illetve zárja be azt a hitetlenek előtt.

A Máté evangéliuma 16. rész 13. versétől olvassuk: „Mikor pedig Jézus Cézarea Filippi környékére méne, megkérde tanítványait, mondván: Engemet, embernek Fiát kinek mondanak az emberek? Ők pedig mondanak: Némelyek Keresztelő Jánosnak, mások Illyésnek, némelyek Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül. Monda nékik: Ti pedig kinek mondotok engem? Simon Péter azt mondta: Te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia. Az Úr Jézus így felelt: Boldog vagy, Simon, Jónának fia, mert nem test és vér jelentette ezt meg neked, hanem az én mennyei Atyám. De én is mondom neked, hogy te Péter vagy [Péter azt jelenti magyarul, hogy kőszikla], és ezen a kősziklán építem fel az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vesznek rajta diadalmat. És neked adom a mennyek országának kulcsait, és amit megköszs a földön, a mennyekben is kötve léssen, és amit megoldasz a földön, a mennyekben is oldva léssen.” A katolikus egyház ehhez köti a pápák hatalmát, mert úgy értelmezi, hogy a pápa Péter apostol utóda. Azonban ha ennek az ígének a lényegét nézzük, akkor látjuk: Péter vallást tett arról, hogy Jézus Krisztus Isten Fia.

Az a hitvallás, az a hit, hogy Jézus Krisztus Isten Fia, volt a kőszikla, amire felépítette az anyaszentegyházat Jézus, és ezzel kapcsolatban adta Péternek és a többi apostolnak is a mennyország kulcsát. Mi a mennyek országának kulcsa? Az Úr Jézus, az Isten Fia meghalt értünk, és általa Isten bűnbocsánatot és örökéletet ad nekünk. Megnyitja a mennyország ajtaját általa. („Én vagyok az ajtó, aki énrajtam át megy be, megtartatik.”) Ez a mennyország kulcsa. Ha mi hirdetjük ezt, és valaki elfogadja, akkor megnyílik előtte a mennyország ajtaja, mert bűnbocsánatot és örökéletet nyert, ha visszautasítja, akkor bezárul előtte. Így vannak Péter követői, az apostolok és minden lelkipásztor a kulcsok hatalmának a birtokában azzal, hogy hirdetik az Úr Jézus értünk való halálát, általa a bűnbocsánatot, az örökéletet, és ezáltal lehetőséget ad az embereknek arra, hogy higgyenek és üdvözüljenek. Be is zárja, mert hirdeti, hogy akik nem hisznek, saját magukat zárják ki. Amikor azt hirdetjük itt a földön az úrvacsoravételkor, hogy ha valaki nem bánja meg a bűneit, és nem tér Istenhez, nem jut be az örökéletbe, ez biztosan meg fog történni az ítéletkor, mert ezt Jézus Krisztus mondta. Mi csak az Ő szavát hirdetjük, de az ebben a földi életben és az örökéletben is érvényes. Így az ige megnyitja előttünk az örök-

élet kapuját, vagy ha nem engedelmessé válik neki, bezárja előttünk. A mennyek országának kulcsainál az első feltétel az evangélium prédikálása. A második a keresztyén egyházi fegyelem, vagyis az olyanokat, akik nyilvánvalóan bűnben vannak, és nyilvánvalóan nem akarnak megtérni a bűnből, kizárjuk az úrvacsora közösségéből.

84. Hogyan nyílik meg és zárul be a mennyország a szent evangélium hirdetésével?

Úgy, hogy Krisztus felhatalmazása szerint a hívőknek együtt is, személyesen is tudtul adja: Isten Krisztus érdeméért minden bűnűket valóságosan megbocsátja, valahányszor az evangélium ígérteit igaz hittel elfogadják. Viszont minden hitetlennek és képmutatónak tudtára adja, hogy mindaddig rajtuk van Isten haragja és az örök kárhozat, amíg meg nem térnek. Ez az evangéliumi tanúság, amely szerint Isten mind most, mind a jövő életben ítél.

Viszont minden hitetlennek és képmutatónak hirdetik, hogy mindaddig Isten haragja és az örök kárhozat alá vannak zárva, amíg meg nem térnek. Ez evangéliumi bizonyásgtétel szerint ítél Isten mind ebben, mind a jövő életben.

Az előző kérdés magyarázatánál ezt már kifejtettük.

85. Hogyan nyílik meg és zárul be a mennyország a keresztyén egyházfegyelemmel?

Úgy, hogy Krisztus felhatalmazása szerint azokat, akik névleg keresztyének ugyan, ám a keresztyén tanítástól és életfolytatástól elszakadtak, testvéreileg többször meg kell inteni. Ha tévelygésükkel és bűnükkel fel nem hagynak, le kell leplezni őket a gyülekezet előtt, vagy a gyülekezet megbízottai előtt. Ha ezek intésére sem térnek meg, akkor a gyülekezet zárja ki őket a maga sákramentumi közösségéből, és Isten is kizárja őket Krisztus országából. De mihelyt igazi javulást ígérnek, s arról tanúságot is tesznek, akkor Krisztus és az egyház tagjaiként vissza kell őket fogadni.

Ide kapcsolódik az úrvacsorától való eltiltás és az eklézsiakövetés kérdése. Mit jelent ez? Az olyanokat, akik nyilvánvaló bűnökben vannak, először a lelkipásztor négy szemközt megintja, azután ezt megismétli két presbiterral, s ha az illető azután sem tér meg, akkor presbitériumi határozattal eltiltják az úrvacsoravételtől, egészen addig, míg csak meg nem bánja bűneit. Aki a bűnét valóban megbánta és fogadalmat tesz, hogy azt elhagyja, a presbitérium feloldozza a tiltás alól. Az úrvacsorától valakit eltiltani tehát csak presbitériumi hatá-

rozattal lehet. A presbitérium bizonyos esetekben az egyházból ki is tehet valakit. Ilyenkor minden jogát megvonják, adományait nem fogadják el, és csak akkor veszik vissza, ha eklézsiát követett.

A presbitériumnak olyan érettnak kell lennie, hogy lelkileg meg tudja ítélni: kit tiltson el az úrvacsorától, és kit oldozzon fel az eltiltás alól. Egyszer valaki egy falusi bál alkalmával agyon akarta ütni az apját. A lelkipásztor beszélt vele, az illető nem volt hajlandó az apjától bocsánatot kérni, mert a felesége biztatta az apja ellen. A lelkipásztor ismét beszélt vele, két presbiterrel ment el hozzá, végül közölték, hogy eltiltják az úrvacsorától, és ezt kihirdetik a templomban is. Késő éjszaka lett, mire megbánta bűnét, és a presbitérium előtt fogadalmat tett arra, hogy megváltozik. Még azon éjszaka elment, az édesapjától bocsánatot kért, és kibékült vele.

Az eklézsiakövetést és az úrvacsorától való eltiltást nagyon komolyan kell venni még akkor is, ha egy városi gyülekezetben vagyunk, és nem ismeri mindenki a bűneinket. Isten akkor is ismeri, előtte kell magunkat megvizsgálnunk. Bűnös voltom nem azt jelenti, hogy nem vehetek úrvacsorát, de meg kell bánnom a bűneimet, és kérem kell Istent, hogy segítsen elhagyni azokat. Őszinte és igaz lélekkel vehetek csak úrvacsorát, és őszintén és igazán meg kell bocsátanom annak, aki ellenem vétkezett, és bocsánatot kell kérem attól, aki ellen hibát követtem el.

Az úrvacsoravétel kérdéséhez kapcsolódik a reverzális kérdése is. Vannak egyházak, amelyek vegyes házasság esetén reverzalist kérnek a másik féltől. Ha pl. egy református ifjú vagy lány egy katolikussal köt házasságot, akkor aláírattják vele azt, hogy minden gyermeke katolikus lesz. Ez a reverzális. Aki reverzalist ad, az nem vehet úrvacsorát, mert a konfirmációi fogadalmát megszegte, hiszen konfirmációkor fogadalmat teszünk Isten előtt, hogy a református anyaszentegyháznak hűséges tagjai maradunk. Aki gyermekeit más vallásra adja, az nem tartja fontosnak a saját hitét, nem hűséges tagja az egyháznak, és így megtagadta konfirmációi fogadalmát. Mi nem mondjuk, hogy a más vallásúak elkárhoznak. De tudjuk, hogyan harcoltak őseink azért, hogy megszabaduljunk sok középkori babonától, és csak abban higgyünk, amit az Úr Jézus tanított. A mi őseink, a reformátorok reánk a Szentíráson alapuló tiszta hitet hagyták. Ezért ahhoz nekünk hűségesnek kell maradnunk az utódainkban is. Beszéltünk arról, hogy egy hegyre sok úton fel lehet menni, mert mindegyik a hegyre visz. De vannak jó utak és rossz utak. Fel kell mennünk a hegyre Istenhez, be kell jutnunk az örökéletbe, az üdvösségbe, de ha a gyermekeinkre nem azt az utat hagyjuk, amit mi a legjobbnak találunk, hanem egyszerűen lemondunk róluk, és azt mondjuk, hogy menjenek egy másik kerülő, rosszabb úton és nem törődünk velük, akkor szeretjük-e igazán a gyermekeinket?

Mások hitét mi sem vehetjük el erőszakkal. A Tízparancsolatban meg van írva, hogy ne kívánd azt, ami a felebarátodé. Nem kívánhatjuk el erőszakkal a jövőendő társunknak a hitét sem, gyermekének a hitét sem, de ő sem kívánhatja a miénket. Meg kell becsülni egymás hitét, de nem szabad feladni a magunkét. Ezért a régi erdélyi törvény szerint a vegyes házasságban a fiúk követik az apjuk, a lányok az anyjuk vallását. Természetesen, ha saját magától át akar térni a mi hitünkre a másik fél, akkor azt szeretettel és örömmel fogadjuk, de kényszergetni soha nem szabad. Nem szabad betörni erőszakkal, kényszerítéssel a családok belső életébe, mert az úgysem hitből történik, de nem szabad engedni azt sem, hogy a mi hitünkre rátörjenek.

Ide kapcsolódik az a kérdés, hogy milyen házasság a jó házasság. Abban az életkorban vagytok, amikor már udvaroltok is vagy udvarolnak nektek. Lehet, hogy aki most tetszik neked, az társad lesz egy életen át. Vajon milyen társat válassz magadnak? Csodák lehetnek, de minden emberi számítás szerint boldogabb az a házasság, ahol mind a két fél egyformán gondolkozik, egy nyelven beszél, egy kultúrában nőtt fel, egy egyházhoz tartozik. A vegyes házasságban, ha jön a vasárnap, és vágysz a templomba, egyedül kell menned, mert a társad és esetleg a gyermekeid is más vallásúak, s azok másik templomba mennek. Akkor vagy hűtlen leszel a saját templomodhoz, és mész a másik templomba, vagy egyedül a saját templomodba, vagy nagyon nagy erőfeszítésedbe kerül, míg rábeszéled őket, hogy legyen egy szép vasárnapod, és jöjjenek el ők is a te templomodba. Itt már kétfelé szakad a család. Nem tudtok együtt úrvacsorát venni, nem tudtok együtt szép egyházi életet élni. Nem is beszélek arról, amikor más nyelvűek, más kultúrában nőttek fel a házastársak. Lehet, hogy nem is a templomba akarnak menni, csak megnézni egy futballmeccset. Az egyik az egyik csapatnak drukkol, a másik a másik csapatnak, és már ott van az ellentét lehetősége az életben. Nektek már öntudatosan készülnötök kell a szép házasságra, és a szép házasság első logikus követelménye, hogy olyan társatok legyen, akinek a nyelve, a kultúrája, a vallása, az életfelfogása a tietekkel megegyezik. Lehet, hogy hazulról ti ezt nem tudjátok, de mi az életben nagyon sokat látjuk, milyen nagy baj az, ha az egyik hisz, a másik nem hisz, az egyik a templomba menne, a másik kikacagja, kigúnyolja, az egyik szép életet akar élni, a másik részeges, otromba, csúnya beszédű. Kétfelé szakad az ember lelke az ilyen családban. Nektek öntudatosan kell készülnötök arra, hogy szép családi életet építsetek fel magatoknak. Erre való részben az IKE, az Ifjúsági Keresztyén Egyesület és a Református Ifjúsági Egyesületi Konferenciák, amikor elmélyítjük a hitünket, és olyanokkal ismerkedünk meg, akik a mi hitünkön vannak, velünk egyformán gondolkoznak, és az ember ebből a környezetből választhat magának társat. Milyen szomorú dolog

az, amikor azt mondják majd a katolikus társadnak, hogy ha nem ott esküszik és te nem adsz reverzálist, akkor nem gyónhat, és nem áldozhat. Neked pedig azt mondja a mi törvényünk, hogy ha megtagadod hitedet a gyermekeidben, nem vehetsz úrvacsorát. Ezek kibékíthetetlen kérdések. Azonban azt is tudnotok kell, hogy sok nyugati országban ez megszűnt, és már nem kérik a katolikusok a reverzálist, mert tulajdonképpen ezt feloldották, de a katolikus egyház elmaradt papjai elmaradt vidékeken még mindig erőszakolják. Ezért mindezekkel előre számoljatok. Ha valaki ortodoxszal köt házasságot, akkor az ortodox egyház az egész családot hivatalból beírja ortodoxnak, legtöbbször anélkül, hogy megkérdeznék, vagy tisztáznák a házastárssal. Automatikusan a házasság által mindenki ortodox lesz. Ugyanígy van bizonyos szektáknál is, csak akkor fogadnak el házastárssnak, ha te is átállsz a hitükre. Aki ezt teszi, az elárulja egyházunkat. Nekünk a hitünk drága, másnak a hitét tiszteljük, becsüljük, de a magunkét nem szabad feladni, mert akkor a hitünk árulóivá válnunk.

XXXII. ÚRNAPJA

86. Ha Isten minden nyomorúságunkból egyedül kegyelemből, minden érdemünk nélkül Krisztus által szabadít meg, akkor miért kell jót cselekednünk?

Azért, mert miután Krisztus minket vérén megváltott, Szentlelkével meg is újít, hogy hozzá hasonlóká legyünk, hogy a sok jóért Isten iránti hálaunkat egész életünkben megmutassuk, és őt dicsőítsük. Továbbá azért, hogy ki-ki a maga igaz hitéről a hit gyümölcseiből bizonyosságot szerezzen. Végül azért, hogy istenfélő életünkkel másokat is megnyerjünk Krisztusnak.

Istennek háromféleképpen lehet engedelmeskedni. Lehet engedelmeskedni félelemből. Nem káromkodom, mert megbüntet az Isten, nem teszek rosszat másoknak, mert megbüntet Isten, adok a szegénynek, mert ha nem adok, megbüntet Isten. Templomba megyek, mert ha nem járok templomba, megbüntet Isten. De ha mindezt csak félelemből teszem, ha félelemből engedelmeskedem Isten parancsolatainak, csakolyan vagyok, mint az a rabszolga, aki azért dolgozott, mert ha nem, akkor ütötték. Ha így gondolkozom, akkor még csak rabszolgasorsban élek, és nem vagyok igazán Isten gyermeke, mert igaz, hogy Isten megbüntethet, és Isten sokszor meg is bünteti az embert, de ha csak a büntetéstől való félelemből engedelmeskedem, akkor még nagyon messze vagyok az igazi keresztyénségtől.

Lehet Istennek engedelmeskedni érdekből. Megyek a templomba, mert akkor megsegít Isten, imádkozom, mert akkor megsegít Isten, adok a szegényeknek, mert akkor Isten tízszer annyit ad vissza. És valóban igaz, ha megyek a templomba és imádkozom, megsegít Isten, és hogyha adok a szegénynek, Isten sokszor tízszer annyit is visszaad. De ha csak azért megyek a templomba, hogy megsegítsen Isten, és csak azért nem káromkodom, hogy megsegítsen, ha csak azért adok a szegénynek, hogy tízszer annyit adjon nekem vissza, akkor még mindig nem vagyok igazi keresztyén, mert akkor érdekből engedelmeskedem. Akkor érdekember vagyok, üzletelni akarok Istennel. Adok Istennek egy órát, az istentisztelet óráját egy héten, hogy nekem adjon hét eredményes boldog napot. Adok a koldusnak egy kicsi összeget, hogy kapjak tízszer, százszor annyit vissza. Ez még mindig csak üzlet, nem keresztyénség. Megbánom a bűneimet, hogy Isten megbocsássa nekem és örökéletet adjon, ez is így csak üzlet, és még nem keresztyénség.

De lehet Istennek engedelmeskedni hálából, szeretetből. Megyek a templomba, mert odavisz a szívem. Szeretem Istent, mert Ő is szeret engem, úrvacsorát veszek, és átélem azt, hogy mennyire szeretett engem Jézus, mikor meghalt az én bűneimért is. Megbánom a bűneimet, nem azért, hogy Isten bocsánata által előnyökhöz jussak, hogy Isten segítsen meg jobban engem, hanem azért, mert fájnak a bűneim, mert fáj, hogy Krisztus akarata ellen cselekszem, és neki fájdalmat okozok. Adok a szegénynek, nem azért, mert ha nem adnék, megbüntetne Isten, nem azért adok, hogy százannyit adjon nekem vissza, hanem mert megsajnálom a koldust, mert visz a szívem, mert arra gondolok, hogy az Úr Jézus adott nekem egészséget, munkát, fizetést, akkor én hogyne adnék annak, aki nyomorultabb nálam, hiszen én milyen nyomorult lennék Krisztus nélkül, és Krisztus még az életét is nekem adta. Nem aranyon vagy ezüstön, hanem az ő drága vérére váltott meg, azt fizette érettem.

Ezért mondja a Káté azt, hogy Krisztus, miután minket az ő vérével megváltott, egyszersmind meg is újít minket az ő Szentlelkével a maga hasonlatosságára. Ez egy belső megújulás, amikor már nem félelemből, nem érdekből, hanem szeretetből és hálából szeretjük Istent, és cselekedjük a jót az ő dicsőségére. Isten iránt való hálánknak egész életünkön kell látszódnia. Ha jó tudtunk cselekedni, akkor gondolhatunk arra, hogy csakugyan követjük Krisztust, de ha csak beszélünk, és soha áldozatot nem hozunk, nem cselekszünk jót, csak rosszat, akkor hazugság, képmutatás az egész keresztyénségünk, és ennél a képmutatásnál csúnyább dolog nincs.

Végül azért is kell jót cselekednünk, hogy istenfélő életünkkel embertársainkat is megnyerjük a Krisztusnak, mert kötelességünk másokat is Istenhez vezetni. Amikor az Úr Jézusról és Istenről beszélünk, az emberek, de még a

gyermekeink, az unokáink is először bennünket néznek meg. Ha az életünk nem fedí, amit mondunk, sőt egészen másképpen viselkedünk, akkor akadály leszünk számukra az Istenhez vezető úton. Ha egy lelkipásztor mindig arról prédikálna, hogy szép családi életet kell élni, szeretni kell egymást, józan életet kell élni, de naponta részegen húznák ki a sáncból, káromkodna, és verné a feleségét, vajon akkor még hinnének neki az emberek? Tudna mást Istenhez vezetni? Nem tudna. Mindenki a maga környezetében egy kicsit lelkipásztor, és így a maga, a barátai, a családja körében meg a munkahelyén példát kell mutatnia, hogy másokat is Istenhez tudjon vezetni.

Egy munkás, aki hitetlen környezetben nőtt fel, elmondta lelkipásztorának, azon gondolkozott, hogy van-e Isten, és ha van, akkor őneki melyik egyházhoz is kellene tartoznia. A gyárban mellette dolgozott egy jehovista és egy református. Egyszer rosszul érezte magát a gépnél, és hangosan megszólalt: Jaj, de rosszul vagyok. A jehovista szomszédja azt mondta neki: Állj be közénk, és mikor majd az Armagedon eljön, és mi leszünk az urak a világon, akkor nem lesz betegség, és mindig egészséges leszel. A református pedig, amikor meghallotta, hogy rosszul érzi magát, azt mondta: ülj le egy kicsit, én dolgozok a te gépeden is. És végezte helyette a munkát. Mikor a lelkipásztorához eljött ez a munkás, azt mondta: azért jött el a református egyházban konfirmálni, mert meggyőzte az a református munkatársa, aki helyette a gépén dolgozott, szeretetével és a jó cselekedetével, hogy a reformátusoknál van az igaz hit és az igaz szeretet. Így nyerjük meg embertársainkat is a Krisztusnak a jó cselekedeteinkkel, vagy így taszítjuk el Krisztustól őket, ha nem tudunk jót cselekedni.

Azt is kell tudnunk, hogy jó cselekedeteink nem érdemek. A katolikus egyházban beszélnek érdemszerző jó cselekedeteikről, sőt még arról is, hogy lelki bank is van, és ha például sokszor mond el valaki egy Mi Atyánkot, akkor abból jut annak is, aki nem mond el egy Mi Atyánkot sem. Mi ilyenekben nem hiszünk. Az Úr Jézus nem tanította ezt. Nincsenek érdemszerző jó cselekedeteink, nincs nekünk érdemünk Isten előtt, amivel mi dicsekedhetünk Isten és az emberek előtt, mert azt mondja Pál apostol: „Ha valamid van, nem azért van-e, hogy Istentől kaptad?” Ha valamink van, amiből tudunk másnak adni, azért van, mert Isten megsegített bennünket, és nekünk adott. Ezért nem a mi érdemünk az, ha másokon segíthetünk, hanem Istentől adott lehetőségünk, az iránta való hálánknak megmutatása, és az Ő dicsőségét szolgálja. A magunk számára pedig jelzi azt, hogy csakugyan a Krisztuséi vagyunk. Már volt szó róla: gyümölcséről lehet megismerni a fát. Éppen így az embert is a cselekedeteiből. Álljunk azért Isten mérlegére: tettünk-e valami jót, nem érdekből, nem félelemből, hanem Isten iránti hálából, jutalmat nem váró, tiszta szeretetből csak az elmúlt héten is?

87. Ezek szerint nem üdvözülhetnek azok, akik hálátlan és bűnben megátalkodott életükből Istenhez meg nem térnek?

Semmiképpen, mert amint az Írás mondja: „sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem bujálkodók, sem fajtalanok, sem tolvajok, sem nyerészkedők, sem részegesek, sem rágalmazók, sem harácsolók nem fogják örökölni Isten országát”.

Mi a megtérés? Ez régi magyar kifejezés, úgy is mondhatnánk, hogy megfordulás. Valaki megy egy úton, és egyszer csak rájön arra, hogy az az út nem jó. Valaki elindul Kolozsvárról Marosvásárhelyre, s egyszerre rádöbben, hogy nem keletre megy, hanem valahova délnek vagy északnak. Eltévesztette az utat, ez az út nem fog jó helyre vinni, és akkor megfordul, megtér, és visszamegy azon az úton, amin jött, és a jó irányba indul. Ez a megtérés. Képzeljétek el, hogy én most megyek innen az ajtótól a szekrényig (be kell mutatni valóságosan, ahogy megyünk), s akkor megfordulok, mert rájövök, hogy rossz irányba mentem, nem itt van a kulcs, amit keresek, és elindulok a másik irányba, amerre megfordultam. Ha most én megfordultam az úton, akkor már rögtön a célnál vagyok? Nem. A cél még messze van, csak az irányom változott meg, és a célhoz mindig közelebb fogok érkezni. Előzőleg, mikor rossz irányba mentem, a jó céltől mind távolabbra jutottam, most még messze vagyok, de a jó cél felé igyekszem. Éppen így van a megtérésnél is.

Amikor megtérek, ez nem azt jelenti, hogy már tökéletes vagyok, hogy már a célnál vagyok, hanem hogy megváltozott az életirányom, hogy most már más irányba megyek, harcolok a bűneimmel, Isten dicsőségét akarom keresni, de azért tudnom kell, hogy én még mindig bűnös vagyok, még mindig messze vagyok a céltől. Isten nekem megbocsátott Jézus Krisztusért, és úgy néz, mintha nem vétkeztem volna, de én magamról kell hogy tudjam: bűnös vagyok. A Sátánnak az a legnagyobb kísértése, hogy amikor megtérek Istenhez, elhiteti velem, hogy én most már tökéletes lettem. A Sátán mindent elkövet, hogy ne térjünk Istenhez, de ha mégis hozzá térünk, utánunk nyúl, beképzeltté, dölyfössé, képmutatóvá tesz. Ez az utolsó próbálkozása. Rábír, beszéljek arról, hogy milyen jó vagyok én, hogy megtértem. Lenézet velem másokat, hogy úgy gondoljam, mások rosszabbak és méltatlanabbak, mint én.

Az igazán megtért embernek annyira fájnak a bűnei, és annyi szeretet és mások iránti segítségi vágy van benne, hogy nincs ideje másokat lenézni és magát másoknál különbnek tartani, hanem igyekszik mindig jót tenni és szeretettel szolgálni másoknak. Az igazán Istenhez tért ember nem azt hangoztatja, hogy ő megtért, nem ő mondja ezt el saját magáról, hanem úgy él, hogy a körülötte élő emberek mondják: Ez csakugyan Isten gyermeke, ebben az

emberben csodálatosan sok szeretet van, ez az ember mindenkivel jót tesz, jár a templomba, és a szemében jószág és öröm van. Érdemes azon az úton menni, amin ez az ember jár.

XXXIII. ÚRNAPJA

88. Hány részből áll az igazi bűnbánat, vagyis az ember megtérése?

Kettőből: az óember megökléséből és az új ember megelevenítéséből.

Mit értünk ezen? Honnan van bennünk az ó ember? Honnan van az emberi természet romlottsága? Első szüleinknek, Ádámnak és Évának a paradicsomi esetéből és engedetlenségéből, minek következtében a mi természetünk úgy megromlott, hogy mindannyian bűnben fogantattunk és születtünk. Mi az ó ember megöklése? Az ó azt jelenti, hogy régi, az ó ember a régi ember, az Isten nélküli életünk. Mi az új ember? Az új ember a bennünk megszülető Isten szerinti élet; úgy is mondja a Szentírás, hogy újjászületés. Azt olvassuk a János evangéliuma 3. részében, hogy éjjel Jézushoz ment Nikodémus, és dicsérte Őt, mondván: „Mester, tudjuk, hogy Istentől jöttél tanítóul, mert senki sem teheti e jeleket, amelyeket te teszel, hanem ha az Isten van vele.” Nikodémus elismerte Jézust, de Jézus mégis többet akart tőle, azt mondta neki: „Bizony, bizony mondom neked: ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.” Nikodémus ezt nem értette meg, azt gondolta, hogy testi vonatkozásban mondja Jézus, és ezért kérdezte: „Hogyan születhetik az ember, ha vén, vajon bemehet az ő anyjának a méhébe és másodszor is születhetik-e?” Akkor azt felelte Jézus: „Bizony, bizony mondom neked: Ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az, és ami Lélektől született, lélek az.” Nikodémus még mindig nem értette, mit jelent víztől és Lélektől születni. A víztől való születés a keresztelés, ami által rajtunk van Isten kegyelmének a pecsétje. A Lélektől való születés az, amikor igazán hitre jutunk. Amikor megszületik bennünk egy új gondolkozási mód, ezért mondja a Szentírás, hogy új ember, mert nem Isten nélkül gondolkozunk, hanem Istennel gondolkozunk. Ez megtörténhet a konfirmáció előtt, alatt vagy utána is. Az a szerencsés, aki már így tud konfirmálni.

Az újjászületéskor az emberi lélekben nem hal meg teljesen az ó ember, a bűnös élet, de már benne van az új is.

Milyen a bennünk lévő ó ember? Az ó ember lelke központjában mindig az önzés és a saját dicsősége áll. Ennek érdekében felveszi magára az új ember ruháját is. Adakozhat-e az ó ember a templom javára? Persze hogy adakozhat,

de akkor megköveteli feltétlenül, hogy az ő nevét felolvassák, hogy az ő dicsősége nagyobbodjon. Adhat-e egy úrasztali terítőt az ó ember? Persze hogy adhat, de arra nem egy ige lesz ráírva, hanem nagy betűkkel az, hogy adományozta X.Y. Azért, hogy mindenki lássa, ő aztán milyen jó adakozó volt. Így a terítővel a maga dicsőségét keresi. Megsértődik akkor is, ha igaza van annak, aki figyelmezteti hibájára, mert a másik megsértette a hiúságát. Nem segít a másikon ingyen szeretetből, mert az nem érdemes, hanem megpróbálja becsapni, kiszipolyozni a másikat, hogy ő legyen a gazdagabb, az erősebb. Lenézi a másikat, kigúnyolja vagy gyűlöli. Hova megy az ó ember vasárnap? A kocsmába. Egy anekdota arról beszél, hogy két öreg beszélget egymással. Azt mondja az egyik a másiknak: Milyen ügyes fiatalok is voltunk mi, különösen én, és hogy megtrotyosodtunk és milyen csúfak lettünk, különösen te. Ez az ó ember látásmódja. Az ó ember azt mondja, mikor gátlástalanul törnek fel belőle szavai: Nekem még az Isten se parancsol. Az ó ember gyalázza Istent, mert nem akar maga felett más uralmat elismerni. Mi az ó embernek az eledele? A gyűlölködés, a harag, a káromkodás, az istengyalázás, az önzés az öndicséret. Milyen az új ember? A lelke közepén nem a maga, hanem az Isten dicsősége és az Isten iránti hála van. Hova megy az új ember vasárnap? A templomba. Mi az új embernek az eledele? Isten igéje, a szeretet, a jóság, a Jézus tanítása. Lelke közepén nem a maga, hanem az Isten dicsősége és az Isten iránti hála van. Ha az új ember adományoz a templomba egy terítőt vagy csillárt, mi lesz ráírva nagy betűvel? A saját neve? Nem, hanem egy ige. A saját neve csak kicsi betűvel lesz a sarokba írva, hogy az adományozás az Isten dicsőségét szolgálja és ne az övét. Megfigyelhetjük, hogy minden emberből mi beszél. Az ó vagy az új ember. Ez nagyon érdekes lélektani kísérlet. El lehet mondani egy történetet úgy, hogy az tűnik ki: én csodálatos voltam, ügyesen viselkedtem, bátor voltam, megmentettem a többieket, s el lehet mondani ezt a történetet úgy is, hogy jó gondolatokat adott és megsegített bennünket Isten. Nem tudom, hogyan beszélnek otthon a szüleitek meg az ismerőseitek, s hogyan beszéltek ti magatok meg a barátaitok is. De figyeljétek meg egymást, s észreveszitek majd, hogy most az ó ember vagy az új ember szólalt meg belőletek.

A Káté az ó ember megökléséről beszél. Ez is azt mutatja, hogy nem lehet egyszerre megszabadulni az ó embertől, nem lehet egyszerre megölni, csak öldökölni. Ez a nagyon szép kifejezés, ez a gyakorító ige-forma a magyar nyelv gazdagsága is. Az európai nyelvek nem tudják azt mondani, hogy nézegetek, csak azt, hogy nézek, nem tudják mondani, hogy öldökölök, csak azt, hogy ölök. A magyar nyelv tudja a legjobban kifejezni azt, hogy nem tudom egyszerre megölni az ó embert, hanem öldökölöm. Mindig harcolnom kell ve-

le, mindig hátrább kell szorítanom magamban, nem az én erőmből, hanem a bennem lévő új erőből, amit Isten ad nekem. Próbáljuk meg ábrázolni ezt.

Az ó ember

Rajzolunk egy kört. A kör az emberi lelket ábrázolja. A megtérés vagy újjászületés előtt a lélek középpontjában csak az önzés, az ÉN van, az ÉN akaratom, az ÉN dicsőségem stb. Ez az emberi lélek. A kör közepére nagy betűvel odaírjuk: ÉN, ez az ó ember. Az ó ember a lelkünk a közepében akar lenni, s amíg nem születünk újjá, csak ő van a lelkünk közepén. Senki másnak nincs helye ott, sem Istennek, sem embertársainknak. Amikor az ember megtér Istenhez, közel kerül hozzá, újjászületik, akkor a lelkében megszületik az új ember.

Az új ember

Ezért a rajzon kitöröljük azt, hogy ÉN, rajzolunk a nagy kör közepébe egy kisebb kört, és belírjuk: Isten. Az új embernek a szíve közepében Isten van, Isten dicsősége, Isten akarata, az Isten szerinti élet. Az ó ember azonban megmarad (a kör egy részében, fogyóhold alakban) és szorongatja az új embert. Ezért rajzolunk ebből nyilakat az új ember köre köré, jelezve ezzel, hogy ösztöke akarja szorítani, el akarja pusztítani az új embert. Az új ember felől is nyilakat rajzolunk kifelé, jelezve ezzel, hogy az új ember növekedni, nőni akar, meg akarja öldökölni az ó embert. Ilyenformán az emberi lélekben harc kezdődik el a bűneink ellen. Ezt jelenti az ó ember megöldöklése. Ebben a harcban szívünk szerint bánkódunk bűneinken, és azokat mindinkább gyűlöljük és kerüljük.

Az új ember megelevenítése Istenben való szívbeli öröm Krisztus által, és az Isten akarata szerint való minden jó cselekedetben gyönyörködő szeretet. Az emberi lélek középpontjában Isten van, s az Ő akarata. Pál apostol szerint: „Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus.” Az újjászületés, a megtérés azonban nem jelenti az ó ember teljes eltűnését. Az igazi bűnbánat, vagyis az ember megtérése az ó ember megöldöklése és az új ember megelevenítése. Az ó embert nem sikerül megölni, öldökölni kell. Az emberi lélekben harc kezdődik az ó ember és az új ember között. Az ó ember meg akarja fojtani az új embert, az pedig növekedni akar, és el akarja az ó embert tüntetni. Az Isten szerinti élet küzd az Isten-ellenes, az Isten nélküli étellel. Vajon melyik fog győzni? Attól is függ, melyik lesz erősebb. Ha nem tápláljuk az új embert, nem adunk neki eleséget, elgyengül, mint egy újszülött, akinek nem adnak enni, és az ó embernek sikerül megölnie. Ekkor ismét csak az ó ember lesz az ember lelkében. Ezért kell táplálnunk az új embert. Mi az új embernek a tápláléka? A szeretet, az Isten ígéje, az imádság, Krisztus közelsége, az Istenben való szívbeli öröm Krisztus által és a jó cselekedetekben gyönyörkö-

dő szeretet. Ezért szükséges az, hogy templomba járjunk, mindennap Bibliát olvassunk. Nagyon jó, ha van valakinek Biblia-olvasó vezérfonala. Ha nincs, akkor vegyük elő a Bibliánkat, és kezdjük el olvasni, először az Újszövetséget, ezt jobban értjük. Olvassunk mindennap egy fejezetet belőle, ha megragad bennünket egy mondat, azt húzzuk alá, és gondolkozzunk el rajta egy kicsit. Mindennap rendszeresen olvassuk, rendszeresen járunk templomba, és vegyünk úrvacsorát, mert ezek mind táplálják a bennünk megszülető új embert, és akkor az tud növekedni, harcolni az ó ember ellen, meg tudja öldökölni azt, lassan hátrább tudja szorítani. Mi az ó embernek a tápláléka? A gyűlölet, a züllés, a rosszindulat, az Isten nélküli élet, a káromkodás, a különböző szenvedélyek. Kerüljük ezeket. Nagyon sokat számít a környezet, amiben élünk, a baráti körünk. Úgy válasszuk meg azt, hogy ne az ó embert táplálja bennünk, hanem az új embert, mert az egész életünk függ tőle, melyik győz bennünk igazán: az új vagy az ó ember? Honnan van bennünk az ó ember? Honnan van az emberi természet eme romlottsága? Első szüleinknek, Ádámnak és Évának a paradicsombeli esetéből és engedetlenségéből, minek következtében a mi természetünk úgy megromlott, hogy mindannyian bűnben fogantattunk és születünk (7. kérdés). Annyira megromlottunk-e, hogy a jóra egyáltalán alkalmatlanok vagyunk, minden gonoszra pedig hajlandók? Bizonyára úgy van, hacsak a Szentlélek újjá nem szül bennünket, mondja a 8. kérdés. Vigyázzunk a bennünk lévő új emberre, mert az újjászületés és a jó cselekedetekben gyönyörködő szeretet a Szentlélek ajándéka.

89. Mi az óember megöklése?

Az, hogy bűneinket szívből fájlaljuk, egyre jobban gyűlöljük és kerüljük azokat.

A magyarázatot lásd a 88. kérdésnél.

90. Mi az új ember megelevenítése?

Istenben való szívbéli öröm Krisztus által, és az Isten akarata szerinti jó cselekedetekben gyönyörködő szeretet.

A magyarázatot lásd a 88. kérdésnél.

91. Melyek a jó cselekedetek?

Csak azok, amelyek igaz hitből fakadnak, Isten törvényének megfelelnek és az ő dicsőségére történnek; nem pedig azok, amiket mi tartunk jónak, vagy amelyek emberi meghagyáson alapulnak.

Az emberi rendelkezés alapuló jó cselekedeteket az emberi törvény foglalja össze. Az önmagában még nem jó cselekedet, hogy eleget teszek az emberi törvénynek, az állam törvényeinek. A jó cselekedet az, ami már túl van a világi törvényen és a saját dicsőségem keresésén is. Ha adok a koldusnak egy bizonyos összeget, s aztán eldicsekszem vele, hogy én annak a koldusnak most is mennyit adtam, az milyen hálás lehet nekem, akkor én jó cselekedetet követtem el? Nem, mert nem az Isten törvénye szerint adtam, nem szeretetből adtam, nem az Isten dicsőségére adtam, hanem azzal az összeggel magamnak vásároltam dicsőséget. Az adományom akkor jó cselekedet, ha megsajnálom azt a koldust, s amikor neki adok, arra gondolok, hogy a jó Isten nekem is adott, és megköszönöm neki, hogy most én is adhatok valakinek valamit. Hálaiból adok, és nem a magam dicsőségét keresem.

92. Hogyan szól Isten törvénye?

Megszólalt Isten, és ezeket az igéket mondta:

Első parancsolat: „Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyen más istened rajtam kívül!”

Második parancsolat: „Ne csinálj magadnak semmiféle istenszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön, vagy a föld alatt a vízben vannak. Ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is harmad- és negyedikig, ha gyűlölnék engem. De irgalmasan bánok ezerig azokkal, akik szeretnek engem, és megtartják parancsolataimat.”

Harmadik parancsolat: „Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül, ha valaki hiába mondja ki a nevét!”

Negyedik parancsolat: „Emlékezzél meg a szombat napjáról, és szenteld meg azt! Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak szombatja. Semmiféle munkát ne végezz azon, se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálód, se állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény. Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta és megszentelte az Úr a szombat napját.”

Ötödik parancsolat: „Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az Úr ad neked!”

Hatodik parancsolat: „Ne öl!”

Hetedik parancsolat: „Ne paráználkodd!”

Nyolcadik parancsolat: „Ne lop!”

Kilencedik parancsolat: „Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!”

Tizedik parancsolat: „Ne kívánd felebarátod házát! Ne kívánd felebarátod feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a felebarátodé!”

Amikor a pusztai vándorlás idején Mózes felment a Sinai hegyre, másképpen a Hóreb hegyére, megkapta Istentől a Tízparancsolatot. Negyven nap és negyven éjjel volt fent a hegyen. A két kőtáblára írt Tízparancsolatban Isten akaratát lehozta a hegyről. (Olvassuk el a Szentírásból a Tízparancsolat kibocsátásának a történetét: 2Móz 19,1–20,21.) Hogyan kell néznünk a Tízparancsolatot? Ha autóval utazunk, látjuk az utakon az útjelző táblákat. Azok jelzik: figyelem, vigyázni kell, útkereszteződés, lámpa következik, csak a zöld jelzésnél lehet átmenni, sebességkorlátozás stb. Ezeket az útjelző táblákat nem azért tették az út szélére, hogy bosszantsák vele a sofőröket, hanem azért, hogy megkönnyítsék az autóval való járást. Természetesen lehet úgy is autót vezetni, hogy nem törődöm ezekkel az útjelző táblákkal, átmegek az úton, amikor a szemafor pirosat jelez, de így előbb-utóbb karambolozni fogok, összetörök az autóm, és lehet, odavész az életem is. Isten az emberi élet útjára tíz útjelző táblát tett. Ez a Tízparancsolat. Isten ismeri jól az életet, mert Ő teremtette, és Ő adja hozzá a tanácsot és a törvényt is. Nem azért adta a Tízparancsolatot, hogy bennünket ugráltasson, hanem azért, hogy ha arra figyelünk és azokat betartjuk, akkor a nagy kirándulás a földi életben sikerülni fog, s akkor célhoz érkezünk: bejutunk az örökéletbe is.

XXXIV. ÚRNAPJA

93. Hogyan osztjuk fel ezeket a parancsolatokat?

Két táblára: az első tábla négy parancsolatban arra tanít, mi a kötelességünk Isten iránt. A második tábla arra tanít hat parancsolatban, hogy mivel tartozunk felebarátainknak.

A Tízparancsolat történetéből tudjuk, hogy Mózes két táblát hozott le a hegyről, és így két táblára oszlik a Tízparancsolat. Az első tábla négy parancsolatban arra tanít, hogy miképpen kell magunkat viselnünk Isten iránt. A második tábla arra tanít hat parancsolatban, hogy mivel tartozunk felebarátainknak. Ez a kettő összetartozik, és egyiket a másiktól elválasztani nem lehet.

94. Mit követel Isten az első parancsolatban?

Azt, hogy ha lelkem üdvösségét szeretem, akkor buzgón tartsak távol magamtól és kerüljek minden bálványimádást, varázslást, babonát, szentek vagy más teremtmények segítségül hívását. Az egy, igaz Istent pedig helyesen megismerjem, csak őbenne bízzam; teljes alázattal és béketűréssel minden jót egyedül tőle várjak, őt teljes szívemből annyira szeressem, féljem és tiszteljem, hogy inkább a teremtett dolgokról mondjak le, mintsem legcsekélyebb mértékben is akarata ellen vétkezzem.

Az egyetlenegy és igaz Istent pedig igazán megismerjem, csak őbenne bízzam, nagy alázatossággal és béketűréssel minden jót csak egyedül őtőle várjak, és őt teljes szívemből szeressem, féljem és tiszteljem, úgyannyira, hogy minden teremtett dolgok nélkül el legyek inkább, semhogy csak a legkisebb dologban is az ő akarata ellen vétkezzem.

95. Mi a bálványimádás?

Az, amikor az ember az egy igaz Isten helyett vagy mellett – jóllehet ő igéjében kijelentette magát – valami mást képzel vagy tart istennek, és bizalmát abba veti.

Az első parancsolat így szól: Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földjéről, a szolgálat házából. Ne legyenek néked idegen isteneid énelőttem. A Tízparancsolatot eredetileg Izrael népének adta Isten. Ezért van benne az, hogy kihozta Izrael népét Egyiptom földjéről, a szolgálat házából. Vajon ez valamiképpen érvényes reánk is? Vagy reánk ez már egyáltalán nem vonatkozik? Tudjuk, hogy bennünket is kihozott Isten valahonnan. Nem Egyiptom földjéről, hanem Jézus Krisztus által kihozott a bűn szolgaságából és a halál rabságából. Ezért Ő a mi Istenünk, Urunk.

Az első parancsolat azt mondja, hogy ne legyenek nekünk idegen isteneink. Lehet-e nekünk idegen Istenünk? Hiszen mi tudjuk, hogy egy az Isten. A Mennyei Édesatyja az Ő Szent Fia által lejött hozzánk. Akkor vonatkozik-e ránk ez a parancsolat? Fontos volt, hogy megüzenje Isten Izrael népének, mert abban az időben a körülöttük élő pogány népeknek megvolt a maguk bálványa, és sokszor ők maguk is bálványokban hittek. De most vajon velünk mi a helyzet?

Most is lehetnek idegen isteneink. Valakiről azt mondják: a pénz az istene. Ez azt jelenti, hogy mindent megtesz a pénzért, ha kell, az Isten parancsolata ellen is. Tehát nem Istent tartja a legnagyobb úrnak az életében, hanem a pénzt, és aszerint rendezi be az életét, az lesz az istene. Egy lelkipásztor családláto-

gatáskor hívta a családot a templomba. A férfi azt mondta: Tiszteletes úr, én anyagilag már meg tudom engedni magamnak, hogy mindennap megigyam egy üveg sört, ez nekem elég, engem nem érdekel a templom. Ő a templomot és az Istent cserélte fel az egy üveg sörrel, neki a sör volt az istene. Az alkoholistáknak a szeszes ital az istenük, azért mindent megtesznek, és inkább a kocsmába mennek, mint a templomba. Van, akinek a jó étel az istene. Imádom ezt a töltött káposztát, mondják, holott imádni csak Istent szabad. Pál apostol így szól a Filippibeliekhez írt levél 3,18–19. versében: „Mert sokan járnak másképpen, kik felől sokszor mondtam néktek, most pedig sírva is mondom, hogy a Krisztus keresztségének ellenségei, kiknek végök veszedelem, kiknek Istentük az ő hasuk, és akiknek dicsőségük az ő gyalázatukban van, kik mindig a földiekkel törődnek.” Istentünk lehet a pénz, az ital, az étel, isten lehet egy társ, aki maga felé hajlítja a férjének vagy a feleségének a szívét, uralkodik rajta, és elfordítja Istentől. Lehet, hogy valaki, amíg nem házasodott meg, templomba járt, azután már soha, mert másfelé fordította a felesége vagy a férje. Minden istenné lehet a mi életünkben.

Azt jelenti ez, hogy egyáltalán ne együnk, ne igyunk, ne házasodjunk? Nem azt jelenti. Isten mindent azért ad, hogy éljünk vele, de amikor túl megy a határon az Isten ajándékaival való élés, amikor már nem mi uralkodunk azokon, hanem azok uralkodnak rajtunk, akkor már istenné lesznek az életünkben, és akkor elszakítanak bennünket Istentől. Idegen isten lehet valakinek az életében a babona. Jobban hisz a fekete macskában, mint az Isten ígében, mint az Úr Jézus ígében. Elmegy a javasasszonyokhoz, jóvendőmondókhoz, másokat „megcsináltatókhoz”, és azokban hisz, azokba helyezi a reménységet, vagy azoktól fél, és nem az Istenbe helyezi a reménységet, és nem Őt féli, nem az Istent szereti és követi, hanem úgy gondolja, hogy ezek az erők tudnak uralkodni rajta, vagy azok tudnak segíteni neki. Amikor segítségül hívjuk a szenteket vagy más teremtményeket, akkor is Isten ellen vétkezünk, mert azokat tartjuk nagyobb segítő erőnek, mint Istent, vagy úgy gondoljuk, hogy Isten nem hallgat meg bennünket, hanem azok hallgatnak meg.

Az első parancsolat azt tanítja, hogy Istent tartsam mindenképp felett a legfontosabbnak, a legjobban Őt szeressem, Őt kövessem, Őreá hallgassak, s Őbenne bízzak, és ne cseréljem ki soha semmi mással az életem felett. Istennek a kicserélése sokszor kicsi dolgokban is megtörténik, úgy, hogy nem figyelünk reá és nem is vesszük észre. Figyeljétek meg például, hogy bizonyos autókban valami lóg a tükör mellett, lehet, hogy csak azért lóg, mert valami kedves emlék, de ha úgy tették oda mint amulettet, mint ami megvédi a bal esettől, akkor már Isten helyett abban a kicsi majomban vagy tárgyban bíznak, amit az ablakra akasztottak. Kicserélték az Istenben való bizalmukat va-

lami mással. Megszegényítették magukat, a világot teremtő és örökéletet adó Isten helyett mondjuk egy porcelánfigurában bízunk

XXXV. ÚRNAPJA

96. Mit akar Isten a második parancsolatban?

Azt, hogy Istent semmiképpen ki ne ábrázoljuk, se más módon ne tiszteljük, csak úgy, amint igéjében megparancsolta.

97. Ezek szerint semmiféle képet nem szabad csinálni?

Istent semmiképpen nem lehet és nem szabad kiábrázolni. A teremtményeket ugyan lehet ábrázolni, de Isten megtiltja, hogy róluk akár teremtményimádat, akár Isten tisztelete céljából képet csináljunk vagy tartssunk.

A teremtmények pedig, noha kiábrázolhatók, mindazonáltal megtiltja Isten, hogy az ember azokról képeket csináljon vagy tartson avégből, hogy vagy azokat, vagy azok által Istent tisztelje.

98. Eszerint a templomi képeket még az írástudatlanok „képeskönyveként” sem szabad megtúrni?

Nem. Ne legyünk bölcsebbek Istennél, aki az ő keresztyén népét nem néma bálványképekkel, hanem szent igéjének élő prédikálásával akarja tanítani.

A második parancsolat így szól: Ne csinálj magadnak faragott képet és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fenn az égben vagy amelyek alatt a földön vagy amelyek a vizekben a föld alatt vannak. Ne imádd és ne tiszteld azokat; mert én, az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vétkét a fiakban harmad- és negyedízigen, akik engem gyűlölnék. De irgalmasságot cselekszem ezerízigen azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják. Isten tehát tiltja azt, hogy mi magunknak faragott képet, azaz bálványt csináljunk vagy valami hasonlót ahhoz. Ide tartozik a szentképek fogalma is, ne imádjuk és ne tiszteljük azokat, mert ha azokat imádjuk és tiszteljük, akkor már kicseréltük Istent azokkal. A szobroknak és képeknek az imádásába egy lélektani dolog is belejátszik. Van, aki azt mondja, hogy míg azok előtt imádkozik, Isten előtt imádkozik. De közben felnéz rájuk, azoknak a képe vésődik a lelkébe, és öntudatlanul azonosítja azt a szobrot vagy képet vagy Istennel, vagy pedig azzal, akit ábrázol, és így ahhoz az anyaghoz vagy archoz és pont ahhoz a szoborhoz kötődik. Egy nagyon in-

telligens ember egyszer (orvos volt) beszélt a Csíksomlyói Szűz Máriáról. Tudjuk, hogy Csíksomlyón van egy Szűz Mária-szobor, amely a katolikusok hite szerint csodatévő. Amikor ez az orvos arról beszélt, hogyan szabadult meg a háborúban a haláltól, akkor nem azt mondta, hogy engem megsegített Isten, hanem megsegített engem a Somlyói Mária. Mikor ezt mondta, akkor már nem is Szűz Máriára gondolt, hanem a Somlyói Máriára, a szoborra, ami ott van Csíksomlyón, ahhoz kötődött. Ha egy képre nézünk és kép előtt imádkozunk, akkor látjuk a szemét, az arcát, hozzá kapcsolódunk, és lassan már nem is ahhoz imádkozunk, akit a kép jelent, hanem magához a képhez. Ennek a kísértése mindig fennáll. És ha nem állna fenn, akkor is Istent cserélnék ki vele, mert hiszen Istent kiábrázolni nem lehet, nem tudjuk, hogy Isten hogy néz ki, milyen lehet Isten. A középkorban lerajzolták öreg szakállas embernek, de tudjuk, hogy Isten egészen más ennél, Isten nem olyan testben jár, mint amilyen testben mi járunk. Ézsaiás 40,18–26. versében így olvassuk: „És kihez hasonlítjátok az Istent, és minő képet készítetek Óróla? A bálványt a mester megönti, és az ötvös megaranyozza azt, és olvaszt ezüst láncot reá. Aki szegény ily áldozatra, oly fát választ, amely meg nem rothad, okos mestert keres, hogy oly bálványt állítson, amely nem ingadoz. Hát nem tudjátok és nem halottátok-é, hát nem hirdettetett néktek eleitől fogva, hát nem értettétek-é meg a föld fundamentumait? Ki ül a föld kerekéje fölött, amelynek lakói mint sáskák előtte, ki az egeket kiterjeszti, mint egy kárpitot, és kifeszíti, mint a sáttort lakásra. Ki a fejedelmeket semmivé teszi, és a föld bírját hiábavalókká változtatja... Kihez hasonlítok hát engem, hogy hasonló volnék?” Istenről nem lehet földi képet készíteni, Istent nem lehet lefesteni, kifaragni, Isten egészen más, mint mi emberek. Az ő imádását nem szabad kicserélnünk a szobrok és képek előtt való imádkozással vagy azok imádásával. A Zsoltárok könyve 135,13. versétől olvassuk: „Uram! Örökkévaló a te neved, nemzedékről nemzedékre emlegetnek téged. Mert bírja az Úr az ő népének, és könyörületes az ő szolgái iránt. A pogányok bálványai ezüst és arany, emberi kezek alkotásai. Szájuk van, de nem beszélnek, szemeik vannak, de nem látnak. Füleik vannak, de nem hallanak, és lehelet sincsen szájokban. Hasonlók lesznek hozzájuk alkotóik is, és mindazok, akik bíznak bennök. Izrael háznépe: áldjátok az Urat! Áronnak háznépe: áldjátok az Urat!”

A katolikus egyház tanítása szerint a középkorban azért festették le a szenteket, hogy ezáltal tanítsák az embereket, most azonban mindenki tud írni és olvasni, és abban az időben is mindenkinek volt füle a hallásra, és prédikáció által is mindenkit taníthattak.

Vajon a református egyház a művészetek ellensége? Nem, mert a Tízparancsolat nem azt mondja, egyáltalán nem szabad képeket és szobrokat készíte-

ni, hanem azt mondja, nem szabad Istent kiábrázolni emberi képben, és nem szabad képeket és szobrokat készíteni avégből, hogy azt imádják és tiszteljék. Ha valakinek a lakásában szép képek és szobrok vannak, az egyáltalán nem Isten-ellenes, hiszen Isten teremtett világát mutatja és a művészet szépségét. Csak akkor válik bűnné, ha azt imádat tárgyává teszik. Ezért nincsenek a mi templomainkban szobrok s képek, mert betartjuk a Tízparancsolatot, és elkerüljük azt, hogy ezek imádat tárgyává legyenek.

A második parancsolat azonban egy olyan mondattal fejeződik be, amelyik nem csak a második parancsolatra érvényes, hanem általában jó megszívlel-nünk, és sokat kell rá gondolnunk, mert meghatározhatja egész életünket. Én, az Úr, a te Istened féltőn szerető Isten vagyok, aki megbüntetem az atyák vét-két a fiakban harmad- és negyedízigen, akik engem gyűlölnek. Isten arra fi-gyelmeztet itt, hogy nem a saját magunk számlájára vétkezünk, hanem har-mad-negyedízigen büntetést hozhatunk az utódainkra, gyermekeinkre, uno-káinkra, dédunokáinkra a saját bűneink miatt. Vajon hogy van ez? Gondolja-tok például a vérbajra vagy az AIDS-re. Aki vérbajt szed fel, mert nem hall-gat Isten parancsára, hogy ne paráználkodjál, és mindenkiel összefekszik, az nem csak saját magát betegítheti meg, hanem az utódai is betegek lesznek. Aki részeges életet él, és részegen nemzi a gyermekeit, annak a gyermekei csök-kent értékűek lesznek vagy szellemi fogyatékosok.

Vajon nem lelketlen-e az Isten, hogy ilyen keményen büntet? Nem, mert megmondja előre: vigyázz, ez következik a bűnödből, kerülőd kell ezt a bűnt, nehogy ilyen legyen a gyermeked vagy az unokád. Említettük, hogy a Tízpa-rancsolat olyan, mint az útjelző tábla: vigyázz, így kell közlekedned! Ha nem nézi a sofőr az útjelző táblát, akkor utólag hibáztathatja-e az útépítőt vagy az útjelző tábla felrakóit? Nem hibáztathatja. Ott volt az útjelző tábla, elkerülhet-te volna a bajt, de a saját maga makacssága miatt nem kerülte el. Éppen így vagyunk a bűnökkel is. Ezért figyelmeztet Isten előre, hogy megbünteti az atyák vétkét a fiakban harmad- és negyedízigen. De e mellett a kemény büntetés mellett ott van az irgalma is: De irgalmasságot cselekszem ezerízigen azokkal, akik engem szeretnek és az én parancsolataimat megtartják. Az is igaz, hogy valakinek a szép tiszta élete, hite, szeretete áthat a gyermekére, unokájára, dédunokájára is. Egy édesapának, egy nagyapának a szép példája befolyásolhatja a család életét nemzedékeken keresztül, és az utódok is bol-dogok lesznek, mert emlékeznek rá, hogy szép példát kaptak tőle, és úgy próbálnak élni, ahogyan ő élt.

Mindezekon felül még van egy másik reménységünk is. Emlékeztek az első kérdésre: Mi életedben és haláloedban egyetlen vigasztalásod? Hogy akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltóm-

nak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok. Jézus igazán szerette az Atyát, betartotta a parancsolatait, és Őérette ezerízíglen irgalmasságot cselekszik Isten, ezer nemzedéken át. Azóta nem telt el ezer nemzedék, és az ezerízíglenben mi is benne vagyunk az Ő kegyelméből.

XXXVI. ÚRNAPJA

99. Mit akar Isten a harmadik parancsolatban?

Azt, hogy sem átkozódással, sem hamis esküvel, de még szükségtelen esküdözéssel se káromoljuk Isten nevét, se tiszteletlenül ne említsük, sőt ezekben a rettenetes bűnökben még elhallgatással vagy eltúrással se vegyünk részt. Isten szent nevét mindig félelemmel és tisztelettel említsük, hogy róla igazán tehessünk vallást, őt segítségül hívhassuk, szóval és cselekedettel magasztalhassuk.

100. Hát annyira súlyos bűn Isten nevét esküdözéssel vagy átkozódással meggyalázni, hogy Isten még azokra is haragszik, akik, bár tehetnék, nem tiltják és nem akadályozzák?

Valóban az. Nincs nagyobb bűn, mely ellen Isten haragja rettenetesebb lenne, mint az ő nevének meggyalázása. Meg is hagyta, hogy halálbüntetés jár érte.

A harmadik parancsolat így szól: Az Úrnak, a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd, mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi. Itt sok mindenről van szó. Elsősorban a káromkodásról. Istent gyalázó nép vagyunk. Menjetek ki az utcára, vagy menjetek egy kocsmába, figyeljétek meg az emberek beszédét, sokszor minden ok nélkül Istent gyalázzák és káromolják. Évszázadok óta gyalázzuk Istent, és évszázadok óta büntet bennünket. 500 év óta nem nyert a magyar nép háborút, és 500 év óta változatlanul Istent káromolja. Nem döbbenünk reá, hogy beteljesedik rajtunk a Tízparancsolat, hogy nem hagyja Isten büntetés nélkül azt, aki az Ő nevét hiába felveszi.

Persze lehet azt mondani, hogy ez egy rossz szokás, és van ebben is igazság, de a szüleink, nagyszüleink, elődeink rossz szokásait és örökségét nem kell átvennünk, mert ezelőtt 100 évvel még tehénszekéren jártak, most pedig úrhajóval mennek a Holdra, mert az emberiség fejlődött, és nem maradt a tehénszekér mellett. Éppen így lelkileg is fejlődni kell, el kell hagyni a rosszat, meg kell tisztulni, Istenhez közelebb kell kerülni.

A káromkodás nem csak bűn, hanem műveletlenség is. A művelt népek nem

tudnak igazán káromkodni. A németek azt mondják: „Donnerwetter Kruzifix”, mennydörgős kereszt, ez a legnagyobb káromkodás, az angoloknak a legnagyobb sértés, ha azt mondják, hogy „Dog’s boy”, kutyakölyök. Csak a magyarok tudnak ilyen csúnyán káromkodni és a műveletlen népek. Minél műveletlenebb egy nép, annál csúnyábban káromkodik, mert műveletlensége folytán nem tudja idegességét másképpen levezetni, csak drasztikus, durva szavakban. Sajnos ezen a vonalon műveltség szempontjából is nagyon hátul állunk. Egy kedves könyvet olvastam egyszer, Hozzál nekem kengurut volt a címe. Egy magyar házaspár írta, akik kikísértek a 60-as években egy öregaszszonyt Ausztráliába, mert ott éltek a gyermekei, és azok fizették nekik az úti-költséget. Pár hónap után visszahozták a nénit, és megírták ausztráliai élményeiket. Leírták, hogy Sydneyben, amikor délben vagy kora délután vége van a munkának, nagy tömeg jön ki az üzemekből, irodákból, zsúfoltak a buszok, villamosok, és megtörténik, hogy valakinek rálépnek a lábára, vagy véletlenül meglökkik, de udvariasan azt mondják: pardon, és minden el van intézve. Egy ilyen alkalommal velük utazott egy magyar férfi az autóbuszon, aki akkor ment ki Ausztráliába. Tökéletesen tudott angolul, de nem ismerte az ausztráliai szokásokat, és amikor véletlenül meglökték és a lábára léptek, elkezdett hangosan káromkodni, úgy, hogy a magyar káromkodásokat lefordította angolra. Erre döbrent csend lett, lecsengették a villamost, az megállt a nyílt pályán, kiürült, őt leültették, hoztak neki egy pohár vizet, és orvosért küldtek. Azt hitték, megbolondult, s milyen szégyen volt, amikor kiderült, hogy nem, ez az ember nem bolond, ez csak magyar, s a magyarok még ezen a műveltségi fokon vannak.

Mindent el kell követnünk azért, hogy népünket felemeljük. Ezért mindnyájan felelősök vagyunk, mindenki a maga helyén. Azt, aki nem úgy viselkedik és beszél, ahogyan kellene, szeretettel figyelmeztessük. Igaz, sokszor nagyon nehéz mást figyelmeztetni. Valaki, még jól a kommunizmus idején az egyik téglagyárban dolgozott, mint tisztviselő. Az igazgató beosztottja volt. Az igazgató, ha valamiért felidegesedett, mindig káromkodott, Istent gyalázta az emberek előtt. A beosztottjának nagyon fájt, hogy ez az ember, aki különben nagyon rendes volt, így viselkedik. Ezért mindig megragadta az alkalmat, hogy megelőzze az igazgató idegességét, és ami felbosszantotta volna, azt ő munkaidőn kívül rendbe tette, elintézte, hogy semmi baj ne legyen. Az igazgató egy idő múlva felfigyelt erre, és megkérdezte tőle, hogy miért dolgozik munkaidő után, és miért végez el olyan dolgokat, amelyek nem reá tartoznak. Ekkor a mi emberünk így felelt: Azért, mert nekem fáj, hogy az igazgató elvtárs idegességében gyalázza Istent, és inkább elvégzem a más munkáját is, hogy ne legyen ideges és ne káromolja Istent. Az igazgató ezt a szívére vette, és

amikor egy alkalommal együtt kerültek kórházba, akkor már oda is eljutottak, hogy együtt olvasták a Bibliát. Így lett később, még a diktatúra alatt az egyikből gondnok és a másikkól presbiter.

Mi elhallgathatjuk, hogy mellettünk gyalázzák Istent? Bizonyára kellemetlen szólni. De nem szabad elhallgatni, meg kell változtatni azt, aki így tesz, mert ha Istent igazán szeretem, akkor nem hallgathatom el, hogy őt gyalázzák, hiszen ha igazán szeretem édesanyámat vagy a társamat, és valaki elmondaná gazembernek, tolvajnak, csalónak, paráznának, hazugnak, vajon túrném-e? Nem túrném, mert szeretem, ezért megvédeném. De ha Istent gyalázzák, azt eltűröm. Miért tűröm el? Mert nem szeretem igazán. Ha igazán szeretem, akkor figyelmeztetem az embereket, akik káromkodnak, és igyekszem, hogy megváltoztassam őket. Ha egy gyárban szidják az igazgatót, hazugságokat mondanak reá és bemocskolják, legalábbis megszólítják azt, aki ezt teszi. Ha egy államfőt szidnak és hazug dolgokat mondanak reá, durván sértegetik, a becsületébe gázolnak, akkor a hazugságot állítót felelősségre vonják. Csak egyedül Istent lehet szidni büntetlenül? Az Ószövetségben ezt nagyon komolyan vették. Így szól Mózes III. könyve 24,16. verse: „És aki szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon, kövezzé azt agyon az egész gyülekezet, akár jövevény, akár bennszülött, ha szidalmazza az Úrnak nevét, halállal lakoljon.” Az Újszövetségben már nemcsak az ítélet, hanem a kegyelem, a bűnbánat és a bocsánat lehetősége is ott van. De nagyon komolyan kell vennünk azt, hogy tiszta legyen a beszédünk, mert ami a szívünkben van, az jön ki a szánkon is. Hiába védekezünk azzal, hogy ideges voltam és azért káromkodtam, mert az azt jelenti: ideges voltam, nem tudtam uralkodni magamon, kinyílt egy ajtó a lelkemben, és kijött onnan az, ami benne volt: az Isten gyűlölete, az Istent gyalázó beszéd. Azért kell imádkoznom tehát, hogy ne csak a beszédem változzon meg, hanem a szívem is, és azért kell imádkoznunk, hogy a mi magyar népünknek ne csak a beszéde változzon meg, hanem a szíve is, hogy ne legyünk istenkáromlók, műveletlenek, kulturálatlanok, szégyen az európai nemzetek között, hanem legyünk elsők tudásban, szép beszédben, becsületben, viselkedni tudásban, és legyünk megváltozott szívvel elsők a Krisztus iránti hűségben is. Népünk felemelése mindannyiunk közös ügye. Egy lelkipásztorra rábízott egy gyülekezet, egy miniszterre sokkal több bízott: egy egész ország, de egy fiatalra rábízott a barátai és a szülei élete is, azoknak is lehet kedvesen, szelíden, alázatosan, szépen szólni. és rábízatik a család mindenkire, mikor megházasodik vagy férjhez megy. Rábíztnak a szülőkre a gyermekek, s azokat csak úgy lehet nevelni, ha mi magunk is jó példát adunk. Ezért ebben a nagy harcban vegyetek ti is részt. Amikor konfirmáltok, az is beletartozik a fogadalmatokba, hogy nem csak önmagatokért, hanem az egész

egyházunkért és népünkért úgy éltek, hogy segíteni fogtok, hogy más életet éljünk, hogy minőségi egyházzá és minőségi nemzetté legyünk az Isten közelében.

A káromkodás bűne ellen úgy is tudunk harcolni, hogy este, mikor imádkozunk, ha aznap káromkodtunk, bocsánatot kérünk Istentől, és mindig kérjük, segítsen meg, hogy megtisztuljon a beszédünk. Olvassuk sokat a Bibliát, sokat imádkozzunk, és járjunk a templomba, s akkor a szívünk lassan átalakul.

XXXVII. ÚRNAPJA

101. Esküdhetünk-e istenfélő módon is Isten nevére?

Igen, ha a hatóság vagy valamilyen szükség követeli, hogy hiteles tanúvallomásunk mellett és az igazság érdekében esküt tegyünk, mert ezzel Isten dicsőségét és felebarátunk javát szolgáljuk. Isten igéje megengedi az ilyen esküt, s az ószövetségi és az újszövetségi szentek is gyakorolták ezt.

102. Szabad-e szentekre vagy más teremtményekre esküdni?

Nem, mert aki törvény előtt esküszik, az Isten nevét hívja segítségül, aki a szívek egyedüli vizsgálója, hogy ő tanúskodjék az igazság mellett, és büntessen meg, ha hamisan esküszöm. Ez a megtiszteltetés teremtményt nem illet meg.

Nagyon gyanús az, amikor valaki mindenre azt mondja: esküszöm. Akinek becsülete és becsületszavának súlya van, az nem mondja minden második mondatban, hogy becsületszavamra így, becsületszavamra úgy, hanem ha egyszer kimondja az igent, akkor az igen, s ha kimondja a nemet, az nem. Az Úr Jézus is azt mondja Máté evangéliuma 5,37. versében: „Legyen a ti beszédeitek: Úgy, úgy; nem nem; ami pedig ezeken felül legyen, a gonosztól legyen.” Az életünknek kell olyannak lennie, hogy garantálja annak igazát, amit mondunk. Aki mindig esküdzik, hogy folyjon ki a két szemem, ha nem így van, vakuljak meg, süketüljek meg, ha nem így van, haljon meg a gyermekem vagy édesanyám, ha nem így van, azt nem veszik semmibe sem az emberek, sem Isten. Az eskü szent dolog, csak akkor szabad esküdni keresztyén módon Isten nevére, ha azt valami olyan szükségesség követeli, amely által igazságot tesznek a bíróságon, vagy amely által valakit meg tudok menteni a bajtól. Egyedül csak Istent szabad hívni igazságunk bizonyítására ezeken a nagyon fontos és ünnepélyes alkalmakon, mert ő egyedül a szíveknek vizsgálója, és ő büntet meg engem, ha hamisan esküszöm. Isten helyett nem szabad más teremtményre esküdni. Bizonyára ismeritek Arany János balladáját a hamis esküről,

a Vén Márkust. Érdemes meghallgatni. (Eloolvasni és megbeszélni A hamis tanú c. balladát.)

XXXVIII. ÚRNAPJA

103. Mit akar Isten a negyedik parancsolatban?

Először azt, hogy tartsuk fenn az ige hirdetés szolgálatát és az iskolákat. Én magam pedig – különösen a nyugalom napján – Isten gyülekezetébe szorgalmasan eljárjak, Isten igéjét tanuljam, a sákramentumokkal éljek, az Urat a szentek közösségében nyilvánosan segítségül hívjam, és keresztyéni módon adakozzam. Továbbá, hogy gonosz cselekedeteimmel életem minden napján felhagyjak, és engedjem, hogy az Úr Szentlelke által bennem munkálkodjék, és így az örökkévaló szombatot már ebben az életben megkezdjem.

A negyedik parancsolat így szól: Megemlékezzél a nyugalom napjáról, hogy megszenteljed azt. Hat napon át munkálkodjál, és végezd minden dolgodat; de a hetedik nap az Úrnak, a te Istenednek nyugalomnapja: semmi dolgot se tégy azon se magad, se fiad, se lányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se barmod, se jövevényed, aki a te kapuidon belül van: mert hat napon teremté az Úr az eget és a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megnyugovék. Azért megáldá az Úr a nyugalom napját és megszentelé azt. A Tízparancsolatban a Szentírás régi fordításában még szombat nap van írva, a Kátéban már a nyugalom napja, azért, mert a szombat a zsidó szombat szóból származik, ami magyarul azt jelenti, hogy nyugalom. Az új Bibliafordításban már így is van. Az Izrael népe számára a nyugalom napja a hetedik, a teremtés emlékére való nap volt. A Tízparancsolat két helyen is meg van írva: a Mózes II. könyve 20. részében és a Mózes V. könyve 5. részében. Az V. könyv 5. részében a szombat napi parancs ki van egészítve. Így szól a 14. vers: „De a hetedik nap az Úrnak, a Te Istenednek szombatja, semmi dolgot se tégy azon, se magad, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se ökröd, se szamarad és semminemű barmod, se jövevényed, aki a te kapuidon belül van, hogy megnyugodjék a te szolgád és szolgálóleányod, mint te magad. És megemlékezzél róla, hogy szolgálta voltál Egyiptom földén, és kihozott onnan téged az Úr, a te Istened erős kézzel és kinyújtott karral. Azért parancsolta néked az Úr, a te Istened, hogy a szombat napját megtartsad.” Itt pontosítva van az, hogy a szombat nap megtartása kimondottan Izrael népének szól. Emlékezzenek meg róla, hogy szolgák voltak Egyiptomban, és ezért ők is adjanak pihenőnapot a szolgálóknak is. A zsidó hét a szombat nappal fejeződött be, és a va-

sárnapal kezdődött. Az újszövetségben a nyugalom napja szombat helyett a vasárnap lett, azért, mert az Úr Jézus vasárnap vonult be Jeruzsálembe, vasárnap támadt fel, és vasárnap küldte el a Szentlelket. Mindezekkel azt jelezte, hogy az Ő eljövele egy újrakezdés. Az első ember, Ádám elbukott. Jézus azért jött, hogy újra visszavezessen bennünket Istenhez az Ő bűnbocsánatot és örökéletet szerző halála által, ezért ő lelkileg az ember teremtését újrakezdte. Úgy is van írva a Szentírásban, hogy ami Krisztusban van, új teremtés az. A vasárnap a zsidó időszámítás szerint nem a hét vége, hanem a hét eleje, a hét első napja volt. Nem csak Istennel fejezzük be a hetet, hanem Istennel kezdjük a hetet. A hét első napját, a vasárnapot nevezi a Szentírás az Úr napjának. Az első keresztyének minden vasárnap összegyűltek, s minden vasárnap arra emlékeztek, hogy az Úr Jézus feltámadt (innen származik a vasárnap megünneplése). Az első négy évszázadban nem volt külön húsvét ünnepe, mert minden vasárnap húsvét volt. Csak a IV. században határozták el, hogy a sok vasárnap közül melyiket emelik ki húsvét ünnepének. Ilyenformán a keresztyénség ünnepe Jézus feltámadásának emlékűnepe, tehát az Úr Isten új teremtése, új kezdésének az ünnepe. Olvassuk az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvben, hogy már az első keresztyének is mindig a hét első napján (vasárnap) gyűltek össze (20,7): „A hétnek első napján pedig a tanítványok egybegyűlvén a kenyér megszegésére, Pál prédikál vala nékik, mivelhogy másnap el akara menni: és a tanítást megnyújtá éjfélig.” A kenyér megszegésén az úrvacsoravételt is értették az első keresztyének.

Az Ószövetség idején Isten választott népe a zsidó nép volt. A zsidó népnek volt egy megkülönböztető jegye, a körülmetélkedés, és volt egy jellemző ünnepe, a szombat. Az Újszövetségben Isten választott népe a keresztyén egyház. Ennek megkülönböztető jegye a keresztség jellemző ünnepe, a vasárnap. De a Szentírásban ez is meg van írva (Róm 14,5-6): „Emez az egyik napot különbnek tartja a másíknál, amaz pedig minden napot egyformának tart. Ki-ki a maga értelme felől legyen meggyőződve. Aki ügyel a napra, az Úrért ügyel, aki nem ügyel a napra, az Úrért nem ügyel, aki eszik, az Úrért eszik, mert hálaát ad az Istennek, és aki nem eszik, az Úrért nem eszik, és hálaát ad az Istennek.” Vagyis nem az a fontos, hogy pontosan milyen napot ünnepelünk, hanem az a fontos, hogy ünnepeljünk, hogy hallgassuk Isten igéjét. Templomban menni lehet nem csak vasárnap, szabad szombaton vagy csütörtökön is. Isten közelében élni, templomi énekeket énekelni lehet más napokon is. Nem úgy van, hogy Isten az egyik napot jobban elfogadja, mint a másik napot, hanem úgy van, hogy az Úr Jézus feltámadásának emlékére a keresztyénség különösképp ünnepli a vasárnapot, és ez egy jó alkalom, mert akkor szabadnap is van, és az Úr Jézus feltámadása emlékére mindenki mehet a templomba.

Ezt mondja a Káté: Az Igehirdetés és az iskolák fenntartassanak, és én különösen ünnepnapokon Isten gyülekezetébe szorgalmasan eljárjak, Isten ígését tanuljam, a szent sákramentumokkal éljek, az Urat a szentek közösségében segítségül hívjam, és Krisztus szerint adakozzam. Továbbá, hogy gonosz cselekedeteimmel felhagyjak, engedvén, hogy az Úr végezze bennem Szentlelke által a maga munkáját, és így az örökkévaló ünnepet már e földi életben elkezdjem. Vasárnap felemelő érzés nagy gyülekezettel Isten előtt a templomban lenni. De hogyha történetesen olyan a munkabeosztásom, hogy vasárnap nem tudok jönni, akkor el kell jönnöm egy hétköznap Isten ígését hallgatni és Őt dicsérni. A lényeg az, hogy elmenjek, ott legyek, és éljek az Úrvacsorával, és kövessem az Úr Jézust.

Vasárnap és az ünnepeken nem keserű kötelezettség templomba menni, hanem egy alkalom Istenhez közelebb kerülni. Aki vasárnap is dolgozik, akkor is, amikor pihenhetne és Istenhez mehetne, az saját magát csapja be, az ünneptelenül éli le az egész életét, és nem fog tudni többre érkezni, mint az, aki vasárnap pihen és templomba megy, mert kifárad a lelke is, a teste is, és haladatlanabb lesz a munkájában. Két egymás mellett lévő gyülekezetben szolgáltam, amikor fiatal lelkipásztor voltam. Az egyikben vasárnap délelőtt, délután mindig zsúfolva volt a templom, még a padok között is álltak, a másikban alig jöttek el, vasárnap is dolgoztak, de azért ebben a másikban nem voltak gazdagabbak az emberek, pedig a földjük ugyanolyan jó volt, és a körülményeik is ugyanolyan jók voltak. Inkább szegényebbek és elkeseredettebbek voltak, mert nem volt lelki erejük, nem volt vasárnapjuk, saját magukat fosztották meg az ünneptől. Az ünnep az élet ajándéka, Isten ajándéka, hogy szép legyen az élet. Időt kell mindig szakítanunk reá, mert akkor feltöltődünk. Ha egy akkumulátort mindig használunk, és nem töltjük fel sohasem, kimerül. Ha egy autóval mindig csak megyünk, és nem tankoljuk fel, egyszer csak kiürül, és nem megy tovább. Éppen így van a lelkünk is. A lelkünket is táplálni kell, fel kell tankolnunk mindig azért, hogy legyen lelki erőnk, mert az élethez sok minden szükséges: egészség, pénz, ház, előrehaladás, tudás, de lelki erő is szükséges hozzá. Sokan vannak a gazdagok között is, akik öngyilkosok lesznek. Vannak, akik azért roppannak össze, mert nem sikerül a felvételijük az egyetemre, vagy nem sikerül az életük terve, és szerencsétlen emberek lesznek, mert a pénztárcájuk ugyan tele van, de a lelkük üres lett. De vannak olyan emberek is, akik mindennel meg tudnak harcolni, mert lelki erejük van. Ilyenek voltak az erdélyi fejedelmek: Bocskai István, Bethlen Gábor és I. Rákóczi György is. Bethlen Gábor huszonkilencszer olvasta végig a Bibliát, és Rákóczi is több mint hússzor. Bibliaolvasó, Isten közelében élő emberek voltak, és ezért volt lelki erejük mindenre.

Felvethetnénk azt a kérdést is, hogy miért kell templomba járnunk, hiszen hamar elfelejtjük a prédikációkat, amiket ott hallunk. Egy régi történet arról beszél, hogy egy faluban élt egy fiatalember, aki minden vasárnap a templomban volt, de vasárnaptól szerdáig-csütörtökig már elfelejtette a templomban hallott prédikációt. Azon gondolkozott, hogy akkor neki érdemes-e a templomba járni, ha úgyszemint tudja memorizálni a hallottakat? Az erdőben élt egy idős bölcs ember, elment hozzá, és megkérdezte tőle, mit tegyen, járjon-e templomba vagy sem, mert úgyis mindig elfelejti az ígét. Az öregember azt felelte: Mindjárt megmondom, de légy szíves, előbb vedd ezt a vesszőkosarat, és a patakából hozz nekem egy kosár vizet. A fiatalember szégyellte mondani, hogy ezt nem lehet, le is ment a patakra, megmerítette a kosarat, de mire felért az öregemberhez, nem maradt benne egy csepp víz sem. Kifolyt a víz, mondta. Nem baj, felelte az öreg, menj vissza, próbáld meg újra. Mikor tizedszer is visszaküldte, a fiatalember türelme elfogyott, és azt mondta: Miért tesszük engem küldeni kosárral vizet meríteni, nem tetszik látni, hogy kifolyt a víz a kosárból? Az öregember azt felelte: Igen, a víz kifolyt, de nézd meg, milyen tiszta lett a kosár. Így van ez a prédikációval is. Az Isten ígéje átfolyik rajtunk, el is felejtjük, miről volt szó, de megtisztul bele a lelkünk. Átmos, megmos, tisztává tesz az Isten ígéje. Az Úr Jézus azt mondta a tanítványainak, mikor búcsúzott tőlük: „Ti már tiszták vagytok ama beszéd által, amelyet én szóltam néktek.” Megtisztította lelküket az Úr beszéde. Az igehirdetés is (ha imádkozunk és odafigyelünk) megtisztítja a szívünket.

Én nem tudom, hogy nálatok milyen tiszta a kosár. Édesanyátok, édesapátok, a testvéreitek milyen békességben, milyen szeretetben élnek, milyen boldogság van otthon. Sohasem veszekednek, sohasem kiabálnak, nincs káromkodás, csak szép beszéd? Adja Isten, hogy úgy legyen. Azért senkinek sem tökéletesen tiszta a kosara, a lelke, mert mindennap megfertőz, bepiszkít bennünket valamivel az élet. Azért kell templomba járnunk, hogy megtisztuljon a kosár, a lelkünk. Az értelmes ember gondot visel a testére, vigyáz arra, hogy ne betegedjen meg, ne menjen tönkre, ezért mosdik és eszik, hogy rendben tartsa a testét. Ha beteg, elmegy az orvoshoz, éjszaka alszik, mert tudja, hogy ha nem pihen és kifáradt, akkor nem tud dolgozni, tehát gondoskodik arról, hogy erősödjön, felüdüljön a teste.

Az ember azonban nem csak testből, hanem lélekből is áll. A lelkünket is táplálni kell, éppen úgy, mint a testünket. A lelkünket is etetni kell, éppen úgy, mint a testünket. És mivel etetjük a lelkünket? Az erőszak-filmek, a bennünket körülvevő gonoszság, önzés, hazugság, veszekedés csak az ó embert etetik bennünk. Az új embert is etetni kell, a lelkünket is táplálni kell. Ezért kell járni a templomba és otthon is Bibliát olvasni. Isten kegyelme, hogy temp-

lomba járhatunk. Az ünnep Isten ajándéka. Figyeljétek meg, ezt az ajándékot még az állatoknak is meg akarja adni Isten. Azért van úgy írva a Tízparancsolatban: Semmi dolgot ne tégy azon a napon se magad, se fiad, se szolgálád, se szolgálóleányod, se ökröd, se barmod... Megdöbrentő dolog, hogy van sok félrevezetett ember, akitől ellopta a Sátán a vasárnapot, és még azzal az ajándékkal sem él, amit Isten az állatoknak is megadott. Kérdezzétek meg azokat, akik templomba járnak: szegényebbek lettek-e velem? És mégis hányan élnek az életüket örökös robotban, úgy, hogy még egy békés vasárnapjuk sem volt. A vasárnapot el kell fogadnunk Isten kezéből, hogy életünk boldog legyen. Isten segítsen meg benneteket, hogy jó templomba járók legyetek, s akkor meglátjátok, mennyivel boldogabb és nyugodtabb lesz az életetek, mert akkor Isten végzi benneteket Szentleke által a maga munkáját, megtisztítja a lélek kosarát, és erőt ad mindennel megküzdeni.

XXXIX. ÚRNAPJA

104. Mit akar Isten az ötödik parancsolatban?

Azt, hogy szüleimnek és valamennyi előjárómnak minden tiszteletet, szeretetet és hűséget megadjak, minden jó tanításuknak és büntetésüknek magamat illő engedelmességgel alávessem, és az ő vétkeik és szeszélyeik iránt is türelmes legyek, mivel Isten minket az ő kezük által akar vezetni.

Az ötödik parancsolat így szól: Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad tenéked.

A szüleink és minden előjárónk tiszteletéről van itt szó. Az ifjúságnak van egy időszaka, amit úgy hívnak, hogy kamaszkor, amiben ti is nagyjából benne vagytok. Ilyenkor azt gondolják a fiatalok, hogy sokkal okosabbak, mint a szüleik, és hogy a szüleik nem is értik igazán az életet, és nem kell rájuk hallgatni. Ez egy lélektani dolog, az emberi fejlődésnek ebben a szakaszában ez így van, de ti ezen az értelmekkel felül kell hogy emelkedjétek. Jó dolog, ha az embernek valaki javát akarja, és olyan valaki akarja a javát, aki ismeri az életet is és tud jó tanácsot adni. A szüleitek jobban ismerik az életet, mint ti, egyszerűen azért, mert pár évtizeddel többet éltek le ebből az életből, több mindent láttak, nagyobb az életpasztalatuk és egész biztos, hogy szeretnek benneteket. Nagyon kevés az az eset, amikor egy szülő nem szereti a gyermekét. Ha érdemes, hogy meghallgassátok egy barátotoknak a tanácsát, akkor mennyivel inkább érdemes, hogy meghallgassátok a szüleitekét, akik nyilván jót akarnak, és egy élet tapasztalata áll a hátuk mögött. A Szentírás ezért is mondja, hogy tiszteljük őket, hallgassunk a szavukra.

Ne felejtsetek el, ahogy ti beszéltek a szüleitekkel, ahogy tisztelitek vagy nem tisztelitek őket, úgy fognak benneteket is tisztelni vagy nem tisztelni gyermekeitek, és úgy fognak beszélni veletek, mert a gyermekeitek látni fogják azt, ti hogyan viselkedtek a szüleitekkel, és természetesnek veszik, hogy ők is úgy viselkedjenek veletek.

Egy régi történet arról beszél, hogy egy családban az öreg nagyapát elültették az asztal mellől, mert öreg volt, és nem is tudott már szépen enni. A sarokba ültették, adtak neki egy fatányért, és abból evett mindig. Egy nap a kicsi unoka elkezdett faragni egy darab fát. Azt kérdezte tőle az édesapja: Mit faragsz, kisfiam? Fatányért apámnak, hogy ha majd megöregszik, legyen miből ennie, mondta a gyermek. Ezen elgondolkozott az édesapa, és nagyon elszégyellte magát. A nagyapát visszaültették az asztal mellé, és rendes tányérből adtak neki ételt. Türelmeseknek kell lennünk a szüleinkkel és a feletteseinkkel szemben, ha néha idegesek is. Ezt is el kell viselnünk, mert ők is türelmesek sokszor velünk szemben.

A Tízparancsolat azt mondja: Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ád tenéked. Egész biztos, ha hallgatunk a szüleink jó tanácsaira, akkor az életünk is hosszabb lesz a földön. Ha nem hallgatunk rájuk, elkezdünk kábítószert szedni, részegeskedni, akkor tönkretesszük az egészségünket, és hamarabb meghalunk. Egy családban a nagyobb fiú nagyon durván bánt a szüleivel, nem hallgatott rájuk. Elkeseredésében azt mondta az édesapa: Fiam, hát nincs megírva a Tízparancsolatban, hogy tiszteld atyádat és anyádat? A fiú szembe kacagta, aztán tovább folytatta a züllést, részegeskedést, végül belebetegedett, és egész életére béna lett. Ha tisztelte volna a szüleit, ha hallgatott volna rájuk, akkor megmaradt volna egészségesnek.

Meddig kell engedelmeskednünk a szüleinknek? Van ennek is egy határa. Nem kell minden szülői parancsnak engedelmeskednünk, csak azoknak, amelyek Isten törvényével megegyezők. Ha olyasmit kívánnak tőlünk, ami ellentétes az Isten törvényével, akkor inkább Istennek kell engednünk. Ha azt kívánják, hogy lopjunk, öljünk, csaljunk, hogy erkölcstelen dolgokat műveljünk, akkor nem kell rájuk hallgatnunk, mert akkor Istentől adott hivatásukat ők tagadták meg. De ameddig Istenre hallgatnak, és Isten szerint kívánnak bennünket tanácsolni, addig úgy kell néznünk őket mint Isten megbízottait.

XL. ÚRNAPJA

105. Mit akar Isten a hatodik parancsolatban?

Azt, hogy felebarátomat sem gondolatban, sem szóval, sem viselkedéssel, még kevésbé tettelesen, sem személyesen, sem közvetve meg ne sértsem, ne gyűlöljem, ne bántsam és meg ne öljem. Ellenkezőleg: oltsak ki magamból minden bosszúvágyat, magamban se tegyek kárt, és magamat könnyelműen veszedelembe ne sodorjam. A közhatalom kezében azért van fegyver, hogy az emberölést megelőzze.

A hatodik parancsolat: Ne ölj. Az életet az Isten adta, s csak Ő veheti el. Ezért Isten parancsa ellen vétkezik az, aki megöli embertársát. A dolog azonban nem ilyen egyszerű, mert ölni nemcsak fegyverrel vagy késsel lehet: szóval is. Tönkre lehet tenni veszekedéssel, hamissággal is embertársunk életét úgy, hogy végül öngyilkos lesz, és akkor tulajdonképpen én öltem meg, mert én sodortam öngyilkosságba. Meg lehet valakinek ölni a becsületét egy hamis váddal, a boldogságát egy pletykával. Képzeljünk el egy fiatal házaspárt, akik szeretik egymást. Valaki elkezd terjeszteni róluk, hogy a feleség megcsalja a férjét, a férj elhiszi, bánatában elkezd részegeskedni, egyszer részegen felbuztatva jön haza, és megöli féltékenységében a feleségét. Ki az igazi gyilkos? A férj? Nem, hanem az, aki elindította a pletykát. Ezért jól vigyázzunk a beszédünkre, hogy mit indítunk el, mi lesz belőle, bánat, fájdalom, gyűlölet, halál vagy pedig életszeretet, jószág és öröm.

Isten előtt nem csak az számít, amit elkövettem, hanem az is számít, amit a szívemben érzek. Máté evangéliuma 5,21. versétől olvassuk az igét: „Hallottátok, hogy megmondattok a régieknek: Ne ölj, mert aki öl, méltó az ítéletre. Én pedig azt mondom nektek, hogy mindaz, aki haragszik az ő atyjafiára ok nélkül, méltó az ítéletre: aki pedig azt mondja az ő atyjafiának: Ráka, méltó a főtörvényszékre: aki pedig ezt mondja: Bolond, méltó a gyehenna tüzére.”

A hatodik parancsolattal kapcsolatosan felvetődik a katonaság kérdése is. A közhatalom kezében pedig azért van fegyver, hogy a vérontást megelőzze, mondja a Káté. Vajon rendőrök, amikor rendet tartanak és fegyvert viselnek, vétkeznek-e? Vajon szabad-e a keresztyén embernek fegyvert viselnie?

A háború rettenetes dolog. Az emberek kivetkőznek emberségükből, elállatiasodnak, szadisták lesznek. Ártatlanok szenvednek, emberek milliói pusztulnak el. Minden erőnkkel harcolnunk kell és imádkoznunk azért, hogy ne legyen sohasem háború. De az életben vannak kényszerhelyzetek. A török világban, amikor a törökök rátörték a magyarokra, felégették a falvakat, elvitték rabságba a gyermekeket, akkor a férfiaknak mi volt a kötelességük? Az,

hogyan azt mondják: nem fogunk fegyvert és elszaladjanak, vagy az, hogy megvédjük a kisgyermeküket, hogy ne tegye egész életére rabszolgává a török? Ha egy rablógyilkos betör a házatokba, és elkezd gyilkolni a szüleidet, a testvéredet, akkor neked mi a kötelességed? Az, hogy azt mondd: jaj, én keresztyén ember vagyok, és nem szabad senkinek sem rosszat tennem, és félrevonulsz, nem csinálsz semmit, vagy elmenekülsz? Nem, akkor az a kötelességed, hogy odamenj, és leüsd a betörőt, és megmentsd édesanyádat vagy a feleségedet, a gyermekeidet és testvéreidet, hogy ne tudják megölni őket. Mert ha nem véded meg őket, akkor a halálukért te is felelős vagy. Az élet sokkal bonyolultabb, mint ahogyan azt kívülről gondolnánk.

Ezért írja a Káté, hogy a közhatalom kezében pedig azért van fegyver, hogy a vérontást megelőzze. Nem azért, hogy elkövesse a vérontást, hanem, hogy megelőzze. Ha sokan nem is szeretik a rendőröket, akkor is a rendőrségnek fontos feladata van: megelőzni a rablógyilkosságokat, a lopásokat. Nagy szerepe van a hadseregnek is, de csak akkor, ha nem megtámadtatnak vele egy másik országot, hanem ha igazán önvédelemből védi az övéit. Ezért nem lehet kimondani azt, hogy fegyvert viselni bűn, és keresztyén ember nem viselhet fegyvert. Látjuk az Ószövetségből, hogy amikor a különböző pogány királyok Lótót fogságba vitték, Ábrahám összegyűjtötte a vitézeit, utánuk ment, megszabadította Lótót, a fogságba elhurcolt asszonyokat és gyermekeket, és jól tette, mert ez volt a kötelessége. Az Úr Jézus tanítványai is fegyvert viseltek, Péternél kard volt, amivel levágta a főpap szolgájának a fülét. Igaz, az Úr Jézus azt mondta neki: Tedd el a kardodat, Péter, mert aki fegyvert fog, fegyver által vész el. Ezzel egy nagy igazságot és figyelmeztetést is mondott, de mégis megengedte, hogy Péter karddal járjon. Az Apostolok Cselekedeteiben olvasunk a cézáreai pogány századosról, Kornéliusról, aki magához hívatta Pétert, és megkeresztelkedett ő és az egész házanépe, de nem olvassuk azt, hogy lemondott volna a katonáskodásról. Amikor Keresztelő Jánoshoz kijöttek az emberek megkeresztelkedni a bűnöknek bocsánatára, akkor kijöttek hozzá a vitézek is. Ezt olvassuk a Lukács evangéliuma 3,14. versében: „És megkérdeék őt a vitézek mondván: Hát mi mit cselekedjünk? És monda nékik: Senkit se háborítsatok, se ne patvarkodjatok, és elégedjete meg a zsoldotokkal.” Nem mondta, hogy hagyjátok ott a katonaságot. Mikor Jézus meggyógyította a százados beteg szolgáját Kapernaumban, látva a százados hitét, azt mondta: „Bizony mondom néktek, hogy Izraelben sem találtam ilyen nagy hitet.” De nem mondta a századosnak, hogy azonnal hagyja ott a katonaságot (Mt 8,5–13).

Látjuk tehát, hogy a Szentírás nem tiltja a katonáskodást, Jézus sem tiltotta. Azonban, ha valaki fegyvert fog, akkor tudja meg, Isten előtt felelős azért,

hogyan bánik azzal a fegyverrel, támad-e, vagy véd ártatlanokat, mert Isten aszerint fogja megítélni, amint cselekedett.

106. Csak az emberölésről szól ez a parancsolat?

Amikor Isten a gyilkosságot tiltja, arra is tanít, hogy ő a gyilkosságnak a gyökerét: az irigységet, a gyűlölséget, a haragot és a bosszúvágyat gyűlöli, és mindezt titkos gyilkosságnak tartja.

Tehát amikor Isten a gyilkosságot tiltja, akkor már annak a gyökerét is elítéli, az irigységet, a gyűlöletet, a haragot, a bosszút, és mindezeket titkos gyilkosságnak tartja. Mert ha ezekkel van eltelve a lelkünk, s azt kívánjuk, hogy a másik haljon meg, s csak azért nem merjük végbeinni a gyilkosságot, mert félünk a világi törvénytől, akkor már lélekben gyilkosok vagyunk, mert Isten előtt az is számít, hogy mit érzünk a szívünk mélyén.

Van még egy gyilkosság, ami elterjedt a mai társadalomban, ez a művi abortusz, az, amikor megfogam a gyermek az édesanya szíve alatt, és azt a gyermeket megölik, elveszik. Azt mondják, még akkor öntudatlan, de nem: amikor ezt végzik, a gyermek már ki van fejlődve. A magzat 12 hetes korában szokták ezt a műtétet elvégezni. Akkor már megvan minden testrésze. Egy megdöbbentő film erről szól, a Néma sikoly. 1964-ben tudtak először ultrahangokkal lefilmezni egy ilyen gyermekelvételt. A kicsi az anyaméhben éppen szopta az ujját. Amikor a műszert az anya testébe bevezették, a gyermek szívdobogása 60-ról 200-ra emelkedett. Félt. Megpróbált menekülni, rémülten húzódott fel az anyja szíve felé. Azután a műszer leszakította a fejét, a kezét, a lábát, és vége volt. (Jó lenne megszerezni ezt a filmet a kolozsvári Katekétikai Központból és videón megnézni.)

J. Gutzviller Ember, Isten, világ című könyvében írt erről a kérdésről, hallgassátok meg. A címe: Egy magzat naplója.

Október 5.

Ma kezdődött meg az életem. Apám és anyám még nem is tudják. Kisebb vagyok ugyan a gombostű fejenél, de mégis önálló lény vagyok. S már minden testi és lelki adottságom meg van határozva. Például a szemem olyan lesz, mint az apámé, a hajam pedig szőke és göndör, mint az anyámé. Már az is el van döntve, hogy lány leszek.

Október 19.

Az első vér- és nyirokedényfalak sejtjei és első ütőereim keletkezőben vannak. Mivel egyes szerveim még nem fejlődtek ki teljesen, édesanyám segíti vérével az én vérkeringésemet. Ha majd megszülettem, akkor az első hónapokban már csak a tejére lesz szükségem.

Október 23.

Már kinyílt a szám is. Egy év múlva, amikor kedves szüleim ágyacskám fölé hajolnak, majd rájuk mosolygok. Az első szavam biztos az „anyám” lesz...

Utóirat: Az a vélekedés, hogy én még nem vagyok önálló ember, hanem csupán anyám testének egy része, egyszerűen nevetséges! Hiszen még a vércsoportom is egészen más, mint az anyámé.

Október 25.

Ma elkezdett dobogni a szívem. Szünet nélkül végzi majd szolgálatát életem végéig, anélkül hogy valaha is pihenne. Milyen csoda ez!

November 2.

Karom és lábam elkezdtek nőni. Igaz ugyan, hogy amíg teljesen kifejlődnek, annyira, hogy jól használhassam ezeket a végtagjaimat, még születésem után is jó darab időnek kell eltelnie...

November 12.

Most sarjadnak már kezemen az ujjaim. Ezekkel a kezekkel hódítom meg a világot, s jó barátként nyújtom kezemet embertársaim felé.

November 20.

Édesanyám csak ma tudta meg egész bizonyosan az orvosnál, hogy engem a szíve alatt hord. Milyen nagyon örülhet!

November 25.

Már látható rajtam, hogy lány leszek! Szüleim biztosan azon tanakodnak, hogy mi legyen a nevem. De szeretném már én is tudni!

November 28.

Szerveim már teljesen kifejlődtek. Egészen nagy vagyok már.

December 10.

Hajam és szemöldököm is elkezdett nőni. Mennyire örül majd anyám szőke kislányának!

December 13.

Hamarosan látok majd! Szemeimet már csak egy gyenge varrat tartja zárva. Fények, színek, virágok – milyen pompás lesz! De legjobban mégis annak örülök, hogy láthatom anyámat! Csak ne tartana olyan sokáig! Még több mint hat hónapig.

December 24.

A szívem teljesen kifejlődött. Állítólag vannak kisbabák, akik valami szervi szívbajjal jönnek a világra. A doktor bácsiknak rettentő fáradságukba kerül, hogy az ilyen kisbabákat operációval megmentésék. Hála az Istennek, az én szívem rendben van. Egészséges, erős gyermek leszek. Mindenki örül majd nekem.

December 28.

Édesanyám ma megölt.

Ha megfigyelitek, a magzat éppen három hónapos volt. Az az idő ez, amikor el szokták venni. Addígra már ennyire ki van fejlődve.

Adja Isten, hogy amikor majd a nem tudom hányadik gyermek jelentkezik, és az asszonyok különböző tanácsokkal jönnek, akkor jusson eszetekbe ez a napló, a szív alatt hordott kicsi élet álma, és sohase úgy fejeződjön be a történet, mint itt, hogy: Édesanyám megölt, hanem úgy, hogy: Édesanyám igazi anya volt és világra hozott, s cserébe a szülői élet minden hittel és szeretettel hordozott fáradtságáért, ragyogja majd be életeteket a szívből jövő, hálás gyermekmosoly.

107. De elég-e, ha felebarátunkat így meg nem öljük?

Nem, mert mikor Isten az irigységet, gyűlölséget és haragot kárhoztatja, ezzel azt kívánja, hogy szeressük felebarátunkat, mint magunkat: iránta türelemmel, békességgel, szelídséggel, könyörületességgel, szívességgel viseltessünk, őt veszedelmében tőlünk telhetően megvédjük, és ellenségeinkkel is jót tegyünk.

Jézus azt mondja Máté evangéliuma 5,43. és következő verseiben: „Hallottátok, hogy megmondatott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik titeket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnek, és imádkozzatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket.” 46. vers: „Mert ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, micsoda jutalmát veszitek? Avagy a vámszedők is nem ugyanazt cselekszik-é? És ha csak a ti atyátokfiat köszöntitek, mit cselekesztek másoknál többet? Nemde a vámszedők is nem azonképpen cselekesznek-é?” Ha csak azokat szeretjük, akik bennünket szeretnek, akkor még mindig csak üzletelünk. Adok egy kis szeretetet, hogy kapjak egy kis szeretetet, adok békességet, hogy kapjak békességet, segítek valakit, hogy az is segítsen rajtam. Ez még nem krisztusi élet, ez még csak üzlet, legfeljebb egy jóindulatú üzlet. Az igazi Krisztus szerinti élet az, amikor jót teszek, és nem várom, hogy visszafizessék. Nem elég nem ölni, hanem védeni és segíteni kell az életet.

XLI. ÚRNAPJA

108. Mit akar Isten a hetedik parancsolatban?

Azt, hogy a paráznaságot mi is szívből gyűlöljük, mivel Isten megátkozta azt, és hogy tiszta és fegyelmezett életet éljünk akár a szent házasságban, akár azon kívül.

109. Csak házasságtörést és más hasonló gyalázatot tilt Isten ebben a parancsolatban?

Mivel testünk és lelkünk a Szentlélek temploma, Isten azt akarja, hogy mindkettőt tisztán és szentül őrizzük meg. Ezért megtilt minden parázna cselekedetet, viselkedést, beszédet, gondolatot, vágyat és mindent, ami erre ingerelhetne.

Ne paráználkodj. Mit jelent paráználkodni? Jelenti a házasságon kívüli nemi életet. Isten nem azért adta nekünk ezt a parancsolatot, mintha különösképpen ugráltatni szeretne vele bennünket, hanem azért, hogy megvédje az életünket. A szexuális élet olyan, mint a tűz. A tűz lehet áldás is. Hogyha jó helyen rakják a tüzet, akkor télen melegíti a szobát, lehet vele ebédet főzni, teát készíteni, világítani. De ha rossz helyre rakják a tüzet, például tudatlan gyermekek az ágy alá, akkor felgyúl az egész ház. A nemi élet is ilyen. Isten azért adta, hogy boldoggá tegyen vele bennünket. Ezért adta a szerelmet, az udvarlás idejét is, hogy egymást megismerjük, megszeressük, és azután a házasságot, hogy benne együtt éljünk, gyermekeink szülessenek, és családjunk legyen. De jól kell tudnunk azt, hogy a szexuális élet tüzét hová rakjuk, nehogy felgyúljon tőle az egész ház, és tönkremenjen az egész életünk.

Vannak nemi betegségek, mint a vérbaj, és aki nem vigyáz magára, az felszedi előbb-utóbb, és a gyermekeit vagy az unokáit is megmérgezi vele. A vérbajnál még veszélyesebb az AIDS, ami nagyon hamar tönkreteszi az emberi életet. Ez mind olyan utakon terjed, ahol nem tartják be az Isten törvényeit. Mert akik házasságban és hűségben élnek, szeretik egymást, és nem élnek mással, azok nem kapják meg ezeket a betegségeket. Ma az orvosok is azt mondják, hogy az AIDS ellen az egyedüli biztos védekezés a hűséges házastársi élet.

De a hűséges házastársi élet az ember boldogságát is jelenti, mert ha valaki megcsalja a társát, az előbb-utóbb kiderül, következnek a feszültségek, a viták, a válás, és árván marad a gyermek, tönkremegy a családi boldogság. Az igazi házaseletről azt mondja a Szentírás, hogy „lesznek ketten egy testté”, a két élet egészen egybeforr. Azok, akik igazán szeretik egymást, sokszor szinte még hasonlítanak is egymásra. A gondolkozásuk is nagyon sokszor egyforma lesz, és csak együtt tudnak boldogok lenni, a két élet egészen egybeforr.

Most divat lett a szexuális életet filmekre kivinni. Ez ízléstelen dolog. Az Úr Jézus azt mondta: „Ne dobjátok drágagyöngyeiteket a disznók elé, hogy visszafordulva meg ne tapossanak titeket.” Az, hogy én szeretem a társamat, vagy valakibe szerelmes vagyok, és ő szeret, az Isten ajándéka, az egy drágagyöngy, amit meg kell őriznem szépnek, tisztának, egy kicsit szentnek, mert

az igazi szerelem mindig több, mint a pusztá szexualitás. Igazán boldoggá kell tennem azt, akit szeretek. Sokan ezt úgy gondolják el, hogy a házasság előtt is együtt élnek. Igen, de ha én valóban szeretem a másikat, akkor a becsületét is igyekszem megőrizni. És ha valóban szeretem, akkor nem szégyellem megmondani Isten és emberek előtt, hogy szeretem, és vele akarok élni. És ez a házasság. Hogyha pedig nem vagyok képes ezt megmondani, és nem tudom még biztosítani neki a házaseletet, akkor ne vegyem el a tisztaságát, és ne tegyem tönkre, mert nem tudom, hogy mi következik ebből. Lehet, hogy állapotos lesz, és holnap engem elüt egy autó, s akkor ő ott marad a gyermekével.

Egyszer a börtönben elmondta egy fiatalember, hogy nagyon szeretett egy kislányt, aki még csak alig 15 éves volt, ő pedig 17. A barátai biztatták, hogy éljen együtt ezzel a lánnyal. Ő nem akarta, de végül mégis rávette magát, és a lánytól követelte, hogy aludjon vele együtt. A lány sírt, nem akarta megtenni, és könnyögött: Tudod, hogy én szeretlek téged, de ne vedd el az én tisztaságomat, engedd, hogy boldogan menjek férjhez és igazi menyasszony legyek. De ő megkötötte magát és azt mondta: Ha nem adod meg magad, akkor elhagyalak, és nem jövök többet hozzád. Végül a lány megadta magát, együtt éltek, és rá egy hétre (ez a diktatúra idején, a magyar forradalom után volt) le tartóztatták a fiatalembert. A börtönben sírva mondta el, hogy életében egyetlen valaki szerette igazán, ez a lány, és ezt a lányt is tönkretette, mert lehet, hogy a lány állapotos lett, ő el van ítélve 15 évre, és mi lesz vele, amíg ő kiszabadul a börtönből. Tönkretette a lánynak a becsületét és az életét. Ezért, ha igazán szeretünk valakit, akkor meg kell őriznünk a házasság előtt tisztának, hogy akkor aztán igazán zavartalanul és boldogan élhessünk vele együtt.

Azonban a Ne paráználkodj parancsa nem csak a testre, hanem a lélekre is érvényes, hogy ne legyen parázna a beszédünk, az egész modorunk, viselkedésünk, gondolatunk, vágyunk. Nagyon sok film éppen ennek mond ellent, és mind erre ingerel, de az igazi Krisztus-követő igyekszik megtartani a gondolatait is tisztának, és tudja azt, hogy a szexuális élet az Isten ajándéka, ami arra szolgál, hogy boldog, szép családi életünk legyen. Abban a percben, ahogy ettől elszakadunk, saját magunkat tesszük tönkre és raboljuk meg az igazi örömtől. Mert ha egy leány együtt él valakivel, akkor annak már nyoma van. Mindenik fiú szeretne elvenni egy tiszta életű leányt, és ha előbb-utóbb, a házasságnál kiderül, hogy az mással élt, akkor már kétségek merülnek fel a fiú lelkében, s már nem tudnak olyan boldogok lenni, mint ha együtt kezdték volna meg az életet ilyen értelemben is. Sokszor a fiatalok másképpen gondolkoznak. Azt hiszik, hogy dicsőség megrontani egy lányt. De gondoljátok el, hogy mi lenne, ha a ti húgotokkal csinálná ezt valaki, aztán kikacagná és ott hagyná. Vajon nem lobbannátok-e haragra?

A mások házasesetét is tisztelnünk kell. Nem szabad megrontani azzal, hogy elcsaljuk a más feleségét, férjét. Egy kirakatban láttam egyszer egy nagyon olcsó ruhát. Bementem és megkérdeztem, hogy miért ilyen olcsó, és megmutatták, hogy hátul valahol kiszakadt és megstoppolták. Ezért az ára lement. Ilyen az emberi élet is. Hogyha a becsületünket, a hűségünket feladjuk, s aztán bocsánatot kérünk egymástól (meg is lehet és meg is kell bocsátani egymásnak), az élet már nem lesz olyan boldog, mint azelőtt volt, mert már „stoppolt” élet. Vigyázzatok, hogy a ti boldogságotok a házasságban soha ne legyen ilyen stoppolt boldogság.

Az is fontos, hogy a házasságra tudatosan készüljétek. Nemsokára társat fogtok magatoknak választani, és attól függ a jövőd házasesetetek és a boldogságotok, hogy milyen társat választotok. A társválasztást nagyon meghatározza a környezet, a baráti kör is. Ha egy részeges, hazug, parázna barátod, barátnőd vagy baráti köröd van, akkor abból a baráti körből fogsz megszeretni valakit, mert azzal a baráti körrel jársz össze. És akkor lesz majd neked is egy részeges, parázna, hazug, tolvaj, tisztátalan lelkű társad. Amikor megszerretted, akkor már nehéz szakítani vele, mert a szerelem vak, nem látja úgy a másiknak a hibáit, ahogyan látni kellene. Ezért nagyon fontos az, hogy milyen társaságban mozogtok. Ha jó a társaságotok, ha van ifjúsági kör, IKE-csoport, IKE-konferencia, akkor mégis nagyobb a valószínűsége annak, hogy olyan társat kaptok majd magatoknak, aki szép életet szeretne élni. Mert az Isten közelében, az IKÉ-ben, az ifjúsági bibliaórákon, IKE-konferenciákon azok vannak, akik az Isten szerinti szép életre vágynak.

Fontos kihasználni az udvarlás idejét is. Az udvarlás és a jegyesség ideje nem a testi együttélés alkalma kell hogy legyen, hanem annak a lehetősége, hogy bebarangoljátok az egymás lelkét, különböző kérdéseket felvessetek egymásnak, hogy lássátok, hogyan gondolkozik a másik azokról a dolgokról, amelyek neked fontosak, mert egy életen keresztül fogsz és nemcsak a testével, hanem a lelkével is együtt élni. És sokszor a lelke is megkeseríthet. Ha te hiszel, és ő nem hisz, ha te szereted az irodalmat, ő kikacagja, ha te szereted a sportot, ő gyűlöli, az már mind súrlódási felület. Ha te szeretsz templomba járni, de ő inkább a vendéglőbe szeretne menni, ha te szeretnéd, hogy szép otthonotok legyen, és rendben legyen minden, ő pedig nem szereti rendezni a lakást, és nem tart tisztaságot, akkor megint nem lesztek boldogok. Mindent meg kell beszélgetek egymással, hogy mielőtt elindulnátok az életbe, már tudjátok, kivel fogtok élni.

Ebből a nagy világból ad nekünk egypár négyzetméter Isten, az otthonunkat. Azt boldogtalannak vagy boldognak mi rendezzük be. Ezért idejében meg kell gondolni, hogy kivel és milyennek építjük fel, hogy ott veszekedés,

durvaság, hazugság vagy pedig szeretet, jóság, öröm és béke legyen. Meg kell egymással beszélgetek a gyermekvállalás kérdését is, hogy ne éljetez majd együtt egy olyan asszonnyal, aki megöli a gyermekét a szíve alatt, hanem olyannal, aki igazi édesanya lesz. És ne éljetez együtt egy olyan férfival, aki nem szereti a gyermekeket, hanem olyan legyen majd a férjetez, hogy szeresse, dolgozzon értük, és szeressen benneteket.

Hogy mindezt meg tudjátok valósítani, ahhoz szükséges, hogy tiszta legyen a lelketek és tiszta lelkű társat keressetek. Ezért mondja a 109. kérdés felelete: Mivelhogy testünk és lelkünk a Szentlélek temploma, Isten azt akarja, hogy mindkettőt tisztán és szentül őrizzük meg. Ezért őrizzéték meg a lelketeket. Mert úgy van írva a Szentírásban: „Minden féltett dolognál jobban őrizd meg szívedet, mert abból indul ki minden élet.”

XLII. ÚRNAPJA

110. Mit tilt Isten a nyolcadik parancsolatban?

Isten nem csak azt a lopást és rablást tiltja, amelyet a hatóság is büntet. Lopásnak nevez minden olyan mesterkedést és csselfogást, amely révén – akár erővel, akár a jogszerűség látszatával – felebarátunk javait próbáljuk megszerezni. Ilyen a hamis súly és a hamis mérték, a hitvány áru és a hamis pénz, az uzsora, vagy bármi más eszköz, amelyet Isten megtiltott. Ideszámítjuk a fősvénységet és Isten ajándékainak tékozlását is.

111. Mit követel tőled Isten e parancsolatban?

Azt, hogy felebarátom hasznát tőlem telhetően elősegítsem, vele úgy cselekedjem, amint akarnám, hogy mások cselekedjenek velem, és kitartóan és hűségesen munkálkodjam, hogy mások szükségében is segíteni tudjak.

A nyolcadik parancsolat: Ne lopj. A Káté feleletei nagyon világosak. Most ebből azt emelném ki, hogy legyünk becsületes emberek. Vajon érdemes-e becsületes embernek lenni? Hiszen látjuk, hogy sokszor a tolvaj vagy hazug emberek érvényesülnek. Kétféle értelemben tehetjük fel a kérdést, az emberek előtt való viselkedésünkkel és a saját lelkiismeretünkkel kapcsolatosan.

Az emberek között való forgolódásunkban a becsület nélküli élet rövid távon lehet, hogy anyagi hasznot hoz, de hosszú távon ezt is tönkreteszi. Egy olyan kisiparoshoz, aki nem dolgozik jól, aki csal, akiről kiderül, hogy a klienseit meglopja, később nem fognak menni az emberek. A gazdasági életben verseny van, és ma ez a verseny egyre inkább érződik. Olyan üzletbe, ahol hamis súlyt használnak, ahol rájönnek az emberek, hogy becsapják őket (mert

lassan rájönnek mindenre), a vevők nem mennek többet, hanem mennek egy másikba. Egy olyan családdal, amelyik tolvaj, nem kötnek társadalmi kapcsolatot az emberek, elkerülik, egyedül marad. Ez még országos, politikai és gazdasági szinten is érvényes. Egy olyan országgal, ahol az alkalmazottak lopnak, sikkasztanak, ahol nincs becsület, ahol nem lehet egy vállalatot felépíteni azért, mert meg fogják lopni munkásai vagy tisztviselői, ahol hazudnak, és nem tartják be az időpontokat, más országok nem kötnek szerződést. Egy olyan országban, ahol a termékből kilopják az értékes anyagot, nem fog gyárat építeni egy külföldi befektető, mert nem bízik a vállalatokban. Óriási dolog a bizalom. Ezt hosszú évek becsületes munkájával lehet kivívni. Az egyháztörténelemből tudjuk, hogy Angliában a reformáció első idejében, az independen-tizmus korában különböző protestáns felekezetek alakultak. Ebben az időben volt egy felekezet, amelynek az volt a különlegessége, hogy tagjai csak a templomban vették le a kalapjukat, a templomon kívül senki előtt sem tették ezt meg, mert szerintük ez a tiszteletadás csak Istennek járt. Képzeljétek el, hogy nem vették le a kalapjukat a király előtt sem. És mégis egy idő múlva a királyi udvar minden főtisztviselője ebből a szektából került ki, mert a király rájött, hogy ezek nem lopnak, nem sikkasztanak, ezek becsületes emberek. A becsületnek hosszú távon anyagi haszna is van.

De az, hogy becsületesek legyünk, nemcsak kifelé, hanem befelé is, saját lelkiismeretünk előtt is fontos. Tegyük fel, hogy ellopsz egy bizonyos összeget, és senki sem tudja, hogy elloptad, de te tudod. Megéri-e neked, hogy te saját magadról tudod: tolvaj vagy? Nem éri meg.

Nagyon kell vigyáznunk a becsületünkre. Ezt csak egyszer lehet eljátszani. Amikor az emberek között már elterjedt valakiről, hogy nem becsületes, akkor ezt az elvesztett becsületet nagyon nehéz visszaszerezni. A Káté lopásnak nevezi a fősvénységet is, mert Isten azért ad nekem anyagi javakat, hogy én azzal megajándékozzak, boldoggá tegyek másokat is. Csak az tud igazán örvendező ember lenni, aki örömszerző ember lesz. A fősvény ember nem tud örömszerző ember lenni, mert mindig csak saját magára gondol. Emlékeztetek még a prémeket ajándékozó emberkének meséjére? Vigyázzatok, hogy ne csereljétek ki a puha prémeket a gonosz manó tövises köveivel, mert akkor ti sem lesztek boldogok.

A lopáshoz tartozik az Isten ajándékainak haszontalan tékozlása is. Amikor eltékozlom, eliszom, elzüllöm, elkártyázom a vagyonomat, amivel a családomra kellene gondot viselnem, ezzel meglopom azokat, akiket rám bízott Isten. Nem tudok rájuk gondot viselni úgy, ahogyan kellene, vagy nem tudok másokat segíteni úgy, ahogy kellene. Figyeljétek meg, milyen az evangéliumi egyensúly. Egyik oldalon a fősvénység, a másik oldalon a tékozlás, a bűn.

A kettő között kell élnie a keresztyén embernek, sem fősvénynek, sem tékozlónak nem szabad lenni. A 111. kérdés szerint idetartozik az is, hogy másokat megsegítsek, és felebarátom hasznát tőlem telhetőleg előmozdítsam. Ha az ó ember uralkodik bennünk, az ó ember azt mondja: csak én, mindent nekem! Ha az új ember uralkodik bennünk, az új ember azt mondja: segíts a másikon, Isten is segített rajtad. Ez a másokon való segítség isteni parancs. Azért mondja a Káté a Szentírás szavaival, hogy másokkal úgy cselekedjem, amint akarom, hogy mások cselekedjenek velem, és hűségesen munkálkodjam, hogy a szűkölködők szükségében segíteni tudjak. A szegények segítése, az anyaszentegyház fenntartása, amely intézményesen gondozza a rászorulókat, fenntartja az iskolákat és az igehirdetést, az Isten akarata. Ezt a segítséget nem szóbelileg, hanem valóságosan kell megadnom. Azt mondja egy közmondás, hogy az embereknek legkésőbb a pénztárcája tér meg Istenhez. Megtérhet a beszéde, de még mindig fősvény marad. Megtérhet a magaviselete is, de még mindig fősvény marad. Legkésőbb a pénztárcája tér meg, amikor csakugyan áldozni tud. Egy régi történet szerint egy gazdálkodó embertől azt kérdezte a lelkipásztor: ha lenne tizenkét hízó disznója, mennyit adna az egyháznak az árvák részére? És ő azt mondta: adnék hatot. Ez nagyon szép, mondta a lelkipásztor. És ha tíz disznója volna, akkor mennyit adna? Hát akkor adnék négyet. És ha hat disznója volna, mennyit adna? Hát akkor adnék kettőt. És ha négy disznója lenne, akkor mennyit adna? Semmit, mondta az ember. Miért? – kérdezte a lelkipásztor. Azért, mert a négy disznó megvan. Négy disznóm van, mondta a gazda. Abból könnyű adni, ami nincs. Abból kell adni, ami van.

XLIII. ÚRNAPJA

112. Mit akar Isten a kilencedik parancsolatban?

Azt, hogy senki ellen hamisan ne tanúskodjam, szavát ki ne forgassam, ne rágalmazzam, hitelét ne rontsam, meghallgatása nélkül könnyelműen el ne ítéljem. Ha Isten haragját magamra vonni nem akarom, kerüljem a hazugságot és a csalást, mint az ördög mesterkedéseit. A törvény előtt és más hivatalos eljárásban az igazságot kedveljem, őszintén kimondjam és megvalljam, felebarátom tisztességét és jó hírnevét pedig tőlem telhetően megoltalmazsam és előmozdítsam.

A kilencedik parancsolat: Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot. Ide tartozik a beszéd becsülete. Beszéltünk már arról, hogy az Úr Jézus azt mondta, ne esküdjünk, hanem legyen a beszédünk úgy, úgy és nem, nem, mert ami azon felül van, a gonosztól van. Vagyis az adott szó legyen

adott szó. Világunkban sok helyen elveszett a szó becsülete. De ne felejtsetek el, a szó becsületével is úgy vagyunk, mint az anyagi javak becsületos kezelésével vagy tolvajlásával. Az embereket rövid távon be lehet csapni, lehet hazudni nekik, de aztán soha többet nem fognak hinni neked. A szó becsülete hosszú távon anyagilag is hasznot hoz az embernek, mert bíznak benne, üzletet kötnek veled, alkalmazzák, tudják, hogy igazat mond. A hazug emberről pedig így szól a közmondás: Könnyebb utolérni a hazug embert, mint a sánta kutyát. Egyszer azt mondta valaki: Ha olyan helyzetbe kerülsz, hogy mindenképpen valamit hazudnod kell, akkor mondd az igazságot, az a legjobb hazugság, mert arra nem lehet rájönni.

Ehhez a parancsolathoz tartozik a pletyka kérdése is. Figyeljétek meg, hogy a pletyka, a rágalmazás mennyi bánatot okoz az embereknek. Sok bánatuk van az embereknek, sok bánatforrás van. Bánatforrás a betegség, a szegénység, a gond. De egy nagy bánatforrás az emberek rosszakarata is, amikor jólesik nekik, hogy másokról vagy rólad rosszat mondjanak, pletykáljanak, hozzátoldjanak a szavaidhoz, tetteidhez valami rosszat. Ha neked ez rosszul esik, akkor ne felejtsetek el, hogy másoknak is ugyanúgy fáj, ha te mondasz rólok rosszat, ha te magyarázod félre a beszédüket, ha te rágalmazod meg őket. Ezért mondja a Káté, hogy senki ellen hamis tanúbizonyságot ne tegyék, a beszédét félre ne magyarázzam, ne rágalmazzam meg, ne gyalázzam, és ami nagyon fontos, meghallgatása nélkül ne kárhoztassam, ne ítélem el. Mert bűn az emberek felett meggondolatlanul ítélni. Mit mond az Úr Jézus az ítélezésről? Olvassuk el a Máté evangéliuma 7. részének első 5 versét: „Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítélték, olyannal ítéltettek, és amilyen mértékkel mértek, olyannal mérnek néktek. Miért nézed pedig a szálkát, amely a te atyádfia szemében van, a gerendát pedig, amely a te szemedben van, nem veszed észre? Avagy mi módon mondhatod a te atyádfiának: hadd vessem ki a szálkát a te szemedből; holott íme, a te szemedben gerenda van? Képmutató, vedd ki előbb a gerendát a te szemedből, és akkor gondoldj arra, hogy kivessed a szálkát a te atyádfiának szeméből!”

Fiatal koromban egy napfogyatkozást néztünk végig. Hogy jobban lássuk, üvegcserepeket bekormoztunk, s a kormozott üvegen keresztül néztük a napot. Persze mindenkinek kormos lett az arca. Mikor észrevettük, mindenki elkezdett kacagni, mutogatott a másikra, s kikacagta azt, hogy milyen kormos. De senki sem jött rá, hogy ő maga is olyan kormos, mint a másik. Ilyen az az ember, aki mindig másokat ítél meg. Nem veszi észre, hogy ő is vagy ugyanabban, vagy másban éppen olyan hibás. Sőt lélektani dolog, hogy leginkább olyan bűnöket veszünk észre és ítélünk el másokban, ami bennünk uralkodik. Azért jól gondoljuk meg mindig magunkban, amikor valakit elítélünk. Vajon

miért is ítéljük el? Vajon nem vagyunk-e mi is ugyanabban a bűnben? Azt is nagyon fontos betartani, amit a Káté mond, hogy meghallgatása nélkül senkit könnyelműen ne ítéljek el. Először nézzem meg, hogy amit mondanak róla, az csakugyan igaz-e. Először vele beszéljek, s ha hibásnak tartom, legyen bennem annyi bátorság, hogy a szemébe mondjam meg, hogy hibás. Szeretettel mondjam meg, de a szemébe mondjam meg. Mert nem valami hősies, inkább becstelen dolog valakit a háta mögött hibáztatni. Csak a gyáva ember beszél a másik hátánál. Az őszinte, becsületes, nyíltszívű ember megmondja szembe, szeretettel a dolgokat, hogy javítani tudjon a másikon.

Sohase higgyétek el, ha valaki nektek valakiről rosszat mond, vagy azt mondja, hogy az illető ezt meg ezt mondta rólatok, mert az nem biztos. Próbáljátok meg szembesíteni az illetőket: vajon csakugyan úgy van-e, ahogy mondták? Így sokszor kiderül, hogy torzított a pletyka.

Az ókori görög bölcsnek, Szókratésznek három szűrője volt. Amikor halott valamit, ezt a három szűrőt tette rá. És ha a három szűrőn átment a pletyka, akkor foglalkozott vele. Egyszer jött valaki hozzá, és azt mondta: Valakiről valami nagyon fontos dolgot akarok neked mondani. Erre Szókratész azt kérdezte: Várj, várj, mielőtt elkezded, mondd meg, hogy amit akarsz mondani róla, az jó dolog? Hát, nem jó dolog, mondta a másik, valami rossz dolog. Szókratész folytatta: és mondd, amit tudatni akarsz róla, az egész biztosan igaz, utánajártál? Hát nem jártam utána, mondta az illető, de hallottam. És mondd csak, kérdezte harmadszor Szókratész, abból, amit elmondasz, valami jó származik mások számára? Hát nem származik semmi jó, mondta az illető. Szókratész erre azt mondta: Nézd, ha amit akarsz mondani, nem jó, nem is biztos, hogy igaz, és semmi jó nem származik belőle, inkább ne mondd, mert nincs semmi haszna. Ezt a hármas szűrőt tegyétek rá ti is mindig a pletykákra. És ha hozzátok érkezik egy pletyka, ne legyetek a pletyka felerősítői. Ne legyetek olyanok, mint a hangszórók, amelyek kritika nélkül felerősítik a hangot, ami hozzájuk érkezik, hanem próbáljátok visszafordító pontok lenni. Mít értek ezen? Érkezik hozzád egy rossz hír. Próbáld meg visszafordítani. Mondj az illetőről valami jót. Gondolj arra, hogy neked is milyen rosszulesne, ha a barátod nem mondana jót rólad, hanem tódítaná a rosszat anélkül, hogy tudná, mi az igazság.

Attól pedig Isten őrizzen meg benneteket, hogy gyűlöletből, rosszindulatból ti mondjatok valami hazugságot, csalárdságot mások ellen. A Káté ezt a Sátán munkájának nevezi. És ezért Isten haragszik, mert Isten elvárja tőlünk, hogy becsületes emberek legyünk, hogy a szavunk ne üres fecsegés legyen, hanem abban hinni lehessen. Mert különben, amikor róla beszélünk és az ő akaratáról, akkor sem fognak hinni nekünk.

Törvénykezésben természetesen az igazságot kell kedvelnem, kimondanom, megvallanom. Nagyon fontos a 112. fejelet vége is: És felebarátom tisztességét és jó hírnevét tőlem telhetőleg megoltalmazom és előmozdítom. Ezért beszéltünk arról, hogy visszafordító pontok legyünk. Oltalmazni és előmozdítani egymás tisztességét és jó hírnevét. Jót tenni a beszédemmel is. Ez az Isten akarata.

XLIV. ÚRNAPJA

113. Mit akar Isten a tizedik parancsolatban?

Azt, hogy soha a legkisebb kívánság vagy gondolat se támadjon fel szívünkben Isten egyetlen parancsolata ellen sem, hanem mindenkor teljes szívünkől gyűlöljük minden bűnt, és gyönyörködünk minden igazságban.

A tizedik parancsolat így kezdődik tehát: Ne kívánd. A mások javainak az elkívánásáról van itt szó. Ehhez hozzátartozik az irigység is. Irigylem a másikat, mert van neki háza. És mert irigylem a másikat, hogy háza van, megpróbálok lopni, csalni vagy őt megcsalni, hogy nekem is olyan házam legyen, mint neki. Irigylem a másikat, mert szebb felesége van, és megpróbálok elhódítani a feleségét s elrabolni tőle. Elcsalom a másik szolgáját, szolgálóleányát. Irigylem, hogy a szomszédomnak több állata van, s ha már nekem nem lehet, hát inkább azt kívánom, dögöljön meg a szomszéd kecskéje is. Irigylek mindent, ami a felebarátomnak van és nekem nincs. Ide lehetne sorolni azt, hogy ne kívánd a televízióját, a vállalkozását, az autóját és így tovább. Ha kívánom mindazt, ami a felebarátomé, akkor nem csak felebarátom ellen vétkezem, de a magam életét is boldogtalanná teszem. Jakab apostol közönséges levele 1,14–15. versében azt olvassuk: „Mindenki kísértetik, amikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága. Azután a kívánság megfogván bűnt szül; a bűn pedig teljességre jutván, halált nemz.” Ez így van: először jön a kívánság. Megkívánom a másik gazdagságát, s megfogom bennem a gondolatot, hogy én is olyan gazdag legyek. De mert becsületes úton hirtelen nem tudok olyan gazdag lenni, esetleg lesz belőlem egy tolvaj vagy egy szélhámos. A kívánság miatt megfogom a bűnt. Elkövetek egy bűnt, amely eredetileg kívánság volt bennem. Azután a bűn halált nemz, vagyis hozza a szerencsétlenséget. Bekeverülök a börtönbe, elvesztem a szabadságomat, a becsületesemet. Vagy valakit gyűlölök, szeretném, hogy elpusztuljon. De először nem merem megtenni, csak a kívánság van bennem. Aztán egyszer egy mulatóhelyen berúgok, elvesztem az önkontrollomat, és mivel bennem van a kívánság, nekimegyek a

másiknak, és esetleg úgy megütöm, hogy meghal. A kívánság megfogant, bűnt szült, a bűn pedig teljességre jutván, halált nemzett. Ez a sorrend: kívánság, bűn, halál. Tehát, ha el akarom kerülni a bajt, akkor már a kívánságot kerüljem el és fojtsam el magamban.

Különben sem lehetek boldog ember, ha mindig azt kívánom, ami a másé, ha irigy vagyok. Képzeljétek el, hogy valakinek van egy biciklije, és nagyszerűen tudna járni biciklivel iskolába vagy a munkahelyére, mert jó a bicikli. De a szomszédjának motorbiciklije van, és minden napját megkeseríti az, hogy neki miért nincs és miért van a szomszédjának. Irgyili, s az irigység tönkreteszi a biciklizése perceit. Aztán eljön az idő, hogy ő is tud venni egy motorbiciklit. Igen ám, de a szomszédja már vett egy autót. És akkor nem tud boldogan járni a motorbiciklivel, mert mindig az gyötri, hogy miért van a másiknak autója. Végül neki is sikerül venni egy autót. Igen ám, de a másik közben már egy sokkal modernebb autót vett, és egy szép házat is épített. És akkor nem tud járni békében az autójával, mert az bántja, hogy miért van a másiknak modernebb autója, s miért van már háza is. Az irigység nemcsak megfogant és bűnt szül, hanem tönkreteszi a lelkiállapotunkat is. A háború után, amikor nagyon nagy szegénység volt, mint diákok internátusban laktunk, és nagyon ritkán kaptunk valami húsos ételt. Voltak gyermekek, akik nem tudtak nyugodtan enni, mert mindig a mások tányérját figyelték, hogy nem jutott-e nekik nagyobb darab hús, és ezért voltak boldogtalanok. Mások pedig nyugodtan ettek. A nem irigy embert nem bántja, hogy a másiknak motorbiciklije van, nyugodtan biciklizik, és élvezi a biciklizés perceit, és hogyha neki is motorbiciklije lesz, hála ad a jó Istennek, és nem irigyli, hogy a másiknak már autója van. Gondolja, majd egyszer lesz nekem is. Boldogan jár a motorbiciklijével, és aztán majd boldogan jár az autójával, és az egész életét boldogságban tölti. Az irigy ember pedig nem tud enni azért, mert a másiknak nagyobb hús jutott, nem tud boldog lenni azért, mert a másikat boldogabbnak látja, és így tönkreteszi a saját életét. Az irigység nemcsak mások ellen való bűn, önmagunk ellen való véték is.

114. Megtarthatják-e tökéletesen ezeket a parancsolatokat, akik Istenhez megtértek?

Nem, mert amíg ezen a földön élnek, a legszentebbek is csak kezdők az engedelmességben. Mindazáltal nagyon komoly a szándékuk, hogy Isten parancsolatai szerint – mégpedig minden egyes parancsolata szerint – fognak élni.

A 113. felelet így fejeződik be: Mindenkor teljes szívünkben gyűljünk minden bűnt, és gyönyörködünk minden igazságban. Vajon meg tudjuk-e ezt tö-

kéletesen valósítani? Emlékeztek még a Káté elejére? Megtarthatod-e tökéletesen mindezeket? Semmiképpen nem – mondja az 5. kérdés –, mert természet szerint hajlandó vagyok Isten és felebarátom gyűlölésére. Bennem van az irigység, a gyűlölködés maga. Bennem van az ó ember. De mi az ember megtérése, vagyis az igazi bűnbánat? Az ó ember megöklése és az új ember megelevenítése. Emlékeztek még, mit mondtunk az ó ember megökléséről? Nem tudjuk egyszerre megölni, hanem lassanként öldökljük, Isten segítségével, és harcolunk ellene. Azért mondja itt a felelet: nem tudjuk megtartani tökéletesen. Nem: mert még a legszentebbek is, ameddig e földön élnek, az engedelmeséget csak hogy éppen elkezdték; ámde komoly elhatározással tényleg elkezdték élni Istennek nemcsak egynémelyik, hanem minden parancsolata szerint. És ez nagyon fontos. Meglátszik mégis az életünkön, hogy akarunk-e engedelmeskedni, vagy nem akarunk. Szüntelen harc van bennünk, és vagy Isten foglalja el a szívünket, vagy a Sátán. Ezért kell ismét mondanunk: sokat kell imádkoznunk, Szentírást olvasnunk, templomba járnunk, táplálnunk a lelkünket, hogy tudjunk teljes erőnkkel igyekezni azon, hogy betöltsük Isten parancsolatait.

Emlékeztek még, hogy mi foglalja össze a Tízparancsolatot? Hogy is szól a 4. kérdés? Mít követel tőlünk Isten törvénye? A felelet: Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. És a felelet hozzáteszi: E két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták. Tehát, ha e két parancsolatot be tudjuk tartani, akkor az egész Tízparancsolatot betartjuk. Mert ha igazán szeretjük Istent, akkor nem imádunk helyette mást, akkor nem csinálunk helyette képeket, szobrokat, és nem azokat, hanem őt imádjuk. Akkor megtartjuk az ünnepeket, járunk a templomba, nem gyalázzuk az ő nevét, ha szeretjük, akkor nem tudjuk őt bántani. És ha szeretjük, akkor engedelmeskedünk neki. Ha szeretjük az embereket, akkor tisztelni fogjuk a szüleinket és szeretjük őket. Nem fogjuk meglopni az embereket, nem leszünk paráznák, nem tesszük tönkre az emberek testét és lelkét, nem csaljuk meg a társunkat. S ha szeretjük az embereket, nem fogunk nekik hazudni, nem mondunk rosszat róluk, nem teszünk hamis tanúbizonyságot. Ha szeretjük az embereket, nem irigykedünk. A hibánk az, hogy nincs bennünk elég szeretet. A Tízparancsolat betöltésének lehetősége tehát nem attól függ, hogy én most hogyan próbálok külön-külön a parancsolatokat betartani, bár erre is igyekeznünk kell, hanem attól, hogyan nő meg bennem a szeretet Isten iránt és az emberek iránt. A Tízparancsolat elsősorban nem tiltás, hanem ösztönzés a nagyobb szeretetre, annak az útját mutatja meg. Nemcsak arról van szó, hogy nem szabad Isten helyett mást imádni, hanem

arról van szó, milyen nagyszerű dolog, hogy Isten szeret engem, és én az övé lehetek. Nemcsak arról van szó, hogy ne csináljak képeket, szobrokat Isten helyett, hanem arról van szó, hogy járja át az egész életemet, hogy Isten, a láthatatlan, kiábrázolhatatlan, megfoghatatlan Isten velem van életem minden útján, betegségben, kórházban, vonaton, mindenütt, s milyen jó, hogy nekem helyette nem egy faragott képben kell hinnem. Nem arról van szó, hogy nekem muszáj templomba mennem, hanem arról van szó, hogy mehetek templomba vasárnap, dicsérhetem az Istent, és érezhetem az ő szeretetét. Nem arról van szó, hogy nem szabad nekem káromkodnom, hanem arról van szó, hogy úgy szeretem Istent, hogy nem is tudnék rosszat mondani róla. Nem arról van szó, hogy ne csaljam meg az embereket, ne hazudjak az embereknek, ne pletykáljak az emberekről, ne irigykedjek az emberekre, ne csaljam meg a társamat, hanem arról van szó, hogy lehet szeretni a szüleimet, mint ahogy engem is szeretnek, lehet szeretni igazán, hűségesen a társamat, lehet szeretni az embereket és lehet segíteni rajtuk, és lehet látni, hogy amikor segíték rajtuk, milyen örömet szerzek nekik, és magamnak is örömet szerzek velem, mert tiszta marad a lelkem. Miért nem vagyunk ilyenek? Hiszen ilyen életet is lehetne élni! Mi gátolja ezt meg? Az eredendő bűn, ami bennünk van.

115. Miért prédikáltatja Isten olyan szigorúan a Tízparancsolatot, ha ebben az életben senki sem tarthatja meg?

Először azért, hogy egész életünkben egyre jobban megismerjük bűnös természetünket, és így még inkább kívánjuk bűneink bocsánatát és a Krisztusban való igazságot. Továbbá, hogy a Szentlélek kegyelméért könnyörögve szüntelenül törekedjünk arra, hogy egyre jobban megújuljunk Isten képére, míg végül e földi élet után elérjük a tökéletességet.

A Szentírás szerint a Tízparancsolat a törvény, Krisztushoz vezérlő mester. A törvény megmutatja, hogy milyeneknek kellene lennünk, és megmutatja azt is, hogy nem tudunk ilyenek lenni, nem vagyunk ilyenek. Először azért hirdetteti Isten a Tízparancsolatot, hogy egyre jobban megismerjük a mi bűnös természetünket és egyre jobban kívánjuk a Krisztusban adott bocsánatot. Másodszor azért, hogy látva bűnös voltunkat, kérjük az Isten segítségét és törekedjünk megváltozni, hogy e földi élet után elérjük a tökéletességet.

A bűnnel való viszonyunkat négy latin mondat foglalja össze a dogmatikában.

1. A bűneset előtt az ember „posse peccare et non peccare”, vagyis tudott vétkezni és nem vétkezni. Isten szabadnak teremtette. De az ember ebből a szabad akaratából vétkezett. Hallgatott a Sátánra, és szembefordult Istennel. Emlékeztek a bűneset történetére?

2. A bűneset után az ember Krisztus nélkül, Isten segítségével nélkül „non posse non peccare”, azaz nem tud nem vétkezni, vagyis szüntelenül vétkezik. Mert ha nem ismeri Istent, nem ismeri el Istent, és csak az ő ember van benne, és csak a saját dicsőségét keresi, a saját maga önzése szerint él, akkor az egész életének beállítottsága a bűn és az önzés beállítottsága.

3. A Krisztusban újjászületett ember, aki Istenhez tér és megismeri az evangéliumot, az „posse non peccare”, azaz tud nem vétkezni. Ez nem azt jelenti, hogy sohasem vétkezik, de már tud nem vétkezni. Benne van az új ember, és így már tud Isten szerint élni is. Még sokszor legyőzi az ő ember, vétékbe esik, de megbánja, újra felkel, újra megy, szüntelenül kéri Isten segítségét, és lassan-lassan mégis jobb lesz. Ezért le kell mérnünk magunkat, a jó cselekedeteinket a beszédmódunkon, az életünkön keresztül, hogy csakugyan javulunk-e egy kicsit. De szüntelenül kell tudnunk magunkról, hogy nem vagyunk tökéletesek, mert ha másképpen nem, akkor sokszor gondolatban vétkezünk.

4. Az örökéletben majd az ember „non posse peccare”, azaz nem tud vétkezni. Isten megszabadít az ő embertől, az önzéstől, a gyűlölettől, és az ő közelében a szeretet fog uralkodni bennünk. Ezért mondja a Káté, hogy e földi élet után elérjük a tökéletességet.

XLV. ÚRNAPJA

116. Miért szükséges a keresztyéneknek imádkozniuk?

Azért, mert ez annak a hálaadásnak legfőbb része, amelyet Isten tőlünk megkövetel. De azért is, mert Isten csak azoknak adja kegyelmét és Szentlelkét, akik őt erre őszinte szívvel szüntelenül kéri, s ezért hálát adnak neki.

Az imádkozás csodálatos lehetőség, beszélgetés Istennel. Képzeljétek el, milyen nagy dolog lenne, ha létezne egy mennyországi telefon, amit felvehetnénk és beszélhetnénk azokkal, akik már az örökéletben vannak. Ilyen csodálatos mennyországi telefon az imádság. Rajta át nem a szeretteinkkel beszélgetünk, hanem Istennel.

Különbféle imádságok vannak. Van betanult, kötött szövegű imádság, mint például az Úr imádsága, a Mi Atyánk, vagy az evés előtti, evés utáni imádság vagy hasonló betanult imádságok, amelyek kötött szövegek. Ezeket is jó imádkozni, de csak úgy, ha figyelek a szavakra, átélem azt, amit mondok, és nem csak mechanikusan imádkozom. Aztán vannak saját szavainkkal mondott imádságok. Ilyenkor nagyon fontos, hogy őszinték legyünk Istennel szemben és mindent elmondjunk neki, bűnt, bocsánatkérést, reménységet, az erőtlent-

ségünket és a kívánságunkat, és egészen kitarjuk előtte a szívünket. Az Úr Jézus azt mondta a János evangéliuma 16,24-27-ig terjedő verseiben: „Mostanáig semmit sem kértetek az Atyától az én nevemben: kérjetek és megkapjátok, hogy a ti örömetek teljes legyen. Ezeket példázatokban mondtam néktek, de eljön az idő, mikor nem példázatokban beszélek majd néktek, hanem nyíltan beszélek néktek az Atyáról. Azon a napon az én nevemben kértek majd: és én nem mondom néktek, hogy én kérné fogom az Atyát tiérettetek, mert maga az Atya szeret titeket, mivelhogy ti szerettetek engem, és elhittétek, hogy én az Istentől jöttem ki.” Ez azt jelenti, hogy az Atyához imádkozunk, Jézus Krisztus nevében, mert ő kérné fogja az Atyát, hogy megadja nekünk azt, amit kérünk tőle. A legfontosabb, amit kérnünk kell, a Szentlélek ajándéka, a hit, a hozzá való kapcsolódás, mert az imádságaink csak akkor jutnak el Istenhez, ha azokat hittel mondjuk el. Isten pedig csak azoknak adja Szentlelkét, akik azt kérik tőle és ezért neki hálát adnak. A harmadik imádsági forma a teljes csend, amikor csak összekulcsolom a kezemet, Istenre gondolok, és kérem, hogy segítsen meg és csendben vagyok. Valahogy olyanforma ez, mint amikor egy kicsi gyermeket ölébe vesz az édesanyja, az átöleli a nyakát, és nem mond semmit, csak érzi, hogy az édesanyja szereti őt.

Az imádságba beletisztul a lelkünk. Még a szemük is más azoknak, akik sokat szoktak imádkozni. Az imádságban Istennek mindent el lehet mondani, ami megterheli az életünket. Tulajdonképpen olyan az imádság, mint egy csodálatos ablak, amit kinyitok a szívemben, és az ablakon át elszáll Istenhez minden gondom, bánatom, bűnöm, nyomorúságom, s mint ahogy az ablakon át besüt a napsugár, a lelkembe behull Isten bocsánata, szeretete, ereje, vigasztalása, jósága. Az imádság az Istennel való találkozás áldott ideje.

Nem elég csak tanulni az imádságról, hanem imádkozni kell. Az asztalnál se szégyelljetek evés előtt és után imádkozni. Az igazi keresztyén család együtt imádkozik ott is, és úgy szép, ha azt az édesapa vagy édesanya vezeti. Ez hozzátartozik az emberségünkhöz is. Egyszer városról falura érkezett egy hitetlen fiatalember. A falusi család evés előtt imádkozott. A fiatalember megjegyezte: a mai modern világban már nem imádkoznak evés előtt. Na, akkor az én két ökröm igazán modern nevelést kapott, mert azok sem imádkoznak sohasem evés előtt – mondta a házigazda. Lehet életstílust választani: lehetünk imádkozó emberek vagy modern ökrök.

Nemsokára konfirmálni fogtok. A konfirmációra nagy vendégsereg gyűl majd egybe. Az a vendégség úgy lenne igazi konfirmációi ebéd, ha azon édesapátok vagy ti imádkoznátok. Beszéljétek meg otthon. Ha ezt szégyellitek, azt jelenti, hogy gyengék vagytok a hitben.

117. Mi szükséges ahhoz az imádsághoz, amelyet Isten kedvel és meghallgat?

Először: az egy igaz Istenhez imádkozunk, aki magát igéjében nekünk kijelentette. Tőle szívből kérhetjük mindazt, amit kérnünk parancsolt. Másodszor: ismerjük meg alaposan szükségünket és nyomorúságunkat, és alázatosan járulunk felséges színe elé. Harmadszor: legyünk szilárdan meggyőződve arról, hogy bár méltatlanok vagyunk rá, Isten imádságunkat az Úr Krisztusért bizonyosan meghallgatja, amint azt igéjében meg is ígérte nekünk.

A Káté három dolgot emel ki. Az első, hogy csak az egy igaz Istenhez könyörögjünk szívből. Ha végigolvassuk az egész Szentírást, mindenütt azt látjuk, hogy csak Istenhez imádkoztak az emberek. Az Ószövetség idején is voltak nagy próféták, Ábrahám és Mózes, Illyés és a többiek. Mégis haláluk után soha nem imádkoztak hozzájuk, csak Istenhez. Ezért nem imádkozunk a szentekhez mi sem.

Az Újszövetségben Jézus Krisztus arra tanít, hogy csak Istenhez, az Atyához imádkozunk. Ezért is tanította nekünk az Ő imádságát, ami így kezdődik: Mi Atyánk!

A második az, hogy őszinték és alázatosak legyünk, amikor imádkozunk. Ne hazudjunk Istennek, mert úgymint a szívünk mélyére lát. És bűnbánattal valljuk meg előtte a teljes igazságot.

Harmadszor: higgyünk abban, hogy Isten meghallgatja imádságunkat. Aki úgy imádkozik, hogy nem hisz abban, Isten meghallgatja, annak nem is lesz meghallgatva az imádsága. Tudnunk kell, hogy Isten sokszor másképpen hallgatja meg imádságunkat, mint ahogyan mi azt gondoljuk. Lehet, azt hittük, hogy nem hallgatott meg, és közben sokkal inkább meghallgatott, mint ahogyan azt gondoltuk. Emlékeztek a Mózes történetére? Amikor gyékénykosárban kitétték a Nílusra, és jött a fáraó leánya, az édesanyja a parton biztosan kétségbeesve imádkozott, hogy észre ne vegye a gyermekét. És Isten engedte, hogy észrevegye. Amikor kihozták a vízből, biztosan azért imádkozott, hogy ne vegye észre, hogy az Izrael gyermekei közül való, és észrevette. De Isten úgy rendezte, hogy a fáraó leánya megszerette Mózeset, és felnevelte. A legnagyobb ellenség leányával neveltette fel Mózeset. A Mózes szülei azután jöttek rá, hogy amikor úgy gondolták, nem hallgatja meg Isten az imádságot, éppen akkor hallgatta meg, csak egészen másképpen, mint ahogy ők gondolták. És József is, amikor a testvérei a száraz kútba dobták, biztosan azért imádkozott, hogy Isten szabadítsa meg a kútból, de Isten engedte, hogy eladják rabszolgának. De a rabszolgasors vezetett oda, hogy végül Egyiptom második

ura lett. Isten meghallgatta az imádságát, csak másképpen, mint ahogyan gondolta. Nekünk is Isten sokszor másképpen vagy később hallgatja meg az imádságunkat, mint ahogy mi gondoljuk, de bizonyára meghallgatja, a maga kegyelme szerint. Vannak dolgok, amelyekre 5 vagy 10 év múlva jövünk rá, hogy Isten miért is rendelte azokat, és amikor mi azt hittük, hogy nem hallgatta meg imádságunkat, nagyon is meghallgatta. És lesznek dolgok, amikre csak az örökéletben jövünk rá, hogy Isten miért is tette ezt vagy azt velünk. Isten nagyobb, mint mi, nem tudjuk felmérni Isten akaratát tökéletesen, de egyet tudunk, hogy bizalommal kell hozzá fordulnunk. Aki hitetlenül imádkozik, az ne is várja, hogy Isten meghallgatja kérését. A Márk evangéliuma 11,23. versében ezt olvassuk: „Legyen hitetek Istenben. Mert bizony mondom néktek, ha valaki azt mondja ennek a hegynek: Kelj fel és ugorjál a tengerbe, és szívében nem kételkedik, hanem hiszi, hogy amit mond, megtörténik, meglesz neki, amit mondott.” Jézus ezt példaképpen mondta, hogy ha valami nagyot kérünk, és nem kételkedünk a szívünkben, hogy meglesz, azt is megteszi nekünk, ha teljes hittel kérjük, és szívünkben nem kételkedünk. Valaki egyszer ennek az igének az alapján imádkozott, hogy egy hegy ugorjon bele a tengerbe. És mikor a hegy meg se mozdult az imádsága szavára, akkor így kiáltott fel: Na ugye mondtam én, hogy nem fog a hegy a tengerbe ugrani! Így hitetlenül imádkozni nem is lehet, mert akkor biztosan nem hallgatja meg Isten. Imádkozni csak alázatosan és Istenbe vetett teljes hittel lehet. Az Úr Jézus még hozzákötött valamit az imádsághoz (Márk evangéliuma 11,24–26): „Azért mondom nektek: Amit könyörgésetekben kértek, higgyétek, hogy mindazt megnyeritek, és meglészen néktek. És mikor imádkozva megálltok, bocsászatok meg, ha valaki ellen valami panaszotok van, hogy a ti mennyei Atyátok is megbocsássa nektek a ti vétkeiteket. Ha pedig ti meg nem bocsátotok, a ti mennyei Atyátok sem bocsátja meg a vétkeiteket.” Az ima meghallgatásához a megbocsátást kötötte hozzá Jézus. Hiába imádkozunk mi Istenhez, ha közben gyűlölet van szívünkben az embertársaink iránt, akkor nem hallgat meg. A mennyei telefonvonal két helyen szakadhat el: ott, ahol hitelenség és ott, ahol gyűlölet van, akkor nem megy fennebb imádságunk a plafonnál.

118. Mit parancsolt Isten, hogy kérjünk tőle?

Mindent, amire testünknek-lelkünknek szüksége van, amit a mi Urunk, Jézus Krisztus belefoglalt abba az imádságba, amelyre ő maga tanított minket.

A feleletben benne van, hogy mindent, amire testünknek, lelkünknek szüksége van, és csakugyan, ha megnézzük a Mi Atyánkot, abban mindent megtalálunk, ami nekünk igazán szükséges.

119. Hogyan szól ez az imádság?

„Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is; mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen.”

A Máté evangéliuma 6. részében van leírva, hogy az Úr Jézus hogyan tanította imádkozni tanítványait. Érdemes végigolvasni, és elgondolkozni tanítása felett. Itt van leírva az Úr imája, a Mi Atyánk is.

XLVI. ÚRNAPJA

120. Miért parancsolja Krisztus, hogy Istent így szólítsuk: „Mi Atyánk”?

Azért, hogy mindjárt imádságunk kezdetén Isten iránti gyermeki félelem és bizalom ébredjen bennünk. Ez imádkozásunk fundamentuma, mert Isten Krisztus által Atyánkká lett, és amit tőle hittel kérünk, sokkal inkább megadja nekünk, mint szüleink, akik nem tagadják meg tőlünk a földi jókat.

121. Miért teszi hozzá: „aki a mennyekben vagy”?

Azért, hogy Isten mennyei felségéről semmi földi dolgot ne gondoljunk, és minden testi-lelki szükségünk kielégítését az ő mindenhatóságától várjuk.

Isten hatalmas Úr, a semmiből teremtette a csillagmilliárdokat, az életet a földön, a látható és láthatatlan világot. De Isten irgalmas, szerető édesatyja is. Az atya a régi magyar nyelvben azt jelentette, hogy édesapa. Mikor hozzá imádkozunk, mintha azt mondanánk: édesapánk. Persze egy jó édesapára gondolunk, mert sajnos vannak rossz apák is, részegesek, szeretetlenek, önzők; ilyenek is vannak. De mi gondoljunk egy jó, szerető édesapára, aki fegyelmet tart, de szereti a gyermekeit.

Ide tartozik az Isten nevének a kérdése is. Jehova tanúi azt mondják, nem szabad Istent másképpen szólítani, mint Jehovának. Legjobban az Úr Jézus,

Isten fia tudta, hogyan kell megszólítanunk Istent. És ő ezt mondta: „Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy.” Ez nem azt jelenti, hogy nincs a földön is Isten, hanem azt, hogy nem olyan, mint egy földi ember, hanem mindenható Isten, és azért előtte mindig tisztelettel és szeretettel kell megállnunk, tudva azt, hogy Ő nekünk mindent megadhat, amire szükségünk van. Ezért ha közületek valaki olyan helyzetbe kerülne, hogy senkitől semmi szeretetet és megértést nem kapna, akkor se felejtse el, hogy Istenhez lehet imádkozni, mert Ő szeret bennünket. Neki mindent el lehet mondani, s nála meghallgatást és megértést lehet találni. Az Úr Jézus példázatban is elmondta nekünk, milyen a Mennyei Atya. Hallgassuk meg a Lukács evangéliuma 15,11-24-ig terjedő verseit. „Monda pedig: Egy embernek vala két fia. És monda az ifjabbik az ő atyjának: Atyám, add ki a vagyomból rám eső részt! És az megosztá köztök a vagyont. Nem sok nap múlva aztán a kisebbik fiú összeszedvén mindenét, messze vidékre költözék, és ott eltékozolá vagyont, mivelhogy dobzódván élt. Minekutána pedig mindent elköltött, támada nagy éhség azon a vidéken, és ő kezdé szükségét látni. Akkor elmenvén, hozzásegődék annak a vidéknek egyik polgárához, és az elküldé őt az ő mezeire disznókat legeltetni. És kívánja vala megtölteni az ő gyomrát azzal a moslékkal, amit a disznók ettek, és senki sem ad vala néki. Mikor aztán magába szállt, monda: Az én atyámnak mily sok bérese bővölködik kenyérben, én pedig éhen halok meg! Fölkelvén elmegyek az én atyámhoz, és ezt mondom néki: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened. És nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívatassam: tégy engem olyanná, mint a te béreseid közül egy. És felkelvén, elméne az ő atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátá őt az ő atyja, megeseék rajta a szíve, és odafutván, a nyakába esék, és megcsókolgatá őt. És monda néki a fia: Atyám, vétkeztem az ég ellen és teellened, és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívatassam. Az atyja pedig monda az ő szolgálóinak: Hozzátok ki a legszebb ruhát, és adjátok fel rá, és húzzatok gyűrűt a kezére és sarut a lábaira! És előhozván a hízott tulkot, vágjátok le, és együnk és vigadjunk. Mert ez az én fiam meghalt, és feltámadott: elveszett, és megtaláltatott.” Már beszéltünk a tékozoló fiúról. Itt még csak azt kell elmondani, hogy Jézus hogyan írja le a Mennyei Atyát. Amikor bűnbánattal hazatér a fiú, már távolról meglátja őt az édesapja, mert mindig figyelte, tudta, hogy vissza fog jönni hozzá. Amikor meglátta, megeseék rajta a szíve, elébe futott, átölelte, és megcsókolta. Isten ilyen szeretettel vár mindig bennünket, még akkor is, ha sok mindent eltékozoltunk a mennyei javakból és a saját lelkünkéből is, nála mindig otthont és szeretetet találunk, mert Ő a Mennyei édes Atya. Ezért szólítjuk Mi Atyáknak az imádságban.

XLVII. ÚRNAPJA

122. Melyik az első kérés?

„Szenteltessék meg a te neved.” Azaz: add először, hogy téged igazán megismerjünk, hogy megszenteljünk, dicsérjünk és magasztaljunk minden művedben, amelyekben mindenhatóságod, bölcsességed, jóságod, igazságod, irgalmasságod és igaz voltod tündöklök. Továbbá add, hogy egész életünket, gondolatainkat, beszédünket és cselekedeteinket arra irányítsuk, hogy nevedet miattunk ne gyalázzák, hanem szálljon arra dicséret és dicsőség.

Ha valakit szeretünk, akkor azt kívánjuk, hogy róla szépen beszéljenek, és mindent elkövetünk azért, hogy őt becsüljék, tiszteljék. Ha Istent igazán szeretjük, akkor azt kívánjuk, hogy az emberek róla szépen beszéljenek, ne gyalázzák a nevét, hanem az Ő dicsősége ragyogjon fel. Ezért imádkozunk úgy, hogy „Szenteltessék meg a te neved”. Ez nem csak arra vonatkozik, hogy azt kívánjuk, mások szépen beszéljenek róla, hanem, hogy mi is úgy tudjunk élni, hogy az ő nevére dicsőséget hozzunk. Ezért hiába mondja valaki a Mi Atyánkot, ha ugyanakkor káromkodik, és hiába imádkozik, ha miatta szidják Istent.

De amikor azt mondjuk, hogy „Szenteltessék meg a te neved”, abban benne kell lennie a hálnak érzésének is, mert megköszönjük ezáltal Istennek, hogy bennünket megsegített és velünk volt.

XLVIII. ÚRNAPJA

123. Melyik a második kérés?

„Jöjjön el a te országod.” Azaz: úgy igazgass minket igéddel és Lelkeddel, hogy egyre jobban engedelmessédjünk neked. Tartsd meg és növeld anyaszentegyházadat; pusztíts el minden ördögi mesterkedést, ellened lázadó hatalmat és minden gonosz tervet, amelyet szent igéd ellen szőttek, míg végre kiteljesedik a te uralmad, amikor te leszel minden mindenkben.

Tartsd meg és növeld Anyaszentegyházadat, rontsd meg a Sátánnak munkáit és minden hatalmát, amely ellened feltámad, s tégy hiábavalóvá minden gonosz tervet, melyet a te szent Igéd ellen sző, míg végre teljességre jut országlásod, mikor te lész minden mindenkben.

Itt két dologra gondolunk. Az egyik az Úr Jézus visszajövetelével kapcsolatos, amit az idők végén várunk. Amikor elmondjuk a Mi Atyánkot, akkor

mindig arra gondolunk: készítsen fel bennünket Isten arra, hogy ha az Úr Jézus váratlanul visszajön, akkor mi az övéinek találtsunk, és számunkra az üdvösséget hozza. Kívánjuk azt, hogy visszajöjjön, hogy a világon ne uralkodjon többet a hazugság, az erőszak, a gyűlölet, a háború, a tömegsírok világa szűnjön meg, uralkodjon a szeretet és Isten akarata. A másik vonatkozásban arra az ígére gondoljunk, amit az Úr Jézus mondott, hogy „az Isten országa sem nem itt van, sem nem ott van, hanem a ti szívetekben van” (Lk 17,20–21). Amikor tehát azt imádkozzuk, hogy jöjjön el az Isten országa, akkor nem csak arra gondolunk, hogy jöjjön a földre vissza az Úr Jézus, hanem arra is, hogy jöjjön el az Ő országa a mi szívünkbe is, hogy legyen bennünk több alázat, szeretet, bocsánat, jószág. Hogy igazán Isten igazgasson minket Igéjével és Lelkével, és mi engedelmeskedjünk neki, és anyaszentegyházunk növekedjen, csakugyan Isten országának a hordozója legyen, szeretet sugározzon ki belőle, és Isten gátoljon meg minden gonosz tervet, ami az Ő ígéje ellen és az anyaszentegyház ellen támad.

XLIX. ÚRNAPJA

124. Melyik a harmadik kérés?

„Legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is.” Azaz: add, hogy mi és minden ember megtagadjuk önnön akaratunkat, és minden ellentmondás nélkül engedelmeskedjünk a te egyedül jó akaratodnak, hogy így mindenki a maga tisztét és hivatását éppoly készségesen és hűségesen töltse be, mint az angyalok a mennyben.

Isten akarata mindenütt végbemegy, vagy tetszik az embereknek, vagy nem. De másképpen megy végbe akarata a mennyben és másképpen a földön. A mennyben mindenki örömmel akarja Isten akaratát teljesíteni, a földön pedig Isten ellen fordulnak a lázadó emberek, hatalmak, országok, és Isten akarata sokszor akadályokon keresztül és rossz indulatok között valósul meg. Amikor ezt imádkozzuk, akkor azt kérjük, hogy Isten akarata tisztán, egyenesen valósuljon meg a földön is, hogy legyőzzük a saját akaratunkat is, ha ellene van az Isten akaratának, s egyedül neki engedelmeskedjünk, hogy úgy töltsük be hivatásunkat, feladatunkat, mint az angyalok a mennyben. Nem tudom, hogy amikor felnőttek, mik lesztek, tisztviselők, orvosok, lelkipásztorok, tanárok, földművesek, szakmunkások, vállalkozók, kisiparosok, autóvezetők, de mindenkinek a maga helyén egy kicsit olyannak kell lennie, mint az angyaloknak a mennyben, a jószág, a kedvesség, a szeretet forrásának, akin át Isten szeretet-akarata kisugárzik és aki áldás a körülötte élőkre.

L. ÚRNAPJA

125. Melyik a negyedik kérdés?

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.” Azaz: adj meg nekünk mindent, amire ebben az életben szükségünk van, hogy ezáltal megismerjük, hogy egyedül belőled fakad minden jó, és hogy áldásod nélkül sem törődésünk, sem munkánk, sőt adományaid sem válnak hasznunkra. Ezért fordítsuk el bizalmunkat minden teremtménytől, és egyedül csak beléd vessük.

Figyeljétek meg, nem úgy van írva, hogy az én mindennapi kenyereimet add meg nekem ma, hanem így: „mindennapi kenyerünket (tehát többes számban) add meg nekünk ma”. Ez azt jelenti, hogy ne csak a saját kenyerünket kérjük, hanem gondoljunk a sok szegényre, éhezőre, és számukra is kérjük a kenyeret. Én akkor értettem meg ezt igazán, amikor Arad külvárosában még az 50-es években szerveztem a gyülekezetet. Nagy szegénység volt akkor. Az egyik presbiter meghívott disznóöléses vacsorára. Ő imádkozott az asztalnál, mint máskor is, és az imádságában azt mondta: Édes Atyánk, jó Istenünk, köszönjük neked, hogy megsegítettél, hogy ezt a disznót felhizlalhattuk, levághattuk, és egész évre van ennivaló, de arra kérünk téged, minden szegény embernek rendeljed ki az ételét, hogy ebben az évben senki se éhezzen sehol sem. Akkor értettem meg igazán, hogy mit is jelent az, hogy „mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”.

És nincs arról sem szó, hogy a mi holnapi kenyerünket is, ne csak a mait. Elégedjünk meg mindig a maival, és bízunk abban, hogy Isten minden napra ki fogja rendelni a kenyerünket. Természetesen azért dolgozni, küzdeni is kell, de bízni is kell abban, hogy Isten kirendeli. Két évvel a konfirmációm után a szüleimet egy éjszaka elvitték a diktatúra alatt kényszerlakhelyre, és teljesen egyedül maradtam. Akkor még tandíjat is kellett fizetni az iskolában, ezért nyáron elindultam munkát keresni. Egy árva osztálytársammal jártuk végig mind a munkalehetőségeket, eredménytelenül, de mind a ketten bízunk Istenben, imádkoztunk, és kezdettől fogva arra gondoltunk: mi eljárjuk ezt a munkakeresést, ez a mi feladatunk, éppen úgy, mintha meg lennénk bízva, hogy valaki más idegennek, kívülállóknak munkát szerezzünk, a végén azonban Isten gondoskodni fog rólunk. És úgy is történt. Amikor az utolsó 25 banisom leesett és elgurult, már fel sem vettem, gondoltam, jó lesz egy koldusnak, aki megtalálja. Akkor találkoztunk egy másik osztálytársunknak a mérnök édesapjával, aki munkásokat keresett a Rév–Esküllői csatornához, és rögtön felfogadott bennünket. Isten kirendelte utolsó percben a megoldást, és vé-

gig mindig így kirendelte. Higgyétek ti is, hogy ha bizalommal lesztek hozzá, mindent elkövettek, és igyekeztek jól dolgozni mindenütt, akkor Isten mindig ki fogja rendelni a mindennapi kenyeret.

LI. ÚRNAPJA

126. Melyik az ötödik kérdés?

„Bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.” Azaz: Krisztus véérért nekünk, nyomorult bűnösöknek ne tulajdonítsd sem az általunk elkövetett bűnöket, sem a minket bénító gonosz hajlamot. Ugyanakkor a te kegyelmedről tanúskodik bennünk az az indítatás, hogy feltett szándékunk felebarátainknak szívből megbocsátani.

Azaz Krisztus véérért nekünk, nyomorult bűnösöknek ne számítsd be a mi vétkeinket, se a folytonosan bennünk levő gonoszt; amiképpen mi is érezzük szívünkben a te kegyelmednek ama bizonyosságát, hogy magunkban állhatatosan eltökéljük, hogy felebarátainknak szívünk szerint megbocsátunk.

Már beszéltünk róla, hogy Úr Jézus szenvedéséért Isten nekünk megbocsát, ha a szívünkben igazi bűnbánat van, és ha igazán bennünk van az elhatározás, hogy védtelen és nyomorult életünk ellenére mégis próbálunk harcolni a bűneink ellen. De hozzátartozik ehhez a bocsánathoz az, hogy mi is megbocsásunk a mi felebarátainknak. „Bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.” A Mi Atyánk régebbi szövegében így van: „Bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek.” Tehát úgy bocsáss meg nekünk, mint ahogy mi is már megbocsátottunk az ellenünk vétkezőknek. Hiába mondja a Mi Atyánkot minden este az az ember, aki nem tud megbocsátani, és bosszút forral az embertársa ellen, azt nem hallgatja meg Isten.

Az Úr Jézus, amikor a tanítványainak tanította ezt az imádságot, egyetlen mondatot magyarázott meg a Máté evangéliuma 6,14-15. versében: „Mert ha megbocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, megbocsát nektek is a ti Mennyei Atyátok, ha pedig ti meg nem bocsátjátok az embereknek az ő vétkeiket, a ti Mennyei Atyátok sem bocsátja meg a ti vétkeiteket.” Ezzel számolnunk kell, ezt nem lehet kitörölni a Szentírásból. S amikor a Mi Atyánkot mondjuk, mindig erre kell gondolnunk.

LII. ÚRNAPJA

127. Melyik a hatodik kérdés?

„Ne vigy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.” Azaz: mivel magunkban oly elesettek és gyarlók vagyunk, hogy egy pillanatra sem tudnánk fennmaradni, ráadásul a mi esküdt ellenségünk, az ördög, a világ és a mi tulajdon testünk minket szüntelenül ostromol, Szentlelked erejével tarts meg és erősíts meg minket, hogy ebben a lelki küzdelemben vereséget ne szenvedjünk, hanem szilárdan ellenállhassunk, míg végre teljes diadalt nyerünk.

Azaz, mivel mi magunkban oly gyarlók vagyunk, hogy még csak egy szempillantásig is meg nem állhatunk, a mi esküdt ellenségünk pedig, a Sátán, a világ és a mi tulajdon testünk minket szüntelenül ostromolnak: te tarts meg, és Szentlelkednek erejével erősíts meg minket, hogy szilárdan ellenállhassunk és a lelki tusakodásban meg ne győzzünk, míg végre teljes diadalt veszünk.

Itt arra kérjük Istent, hogy ne vigyen minket olyan helyzetbe, amikor a Sátán meg tudna bennünket kísérteni. „Ne vigy minket kísértésbe”, ebben az is benne van, hogy ne vigy minket nagy próbák alá, de szabadíts meg bennünket a gonosztól, hogy meg ne tudjon minket győzni.

128. Hogyan zárod ezt az imádságot?

„Mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.” Azaz: mindezt azért kérjük tőled, mert te a mi királyunk és mindenható vagy, aki nekünk minden jót meg is akarsz, meg is tudsz adni. Mindezekért pedig ne mireánk, hanem szent nevedre térjen örök dicsőség!

Azaz mindezeket azért kérjük tőled, mivelhogy te a mi királyunk és mindenható vagy, ki nekünk minden jót meg is akarsz, meg is tudsz adni, hogy ezek által nem mireánk, hanem a te szent nevedre térjen örök dicsőség.

Ez az utolsó mondat nem fordul elő Lukács evangéliumában, és ezért a katolikus egyháznál nem mondják mindig a Mi Atyánknak a befejezését. Ez az utolsó mondat általános, imádságot befejező mondat volt az Úr Jézus korában. A mi imádságunkban benne van a Mi Atyánknak a teljes szövege. Tisztában kell lennünk azzal, hogy mindezt azért kérjük, mert Istené minden, az a földi ország is, amiben élünk, az Isten országa is, a hatalom is és a dicsőség is, s mindörökké minden az övé. Lehet, hogy tőle megpróbálják ellopni, elrabolni, le lehet hazudni, de látjátok, mindazok az országok, amelyek ellene fordultak Istennek, összeomlottak. S a dicsőség egyedül az Istené marad és a hatalom is.

129. Mit jelent ez a szó: „Ámen”?

„Ámen” azt jelenti, hogy ez valóban és bizonyosan így lesz. Mert Isten az én imádságomat sokkal bizonyosabban meghallgatta, mint amennyire én azt szívem szerint kívánhatnám.

Az Ámennek azonban van egy olyan értelme is, hogy úgy legyen, úgy lesz. Az istentiszteleten, amikor a lelkipásztor azt mondja, hogy ámen, a gyülekezetnek hangosan rá kell felelnie, hogy ámen. Ezt ne felejtsetek el. Amikor kérjük bűneink bocsánatát, Istent dicsérjük, vagy a betegeknek gyógyulást, magunknak segítséget kérünk, ha kívánjuk, hogy az valóban úgy legyen, akkor az Ámenre mindig hangosan feleljük rá, hogy ámen. Az igehirdetés végén is, ha úgy érezzük, hogy egyetértünk azzal, amit hirdetett a lelkipásztor, mondjuk rá hangosan: Ámen. Ez ősi keresztyén szokás volt, de már az Ószövetség idején is azt olvassuk, hogy Dávid, amikor elhelyezte a Tízparancsolat ládáját, akkor azt mondták: „áldott legyen az Úr, Izrael Istene, öröktől fogva mindörökké. És monda a sokaság: Ámen” (1Krón 16,36). Pál apostol, mikor a nyelveken szólásról beszél, azt mondja, inkább szeretne a gyülekezetben egy szót értelemmel mondani, mint tízezret nyelveken: „mert ha összevissza beszéltek, és csak lélekkel mondjátok az áldást, az ott lévő avatatlan miképpen fog a mi hálaadásunkra Áment mondani, mikor nem tudja, hogy mit beszéltek?” (1Kor 14,16). Innen is látszik, hogy az első keresztyéneknél ha valaki a gyülekezetben imádkozott, a gyülekezet mindig hangosan rámondta az áment. Istentiszteleti rendünkben ezért van benne a hangos ámen-mondás.

Felekezetismeret

Bevezető

✍ Kiss Endre József

Összeállításunkban nem minden keresztyén felekezet szerepel, nem is szerepelhet. Amelyeket tárgyalunk, azokról sem mondhatunk el mindent: most csupán ismerkedünk az anyaggal egy féléves tárgy keretében, amit majd az egyháztörténeti, vallástörténeti, egyházismereti és felekezettudományi tanulmányok teljesítenek egésszé. Felekezet-ismereti bevezetésünket mint órai jegyzetet ajánljuk a hallgatók figyelmébe, azzal a reménységgel, hogy inspirálhatja az önálló munkát ezen a területen. A felekezetismereti diszciplinát valamennyi általam ismert lelkészképző intézmény fölvette a stúdiumai közé. Nehéz elképzelni, hogyan igazodhatunk el a felekezeti viszonyok szinte naponta változó labirintusában, ha nincs a kezünkben legalább „Ariadné fonalaként” az a vázlat, ami – ha nem is ad választ minden kérdésünkre, de – segédeszköze lehet a tájékozódásunknak és megalapozza saját kutatásunkat az időszerte fölmerülő problémák tekintetében.

Valamennyi felekezetet – még a csupán Magyarországon bejegyzetteket – sem tudjuk a teljesség igényével ismertetni. Ezért szorítkozunk azoknak a főbb típusaiknak a bemutatására, melyekből azután csaknem valamennyi levezethető.

A felekezetek nem légüres térben születnek és tevékenykednek, hanem egy adott társadalmi közegben és azzal a vallási háttérrel, amelyek összefüggései nélkül sem a felekezetek egymás közötti kapcsolatai, sem a felekezeteken belüli viszonyok nem értelmezhetőek. Ez indokolja a vallási és a világi háttér megvilágítását.

Felekezeti önismeret

Fogadjuk el annak a megállapításnak az igazságát, hogy a felekezetek egymás kritikái. Valamennyi új felekezetre jellemző az, hogy bírálja a fennálló felekezeti állapotokat, melyekből kiszakad és a keresztyén élet teljesebb megvalósulását ígéri az általa megteremtett feltételek között. Amikor a kritikát az újabb felekezet nézőpontjából fogadjuk el, egyúttal feltételezzük, hogy mindig jobb és tökéletesebb egyházi közösség születik meg. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy – még ha egyvalamiben jobbak is az újonnan kialakított viszonyok – számos vonatkozásban a régebbi felekezetek módszerei, megoldásai az időállóbbak. Vagyis: – a kritika mindkét irányban, kölcsönösen érvényesíthető; a felekezetek valóban egymás kritikái. Keresztyén felekezetekről lévén szó, az azonos hitvallási, teológiai alapokon álló közösségek sajátos vonásai gyakran csupán a hangsúlyeltolódásban, formai eltérésekben, külsőségekben ragadhatók meg.

A felekezetismeret lehetőséget biztosít arra, hogy a különféle vallási közösségek által fölvetett, hangsúlyozott kérdéseket az Ige mérlegén megvizsgáljuk, a problémákra megoldást találjunk és hirdessük az ide vonatkozó igei üzenetet. Következésképpen: minél több felekezetet ismerünk meg minél alaposabban, annál jobban fogjuk ismerni a saját egyházunk életét és könnyűszerrel háríthatjuk el az alaptalan, felszínes kritikákat, ugyanakkor nagyobb eséllyel törekedhetünk kollektív gyengeségeink megvallására és kijavítására, az erősségeinkért és erényeink gyümölcseiért pedig hálaadásra Isten és emberek előtt. Tantárgyunk ismeretterjesztő szinten ad bevezetést a felekezetek ismeretébe. Teszi ezt azonban azzal a szándékkal, hogy alapokat fektessen le a felekezettudomány műveléséhez, az egyes felekezetek születésének, történetének, tevékenységének a rendszeres és módszeres vizsgálatához, a jelenségviláguk összefüggéseinek a feltárásához, törvényszerűségeinek megállapításához. Hiszen már az ismertetés szintjén sem tudunk eltekinteni a felekezettudomány eredményeitől.

Valamennyi felekezet ismertetését követően föltehetjük az alábbi önismerteti kérdéseinket:

Megtaláljuk-e az adott közösségben az egyház kritériumait?

Hová sorolható az általunk használt fogalmi rendben? (vallás, egyház, felekezet, kiségyház, közösség, szekta)

Hitvalló szolgálatában érvényesülnek-e az alapvető, protestáns hitelvek?

Tanításában van-e kiemelten hangsúlyozott hittétel?

Min alapul az egyházat, világot bíráló kritikája? (amennyiben van ilyen)

Egyedül üdvözítő csoportosulásnak vallja-e magát?

Milyen stratégiát alkalmaz a történelmi keresztyénséghez való viszonyában? (elkülönülés, kiszakadás, beépülés, bomlasztás stb.)

Épít-e felekezeti közti kapcsolatokat?

Megfigyelhetők-e szektás megnyilvánulások tevékenységében?

Az alább tárgyalandó felekezeti típusok közül melyikhez áll legközelebb?

Szóhasználat

Amikor vallási közösségről beszélünk, nagyon tágan értelmezett fogalmat használunk. Ha csupán a Magyarországon hivatalosan bejegyzett vallási közösségeket tekintjük, akkor megtaláljuk közöttük az öt világvalláshoz tartozókat, számos ágazataikkal együtt, a napjainkban föllevenített ókori vallások gyakorlóit, gyógyító közösségeket, ezoterikus szektákat, s találunk közöttük humanistákat, spiritisztákat, mentális tréningezőket, ufó-hívókat, új pogányokat, szinkretistákat stb.

Tekintettel arra, hogy a közbeszéd a „vallás”, „egyház”, „felekezet”, ill. a „kisegyház” és „szekta”-fogalmakat szinonimaként kezeli, anélkül, hogy szigorúan meghatároznánk ezeket, tisztázzuk már itt az előszóban, hogy mit értünk alattuk, hogyan kívánjuk használni őket:

A „vallás” a számunkra kizárólag a hat világvallás valamelyikét jelenti: – a hinduista, buddhista, a kínai népi vallás, az iszlám, a zsidó és a keresztyén vallásokat. Ezeken kívül ide soroljuk még a primitív vallásúakat és – megkülönböztetve – az ateistákat.

Az „egyház” számunkra a tágan értelmezett közösségi vallásgyakorlás intézményét jelenti.

A „felekezet” fogalmával egy adott valláson belül az egyházi hovatartozást fejezzük ki.

„Közösség” alatt első sorban a hívők közösségét értjük, ha azonban egyházként bejegyzett „világnézeti közösségről” beszélünk, akkor nem bizonyos, hogy a fogalmaink szerinti egyházat értjük alatta.

A „kisegyház”-at akkor említjük, amikor a történelmi egyházak mellett, azok teológiai alapjain, sajátos spirituális igénnyel létrehozott, hitet, erkölcsöt építő közösségekre utalunk.

A „szekta” azonban a mi szóhasználatunkban az önmagára és környezetére, egyházra és társadalomra egyaránt ártalmas, deviáns csoportosulást jelenti.

Az utóbbi kettőnél természetesen nem azt vesszük figyelembe, amit a szóban forgó közösség, vagy csoport önmagáról állít, hanem egyedül azt, hogy a tevékenysége milyen gyümölcsöket terem?

Egyház és Egyházak

*„Hogy mindnyájan egyek legyenek,
amint te énbennem, Atyám, és én tebenned,
hogy ők is egyek legyenek mibennünk,
hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.”
(Jn 17,21)*

Az ökumenikus mozgalom

A keresztyén egységre való törekvés tulajdonképpen már a keresztyén egyház megalapítása előtt megszületett. Az evangéliumok és apostoli levelek tanúsága szerint a kezdeti időkben mutatkoztak olyan szakadások, pártoskodások, melyekkel az ősegyháznak szembe kellett néznie. Mindez az ember bűnének a következménye, amitől nem lehet mentes az egyház sem, amely lényege szerint szent, egységes, egyetemes, de mint látható, emberi intézmény, gyarlósággal teljes.

Az egyház történetének minden szakaszában időszerű maradt az egységtörekvés, vagyis, hogy az akkor ismert világ keresztyénsége fogjon össze, alkosszon hitbeli, tanbeli, szervezeti, istentiszteleti egységet. Az egész világ mindenkori keresztyénségének valóban közös célkitűzése lett az, hogy a szent, egyedüli, egyetemes, de láthatatlan Egyház egységéből minél több valósuljon és mutakozzon meg a látható egyházakban.

A valamilyen formában jelentkező egységtörekvéseknek számos eredendő, valamint korhoz kötött buktatóval kellett számolniuk. Nem tekinthetjük „ökumenikus” megoldásnak a tanbeli nézeteltérések miatt a keresztyénség nagy tömbjéből kiszakadók kiközösítését, kiátkozását, mint ahogy a külső egység hatalmi szóval, erőpolitikával, inkvizícióval történő, erőszakos megvalósítását sem.

A Reformáció – amint láttuk – egyik ágazatában sem kívánt szakadást előidézni az egyházban, de a külső egységnél fontosabbnak tartotta az egyetemes egyház szolgálatát. A sok kis felekezet születése protestáns talajon az evangéliumi keresztyénség nagyobb szabadságával magyarázható. Az ellenreformáció üldözési hullámainak az elcsendesedése után az „uniós” kísérletekkel próbálkoztak jó ideig, nem minden alap nélkül, hiszen nemigen találunk a keresztyénségben olyan jelentős tömböt, mely ne vállalkozott volna történetének valamely szakaszában hasonlóra. Ezek a próbálkozások kezdettől bukásra voltak ítélve, mert megelégedtek volna a hamis egységgel, a kierőszakolt kül-

só egység megteremtésével. Az igazi egységtörekvés ott kezdődött volna ahol az egyház számba veszi a maga sokféleségét, a történeti, kulturális tagoltságát és elébe megy az elkerülhetetlen szakadásoknak. Ezzel azonban a keresztyén világ csupán a 19. században a külmisziói tapasztalatai nyomán kezdett foglalkozni a gyakorlatban, amikor lassan nyilvánvalóvá vált, hogy pl. a távolkeleti, afrikai, latin-amerikai egyházi hagyományokat egyetlen felekezet sem képes uniformizálni.

A hamis egység kísértése az ökumenikus mozgalomban is megjelent, azzal az illuzórikus elképzeléssel, hogy egyetemes hitelvek bázisán, a sajátos tanítások feladásával, azaz kompromisszumos megegyezések útján szélesíthető az egység platformja. Itt sem vették figyelembe, hogy a belső, hitbeli egység nélkül a külső egység erőltetése értelmetlen.

A 20. század hozta létre a mai értelemben vett ökumenikus mozgalmat. Nemzetközi keresztyén ifjúsági szervezetek, és protestáns világszervezetek készítették elő az utat az ökumenikus fórumok megszületésének. Ökumenikus világkonferenciák sora foglalkozik az emberiség és a felekezetek időszerű kérdéseivel (Edinburgh 1910., 1937., Jeruzsálem 1928, Oxford 1937., Utrecht 1938., Madras 1938.) és szervezett mozgalmak összpontosítanak az ökumené gyakorlati (Élet és Munka – Stockholm, 1925.) és elméleti teendőire (Hit és Szervezet – Lausanne, 1927.). 1948-ban Amszterdamban megalakul az Egyházak Világtanácsa. Foglalkozik a háború utáni újjáépítéssel, teológiai stúdióumokkal, van menekültügyi, ifjúsági osztálya. A nemzetközi ügyek bizottsága a béke megvalósíthatóságára ügyel, az ökumenikus sajtószolgálat az Egyházak Világtanácsa (EVT) tevékenységéről tájékoztat több nyelven. Az EVT megalakulásával nem szakadtak meg az ökumenikus világkonferenciák, hanem rendszeressé váltak.

Ha azt mérlegeljük, hogy sikerült-e a modern ökumenikus mozgalomnak a láthatatlan egyház egységét láthatóbbá tenni, akkor lehet, hogy abban összegezhethetjük a próbálkozás lényegét, hogy „a hegyek vajúdtak és kisegeret szültek”. De nem becsülhetjük le az ökumenikus mozgalom másodlagosan termett gyümölcseit, melyeket a felekezetek egymás közötti, javuló kapcsolatában, egymás jobb megismerésében, a megszokott párbeszéd újraindításában, a világkeresztyénség egyetemes kérdéseinek tudatosításában, az egymás hite által való épülésben kamatoztatott. A mögöttünk lévő fél évszázad hazai ökumenikus mozgalma hitelesen indult, amikor a magyar egyházak képviselői részt vehettek a nemzetközi ökumenikus kongresszusokon. Az 1950-es évektől kezdődően azonban az ökumené is a kirakatpolitika részévé vált. Miközben az ateista diktatúra nemhogy engedélyezett volna, de közvetlenül és szigorúan büntetett mindenfajta felekezetek közötti egységtörekvést, a nemzet-

közi fórumokra elküldte azokat az egyházi képviselőket, akik első sorban állambiztonsági és egyéb politikai érdekek szolgálatában állottak. A hazai ökumenikus fórumok pedig arra voltak jók, hogy a békepapság ezeken tegye közzé a pártállam időszerű üzeneteit az egyházak irányában. Ilyen körülmények között a valódi ökumenikus törekvések problémái el sem jutottak a felekezetekhez, nem is hallhattak róluk, nemhogy részt vállalhattak volna a közös erőfeszítésekből.

A hivatalos irányzattól függetlenül, a gyülekezetek szintjén azonban kialakult az ökumenének az a gyakorlata, mely nem kerget hamis illúziókat, hanem azt várja el, hogy minden felekezet minél erőteljesebben képviselje saját hitelveit, s minél elevebb hittel kerül közelebb az élő Isten közösségéhez, annál közelebb kerülhetnek egymáshoz krisztusi közösség különböző felekezetei. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) 1943-ban alakult meg 10 tagegyházzal. 18 egyház megfigyelőként vesz részt a tevékenységében. A hazai felekezetek együttműködésének fóruma. A MEÖT tematikus tanulmányi füzeteket, a Theológiai Szemlében pedig tanulmányokat jelentet meg. Az EVT magyarországi szervezeteként tagja az Európai Egyházak Konferenciájának.

*„Szeretteim, ne higgyetek minden léleknek,
hanem próbáljátok meg a lelkeket, ha Istentől vannak-é,
mert sok hamis próféta jött ki a világba.”
(1Jn 4,1)*

* * *

Felekezeti viszonyok vallási háttére

„Homo religiosus”

Az egyházképünk mellett az emberismeretünk, emberképünk is döntően befolyásolhatja szolgálatunk minőségét. Fontos, hogy kialakítsuk álláspontunkat a „homo religiosussal”, az ember eredendő vallásosságával kapcsolatban. Aból indulunk ki, hogy: „Minden népnek, minden kornak, minden embernek megvan a maga vallása.” Ezt nem csupán az emberi őstörténet első leleteire tartjuk érvényesnek, ahol már a legrégebbi emberi maradványok mellett megjelennek a kultikus tárgyak, vagy egyéb történelmi korokra, melyekben a vallásosság magától értetődő és nyilvánvaló, hanem gondolunk a modern, sok-

szor szekularizáltak mondott emberre, aki már leszámolt a vallással, mint idejétmúlt jelenséggel és csodálkozik, amikor szembesül azokkal a tényekkel, melyek megmutatják, hogy a végső, legfontosabb kérdések ma sem az emberi szellem, a világi hatalom porondján, hanem a vallás színterén dőlnek el.

A gyógyíthatatlanul vallásos embert akkor is vallásosnak látjuk, amikor már kijelentette magáról, hogy nem az és felhagyott a hagyományos vallásgyakorlással. Nem csupán azért, mert az ateizmus az Isten elől menekülők „vallása”, hanem azért, mert a hétköznapijában ugyanúgy megtaláljuk a vallásgyakorlás bizonyos formáit, mint a magukat vallásosnak mondóknál. A mögöttünk lévő korszak fél- vagy egész évszázados ateista diktatúrái kézzelfogható bizonyosságait mutatták annak, hogy lehet tömegeket vallásmegtagadásra, a hit elhagyására kényszeríteni, átnevelni, erkölcsileg, emberileg tönkretenni, de a vallásától megfosztani nem lehet.

Éppen azoknál, akik tüntetően nem tartoznak semmilyen felekezethez, bukkannak fel a vallásosság különböző összetevői, ha nem is abban a tiszta, kifejtett formában, mint a világvallások gyakorlóinál. Az ateistáknál ugyanúgy működnek hiedelem-rendszerek, ők is kielégítik a szertartásokkal kapcsolatos, kultikus igényeiket – legyenek azok bár társadalmi szertartások – és megteremtik a számtalan irracionális cselekedetük rituális feltételeit. A primitív vallásosság alapformáitól a legérettebb vallásosságig találkozhatunk náluk is az animizmus, fetiszizmus, totemizmus, a mágikus szemlélet megnyilvánulásaival, a természeti és természetfölötti elemek tiszteletének sajátos „liturgiájával”. A legszembetűnőbb talán az a bálványimádás, aminek a lényege nem változott a prehisztorikus időktől napjainkig. Mert mindegy, hogy milyen formában emeli piedesztálra az ember azokat az idoloikat, melyektől a boldogulását, a szerencsését, a gazdagodását, erőt, egészséget, sikert, karriert, jólétet remél és az sem számít, hogy ezt a bálványkultust tudományos, szellemi köntösbe öltözteti, vagy kereskedelmi reklámnak, üzleti fogásnak maszkírozza. Az élő Isten kultuszának az élettelen bálványok kultuszával történő fölcserélése ugyanaz a hamis vallásosság, amit minden időben a legélesebben ostorozott a prófétai szó, s ami ma is hamarabb teszi sötét erők áldozatává híveit, mint azokat, akik megmaradtak a letisztult, kikristályosodott, hagyományos vallási formáknál.

A vallásosság, mint az ember eredendő és legegységesebb vonása, lehet a mindent magába foglaló teljességhez való emberi viszonyulás leképezése, a természetfölöttihez fűzött szükségletek, reménységek kifejezése. Cselekvő reflektálás a földön túlira, az emberfölötti valóság megismerésének megnyilvánulása. Az ateista, istentelen – kifejezés az ókori ember számára nem egyszerűen istentagadót, istentelent jelent, hanem – minden bántó él nélkül – azt

a szerencsétlent, szellemi fogyatékos, aki nem képes arra a szellemi és erkölcsi teljesítményre, hogy a mindenséggel mérje magát egy olyan világban, mely minden részletében a vallásosságtól áthatott, ahol az életnek még nincs egyetlen elvilágiasodott területe sem. A (vallás) kifejezés ugyanakkor a megfontolt, elővigyázatos, félelmes, kegyes, istenfélő – jelentéseket hordozza. A magyar „vallás”-szavunk a „vádol” – igéből ered, a „vadl” – „vall” – átalakulások nyomán formálódott „vallás”-sá, s a „nyilvánosan elismer, valamit ki nyilvánít, tanúsít, bizonyít, magáénak ismer el, birtokol, elnyer” – jelentések hordozója.

A vallástörténeti iskola alapítói szerint a vallás nem más, mint emberi reakció a teljes függésérzet tudatosulására, a „szentséggel” való találkozásra, az istenség megismerésére és elismerésére (Otto R., Schleiermacher F). Vallásosságon érthetjük a szent dolgokra vonatkozó hiedelmek és gyakorlatok egységes rendszerét (Durkheim E.), a végső valóságba vetett hitnek megfelelő gondolkodást és életvitelt, fejlettebb formáiban azt az aktust, amely az embert Istenhez emeli közösségük átélése során.

A „religio” – kifejezésnek ezért tulajdoníthatják joggal már az ókortól azt a jelentést, mely az istentisztelet kultikus gyakorlására vonatkozik, tágabb, átvitt értelemben azonban jelenti a visszakapcsolódást Isten és ember megszakított közösségébe, az Istenhez történő egzisztenciális odafordulást, a hozzá történő megtérést. A vallásosság fogalma tehát önmagában egyaránt rendelkezhet pozitív és negatív tartalommal. A hit szinonimájaként használva pozitívan értékeljük, hit nélkül azonban bálványimádást értünk alatta.

Világvallások

Amint láttuk, a vallásosság időbeli fejlődése rendre újabb, tisztább vallásos formákat hozott létre, ezek azonban együtt élnek a korábbiakkal. Hasonlót produkált az emberiség történelmi, kulturális tagolódása a világvallások létrehozásával. Meggyőződésünk, hogy az embertől Istenhez vezető „királyi út” mindenütt adott a számtalan, különféle vallási forma között, de azt is megállapíthatjuk, hogy mára a vallások, egyházak, felekezetek, közösségek, szekták és irányzatok szövevénye legtöbbször a szakemberek számára sem áttekinthető.

A kínai népi vallásosság pl. asztrális istenségek tisztelete és termékenységkultuszok gyakorlása közben formálódhatott a történelem előtti időkben. A Kr. e. 11. századtól már írott formában megjelentek az addig szájhagyomány útján nemzedékről-nemzedékre tovább adott vallási eszmék és gyakorlatok. Konfu-ce reformja irodalmi szintre emelte a természeti vallás világmépét a két egymást kiegészítő fő elemmel (Yin és Yang), Lao-ce pedig teológiai megúju-

lást hozott taoizmusával a kínai univerzalizmusnak. Mo-ti, a „szeretet teológusa” így ír: „Semmi sem jobb, mint az eget példaképpül választani. Az ég ténykedése mindent átfog, anélkül, hogy önző lenne. Azt kell tenni, amit az ég kíván és azt elhagyni, amit nem kíván. Azt kívánja, hogy az emberek szeressék egymást, hogy használjanak egymásnak...” (Kr. u. 5. század).

A hindu vallásosságból talán a lélekvándorlás tana és a kasztrendszer a legismertebb elemek. Szent szövegeik, vallásos könyveik – a védák – vallási hagyományokat, liturgiákat őriznek, hőseiknek a gonosszal vívott küzdelmeit mesélik. Van politeista isten-panteonjuk, de tetten érhető náluk az a vallásosság, amelyik számára az istenség pusztán személytelen hatalom, akihez nem szükséges és nem is lehet imádkozni.

A brahmanizmus a megújított hindu vallásosság olyan üdvözítő ismereteket kínál, melyekkel a lélek kitörhet az újjászületések végtelen körforgásából: – vagy a hagyományos hindu vallásosság gyakorlásával, vagy a megismerés útján, vagy a hitnek és a szeretetnek az útján (bhakti-tan). Az innen származó jóga-filozófiák azt hirdetik, hogy a szenvedéstől és a haláltól az ismeret szabadít meg, s ehhez próbálnak hozzájutni aszketikus életvitellel, befelé forduló összpontosítással, meditációs gyakorlatokkal.

A buddhizmus Gotama Buddha Sziddharta élete és tanítása révén értelmezhető. Buddha a szenvedéssel és halállal szembekerülve, a végső kérdésekre keres választ. A megvilágosodás hozza meg számára a békességet. Ekkor érti meg, hogy az élet szenvedés, a szenvedés oka a vágy, ezért a szenvedést a vágy leküzdésével lehet legyőzni. Ennek nyolc útja van: a helyes hit, döntés, beszéd, tett, életvezetés, igyekezet, a helyes szemlélet és az elmélyedés. A buddhista vallás a Tanban testesül meg, önmegváltást ígérve az önmagukat megüresítő, Nirvánába (= ürességbe) lépő híveinek.

Az iszlám az arab törzsi vallások világában született. Mohamed – aki karavánhajcsárként megismerkedett a „termékeny félhold” népeivel és vallásaival, különösen a zsidósággal és a keresztyénséggel – prófétaként lépett fel, egyesítette az addig egymás ellen is küzdő törzsi vallásokat Allah egyistenhitében. A mohamedánok fogadalmat tesznek arra, hogy a hitükért az életüket áldozzák, ha kell, naponta rituális imádságot végeznek, részt vesznek a mekkai zarándoklaton, mint ahogy a kötelező szent háborúban is, amikor azt vallási vezetőik meghirdetik.

A zsidó vallás monoteizmusa forradalminak számít a politeista vallásos világban. Egyistenhitüket jól fejezi ki a „smá jisráél...” – kezdetű, alapvető imádságuk. A törzsek védelmező Istenének kultusza a prófétai szolgálatok nyomán emelkedik a választott nép szintjéről egyetemes emberi szintre. A Decalogus a mindenkori emberi közösség és kapcsolat megteremtésének és

megtartásának a törvénye. A fiúgyermeket körülmetélik, a szombat-napot megtartják. Zsinagógáikban tóra-tekercekből olvasnak fel. Bibliájukat, az Ószövetséget kiegészíti a Talmud – neves rabbik tanításaival, a Kabbala pedig titkos tanokat tartalmaz. Kóser törvényeik szerint, bizonyos állatok húsnak fogyasztásától tartózkodnak, a fogyaszthatókat pedig a vallási előírásnak megfelelően vágják le. Életüket – az említett törvények és tanítások mellett – általánosan elfogadott életszabályaikhoz igazítják.

Ünnepeik – a szombat mellett – a húsvét, pünkösd, a sátoros ünnep, az engesztelés ünnepe (jóm kippur). Az időszámításuk a Teremtéssel kezdődik, ezért ők 2005-ben 5766-ot írnak.

Köztudott, hogy Jézus Krisztust nem tekintik sem Megváltónak, sem Isten Fiának, tagadják Isten emberré lételét, a helyettes elégtétel, az eredendő bűn tanát, nem hisznek mennyben és pokolban.

Magyarországon 1848-ban mondták ki a zsidó vallás emancipációját. 1895-től bevett vallásként szerepel. 1942-ben elismert, de nem támogatott vallás, 1947-től teljes egyenjogúságot élvez.

2002-ben Magyarországon 7201 személy ajánlotta fel jövedelemadója 1%-át a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének és 150.000 fő kapott 400.000 Ft kárpótlást, hivatkozással a II. világháború alatt elszenvedett üldöztetésére.

A hazai gyakorlatban „magyar történelmi egyházak” – címen a római katolikus, a református és evangélikus egyház mellett a zsidó vallást szokták felsorolni. Ezzel a gyakorlattal nemcsak az a probléma, hogy miként kerül a keresztyén felekezetek mellé egy másik világvallás egyháza, hanem az is, hogy nem ad választ azokra a kérdésekre, hogy miért nem folytatódik a magyar keresztyénség egyházainak a felsorolása a lélekszámra is jelentősebbekkel, (görög katolikus) az eredetüket a Reformációra visszavezetőikkel (baptista, metodista, adventista), netán az egyedüli magyar alapítású egyházzal (unitárius), ha pedig már világvallások kerülnek egymás mellé, miért hiányzik a sorból a Magyarországon ugyancsak több évszázados történelmi hagyománnyal rendelkező iszlám?

A háború előtt erőteljesen hangsúlyozták a keresztyénségnek, mint vallásnak a teljes különállását a zsidóság vallásától, nem térve ki a keresztyénség közel-keleti gyökereire. A különállás túlzott hangsúlyozása hiba volt, aminél csak akkor követünk el súlyosabbat, ha most – átesve a ló másik oldalára – kizárólag és félrevezetően csak „zsidókeresztyénségről” beszélünk. A két világvallás összemosása ugyanis – a már jelentőségét veszített gesztusértékén túl – mind a hitvallását komolyan vevő keresztyénnek, mind a vallását gyakorló zsidó számára, egyaránt értelmetlen.

Itt térünk ki arra a jelenségre, hogy vannak magukat zsidónak mondó, vagy a zsidóság képviselőjében, világi és vallási köntösben egyformán föllépő csoportok, melyek anyagi, politikai és médiatámogatás reményében, színből vállalják a júdaista misszió szálláscsinálóinak szerepét. A hovatarozásukat és elkötelezettségüket bizonyítandó, a hangoskodásuk mellett szerepel repertoárjukban a jó adag történelemhamisítással spékelt – nem egyszer a nemzetgyalázásig menő – vádaskodás honfitársaikkal szemben, hogy az ily módon szerzett „érdemeik” révén jussanak a náluknál hivatottabbakat, alkalmasabbakat illető pozíciókhoz. Ezeket a tisztességes, vallását gyakorló zsidóság is mélyen megveti, nekünk pedig az jut eszünkbe róluk, hogy „zsidóknak mondják magukat, de nem azok, hanem a Sátán zsinagógája.” (Jel 3,9/a)

* * *

Vallás és felekezet

A bejegyzett, technikai számmal megkülönböztetett vallási közösségeknél jóval több működik a valóságban. Bár rendszeresen szűnnek is meg, mert feloszlanak vallási közösségek, a számuk mégis folyamatosan emelkedik A Magyarországon felekezetként bejegyzett, vagy működéséről ismert, nem keresztényen vallások egyházai (2006):

1. A Család
2. A Fény Lovagjainak és Testvériségének Egyháza
3. A Gnosztikus Antropológia Tanulmányozásának Centruma
4. Agykontroll
5. A Metafizikai Hagyomány Egyháza
6. A Mozgalom – Amanda Marga (Tantra Jóga)
7. AKIA Egyház
8. Amanda Marga
9. A.M.O.R.C. Rózsakeresztes Rend
10. ANKH Örök Élet Egyháza
11. Antropozófiai Társaság
12. Arany Rózsakereszt Vallásközössége
13. Aranyhíd Baráti Kör
14. Arkánium Szellemi Iskola

15. Atama-Árja Tantra Mandala
16. Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség
17. Ágoston Sándor Baráti Kör
18. Árkádia Fényeinek Spirituális Egyháza
19. Bertha Dudde Kör (Lorber Mozgalom)
20. Békesség Egyháza
21. Bibliai Szeretet Szövetség
22. Boldog Isten Gyülekezete Brahma Kumaris (Raja Jóga)
23. Brahma Kumaris (Raja Jóga)
24. Branham Mozgalom (Üzenet-közösségek)
25. Bruno Gröning Baráti Kör
26. Budapesti Zsidó Hitközség
27. Buddhista Gyémánt-út Közösség
- Buddhista Misszió
28. Buddhista Misszió Magyarországi Arya Maitreya Mandala
29. Buddhista Vipasszaná Társaság
30. Caitanya Mission (Bhakti Jóga)
31. Családok Szövetsége (Egyesítő Egyház)
32. Ching Hai (A Legfőbb Mester) Közössége
33. Csend Hangja Egyház
34. Darnel Személyiségfejlesztő Tréning
35. Dávid Kulcsa Vineyard Közösség (Szőlőskert)
36. Dharmaling Magyarország Tibet Buddhista Közösség
37. Eckankar
38. Egyesítő Egyház
39. Egyetemes Szeretet Egyháza
40. Életenergia Gyülekezete Független Szellemi Rend
41. Emberi Lehetőség Független Szellemi Rend
42. EMIH – Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség
43. Ergard Szeminárium
44. Etká Jóga
45. ESZP – (Ezoterikus Szellem-tani Paratudományos Fórum)
46. Ezoterikus Tanok Egyháza
47. Fehérlótosz Közösség
48. Fehér Sas Páholy Ezoterikus Rend
49. Fény Gyermekai Magyar Esszénus Egyház
50. Fény Lovagjainak és Testvériségének Egyháza
51. Fejlettebb Intelligenciában Hívók Közössége Egyház
52. Forrás Egyháza
53. Fraternitas Mercurii Hermeti

54. Grál-üzenet Mozgalom
55. Greber Kör
56. Hajnalhasadás Páholy
57. Hatha Jóga
58. Helyi Gyülekezet
59. Hindu Vaisnava Egyház
60. Holic Komunák (Dunaföldvár)
61. Humanista Mozgalom
62. Hurtak Szeminárium
63. Idegen Fejlettebb Intelligenciában Hívők Közössége Egyház
64. Immanuel Gyülekezet
65. Integral Jóga (Sri Chimnoy Center)
66. Issihia Misztikus Központ
67. Isten Gyülekezete Vallási Közösség
68. Iszlám Egyház
69. Jakob Lorber Kör
70. Jóga a Mindennapokban
71. Jövő Hídja Szabadegyház
72. Kaposvári Zsidó Hitközség
73. Karma Decsen Özel Ling Tibeti Buddhista Közösség
74. Karma Ratna Dargye Ling – Karma Kagyüpa Közösség
75. Kelta-Wicca Hagymányórzók Egyháza
76. Keszthelyi Zsidó Hitközség
77. Kozmo Jóga Kozmosz Univerzális Szeretet Egyház
78. Kozmosz Univerzális Szeretet Egyháza
79. Krisna Völgy
80. Krisztadelphian Gyülekezet
81. Krisztusközösség
82. Kriya Jóga (Swami Prajnanananda)
83. Kvan Um Zen Iskola Magyarországi Közössége
84. Lángoló Szív Női Rend
85. Lélek Egyház
86. Magyar Boszorkányszövetség
87. Magyar Brahmana Misszió
88. Magyar Iszlám Közösség
89. Magyar Spiritisza Szövetség
90. Magyar Taoista Egyház
91. Magyar Vaisnava Hindu Misszió
92. Magyar Vallás Közössége

93. Magyarországi Arany Rózsakereszt Vallásközösség
94. Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség
95. Magyarországi Babalon Páholy
96. Magyarországi Bahá'i Közösség
97. Magyarországi Csan Buddhista Közösség
98. Magyarországi Csanbuddhista Egyház
99. Magyarországi Dzogcsen Közösség
100. Magyarországi Karma-Kagyüpa Közösség
101. Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége
102. Magyarországi Muszlimok Egyháza
103. Magyarországi Nyingmapa Közösség
104. Magyarországi Pantholokatolikus Tradicionális Egyház
105. Magyarországi Sathya Sai Baba Társaság
106. Magyarországi Szcientológia Egyház
107. Magyarországi Xuyun Buddhista Cha Központi Egyház
108. Magyarországi Zen Közösség
109. Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ)
110. Mahá Maitri Buddhista Közösség
111. Maranatha Lelkiismereti és Ideológiai Egyházközösség
112. Menóra Gyülekezet
113. Menóra Messiási Közösség (Jósiás Alapítvány)
114. Mokusho Zen Közösség
115. Nyingmapa Közösség
116. Ökumenikus Vaisnava Egyház (Legfőbb Úr Híve)
117. OM Vishva Guru Deep Hindu Mandir Mahapranhui Vallási Közösség és Szellemi Iskola
118. Osho – Híd Önmagunkhoz
119. Ósmagyar Táltos Egyház
120. Ósmagyar Egyház
121. Peace and Unification
122. Radiesztéziás Szövetség (Varázsvesszősök)
123. Reiki Gyógyítók (Fényadók)
124. Resztoránus Egyház
125. Rime Buddhista centrum Sahaja Jóga
126. Rime Tenzin Sedrup Ling Buddhista Központ
127. Rózsakeresztes Rend
128. Sahaja Jóga
129. Saints RIME Tenzin Sedrup Ling Rime Buddhista Centrum
130. Sámánista csoportok

131. Sant Mat (Mesterek Ösvénye)
132. Sátánista csoportok
133. Scythe
134. Sekina Gyülekezet
135. Shree Rajneesh Közössége
136. Sincerus Ateisták
137. Sivananda Jóga School
138. Solidaritas Mithraica Hitvalló Egyház
139. Sophia Perennis Egyháza
140. Sri Chinmoy Center (Integral Jóga)
141. Sri Mataji Nir Vízöntő Klubok Zen Kvan Um Iskolája
142. Szabadkőműves Páholyok
143. Szakja Tasi Csöling Buddhista Egyházközösség
144. Szangye Menlaj Gedün Gyógyító Buddha Közössége
145. Szellemi Búvárok Egyesülete
146. Szim Salom Progresszív Zsidó Hitközség
147. Születés Egyháza
148. Tan Kapuja Buddhista Egyház
149. Tantra Szangha Tarab Istitute
150. TeKiKaGyü
151. Teozófiai Társulat
152. Tiszta Lelkű Emberek Egyháza
153. Transzcendentális Meditáció
154. Új Akropolisz Kulturális Egyesület és Filozófiai Iskola
155. Új Egyház
156. Unity of Man (Emberiség egysége)
157. Univerzális Élet
158. Univerzum Egyháza
159. Üzenet – Közösségek (Branham Movement)
160. XuYun Buddhista Cha Központi Egyház
161. Vipasszaná Magyarország
162. Vishwa Nirmala Dharma Magyarországi Közössége
163. Vízöntő Klubok Zen Kvan Um Iskolája

2007 első felében 169 bejegyzett és 243 számon tartott egyház, ill. egyházként szereplő világnézeti közösség ismeretes Magyarországon.

Sok összetevője van a vallási helyzet színesedésének Magyarországon. Ezek közül most kettőre hívjuk fel a figyelmet.

A több évtizedes elzártág a „vasfüggöny” felszámolása természetesen a keletnyugati kapcsolatok intenzitásának a növekedését hozza magával. Az ebbe a folyamatba illeszkedő vallási dömping azonban első sorban másról üzen. Az önmagában egészségtelen vallási sokszorozódás, aminek tanúi vagyunk napjainkban ott lehetséges, ahol a társadalom súlyosan beteg. A gyenge lábakon álló társadalom, a demokratikus berendezkedés éretlensége, a mentális, a beilleszkedési zavarok, az erkölcsi fogyatékoság, a magatartási devianciák mind szállást készíthetnek vallások, szekták megtelepedésének, sőt, olyan vallási irányzatok befogadásának, melyek első renden nem az egészséges vallásgyakorlásra utalnak. Van egészséges vallási mozgalom, a helyi társadalomra szabott lelki ébredés, de itt nem ennek vagyunk a tanúi. A magyar társadalom beteg és ennek tünete a nem a legjobb irányban kibontakozó vallási „reneszánsz”.

Nemzeti körök az elmúlt években nagyobb figyelemmel fordultak a magyar ősvallás fölelevenített változatai felé, amint azt az egyházként bejegyzett szervezeteik is mutatják. A hirtelen felburjánzó, szinkretisztikus vallási közösségek valójában keveset őriznek a magyar ősvallás elemeiből, inkább azoknak a mai igényekhez szabott formáival találkozhatunk náluk. Egyik-másiknak a gyökerei időben visszanyúlnak a két háború közötti időszakra, térben pedig a magyar emigráció szórvány-közösségeibe. Tagjaik egy része jó keresztyénnek tartja magát, ugyanakkor részt vesz a pogány ünnepek, szertartások megtartásában. A római katolikus egyház ezért nyilatkozatot tett közzé, mely szerint keresztyének és pogányok nem árulhatnak egy gyékényen: a pogány magyarság és a magyar keresztyénség határai nem moshatók össze.

A történelmi egyházak hasonló megnyilvánulásaiából, vagy hallgatásukból nem derül ki az, hogy mit válaszolnak akkor, amikor megkérdezik, hogy a szolgálatukkal tudják-e legalább valamennyire ellensúlyozni a magyarsághoz tartozás kötelékeinek a módszeres és rendszeres szaggatását, ami napjainkban társadalmi méreteken folyik, a magyarság eredettudatának a csonkításával és hamisításával, vagy szándékos ködösítésével együtt? A probléma hátterében ui. az a kérdés húzódik, hogy a keresztyén egyházak mára csupán részben őrzői és erősítői a nemzeti önazonosság-tudatnak, nem úgy, mint voltak hosszú évszázadokon keresztül, más részben ugyanők a nemzeti identitás gyengítői is, amennyiben a hitvallásuktól idegen, divatos tanoknak és ideológiáknak helyet adnak a teológiai gondolkodásukban, tanításaikban. Nem kapunk választ azok számára sem, akik a történelmi egyházak ellentmondásos szerepén megbotránkoznak, mivel úgy látják, hogy egyrészt letéteményesei ugyan nemzeti értékhalmozók őrzésének, másrészt azonban – a tehetetlenségi nyomatékuknál fogva – igazolói is a mindenkori fennálló hatalomnak, lett légyen az ate-

ista diktatúra a múltban, vagy neoliberális érdekcsoport a jelenben. A keresztyén egyházat azért bélyegzik judeokeresztyénnek, mivel szerintük a zsidóság világmissziójának eszközevé züllött és a nyíltan nemzetellenes, a népiertásig magyargyűlölő neoliberális ideológia szálláscsinálójának szerepein osztozik. Ha úgy látnák, hogy a hazafias elkötelezettségre nevelés ugyanúgy része az egyház szolgálatának, mint az elmúlt századokban, feltehetően nem fordulnának annyian az újpogány közösségek felé.

A késedelmes és nem kielégítő válaszok egyre nagyobb elégedetlenséget szülnek. Nagy lépést jelentene a problémák tisztázása a teljes nyilvánosság előtt, de – tekintettel arra, hogy a tömegtájékoztatás tabutémaként kezeli ezeket a kérdéseket – a tisztázódás a mai körülmények között, egyelőre elképzelhetetlen.

*„A hit pedig a reménylett dolgoknak valósága
és a nem látott dolgokról való meggyőződés.”
(Zsid 11,1)*

* * *

A keresztyénség

A legnagyobb világvallás

A világvallások sorát a keresztyénség vezeti. Európát a keresztyénség tette, a mai, pozitív értelemben vett Európává, ezért szorul magyarázatra, hogy miért marad ki még az említése is az Európai Unió Alkotmányából. Történik ez abban az Európában, melynek összlakossága (kerekített százalékban):

VALLÁS ÉS FELEKEZET	%
római katolikus, görög katolikus, ortodox	60,0
protestáns (anglikánokkal együtt)	30,0
egyéb vallású és ateista	7,9
muzulmán	2,06
izraelita felekezetű	0,04

A Föld lakossága – több, mint 6 milliárd lélek – viszonylatában (2004):

VALLÁS ÉS FELEKEZET	MILLIÓ LÉLEK	%
Keresztyénség	2100	34,0
iszlám, távol-keleti	1300	21,0
hindu, buddhista együtt	1276	20,6
primitív vall. és ateista	1100	18,0
kínai népi vallás	394	6,3
zsidóság	20	0,1
Összes:	6190	100,0

A Föld lakossága évi 1,25%-kal növekszik, ezen belül a keresztyén népesség 1,12%-kal, s pl. az iszlám 1,76%-kal. A keresztyénségen belül: a római katolikusok: 1120 millió, a protestánsok 622 millió lelket számolnak.

A keresztyénség hite

A keresztyén világ középpontjában Jézus Krisztus áll. Róla neveztetnek a követői keresztyéneknek (= krisztusi embereknek). Ő a bűnös embervilágot kegyelmébe fogadó Isten megtestesülése (Fil 2,5-11), aki a legnagyobb szeretetet fejezi ki azzal, hogy tanít, csodát tesz, gyógyít, s végül az életét áldozza a rábízottakért. Kereszthalálával, amit a bűnösök helyett szenved el, eleget tesz Isten igazságos ítéletének, a föltámadásával pedig megpecsételi a diadalát a bűn, a gonosz, a halál, a kárhozat erői fölött, utat mutatva az övéinek az örök életre és üdvösségre.

Egyetlen út vezet az embertől Istenhez, s ez az Istentől ajándékozott hitnek az útja. A hit kapcsol Isten és minden hitben járó közösségébe. Augustinus egyházatya így vall Isten-élményéről: „Mi az, ami átvilágít engem és átjárja a szívemet anélkül, hogy sebet ejtene rajta? Megborzadok tőle, amennyiben ismeretlen a számomra, de tüzet fogok tőle, amennyiben hasonlítok hozzá.” A hitet megélhetjük úgy, mint megragadottságot attól, amihez feltétlen közünk van (Tillich Pál). A krisztushit beteljesíti és egyúttal meghaladja a vallásosságot, amikor leleplezi a vallásos ember bűnét, aki az „adok, hogy adj” (do ut des) elvű áldozati kultuszával az isteni erőket az emberi célok jármába kívánja fogni, az embert Isten helyére állítani (Barth Károly). A krisztushit az, ami Istent mindig Istenként tiszteli és az embert a maga helyén, Isten akaratának engedelmeskedve, valódi hivatásához segíti.

Az igaz hit „nemcsak az a bizonyos megismerés, melynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten Igéjében nekünk kijelentett, hanem egyszersmind az a szívbeli bizodalom is, melyet a Szentlélek az evangélium által gerjeszt

bennem, hogy Isten nemcsak másnak, hanem nekem is bűnbocsánatot, örök igazságot (megigazulást) és életet ajándékoz kegyelméből, egyedül Krisztus érdeméért.” A keresztyén ember mindazt hiszi, amit az Evangélium ígér, s amire az egyetemes keresztyén hitvallások tanítanak.

Az Apostoli Hitvallás az a hitvallásos alap, amit a legtöbb – magát keresztyénnek valló – egyház egyetemesen elfogad.

„Hiszen kegyelemből van üdvösségetek hit által, és ez nem töletek van, Isten ajándéka ez, nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.”

(Ef 2,8-9)

Az egyház titka

Az egyház a mennyei Atya dicsőítésének helye, Jézus Krisztus gyülekezete, a Szentlélek közössége. Eredete szerint coetus electorum – a választottak gyülekezete. Létmódja a Krisztus Teste (corpus Christi): az egyház addig egyház, amíg Krisztus Testének tagja. (Ubi Christus, ibi ecclesia = az egyház ott van, ahol Krisztus van) Életrendje szerint a szentek közössége (communio sanctorum), ahová Isten gyermekei elhívást nyertek, hogy (kihívtak, elhívtak gyülekezete) gyanánt szolgáljanak.

Kálvin János mondja: „Isten titkos eleve elrendelése szerint, igen sok juh van az egyházon kívül és igen sok farkas van benne az egyházban.” (Visibilem ecclesiam observare, invisibilem credere necesse est = a látható egyházat tanulmányozni, a láthatatlan egyházat hinni szükséges.) A földi szemmel átható egyház sokfelé ágazó, sokszínű és emberileg gyarló intézmény is. A hitben megismert, hordozott – láthatatlan – egyház egy és egyetemes. Ez utóbbi vonatkozásában érvényes, hogy az egyházon kívül nincs üdvösség. (Extra ecclesiam nulla salus)

Felekezetismereti szempontból meg kell említenünk, hogy egy ország egyházainak a felsorolásánál találhatunk számos szervezetet, ami nem felel meg az egyházzól alkotott elképzeléseinknek. Ugyanakkor rábukkanhatunk olyanokra, melyek magukat nem vallják egyháznak, a tevékenységük alapján mégis annak lehet minősíteni őket. Még árnyaltabbá válik a probléma, ha azt vizsgáljuk, hogy melyik felekezet milyen egyháznak vallja magát? Mert azon túl, hogy számos egyházként bejegyzett intézménynek már a neve is megtévesztő, egyes esetekben megállapítható, hogy a szóban forgó egyház szolgálata a saját hitelveivel sem egyeztethető össze. Ez akkor fordul elő, amikor az egyházi közösség színből, érdekből vallja magát egy nagyobb irányzathoz tartozónak, miközben annak hitelveivel akár ellentétes gyakorlatot folytat.

Az egyház nem önmagáért van, hanem azért, hogy Isten Igéjét tisztán hirdesse, mind a szószékeiről, mind egész életműködésével, Isten kegyelmi esz-

közeit helyesen közvetítse, életrendjét az egyetlen mércéhez, az Igéhez igazítsa és az isteni kegyelemre felelő hálaadását a szeretet cselekedeteivel kifejezze. A keresztyén antropológia vallás- és emberképe hozzásegít bennünket ahhoz, hogy az egyházképünk határozott körvonalakat nyerjen, s különbséget tudjunk tenni a hagyományait gépiesen őrző „népegyház” és a küldetését vállaló, a missziói parancsban személyesen érintett, „hitvalló egyház” között.

A legkeresztyénibb egyháznak az evangélium szerint megújított egyházat tartjuk, melynek közös protestáns alapelveit a Reformáció mind a nagy, mind a kisegyházai elfogadják: egyedül kegyelemből (sola gratia), egyedül hit által (sola fide), egyedül a Szentírás (sola Scriptura), egyedül Krisztus (solus Christus), egyedül Istené a dicsőség! (soli Deo gloria)

„Mert más fundamentumot senki nem vethet azon kívül, amely vetetett, mely a Jézus Krisztus.” (1Kor 3,11)

* * *

Egyház és világ

„Mert sok hitető jött e világra, akik nem vallják a Jézust testben megjelent Krisztusnak.

Ez a hitető és az Antikrisztus.” (2Jn 7)

A szabadkőművesek

Eredetüket a középkor szabadalmakat élvező kőfaragóira vezetik vissza, akik elnevezésükkel (free-mason) különböztették meg magukat a közönséges kőművesektől. A nem egyszer művészi rangra emelt mesterségük titkait szigorúan őrizték és szájhagyomány útján adták tovább nemzedékről nemzedékre. Hagyományaik országhatárokon át terjedtek és sajátos rituálét gyakorló közösségekbe tömörítették őket. A XVIII. századtól ezek a közösségek értelmüket veszítették, mivel szakmai tudásukra nem volt többé szükség és felszámolódtak. Örökségüket azonban új, átvitt tartalommal töltötte meg a szabadkőműves mozgalom. Képviselői a fennálló világi és egyházi hatalom háta mögött szervezkedtek titkos társaságokba. Magukat igazságkeresőknek, a humanitás temploma építőinek, világjobbítóknak állították, akik fokozatos beavatás útján elnyerhető, önmegváltó ismeretek megszerzésére képesek eljutni.

Szervezetük illegális, titkos, zárt testvériség maradt, ami rendszerint kivívta a hatalom rosszallását. A filozofikus-filantropikus, haladást hirdető tanítasuk kerülni igyekezett ugyan a politikai és vallási kérdéseket, tevékenységük azonban mégis antiklerikális, anarchista, kozmopolita elveket valósított meg.

Szabadművés rendnek minősítették magukat. A beavatási szertartások során „inassá”, „legénnyé”, majd „mesterré” avatják a különböző páholyokba szervezett tagjaikat. A páholy rendelkezik „szentéllyel”, ahol a rituális együttléteik zajlanak. Országonként a páholyok nagypáholyt alkotnak. Ezek 85 országból 600 küldöttel tartottak világkongresszust Madridban 2001-ben.

Szimbolikájukban – többek között – szerepel a faragatlan kő, a fekete-fehér kockás tábla, a G-betűs, (= gnozis) 5 ágú csillag, vagy kőműves szerszámok, mint kalapács, véső, vakolókanál, kötény, körző, szögmérő, stb.

Közös örökségük az, hogy visszanyúlnak a zsidó misztikához, melyeknek – az ószövetségi könyvek alapján – a középpontjában a templomépítő Salamon király és Hiram főépítész, valamint azok munkatársai, segédei állnak.

A szabadművességnek számtalan ágazata alakult ki, attól függően, hogy milyen hagyományokra építettek. Az Angliában szövegezett alkotmányuk (Anderson James, 1723) a kőművességet visszavezeti az első emberre, Ádámról és a teremtésre. A skót André-Michel de Ramsay (1686–1743) a keresztes hadjáratok templomos lovagjaihoz tért vissza, akiknek a rendjét a francia király betiltotta 1312-ben, vagyonukat elkobozta, vezetőiket kivégeztette. Bosszúállásra irányuló, titkos szervezkedés jellege maradt a meghatározó a 33 fokozatba beavató rendjében.

A különféle ágazatok attól függően alakították ki arculatukat, hogy mennyire mélyedtek bele a zsidó misztikába, gnosztikus bölcselkedésbe, a szellemvilág spiritiszta kutatásába, az alkímiába, mágiába, okkultizmusba, ezoterikába, s ettől függően alakultak meg a Rózsakeresztes Társaság, vagy az Illuminátus Rend, a Fény Társulata, a Templomos Lovagok Rítusa, vagy a Teozófiai Társaság, stb. Jelszavuk a francia forradalomban kompromittálódott „szabadság, egyenlőség, testvériség”, másképpen a „szabadság, egyenlőség, szerelem,” vagy: „bölcesség, erő, szépség”.

Az egyik vadhajtásának tekinthetjük a sátánisták vallási közösségét. Alapítójukat Crowley Alistert az 1888-ban Londonban létrehozott Arany Hajnalpír Páholy tagjává avatták. Bírálta a keresztyén egyházat, tagadta az ember eredendő bűnösségét és az embert istenként, önmagát pedig antikrisztusként tiszteltte követőivel.

Amerikában 1967-ben hívta életre Howard Levy a „Church of Satan” egyházát, melyben 99 beavatási fokot jelölt ki tagjai előtt, mivel a halandó számára elérhetetlen 100. fokozat már Baphomet démon territórium. Korlátlan

elfogadásra, ismeretszerzésre, élvezetekre buzdított és bosszút, valamint tudatos bűnelkövetést tanított híveinek.

Keresztyén szemmel a szabadkőművességet – az önmeghatározása ellenére – vallásos világszervezetnek minősítjük, mivel a vallásos érintettségéhez nem férhet kétség. A rituáléjuk kellékei között a Bibliát is megtaláljuk, igaz, hogy ezt nem Isten írott kijelentéseként, hanem egyfajta varázskönyvnek használják. Újszövetségi részleteket az ókori Apolló-, Mithrász-, és napkultusz föl-elevenítésére használnak. Jézus Krisztust legfeljebb úgy emlegetik, mint a szellemi nemesség megtestesítőjét, azaz: emberi eszményképet. Az általuk istenségnek mondott Legfőbb Lény – szerintük – megelőzi a bibliai kijelentés Istenét. Gnosztikus felfogásuk miatt szabadulni igyekeznek az ismeretszerzés minden akadályától és a krisztushitet elvetik, mint az üdvözítő tudáshoz vezető út egyik béklyóját.

A római katolikus egyházban XII. Kelemen pápa 1738-ban egyházi átokkal sújtja azokat, akik szabadkőműves társaságokba belépnek. 1983-ban az egyház kijelenti, hogy a keresztyén tanítás összeegyeztethetetlen a szabadkőműves tanokkal. Megtiltja a római katolikusoknak, hogy alávéssék magukat a szabadkőműves beavatási szertartásnak. Tanításuk szerint a szabadkőművesek a halálos bűn állapotában vannak, szent áldozásra nem járulhatnak. XI. Pius pápa – a szocialisták mellett – a szabadkőműveseket nevezte az egyház legfőbb ellenségeinek.

Sajtóinformációk szerint a szabadkőművesség az 1960-as évek második felében beépült a Vatikánba és megszerezte ott a pénzügyi hatalmat. I. János Pál pápa hirtelen halálát egyesek annak tulajdonítják, hogy áldozata lett a velük szemben vállalt küzdelemnek.

Magyarországon a XVIII. században megalakult páholyokat 1794-ben felosztatják, s csupán a Kiegyezés után alakulnak újjá. A XIX. század végén a történelmi Magyarországon 45 páholy működik, 2400 taggal. 1920-ban, de 1945 után is betiltják őket.

Ugyancsak sajtóinformáció szerint a mai Csonka-Magyarországon több, mint 200 páholy működik, több ezer taggal. Kb. két tucat közösségük önálló, bejegyzett egyházként funkcionál.

Az „Új Korszak” – áramlat (New Age)

Egy világnézetnek tűnő álvallás akkor lesz a felekezetismeret tárgya, ha olyan tényezővé erősödik, amellyel már minden felekezetnek számolnia kell.

Az Új Korszak világszemlélete monista. Ez az a bölcseleti szemlélet, mely szerint csupán egyféle valóság létezik. Monistákból vannak legalább kétfélek: – akik mindent az anyagra (Marx) és akik mindent a szellemre (Hegel) vezet-

nek vissza. Ilyen Spinoza, aki a természetet azonosítja Istennel és a természet-magyarázata teológiai okfejtésbe torkollik. A monizmus áthidalja azt a különbséget, ami szerintünk a tudatunk és a minket körülvevő világ, a szellem és az anyag között van.

Következésképpen a test és lélek, az anyag és a szellem, az ember és az Isten, valamennyi létezővel együtt egyetlen egységbe rendeződik: minden egy. Olyan rendszer részei vagyunk, mely azonos elemekből épül fel: ugyanazon elemek különböző alakzatai: az anyag és szellem, a test és a lélek, az ember és az Isten.

Ha így van, akkor Isten bárhol és bárhonnan és bármikor megközelíthető, bármilyen természeti valóságon keresztül. (Pl. a biológia óra, mint „katekézis”).

Ha így van, akkor az evolúciónak, s az emberi képességek kibontakoztatásának nincsenek határai.

Ha így van, akkor az ember számára nincs lehetetlen, ha megfelelő képességekre tesz szert.

Ha így van – tehát, ha Isten és ember azonos lényegű alkotóelemek egy közös rendszerben – akkor föl is cserélhetőek: az istentisztelet kiváltható az embertisztelettel.

Ha pedig az ember áll a Világegyetem középpontjában a saját képességeivel, akkor nyilván az érdeklődésének előterébe kerül az a tudás, azok az eszközök, praktikák, azok a területek, melyektől az emberi képességek megsokszorozódását lehet remélni.

Az Új Korszak nem mond újat, amikor világnézetileg föleleveníti a monista, panteista, gnosztikus tanokat. Ezek ugyanúgy sok évszázada koronként megjelenő „kísérőink” és kísértőink, mint a lélekvándorlás tana, az anyag átalakításának (aranycsinálás, alkímia) a mestersége, a mágia a boszorkányság, a sátánizmus, a jövendölés, az okkult, a spiritizma módszerek, szuggesztív technikák, a dianetika, a szcientológia, az agykontroll, a földön kívüliekkel keresett kapcsolat, a végletekig túlhajtott utópista nézetek.

Az Új Korszak világszemlélete szerint a mögöttünk levő évezreddel lezárult a „Halak kora” és most a „Vízöntő kora” következik, melyben az ember maga válik Istenné.

Amikor az Új Korszak ideológiából vallássá lesz, akkor sem mond újat, hiszen minden világvallásban és különösen a keresztyénségben sarkalatos küzdelem folyik azzal a bűnök bűnével szemben, amely – minden más bűn legmélyén meghúzódva – ebben ragadható meg: az ember Isten helyébe akar lépni.

Az Új Korszak mint vallás Isten mindenhatóságát az ember mindenhatóságával cseréli föl. Nem a világot rendeli Istenhez, hanem Istent rendeli a maga világához, ahogy a pogány vallásokban cselekedték. A Teremtőt egybe mos-

sa a teremtménnyel. A teremtő Atya helyébe a kozmikus energiát, a személytelen erőt helyezi. Isten nem áll a Világmindenség fölött, hanem Ő minden: a sár és a gondolat, a szervetlen anyag és az élővilág, a jó és a rossz egyformán.

Vallja azt, amit már a Kr. e. a 2. századtól vallottak a gnosztikus filozófusok: az emberben rejlő – vagy inkább raboskodó – Isten aszkézissel kiszabadítható. Istenhez el lehet jutni az emberi értelem útján, van megvilágosító és megváltó ismeret, amely az embert megszabadítja a bűntől, a rossztól és Istennel egyesítve, halhatatlanná teszi. Az Új Korszak Isten hatalmát fölcseréli az emberi hatalommal, az emberhez aláhajló, önfeláldozó szeretetet az önérvényesítéssel, a bűnbánatot és a megtérést a bűn relativizálásával, a megigazulást és megszentelődést a tudatállapot-módosulással, a puritán hivatásgyakorlást és alkotó munkát a meggazdagodás és siker sürgetésével, az imádságot a pozitív gondolkodással és meditációs tréninggel, az Istenbe vetett bizalmat az önbizalom erősítésével, a megváltást az önmegvalósítással, Isten törvényét emberi előírásokkal, Isten teremtési rendjét a földi káosszal, az Istennel való közösséget a természet harmóniájával, a bibliát a vallási szinkretizmussal, Jézus Krisztust egy alkalmi guruval.

Így lesz a világnézetből vallás, sajátos „teológiával”, melynek konkrét „elképzelései” vannak a jövőnkőről:

- az egységes világregend nevében lép fel, nyíltan világuralomra tör;
- a globalizációs folyamatok irányítása egyetlen Központ kezében összpontosul;
- az egyes nemzetállamok, regionális, kontinentális kultúrák felszámolásra kerülnek;
- mindennemű javak központi elosztását ígéri és kötelezi az egyént, hogy teljességgel alárendelje magát a globális céloknak;
- az összemberiség minden gazdasági, társadalmi, kulturális kérdésében, egzisztenciális ügyében a Központ dönt, mely minden szférát totálisan ellenőríz;
- az összemberiség fölött a nyugati fajok uralmát biztosítja és megsemmisíti azokat, akik a globális rend ellen láznak;
- minden más vallást megszüntetve, egységesen bevezeti az ember tisztelőének vallását, a halálkultusz föllevenítésével, Lucifernek szentelt tömegünnepekkel stb.

Amíg a szekták kiszakítanak egy-egy részt az egyházból, s a világból, sőt, elszigetelik áldozataikat, addig az Új Korszak inkább beépül minden vallásba és ideológiába. Az eszközökben nem válogatós. Rendesen azokat az eszméket, ügyeket lovagolja meg, melyeken keresztül széles rétegek megszólíthatóak.

Vallási tanait inkább tudományos köntösbe csomagolva népszerűsíti, mert így hatékonyabban terjesztheti. Divatos, népszerű, sőt, közmegebecsülésnek örvendő, jó ügyeket karol fel (természetvédelem, emberi kiteljesedés, egészséges életmód stb.), amiknek leple alatt azután a saját eszméit terjeszti.

Mivel jelen vannak az egyházakban is, sok derék keresztyén ember jó szándékúan nekik segít a modern mágiájuk, világnézeti divatáramlataik propagálásában.

Sajátos közösségeiket nehéz elkülöníteni azoktól, melyekre ráépültek. A felekezeti csoportoknál rengeteg átfedés van a más vallású, a keresztyén színezetű és a New Age-csoportok között, ezért nehéz tevékenységüket a mindennapokban diagnosztizálni, leleplezni és a helyükre tenni. A saját becslésük szerint a világon 500 millió hívük van, akik abban bíznak, hogy az Új Korszak világra kiterjedő hálójá, azonos szellemiségű spontán csoportosulásokkal szövődik tovább.

Egyik ismertetőjük a hazai interpretátoraik között Baktay Ervin, Bistey Zsuzsa, Egely György, Hamvas Béla, Jankovich István, Kosutány István, Müller Péter, Nemere István, Oláh Andor, Popper Péter, Szepes Mária neveit sorolja fel.

Posztkommunista örökség

Láthattuk, hogy több kisegyház esetében szakadáshoz vezetett az, hogy hitelveikkel összeegyeztethetetlennek tartották az ateista diktatúrával történő bármiféle kiegyezést, együttműködést. Problémájuk a történelmi, nagy egyház-tömbökben ugyanúgy jelentkezett, s ahol nem vezetett nyílt szakadáshoz, ott is megosztotta az egyházi közvéleményt a hatalomhoz való viszonyulás kérdése.

Az ateista diktatúra az 1950-es évekig nyíltan, azt követően pedig burkoltan, de annál hatékonyabban harcolt az egyházak ellen. Megfosztotta őket vagyonuktól, ingatlanaiktól, felszámolta intézményeiket, államosította iskoláikat, betiltotta missziói munkájukat és sajtóikat, vagyis társadalmi mozgásterüket elvette, cselekvésképtelenségre és a templomokba zárva, vegetálásra ítélte őket. A teljes felszámolásuktól az államhatalmi terrort az tartotta vissza, hogy a világ közvéleménye folyamatosan számon kérte rajta az emberi jogok – köztük a vallásszabadság – érvényesülését.

Azért, hogy kifelé felmutathassa azt, hogy az egyházak léteznek és ezzel igazolja a diktatúra „demokratikus” voltát, ugyanakkor azonban folytathassa az egyházak ellen vívott, ideológiai harcát, az állami terror felhagyott a külső nyomásgyakorlással – lelkipásztorok egyházi vezetők bebörtönzésével, a hívők nyilvános megalázásával, zsarolásával és hátratételével – és létrehozta az

Állami Egyházügyi Hivatalt, mely mint a kommunista párt meghosszabbított karja, ellenőrzést gyakorolt valamennyi egyház fölött. Mivel az ÁEH hagyta jóvá a vezetői kinevezéseket, csakhamar minden vezetői státuszba, de még a fontosabb parókiákra is a számára „megbízható” személyek kerültek, akik a külső szemlélő számára ugyan az egyházkormányzatot testesítették meg, valójában azonban az ateista diktatúra ügynökeként, az egypártrendszer funkcionáriusaként tevékenykedtek. Az így kialakult békepapság – némi ellenszolgáltatás fejében – az ateista diktatúra célkitűzéseinek megvalósításán fáradozott, egyházi eszközök és egyházi emberek felhasználásával. Az egyházakban „belülről” bevezetett államhatalmi irányítás minden külső kényszer alkalmazásánál nagyobb hatékonysággal mérgezte, gyengítette, épített le a maradék egyházi életet.

A kommunista „kirakatpolitika” velejárója volt az, hogy az általa szükségesnek ítélt egyházi szolgálatokat fenntartotta, sőt, ha kellett, életre hívta, de valamennyit ellenőrizte, saját embereivel kormányozta, ide értve az egyházak nemzetközi kapcsolatait, a tanítóhivatalt, a törvényhozást stb.-t. Nemzetközi szinten ezért lehetett a keleti blokk egyházi békemozgalma (KBK) nemcsak ellenlábas a szabad világ keresztyén békemozgalmainak, hanem egyenesen Moszkva politikai szócsöve. Az egyházi törvényhozás ezért hozhatott olyan törvényt ami gyakorlatilag felszámolta a hiteles egyház létfeltételeit is, viszont beépítette az ateista diktatúra által kívánatosnak ítélt ideológiai paneleket az egyházi institúcióba.

Az egyház és állam között megkötött egyezmény betartását a hatalom sohasem vette komolyan: az érdekeinek megfelelően, önkényesen értelmezte. Az egyházi funkcionáriusok fölesküdték a sztálinista-ateista alkotmányra. A békepapi egyház vezetők a különböző egyházak élén egyszerre „ismerték fel” a marxista-leninista ideológiának leginkább megfelelő teológiai irány művelésének lehetőségét. Másfajta teológiát művelni azonban nem lehetett, a másként gondolkodókat büntették és hatalmi eszközökkel takarították el az útból. A „kirakatpolitika” még „marxista-keresztyén párbeszéd” fórumát is megteremtette, amin azonban csak egyoldalú vélemények hangozhattak el és kaphattak nyilvánosságot.

Mindezek ismeretében érthető az egyes egyházi közösségek ózdkodása attól, hogy – bizonyos előnyökhöz jutás fejében – kimozduljanak az inkább válszott illegalitásból. Nem egy szakadás konkrét oka az volt, hogy a hitelveivel nem tudta mindenki összeegyeztetni az együttműködést az ateista diktatúrával. A történelmi egyházakban pedig soha nem látott messzeségbe szakadt egymástól az egyház vezetése és népe. 1989-től sokan az itt említett problémák megoldódását, a belső megosztottság, s a külső szakadások orvoslását várták.

Valóban az egyházra várt volna az a feladat, hogy az erkölcsi megújulás élére álljon, s ennek első lépéseként rendezze a saját sorait és a két évezredes keresztyén gyakorlat szerint személyes, konkrét és nyilvános bűnvallást gyakorolva számoljon le egy sötét korszak minden terhével. Ebben az esetben azonban a pártállam által kinevezett egyházi vezetőknek maguknak kellett volna személyesen, konkrétan és az ország-világ nyilvánossága előtt megvallani, hogy elárulták Isten ügyét, s az anyaszentegyház népét, amikor Istentelened, egyházellenes, nemzetellenes politikai erők zsoldjába álltak. Erre ők nemhogy nem voltak hajlandók, de másoknak sem engedték, hogy így járjanak el, s ezzel elvették az egyháztól az erkölcsi talpra állás lehetőségét.

Azt viszont elősegítették, hogy az egyház korábbi ellenségei, minden cezúra nélkül, tömegesen beépüljenek az egyházi vezetésbe és a hangadók ne az egyház tisztulását követelők legyenek, hanem a bűnöket, vétkeket a szőnyeg alá söprők, az önmagukat igazoló „szerecsenmosdatók”. A régi-új hatalom tehát gondosan vigyáz arra, hogy az egyház ne lehessen az, aminek rendeltetett, ne legyen jelentős tényezője a hazai közéletnek és semmiféle – az átmentettek számára kényelmetlen – erkölcsi megújulás ne rontsa a párttitkárból minden átmenet nélkül az egyháztanács tagjává vagy presbiterré avanzáltak közérzetét.

Azok a közösségek, melyek 1989-től az újraegyesülés lehetőségét várták, látván azt, hogy – talán más címkével, talán átöltözve, de – ugyanazok folytatják csaknem ugyanazt, amit korábban, a diktatúra évtizedeiben, jórészt úgy döntöttek, hogy inkább továbbra is fenntartják saját autonómiájukat.

Az 1989. évi ún. „rendszer váltás” voltaképpen a diktatúrában felszínre került politikai elit sikeres hatalomátmentési kísérletének bizonyult, párhuzamosan az ország – igazában virtuális – demokratizálásának, jogállamiságának szalonképessé tételével a nemzetközi környezetben. A társadalmi viszonyok azonban a késő-kádári diktatúra viszonyait rögzítették, annak a kétes hatékonyságú módszereivel és perspektívatlanságával együtt. Az egyházakat meg-megújuló politikai támadásokkal kényszerítették arra, hogy ne mozdulhassanak el a diktatúrában kijelölt, megalázó helyükről. A rögzített viszonyok és vezető-réteg mellett változott azonban az ideológia: – a leninista-sztálinista-marxista világnézetet a neoliberais ideológia váltotta föl és vezetett be, a társadalom megkérdése nélkül. Akik korábban Moszkva diktatúrait érvényesítették a nemzet rovására, mint hivatásos hazaárulók, azok most a vezető hatalmak és multinacionális cégek, nemzetközi pénzoligarchiák egyeduralmának a hazai érvényesülését igyekeztek előmozdítani. A demokrácia, jogállamiság, piacgazdaság jelszavainak harsányan hangoztatása közben arról elfelejtették tájékoztatni a közvéleményt, hogy az időszerű feltételek között

semmilyen piaci verseny nem tisztességes és nem előnyös a haza polgárai számára, s a demokrácia és jogállamiság szabadságát éppen a vagyonából kiemmelizett, (= privatizált) azaz, önrendelkezésétől megfosztott magyarság nem élvezheti.

A balliberális hatalom politikai stratégiája a neoliberalizmus népszerűtlen „szektáját” uralkodó „világvallássá” – egyesek megfogalmazása szerint a „sátán vallásává” – tette Magyarországon.

A népmozgalmi adatok tükrében

A keresztyén felekezetek megoszlása Magyarországon 2001-ben:

Felekezet	Lélekszám	Összlakosság arányában %	Felekezethez tartozás arányában %
Római katolikus	5.289.521	52,0	69,5
Görög katolikus	268.935	2,6	3,5
Református	1.622.706	16,0	21,3
Evangélikus	303.864	3,0	4,0
Ortodox	15.298	0,15	0,2
Egyéb protestáns	96.823	0,97	1,4

Magyarország 10.200.000 lakosából 2.590.000 lélek nem nyilatkozott a felekezeti hovatartozását illetően. A 7.640.000 felekezethez tartozóból 1.623.000 mondta magát reformátusnak. A Csonka-Magyarország 2.200.000 reformátusából 570.000 nem vállalta a felekezeti hovatartozást. Ebben a tekintetben a nyugati megyék római katolikus népessége a legvallásosabb és a keleti megyék reformátussága a legkevésbé vallásos. Az 1950-es évek elejéhez képest Hajdú-Biharban 11,7%-kal, Szabolcs-Szatmár-Beregben 18,5%-kal csökkent a reformátusok aránya.

Az egyháziasság vállalása a nagyvárosokból a falvak felé haladva növekszik. A nők 77%-a, a férfiak 72%-a vállalta az egyházhoz tartozást. Ez az arány az életkor növekedésével párhuzamosan is növekszik, a 85 éveseknél pl. 90,4%. A népességen belül a 65–75 évesek között a legmagasabb a reformátusok aránya.

Egyes felmérések szerint a lakosság 75%-a vallja magát keresztyén felekezethez tartozónak, de csupán 15%-a gyakorolja aktívan a vallását. A hitoktatásban évente kb. fél millió gyermek részesül, amit azonban 34 felekezet (!) katechetái végeznek.

A neoprotestáns kisegyházak 1945 után Magyarországon a Szabad Egyházak Szövetségébe (SZET) tömörültek, akkor még 7 tagedyházzal.

Az 1987-es adatok szerint a SZET alkotói:

Egyház	Lélekszám	Gyülekezetek	Lelkészek
Baptista Egyház	20.000	430	100
Evangéliumi Pünkösdi Közösség	5.000	155	30
Evangéliumi Testvérközösség	900	9	4
Élő Isten Gyülekezete	600	8	10
Hetednapos Adventista Egyház	6.000	131	85
Isten Egyháza	200	5	4
Keresztyén Testvérgyülekezet	2.200	30	30
Methodista Egyház	2.000	39	11
Nazaréus Egyház	7.000	112	35
Óskeresztyén Apostoli Egyház	2.500	63	20
Szabadkeresztyén Gyülekezet	600	24	32
+ 9 tagesegyház	39.100	885	322
Összesen	86.100	1.891	683

Világviszonylatban a legnagyobb protestáns felekezetek lélekszám szerinti sorrendje (millió főben):

Baptista	110
Pünkösdisták	105
Egyéb kisesegyházak	78
Anglikán	77
Református	75
Methodista	75
Evangélikus	70
Összesen	590

* * *

Az egyházi törvény

(A szerkesztő megjegyzése: Ez a Kiss Endre által írt fejezet a 2011. évi CCVI. törvény hatályba lépésével aktualitását veszítette. Helyette a jelen 2. kiadás ilyen című fejezetében azokat a fontos szabályokat ismertetjük, amelyeket ez az új törvény határozott meg.)

A 2011. évi CCVI. Törvény országgyűlési elfogadására azért volt szükség, mert az előző, 1990. évi IV. törvény minden egyházként bejelentett egyesületet elismert és így anyagi támogatáshoz juttatott olyan egyesületeket is, amelyeknek semmi közük nem volt hithez, hitélethez. A Presbiteri Füzetek II/4. kötete leszögezi, hogy az említett egyházi törvény – amit sokan csak „szektatörvényként” emlegetnek – nem vizsgálja az egyes egyházak tevékenységét, sem annak előzményét, minőségét, színvonalát. Az egyház az államtól elválasztva, szabadon dönt a működését érintő kérdésekben. A törvény bármely állampolgárnak felhatalmazást ad arra, hogy azonos hitelveket vallókkal egyházat alapítson vallásuk gyakorlása céljából. 100 természetes személy elégséges az egyházalapításhoz, azzal a feltétellel, hogy az alapítók megalkotják a leendő egyház működési szabályzatát, ügyintéző tisztségviselőket választanak, akik a hatóság előtt képviselik érdekeit és nyilatkoznak arról, hogy tevékenységük nem ütközik törvénybe. Új egyház alapítását a hatóság csak abban az esetben tagadhatja meg, ha a főnti követelményeknek nem tesz eleget. A bejegyzett egyház jogosult a közcélú adomány utáni kedvezmény igénybe vételére felhatalmazó igazolás kiállítására.

Az egyház akkor tekinthető megszűntnek, ha törlik a nyilvántartásból, erre pedig akkor kerülhet sor: ha más egyházzal egyesült, ha két vagy több egyházra vált szét, ha kimondta önmaga feloszlását, vagy bíróság ítélte a tevékenységét törvénytörőnek.

A „szektatörvény” – elnevezést azért érdemelte ki ez a törvény, mert úgy emancipálta az egyházakat, hogy nem tett különbséget az 1000 éve itt működő és a tegnap alapított között. Nem mérlegelte azt, hogy milyen történelmi, társadalmi, kulturális szerepe volt és lehet a történelmi, valamint az egyéb egyházaknak a nemzet életében? Nem válaszolt arra a kérdésre, hogy mi értelme van az alkalmi, ezoterikus, vagy destruktív szektákat egy kategóriába sorolni pl. a velük még egy lapon sem említhető római katolikus egyházzal?!

A törvény nyilvánvalóan a történelmi keresztyén egyházak megalázását és gyengítését célozta. Pusztán felekezeti szempontból vizsgálva azt állapíthatjuk meg, hogy amikor a nem egészen 200.000 lelket számláló kisebbség kívánalmait erőszakolja rá a több, mint 7,5 milliós többségre – amely valamelyik történelmi felekezethez tartozónak vallotta magát – akkor az éppen nem az érett demokrácia, hanem inkább az ateista diktatúra sötét, egyházellenes korszakát idézi. A törvény „elkövetői” feltehetően maguk sem voltak tudatában annak, hogy amikor Pandora ezen szelencéjét kinyitják, annak nem csak az egyházak és az egész társadalom, hanem valamikor ők maguk is kárát fogják vallani.

Az új törvény a vallási tevékenységet a következők szerint határozza meg:

„1. § (3): A vallási tevékenység olyan világnézethez kapcsolódó tevékenység, amely természetfelettire irányul, rendszerbe foglalt hitelvekkel rendelkezik, tanai a valóság egészére irányulnak, valamint sajátos magatartás-követelményekkel az emberi személyiség egészét átfogja.

(4) Önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek

- a) a politikai és érdekérvényesítő,
- b) a pszichikai vagy parapszichikai,
- c) a gyógyászati,
- d) a gazdasági-vállalkozási,
- e) a nevelési,
- f) az oktatási,
- g) a felsőoktatási,
- h) az egészségügyi,
- i) a karitatív,
- j) a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi,
- k) a kulturális,
- l) a sport,
- m) az állat-, környezet- és természetvédelmi,
- n) a hitéleti tevékenységhez szükségesen túlmenő adatkezelési, valamint
- o) a szociális tevékenység.”

A nyilvántartásba vétel feltételül a következőket kell elfogadni:

„9/B. § (1) A vallási tevékenységet végző szervezet nyilvántartásba vétele a Fővárosi Törvényszék kizárólagos illetékességébe tartozik.

(2) A nyilvántartásba vétel iránti kérelem alapján a bíróság kizárólag azt vizsgálja, hogy

- a) a szervezet képviselői nyilatkoztak arról, hogy az alapítás vallási tevékenység végzése céljából történik,
- b) a szervezet által gyakorolni kívánt tevékenység a 6. § (4) és (5) bekezdésével nem ellentétes,
- c) legalább tíz tag a szervezet megalakulását kimondta és elfogadta annak alapszabályát, vagy
- d) a szervezet tagja kizárólag természetes személy és az alapszabály nem teszi lehetővé, hogy a szervezet tagja nem természetes személy is legyen.”

Az új törvény meghatározza az ún. „bevett egyházak” körét, melyek egyúttal jogi személyek is, a következők szerint:

„Melléklet a 2011. évi CCVI. Törvényhez

A bevett egyházak

1. Magyar Katolikus Egyház
2. Magyarországi Református Egyház
3. Magyarországi Evangélikus Egyház
4. Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
5. Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante)
6. Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség
7. Budai Szerb Ortodox Egyházmegye
8. Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus – Magyarországi Ortodox Exarchátus
9. Magyarországi Bolgár Ortodox Egyház
10. Magyarországi Román Ortodox Egyházmegye
11. Orosz Ortodox Egyház Magyar Egyházmegyéje (Moszkvai Patriarchátus)
12. Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (Magyarországi Unitárius Egyház)
13. Magyarországi Baptista Egyház
14. HIT Gyülekezete
15. Magyarországi Metodista Egyház
16. Magyar Pünkösdi Egyház
17. Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház
18. Erdélyi Gyülekezet
19. Hetednap Adventista Egyház
20. Magyarországi Kopt Ortodox Egyház
21. Magyarországi Iszlám Tanács
22. Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezetek
23. Magyarországi Krisna-tudatú Hívók Közössége
24. Az Üdvhadsereg Szabadegyház Magyarország
25. Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza
26. Magyarországi Jehova Tanúi Egyház
27. Buddhista vallási közösségek

Az egyházként való elismerésről:

„14. § A vallási tevékenységet végző szervezetet az Országgyűlés egyházként ismeri el, ha

- a) elsődlegesen vallási tevékenységet végez,
- b) tanításának lényegét tartalmazó hitvallása és rítusa van,
- c) legalább
  - ca) százéves nemzetközi működéssel rendelkezik vagy

- cb)* húsz éve szervezett formában, vallási közösségként működik Magyarországon és Magyarország lakosságának 0,1 százalékát elérő taglétszámmal rendelkezik,
- d)* elfogadott belső szabálya van,
- e)* ügyintéző és képviseleti szerveit megválasztotta vagy kijelölte,
- f)* képviselői nyilatkoznak arról, hogy az általuk gyakorolni kívánt tevékenység nem ellentétes a 6. § (4) és (5) bekezdésével,
- g)* tanai és tevékenységei nem sértik az ember testi-lelki egészséghez való jogát, az élet védelmét, az emberi méltóságot,
- h)* a vallási tevékenységet végző szervezettel szemben – működése során – nemzetbiztonsági kockázat nem merült fel és
- i)* a közösségi célok érdekében történő együttműködés iránti szándékát és annak hosszú távú fenntartására való képességét különösen alapszabálya, tagjainak száma, a kezdeményezést megelőzően a 9. § (1) bekezdése szerinti területeken végzett tevékenysége és az ilyen tevékenységnek a lakosság nagyobb csoportja számára való hozzáférhetősége bizonyítja.”

Az új törvény a továbbiakban foglalkozik a nyilvántartással az illetékes minisztériumnál, a vallási közösségek működési szabályaival, fenntartási forrásaival. Szertartásainak és jelképeinek védelmével, a gazdasági vállalkozásnak nem minősülő tevékenységeivel stb.

A továbbiakban a legfontosabb felekezetek Kiss Endre által adott ismertetésével foglalkozunk.

* * *

Orthodox és katolikus felekezetek

Az orthodox – görögkeleti (pravoszláv) egyház

A magát orthodoxnak – „igazhitűnek” – nevező egyház az 1054. évi egyházszakadást követően a keleti keresztyénséget reprezentálja. A keresztyénség nagy tömbjeinek a szétválását az eredendő kulturális tagoltság mellett az eltérő történeti fejlődés, valamint az egymás közötti, ellenséges viszony indokolta. A kölcsönös kiátkozás – aminek a visszavonására csupán 1965-ben került sor – közvetlen előzménye az volt, hogy a keleti egyházrészek nem fogadták el a nyugati dogmákat, érdekellentétbe kerültek egymással a görög egyházak

fölötti befolyás megszerzése miatt, s a keletiek nem támogatták a nyugati pápaság világhatalmi törekvéseit.

A keleti keresztyénség elméletileg egyenrangú, ún. autokefál egyházakba, patriarchatusokba szerveződött. A legnagyobb tekintélyű közöttük a Konstantinápolyi Patriarchátus. A Márk evangélista alapította, s a 7. századtól arab fennhatóság alatt lévő Alexandriai Patriarchatushoz tartozik az afrikai kontinens egésze. Az Antiochiai Patriarchatus székhelyét Damaszkuszba tették át, s a görög nyelvet fölcserélték az arabbal. A Jeruzsálemi Patriarchatus 185 után szervezték meg, s püspöke 331-ben kapta a patriarcha-címet. Megkülönböztetjük még a Grúz, Szerb, Román, Bolgár, Görög, Albán, Lengyel, Cseh, Szlovák, Ciprusi, Amerikai, Kínai Autokefál egyházakat. Az Orosz Orthodox Egyházat 1593-tól a Moszkvai Patriarchatus feje vezeti.

Az Orthodox Egyház magát tekinti az egyetemes keresztyénség letéteményesének. A római pápát csupán egy regionális egyházfőnek ismerik el, mert vallják, hogy az Egyház feje Jézus Krisztus, akinek nincs szüksége földi helytartóra, az egyházkormányzás a Szentlélek által történik.

Hitforrásként a Biblia mellett elismerik a szent hagyományt, „amit mindennütt, mindenkor, mindenki hitt.” Az üdvösséghez kegyelem, hit, remény, szeretet, jócselekedetek szükségesek. 7 szentséget fogadnak el, melyek: a keresztesítés, bérmlás, bűnbánat, úrvacsora, papság, házasság, szentelt olaj. A templomok három részre – oltár, hajó, katechumenusoknak elkülönített terület – oszlanak. A főbejárat nyugaton, az oltár mindig keleten helyezkedik el, rajta szentségtartóval, ereklyével. Ülőhelyek nincsenek, csupán az öregeknek és betegeknek. Minden templomban van ikonosztáz három bejáráttal, a szobrok állítása azonban tilalmas.

Az istentiszteleteket bizánci rítus szerint tartják, alkalmazva Chrysostomus rövidebb, vagy Nagy Basilius hosszabb liturgiáját. Az istentiszteletek 3-4 órák. Elméletileg naponta 7 istentiszteletet tartanak. Hangszert nem használnak, de énekkultúrájuk kiemelkedően magas. A prédikáció nem szükségszerűen része az istentiszteletnek.

Hitvallásuk a Niceo-Konstantinápolyi Hitvallás. Legnagyobb ünnepük a húsvét, amit a Julián-naptár szerint tartanak, de a civil életben a Gregorián-naptárt használják. Emellett van 100 egyéb ünnepük és 160 böjti napjuk. Búcsújárásuk során a Jézus Krisztus földi életéhez kapcsolódó helyeket keresik fel, s az innen hozott, eredeti ereklyéhez érintett tárgyaknak, képeknek csodátévő erőt tulajdonítanak.

Szűz Máriát szentként tisztelik, de nem imádják, mert az imádat egyedül az Istent illeti. Akit valamely felekezetben megkereszteltek és hisz Istenben, azt az egyetemes keresztyénséghez tartozónak tekintik.

A Kárpát-medencében a Honfoglalás előtti időszakban a keleti keresztyén-ség már terjedőben volt. A hunoknak a 6. században kiépített egyházszervezetük volt, püspökségekkel, amit a 7. századi kazár invázió pusztított el. A 10. századtól először a bizánci keresztyéniséget vették fel a magyarok, s Kelet-Magyarország és a Dél-Dunántúl vallási életét a pogány hagyományok mellett a bizánci kolostorok, s a nagyszámú orthodox zárda határozták meg.

A 14. századtól a római katolikus többségű országban szakadóroknak tekintették őket és üldözéseknek voltak kitéve. A törvény vagyonvesztéssel sújtotta azt a birtokost, aki orthodox vallású lett, a vegyes házasságokat pedig tiltották. A keleti rítusú magyarságot ekkor nagyrészt asszimilálja a nyugati keresztyéniség, illetve magába olvasztja a számos alakuló nemzetiségi orthodox egyház (román, ruszin, szerb).

A magyarországi orthodox egyház 1848-tól elismert és egyenrangú a többi felekezettel. Jelenleg a Szentendrei Szerb Egyházmegye a Belgrádi Patriarchatushoz, a Gyulai Román Egyházmegye a Bukarestihez, a Budapesti Bolgár Orthodox Egyház Szófiához, a Budapesti Magyar Esperesség pedig a Moszkvai Patriarchatus felügyelete alatt áll. Valamennyiük hazai lélekszáma nem éri el az 50.000 főt.

A világban azonban 225 millió orthodox vallású hittestvérünkkel számolhatunk.

A római katolikus egyház

A pápaság szervezete és hatalmi befolyása fokozatosan bontakozott ki azután, hogy a keresztyénység államvallássá lett. Péter és Pál kultusza kezdetben egyformán fejlődött. A római püspök a 4. században felhatalmazást kapott arra, hogy a szakadórokkal folytatott küzdelme során igénybe vegye a világi hatóság támogatását. A legfontosabb ügyekben az 5. század elején a római apostoli szentszéket illeti a döntés joga. Ekkor ruházzák fel először a római püspököt – tiszteletbeli nevén a „pápát” – a „Vicarius Christi” – méltóságjelzővel.

A népvándorlás Európát érintő hullámai a barbár népcsoportok keresztyén-né tételeivel a pápaság hatalmát erősítették. Küzdelem bontakozott ki amiatt, hogy a 756-tól Pápai Államként erősödő hatalom irányítását egyszemélyes vezetéssel oldják-e meg, vagy a zsinat végezze a kormányzást? Kimondják, hogy Szt. Péter utóda – a pápa – mind az egyháznak, mind a világnak egyaránt kormányzója és bírója. Következésképpen a pápa adományozza – tetszése szerint – a császár, királyi koronát, azaz: a pápai hatalom dönt Európa minden uralkodójáról és uralkodó házáról. Ugyanakkor éles harc bontakozik ki abban a kérdésben, hogy ki jogosult az egyházi tisztségeket betöltésére?

I. Miklós pápa (858–867) az első, akinek a fejére koronát helyeznek, annak szimbólumaként, hogy a világi uralkodók a pápa hűbéresei. 1059-től a pápaválasztók köréből kizárva a nemességet, azt a bíborosokra korlátozzák. A pápai teljhatalom IX. Gergely (1227–1241) emelkedik csúcspontjára, amikor a pápa a törvényhozói, bírói, kormányzói hatalom egyedüli, abszolutisztikus birtokosa. A pápa kizárólagos joga, hogy császári jelvényeket használjon, fogadja a fejedelmek hódolatát, akiket tetszése szerint megfoszthat méltóságuktól, ellene mondhat minden hatalmasságnak és akinek az egyháza a hit és erkölcs kérdéseiben tévedhetetlen, mert Krisztus helytartója kormányozza.

1870-ben Viktor Emmanuel elfoglalja Rómát, egyesíti Olaszországot. A Pápai Állam – mely korábban az ország legnagyobb birtokosa volt – a pápa személyének sérthetetlenségét harcol ki. A Vatikánt szentszéki területnek nyilvánítják, évjáradékot folyósítanak a számára és biztosítják a szabad mozgását a svájci gárda katonai védelme alatt. Az 1929-es Lateráni Egyezmény a Vatikánnak, mint független államnak a státuszát erősíti meg. A Szentszék több minisztériumot (kongregációk), valamint tanácsokat, titkárságokat, törvényszéket, irodákat tart fenn.

A római egyház önmagát isteni alapítású, egyedül üdvözítő egyháznak tartotta, a láthatatlan egyházat a látható római egyházzal azonosítva.

Tanítása szerint 7 szentség van: keresztség, bérmálás, oltári szentség, bűnbánat, utolsó kenet, egyházi rend, házasság. A Biblia szövegei közül a Jeromos egyházatya 382-től 20 év alatt elkészült latin fordítását, a Vulgátát fogadták el egyedül hitelesnek. A Biblia mellett hitforrásnak tartják a szent hagyományt.

Istentiszteletük a mise – áldozatbemutatás. Az ostya és a bor átlényegül az úrfelmutatáskor Krisztus valóságos testévé és vérévé. Isten mellett segítség hívnak elhunytakat, szenteket, ereklyékkel látják el templomaikat. Hisznek a purgatóriumban, s abban, hogy a hívek imádsága enyhíti az oda kerültek szenvedését. A fülbegyónás 1215-től kötelező. Papjaik cölibátusát a 17. századtól vezették be.

A mariológiai dogmafejlődés a középkor végén indult meg intenzívebben. Szűz Máriát a szentek fölé emelte, aki mentes maradt az eredendő bűntől, s a teste nem lett az enyészeté, hanem felvitetett a mennybe, ahol az emberek közbenjárója Isten előtt.

A Reformáció megválaszolatlan kihívását követően a Szentszék még inkább helyet adott a római egyházban integrált hitéleti mozgalmaknak. Ezek így már nem szakadtak ki az egyházból, hanem szerzetes rendekben éltek meg sajátos kegyességi gyakorlataikat. Legtöbbjük Magyarországon is ismert: bencések, ciszterciek, premontreiek, domokosok, ferencesek, trinitáriusok, piaristák, je-

zsuiták stb. Az egyetlen magyar alapítású rend a pálosoké, melyet Magyarországon felszámoltak.

Tiltották a vegyesházasságot, a templomukban kötött más felekezetű házastárstól reverzálist követeltek, vagyis annak az ígérését, hogy a születendő gyermekek római katolikus felekezetűek lesznek.

Kezdetben elzárkóztak az ökumenikus mozgalomtól. Napjainkban a merev dogmatikai álláspontok elmozdulni látszanak az alábbi kérdésekben: a megigazulás tana, a szent hagyomány értékelése, a cölibátus megtartása, a mise áldozati jellege, a szentek tisztelete, az átlényegülés, a pápai tekintély, a laikusok szerepe, a mariológia túlhangsúlyozása, az egyházon kívüliek üdvössége, a házasságkötés, az ökumenikus magatartás stb. – s arra utalnak, hogy a római katolikus egyház kilábal a korábbi identitás-válságából.

Magyarországon a római katolikus egyház 3 érseki főegyházmegye – Esztergomi, Kalocsai, Egri – és 7 püspökség – Győri, Pécsi, Székesfehérvári, Váci, Veszprémi, Szombathelyi, Szeged-csanádi – szervezetében végzi tevékenységét. 2200 plébánián kb. 3000 lelkész végzi szolgálatát, 2.852.417 lélek pásztorolásával.

Papképzés az egri, szegedi, győri, budapesti, esztergomi szemináriumokban folyik. Jelentősebb sajtók: Új Ember, Katolikus szó – hetilapok, Vigilia, Teológia, Mérleg – folyóiratok.

Európában a római katolikus felekezetűek nem érik el a lakosság 30%-át, Amerikában viszont meghaladják a lakosság 50%-át. A római katolikus világ-egyház szolgálatát részben világi misszionáriusok, s a világi intézeteinek dolgozói végzik az 1.120 millió főt számláló római katolikusok körében. Három milliós pásztorációs szolgálatot végző munkatársából 4.500 püspök, 400.000 pap, 25.000 diakónus és 2.300.000-en végeznek hitoktatói munkát.

Az ókatolikus egyház

Amint említettük, a pápai tévedhetetlenség dogmájának a kihirdetését (1870) nagy viták előzték meg. Sokaknak az a hittétel is elfogadhatatlan maradt, hogy a pápának joga van közvetlenül ítéletet mondani a hit, az erkölcs, az egyházfegyelem és egyházkormányzás ügyeiben. Amikor a fönti hittételeket mégis kihirdették, voltak akik emiatt megbotránkoztak és Németországban Döllinger J.J.I. egyháztörténész professzorral az élen hangot adtak a tiltakozásuknak olyannyira, hogy a müncheni érsek a követőkkel együtt kiközösítette őket 1871-ben. A kiközösítettek azonban konferenciát rendeztek 300 küldöttel Németország, Ausztria és Svájc területeiről és Friedrich von Schulte jogász professzor vezetésével úgy döntöttek, hogy nem változtatnak nézeteiken, inkább külön egyházat alapítanak, fölvéve az „Ókatolikus” – elnevezést (Köln, 1872).

Papok is csatlakoztak hozzájuk, de püspökök nem, ezért – hogy az apostoli folytonosság követelményének eleget tegyenek – megkeresték a holland janzenista egyházat, mely a XVIII. század óta függetlenítette magát Rómától. A püspökeinek a működését Róma nem tartotta ugyan szabályosnak, de érvényességét elismerte. 1873-ban megválasztották első püspöküket Reinkens Joseph Hubert bresloui professzor személyében, akit az utrechti janzenista püspök szentelt fel. A német tartományok elismerték az Ókatolikus Egyházat és templomokat, egyházi javadalmakat bocsátottak a rendelkezésükre.

A Római Katolikus Egyház még latin nyelven misézett, ők 1888-ra valamennyi gyülekezetükben bevezették a nemzeti nyelvű istentiszteletet. A több országban – Hollandia, Németország, Svájc, Ausztria és Amerikában a Lengyel Nemzeti Katolikus Egyház – külön szerveződő egyházak 1889-ben megkötötték az „Utrechti Uniót” és kibocsátották az Ókatolikus Egyház alkotmányát az „Utrechti Nyilatkozatot”.

1931-ben megkötötték a „Bonni Megállapodást”, ami azt jelentette, hogy teljes intercommunióra léptek az Anglikán Egyházzal.

Az Ókatolikus Egyház a római katolikus tanítás hiteles tolmácsolójának tartja önmagát. Olyan egyházat épít, mely nagyobb összhangban áll az ősi, osztatlan keresztyénséggel. Feladatának tartja azt, hogy kitartsa az igazság mellett az újmódi tévedésekkel szemben, ugyanakkor nem mond le az egymástól elszakadt egyházrészek teljes újraegyesítéséről.

Minden fölmerülő kérdésben a papokból és világiakból álló egyházmegyei zsinat dönt. A legmagasabb egyházi fórum a püspöki szinódus. Az Ókatolikus Egyház tiszteletbeli primása az utrechti érsek.

Az ókatolikusok elfogadják a Nicea-konstantinápolyi Hitvallást, az első 7 ökumenikus zsinat döntéseit, a 7 szentséget. A nemzeti nyelv korábbi bevezetése mellett, Rómától különböznek abban, hogy megszüntették az évente legalább egyszer kötelező gyónást, a püspökeiket egyenrangúnak tartják, az egyházszervezet irányítása náluk nem központi, hanem közösségi, 2 szín alatt áldoznak, s a papi nőtlenséget lehetőségnek tekintik, de erre senkit sem köteleznek.

Magyarországon – s különösen a fővárosban és a Felvidéken – 1930-tól kezdődően több gyülekezet alakult. Szektaként bántak velük, s működésüket 1942-ben betiltották. 1945 után engedélyezték a szolgálatukat, 1947-ben azonban ismét betiltották. Emiatt „Független Keresztény Katolikus Egyház” néven is szerepeltek egy időben. Ma ismét Ókatolikus Egyház (Union of the Old-Catholic Churches, Alt-Katholiken in Deutschland) – néven ismertek. Az Ókatolikus Egyház folyóirata az 1893-tól működő Kirchliche Zeitschrift.

A görög katolikus egyház

A nyugati és keleti keresztyénség rivalizált egymással a kelet és nyugat határán elterülő egyházrészek hovatarozása miatt. Az 1439. évi, XVII. Egyetemes Zsinat elfogadta azokat az alapelveket, melyek értelmében később – a 17. századtól kezdődően – a keleti tömbből a latin keresztyénséghez csatlakozó egyházrészek integrálódtak a nyugati keresztyénség világába. Ezek szerint elismerik a pápa főségét és primátusát, a hitvallásukhoz hozzáillesztik a filioquent (a Szentlélek a Fiútól is származik), dogmatikájukba fölveszik a purgatóriumról szóló tanítást és elfogadják, hogy az ostya és a kovászos kenyér egyaránt lehet oltári szentség. Ennek fejében azonban változatlanul megőrizhetik keleti szertartásukat és papjaik egyenlő jogokat élveznek a római katolikus papokéval.

Magyarországon ezek az uniós törekvések a 17. század elején erősödtek fel Kárpátalján, aminek következményeként a Munkácsi Püspökség a latin egyházhoz csatlakozott. Akkor ezt az egyház egységének a megőrzésével és a keleti szertartásúak egyházi autonómiát veszélyeztető térítéseivel indokolták. Bereg, Ugocsa, Szatmár, Szabolcs, Zemplén még a 17. században, Máramaros pedig az 1720-as években egyesült Rómával. A latin egyházba tagolódo keletiek az Egri Püspökség fennhatósága alá kerültek, de autonómiájukért szakadatlan küzdelmet kellett folytatniuk. 1718-ban mondták ki a görög katolikus egyház autonómiáját, s azt, hogy a prímáson kívül más latin püspök nem avatkozhat egyházuk ügyeibe. A pápa – XIV. Kelemen – 1771-ben engedélyezte a Munkácsi Püspökség felállítását. A munkácsi püspököt a király nevezi ki, s a pápa erősíti meg tisztségében, metropolitája az esztergomi érsek.

Tekintettel arra, hogy az egyes – keleti szertartású – egyházmegyékben nem volt egyforma sem a szertartás, sem az egyházi szokások gyakorlata, továbbá, mert rendezni akarták a papság anyagi helyzetét, egyenjogúsítva őket a római katolikus papsággal, megszüntetni a latin térítést a keleti szertartású nép között, elhárítani a latin naptár és ünneprend erőszakolt használatát, támogatni a könyvkiadást és szabályozni az ünnepek számát, 1773-ban összehívták a Bécsi Szinódust, melyen az említett kérdések többségének a rendezésére sor került. Bacsinszky András hajdúdorogi főesperes, majd munkácsi püspök Ungvár-székhellyel egyházmegyét szervez.

Tekintettel arra, hogy a Szentszék nem vett tudomást arról, hogy van görög katolikus felekezetű magyar népesség is, a magyarságnak ez a része folyamatosan asszimilálódo a nemzetiségi egyházakba (román, szerb, szlovák), vagy áttért más felekezetbe. A 19. században a „Hajdúdorogi Mozgalom” kibontakozásának a hatására, lefordították magyarra a teljes liturgiát, s az egyházi felsőbbiséget kérték: engedélyezze a hivatalos használatát, valamint azt, hogy

a magyarországi magyar ajkú görögkatolikusság önálló egyházmegyébe tömörülhessen. Annyit érthettek el csupán, hogy – bár a liturgia nyelve a szláv marad, de – 1863-tól az evangéliumot magyarul olvassák és magyarul imádkozhatnak, énekelhetnek. A kérést a Szentszék elutasította, s a magyar országgyűlés ugyancsak levette a napirendjéről. A pápa elrendelte a magyar szertartáskönyvek megsemmisítését, de ennek az volt a következménye, hogy az egységes anyanyelvű liturgiát még ott is bevezették a gyakorlatban, ahol addig nem volt. A Mozgalom megalakítja a „Görög Szertartású Magyarok Országos Bizottságát” 1902-ben pedig megalakítják Budapesten a „Magyar Görögkatolikusok Egyesületét”, s lapot indítanak „Görögkatolikus Hírlap” – címmel. (Ma: Görögkatolikus Szemle.)

A hivatalos fejlemények Ferenc József fellépésével vesznek lendületet. Az uralkodó – kegyúri jogánál fogva – megalapítja a Hajdúdorogi Egyházmegyét, melyet a pápa kanonizál, de szorgalmazza a magyar liturgia megszüntetését és a liturgikus nyelvnek a klasszikus görögöt nyilvánítja, melynek bevezetésére három év türelmi időt ad.

A Hajdúdorogi Egyházmegyébe 162 parókia kerül, a magyar ajkúak 40%-a azonban nincs közöttük. Az ide kebelezett 215.498 lélekből 183.757 magyar, 26.823 román, 623 szlovák, 968 ruszin és 2.500 egyéb anyanyelvű. 1913-ban pápai bulla módosítja a parókiák egyházmegyékbe osztását, melynél immár egyedül a használt anyanyelv a mérvadó.

Az egyházmegye székhelyét 1914-ben Debrecenbe teszik át, de egy román – áldozatokat is követelő – robbantásos merényletet követően Nyíregyházára költöztetik át, s az 1940-es évek elejétől kerül Hajdúdorogra, ahol megkezdik az egyházmegyei központ kiépítését.

A 2.025.508 lelkes Görögkatolikus Egyház a Trianoni Békediktátumot követően 92%-os veszteséget könyvelhet el: a Csonka Magyarországon 175.000 lélek marad. Miskolcon – a Felvidék és Kárpátalja elszakadása után – Apostoli Exarchatus alakul.

A két háború között Hajdúdorogon a Bazilita Rend alapít rendházat, az egyház népe bekapcsolódik a KALOT/KALÁSZ-mozgalomba, megalakul a „Magyar Görög Katolikusok Országos Szövetsége” (MAGOSZ).

1945 után minden magyarországi görög katolikus kizárólagos főpásztora a hajdúdorogi Ordinárius.

* * *

A reformáció egyházai

*„Azért immár nem vagytok jövevények és zsellérek,
hanem polgártársai a szenteknek és cselédei az Istennek,
akik fölépíttettek az apostoloknak és prófétáknak alapkövén,
lévén a szegletkő maga Jézus Krisztus,
Akiben az egész épület szép renddel rakattatván,
nevekedik szent templommá az Úrban,
Akiben ti is együtt építtetek Isten hajlékává a Lélek által.”
(Ef 2,19–22)*

A protestáns világ az azonos hitelvi alapokon építkező egyházak nagy családját foglalja magába, s közel másfélezer felekezetet ölel fel. A „protestáns” – elnevezés egyrészt utal az egyház megújulását akadályozó régi renddel szemben kifejtett tiltakozásra, másrészt az eredeti keresztyén értékek tovább hagyományozására.

Az evangélikus egyház

Luther Márton (1483–1546) gazdálkodó szülők gyermekeként születik Eislebenben, heten vannak testvérek. Luther Mansfeldben, Magdeburgban, Eisenachban, majd az erfurti egyetemen tanul. Egyik útja során, amikor villámok csapkodnak körülötte, fogadalmat tesz, hogy szerzetes lesz, ha életben marad. Így lett Ágoston rendi szerzetes és kezdődött el az a hitbeli tusakodása, amely a Reformáció kirobbantásához vezetett.

Wittenbergben tanít, prédikál, egyházi megbízatással Rómát is megjárja és tapasztalatokat szerez az egyházi állapotokról. Tanításában egyre nagyobb hangsúlyt kap az egyház megújításának szükségessége. A pápai rendeletre bűnbocsátó cédulákat áruba bocsátó akció arra indítja, hogy közzé tegye a 95 pontba foglalt véleményét 1517. október 31-én.

Pápai idézésre Augsburgban kihallgatják, ő azonban nem hajlandó nézeteiből engedni, csak ha a Szentírásból jobbra tanítják, bár tisztában van azzal, hogy kiátkozással sújthatják. Az egyház megújulását sürgető tömegek mellett maga Bölcs Frigyes választófejedelem is Luther mellé áll a Szentszékkel szemben, aki a pápa átokbulláját elégeti, s emiatt a wormszi birodalmi gyűlés előtt kell felelnie. A gyűlés előtt vallást tévő reformátor bírja a többség rokonszenvét, aminek azonban hivatalosan nem lehet megnyilvánulnia. A Szentszék által gyakorlatilag halálra ítélt, s a gyűlésről hazatérő Luthert Bölcs Frigyes

Wartburg várába záratja, ahol németre fordítja az Újszövetséget (1521), és hozzá lát az ószövetségi könyvek fordításához. 1525-ben feleségül veszi a kolostort elhagyó apácát, Bora Katalint. Munkatársaival a reformálódó egyházra nehezedő külső nyomás és a belső ellentétek leküzdésén fáradozik. A Marburgi Kollokviumon (1529) az úrvacsorával kapcsolatos nézeteltéréseket egyeztetik. Katekizmust ír, miközben az evangélikus főemberek katonai szövetséget kötnek hitük védelmére (Schmalkaldeni Szövetség, 1531) és az 1532. évi nürnbergi vallásbéke teret enged a reformáció lendületesebb terjedésének, amit a kibontakozó ellenreformáció sem tudott megállítani.

Az evangélikusok az „Ágostai Hitvallásban” (Confessio Augustana 1530) foglalták össze hitelveiket. Más hitvallásos iratokat is használnak, mint a Luther által írt „Schmalkaldeni Cikkek” (1537), vagy a „Formula Concordiae” (1577).

A hitújítás során nem mentek olyan messzire, mint a radikálisabb hitágazatok. A templomaikban megmaradtak az oltárok, a képek és szobrok, a gyertya, a keresztvetés.

Magyarországon már 1523-ban törvényt hoznak a lutheránusok ellen; s a hitújítás századában elterjed felekezetük a történelmi Magyarországon. Hazánkban 324 gyülekezetben, 400 lelkipásztor szolgálata mellett tevékenykednek, iskolákat, szeretetintézményeket tartanak fenn, saját lelkészképző akadémiájuk a fővárosban működik. 1986 óta a női lelkészeket is fölszentelik. Ismertebb lapjaik: „Evangélikus Élet”, „Lelkipásztor”, „Credo”.

A Lutheránus Világszövetségnek – mely 1947-ben a svédországi Lundben alakult meg, 78 országban 140 tagegyháza van. Az evangélikus felekezetűek az egész világon 70 millió lelket számlálnak.

A református egyház

Zwingli Ulrik (1484–1531) Svájcban, **Bucer Márton** (1491–1551) német földön **Oecolampadius János** (1482–1531) Bázelen, **Farel Vilmos** (1489–1565) Genfben, **Bullinger János Henrik** (1504–1575) Zürichben, **Knox János** (1505–1572) Skóciában, **Laskó János** (1499–1560) lengyel nemes Kelet-Európában szervezte az egyház megújítását abban a radikális változatában, ami túlhaladta a lutheri reformációt.

A legnagyobb jelentőségű személyisége ennek a hitújításnak azonban egyértelműen **Kálvin János** (1509–1564). Noyonban (Franciaország, Picardia) születik és Párizsban, Orleansban és Bourgesben tanul. Tanulmányai közben megismerkedik protestáns eszméket vallókkal és a lutheri nézetekkel. Amikor barátjának, a párizsi egyetem rektorának a beszédét megírja és ezzel az evangéliumi keresztyénség felé nyit, menekülnie kell a fővárosból. Lemond az ad-

dig élvezett egyházi javadalomról, s emiatt bebörtönzik. Szabadulása után sem maradhat szülőföldjén, hanem Svájcba, Strassburgba, majd Bázélbe megy, s az „Institutio religionis christianae...” c. művével (1536) meghatározza a később róla elnevezett reformátori irányt és egyúttal megkezdi a genfi egyház-szervező tevékenységét. Genf világi polgárságának ekkor még elég nagy befolyása van ahhoz, hogy a szigorúságuk miatt bírált Farel és Kálvint menesszék városukból. Kálvin ekkor Strassburgba távozik és Melanchton munkatársaként folytatja reformátori munkáját. Ekkor ismerkedik meg Ydelette de Bure özvegyasszonnyal, akit feleségül vesz. Visszahívják Genfbe, ahol most már szabad kezet kap egy theokratikus városállam kiépítéséhez. Ő írja meg a genfi eklézsia kátéját és hitvallását, s a városban csak az érvényesítheti jogait és maradhat genfi polgár, aki ennek elfogadására letette az esküt. Minden polgár szövetségbe lépett Istennel és egyúttal az egyházzal.

Szemlélete szerint, mind az egyház, mind a város, mint hatóság, Isten abszolút uralma alatt kell, hogy álljon. Így mind a város, mind az egyház törvényei csak olyanok lehetnek, melyeket a Biblia alapján Krisztus Jézus nevében hoznak és érvényesítenek, hogy minden Isten uralma alatt maradjon. A világi hatóságnak az a feladata, hogy az egész életre kiterjedő istentisztelet feltételeit biztosítsa. A jogrend az Igére épül, ha a világi hatóság nem veti alá magát Isten törvényének, akkor az egyház semmiféle közösséget nem vállalhat az ilyen hatósággal.

Az egyháznak és a városnak ugyanaz tehát a vezető testülete (Kis Tanács, Nagy Tanács), élén a lelkipásztori testülettel és a presbitériummal. A hetente ülésző, lelkipásztorokból és presbiterekből álló Konzisztórium döntött egyházfegyelmezési ügyekben. A polgárok hétköznapi tevékenységét, vallásgyakorlását, de még családi életét is felügyelték, s akit elítéltek, azt átadták a világi hatóságnak, mely a büntetést végrehajtotta.

A református felekezetet Franciaországban és Lengyelországban erőszakkal pusztították ki. Skócia, Anglia, Hollandia, Németország, Svájc azonban többségében protestáns lett, erős református egyházakkal. Közép-Európa legnagyobb református tömbje a történelmi Magyarországon jött létre a „kálvinista Róma” – Debrecen – központtal.

A magyar reformáció jellegzetes alakjai között „magyar Lutherként” tartják számon **Dévai Bíró Mátyást** (1500–1545), „magyar Kálvinként” **Méliusz Juhász Pétert** (1536–1572), a gyülekezeti misszió apostolaként tevékenykedő „hegedős reformátort” **Sztárai Mihályt** (+1575?), a legműveltebb „tudós tiszteletest” **Szegedi Kis Istvánt** (1505–1572), a „nyomdász-prédikátort” **Huszár Gált** (+1575), vagy a bibliafordító **Károlyi Gáspárt** (1530–1591), a zsoldárfordító **Szenci Molnár Albertet** (1574–1634).

A református templomokra a puritán külsőségek jellemzőek, ahogy a bennük végzett istentiszteletekre is. Az egyház presbiteri rendszerű, s testületi irányítást biztosít az egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, a zsinat szintjén egyaránt. A tisztségviselőket a paritás elve alapján lelkésziekből és világiakból egyenlő arányban választják.

A magyar református egyház sajátossága, hogy a püspöki tisztelet is betölti, amit más református egyházakban nem találunk. A bécsi udvarban egy magas rangú egyházi tisztségviselő kellett, hogy képviselje egyházának népét, s ez indokolta a szuperintendensi, püspöki tisztelet megtartását.

Az 1970-ben genfi székhellyel megalakult Református Világszövetség ma 218 egyházban 107 országban 75 millió reformátust tart nyilván.

Az 1920. évi Trianoni Békediktátum harmadára csonkolta Magyarországot, s annak nemcsak a lakosságát, hanem egyházszerkezeteit is. „Három gerzdűvé” vált (Ravasz László kifejezése) a magyarság: csonka-országi, a Kárpát-medencében az anyaországtól elszakított, kisebbségi sorsra kényszerített és a nagyvilág közel félszáz országába szétszórta szórvány-magyarságra osztott. Csupán a Kárpát-medencében a magyar reformátusság mára nyolcféle állampolgárságú lett.

A reformátusság 1914-ben 57 egyházmegyében 2073 anyaegyházban 2.610.000 lelket számlált, s ebből 3/5-e maradt a Csonka-Magyarországon, 4 egyházkerületben, 21 egyházmegyében, 1200 gyülekezettel. 2/5-e el lett csatolva a szomszédos országokhoz. Az anyaországban 1920-ban 1.577.000 református maradt, 1930-ban 1.800.000 a számuk. A 15 milliós világmagyarság reformátusságát 3,5 millióra becsülik.

Tekintettel arra, hogy a reformátusság – mint „magyar vallás” – 90%-ban magyar etnikumú népeket tömörít, elgondolkodtató, hogy amíg a Kárpát-medence valamennyi más etnikuma az elmúlt fél évszázadban legalább 5-6-szorosára nőtt, egyedül a magyarság az, amelynek a lélekszáma folyamatosan fogyott és tragikusan fogy ma is, s ez következképpen, első sorban a református felekezet helyzetét rendíti meg.

A kongregacionalista egyház

Az Anglikán Egyházból a puritánus mozgalommal váltak ki. Első szószólójuk **Brown Róbert** (1550–1633) volt, aki vallotta, hogy minden egyházi közösség egyedül Krisztusnak lehet alárendelve. A kongregáció szabad vallási társulást jelent és arra utal, hogy valamennyi gyülekezeti közösség elhárítja az irányítását tekintve, mind bármely egyházi, mind a világi befolyást és kész megakadályozni akár egyházkormányzat, akár világi hatóság rátelepedését a gyülekezeti életre. Ugyanakkor hangsúlyozza az egyházközségek autonómiá-

ját és a közösségi irányítás jegyében az egyháztagnak biztosít nagyobb beleszólást az egyházkormányzás kérdéseibe.

A Westminsteri Hitvallást vallóktól nyilatkozatban különböztették meg magukat (Savoy Declaration, London, 1658), bár a kongregacionalisták nem köteleznek egy gyülekezetet sem arra, hogy közös hitvallást elfogadjanak. Gyülekezeteik többsége kálvinista hitelveket vall.

A Zarándok Atyák utódaiként Amerikában gyökerezhetett meg a „Kongregacionalista Keresztyén Egyház”. Kimagasló személyisége az első tengeren túli nagy ébredés első teológusa Edwards Jonatán (1703–1758). Szervezetük megyei, regionális és országos szövetségekre épül. 1891-ben, Londonban, az V. világkongresszusukon megalakították a Nemzetközi Kongregacionalista Tanácsot, melyhez 1970-ben 19 Nemzeti Tanács tartozott. 1949-től 5 évente Angliában és az USA-ban ülésezik, tagja a Református Világszövetségnek, mellyel szervezetenként is egyesült 1970-ben Nairobian. Több, mint 6 millió lelket számlálnak.

A presbiteriánus egyház

Az angol-szász világban számos református egyház nevezi magát presbiteriánusnak. A Reformáció korában independenseknek is nevezik őket. Harcoltak az egyházi autonómiáért és a püspöki egyházkormányzattal szembehelyezkedve a közösségi irányításért az egyházszervezet minden szintjén. A hitvallásos irataikhoz a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás mellé fölveszik a Westminsteri Hitvallást. Elutasítják a püspöki tisztet, a nők egyházi szolgálatát. Nem vesznek részt az Egyházak Világtanácsának munkájában, mert az szerintük befogadja a hamis egységet, az egyházellenes liberálisokat és a hitehagyottakat, s ezzel megtagadja az Igét. Megkülönbözteti és elválasztja magát minden nagy- és kisegyháztól, mely a protestáns dogmatikai alapokat elveti. Elhatárolódik a nem protestáns vallásoktól és egyházaktól, s a karizmatikus mozgalomtól.

A gyülekezet vezető testülete a presbitérium és hozzá hasonló testületek intézik az egyház ügyeit minden egyéb szerveződés élén (közgyűlés, zsinat). A presbitériumok felállításáért vállalt küzdelem lett a névadójuk. Legnagyobb részük a kálvinista hitelvek talaján áll.

Az unitárius egyház³

A Reformáció, sőt, a világkeresztyénség egyházai között az egyetlen magyar alapítású egyház. Hívei a Reformációt nem tekintették befejezettnek a luther-

³ A Szövetség álláspontja szerint az unitárius vallás nem tartozik a keresztyén vallások közé. Bár a protestantizmusból vált ki, de nem vallja, hogy **Jézus Krisztus Isten Fia, Megváltó**. Ezen fejezet helyett javasoljuk a Presbiteri Füzetek 6. kötetében a 200. oldalánál kezdődő, „Az unitárius vallás” című fejezet olvasását.

ránus, majd a református egyházak megalakulásával, hanem sajátos utat választottak. Az Unitárius Egyház kialakulása mégsem annyira a vallási mozgalmak sorába illeszkedik, mint inkább az egyházi köntösbe öltözött humanista mozgalmak közé. Erdélyben **Blandrata György** (1515–1588) Izabella királyné udvari orvosa terjesztette elsőként az 1560-as évektől az akkor antitrinitáriusnak nevezett eszmét, mely arra hivatkozással, hogy a Szentháromság nem szerepel a Bibliában, Istent egyetlen személyre, az Atyára szűkítette, mint valóságos személyre és tagadta Jézus Krisztus és a Szentlélek istenségét. Mindez azért volt lehetséges, mert Európában elsőként Erdélyben hirdették ki a vallásszabadságot 1568-ban a Tordai Zsinaton, s a máshol még üldözött lutheránus és kálvinista egyházak itt bevett felekezeteknek számítottak, ahogyan később az unitárius is.

A szentháromság-tagadók Jézus Krisztusban csak az emberi példaképet, a Szentlélek Istenben pusztán „Istennek jóra vezérlő erejét” látták. A Bibliából azt tartják elfogadhatónak, ami az emberi értelemmel összeegyeztethető. Az egyház náluk lelki egyesület, aminek az a dolga, hogy Isten Országát a földön megvalósítsa. Szentségeik nincsenek, de megtartják a keresztelest, mint a megújulás ígéretét hordozó vallási szertartást és az úrvacsorát, mint Jézus Krisztus áldozatára emlékeztető és példája követésére buzdító rítust. Elvetik az eredendő bűn és az eleve elrendelés tanát.

Hitvallásukat így összegzik: „Hiszek egy Istenben, az élet teremtőjében és gondviselő Atyában. Hiszek Jézusban, Isten legjobb fiában, a mi igaz tanítómesterünkben. Hiszem a Szentleket. Hiszek az Unitárius Egyház hivatásában. Hiszem a bűnbocsánatot és az örök életet.”

Az erdélyi Unitárius Egyház alapítója **Dávid Ferenc**. Magyar édesanya és a szász Hartel Dávid fiaként született Gyulafehérváron. Brassói iskoláit külföldön frankfurti és wittenbergi tanulmányokkal egészítette ki. A Reformáció buzgó híve lett és ezen tevékenysége nyomán az erdélyi szászok evangélikus püspökévé választották 1557-ben. A radikalizmusa azonban átvitte a „magyar vallásnak” nevezett kálvinisták táborába, ahol 1564-ban ugyancsak püspök lett. Ebben a minőségében kezdett antitrinitárius eszméket hirdetni az 1560-as évek második felében. Nem volt eredménytelen a munkássága, mert az 1578. évi Tordai Zsinaton 13 egyházmegye képviselőjében már 322 lelkipásztor van jelen. Megszerveződött az Unitárius Egyház, kiépült az iskolai hálózata.

A Krisztus istenségének elfogadása és tagadása tárgyában már ekkor szembekeverül egymással az unitarizmus konzervatív és progresszív irányzata. Dávid Ferencet elítélik, Déva várának börtönébe zárják, ahol 1579-ben visszaadja lelkét Teremtőjének.

Az ellenreformáció időszakában sokat veszít az Unitárius Egyház, s a külső elnyomás mellett a Reformáció tovább bontakozó ágazatai veszélyeztetik belső békességét. A Türelmi Rendelet (1781) után áll talpra, mint a protestáns többségét megőrző Erdély egyik történelmi egyháza.

Az Unitárius Egyház szervezete és gyülekezeti élete sokban hasonlít a reformátuséhoz. A helyi gyülekezet teljes autonómiát élvez. Legfelső szinten az egyházat a püspök és a főgondnok képviseli. Jellemző az egyesületi élet: Dávid Ferenc Egylet, Nőszövetség, Ifjúsági Egyesület működik. Ők indítják az első teológiai szaklapot „Keresztény Magvető” címmel 1861-ben. Az erdélyi Unitárius Egyház lapja az Unitárius Közlöny, a mindkét magyar hazában terjesztett lapjuk az Unitárius Élet.

Az „unitárius panteonban” közismert személyiségekkel találkozhatunk, mint a zeneszerző Bartók Béla, a tudós Brassai Sámuel, Egyedi György püspök, Bogáti Fazekas Miklós költő, Kriza János néprajzi gyűjtő, László Gyula régész, őstörténész, vagy Orbán Balázs „a legnagyobb székely”.

A Trianoni Békediktátum előtt a világ unitáriusainak fele a történelmi Magyarországon élt. A trianoni határmódosítás legsúlyosabban az Unitárius Egyházat érintette, mert 1/5-e maradt a Csonka-Magyarországon, 4/5-e került román fennhatóság alá. Az É-Erdélyt Magyarországhoz visszacsatoló II. Bécsi Döntés (1940) 65 gyülekezetet 60.000 lélekkel kapcsol vissza az anyaországhoz és 53 egyházközség 31.000 lélekkel marad D-Erdélyben román uralom alatt.

Magyarországon 12 egyházközség, 50 szórvány 25.000 lélekkel, Erdélyben 123 egyházközségben 38 leányegyházban, 222 szórványban 101 lelkipásztor gondozza a reá bízott 100.000 magyar lelket. Világviszonylatban az antitrinitárius egyházak 28.5 milliós közösségének egyike az unitárius.

Az angol nemzeti egyház (Ecclesia Anglicana – Church of England)

A hagyomány szerint Nagy Britanniába Irenaeus egyházatya vitte el a keresztyén hitet 200 körül. Ő Polycarpus szmirnai püspök tanítványa volt, aki pedig magától János evangelistától hallotta az evangéliumot. Az Anglikán Egyház ezért apostoli alapítású egyháznak tartja magát és a többi egyház közül azokat fogadja el hitelesnek, melyek szintén apostoli alapításúak és az apostolica successiót – az egyházi tisztségre kézzel átadással felhatalmazást – gyakorolják.

A kisázsiai születésű Irenaeus (130-140?–202) Rómában tanult, majd nyugatra telepedett és 177-178 táján a lyoni püspök tisztét töltötte be. Egy egyházüldözés alkalmával menekült át Nagy Britanniába, ahonnan később visszatért a kontinensre. Fennmaradt műveiben az eretnekségek – főleg a gnosztikusok – ellen harcolt.

Irenaeus britanniai tevékenységét – mint ahogy mártíromságát sem – történetileg nem igazolták, a Római Egyház pedig nem fogadta el az Anglikán Egyházat apostoli alapításúnak (XIII. Leó pápa 1896-ban az Anglikán Egyház apostoli jellegét hiteltelennek nyilvánította), az azonban történelmi tény, hogy 200 körül bizonyítottan jelen van a keresztyénség a brit szigeteken.

A pápaság hatalmának növekedésével a brit egyház is Róma fennhatósága alatt tevékenykedik. A katolikus országnak van azonban előreformátora, pl. John Wycliffe (1329–1384) személyében, aki számos társával együtt, az autonóm egyházi fejlődés igényével lép a színre.

A Reformáció százada (1500-as évek) teremtette meg a feltételeket az Anglikán Egyház megalakulásához. Az angolok nem kívántak Rómától elszakadni, még csak reformálni sem az egyházat, viszont ragaszkodtak annak függetlenségéhez, amit az abszolutisztikus pápai hatalom nem akart figyelembe venni. Az angolok autonómiatörekvése érthető annak fényében, hogy közelebbről érintette őket a pápák avignoni fogsága, az egymást kiátkozó ellenpápák küzdelme, melyek nem öregbítették Róma tekintélyét előtük.

Történetileg VIII. Henrik (1491–1547) az, aki buzgó katolikus és Luther Márton elítéléséért azt a „defensor fidei” (= a hit védelmezője) címet kapja a római pápától, amit az angol uralkodók máig viselnek. Azonban feleségétől, Aragóniai Katalintól el akar válni és 1527-ben a pápához fordul, hogy érvénytelenítse házasságát. VII. Kelemen pápa ezzel nem ért egyet és diplomáciája halogató taktikát alkalmaz: nem ad választ. Cranmer Tamás (1489–1556) cambridge-i tanár, királyi tanácsadó, kancellár, canterbury érsek – azt a tanácsot adja az uralkodónak, hogy házassági problémáját ne Róma, hanem a saját, angol egyházi főhatóságának közreműködésével oldja meg. VIII. Henrik így is cselekszik és házasságának érvénytelenítése után feleségül veszi Boleyn Anát. Ezt a pápa az egyház iránti engedetlenségnek minősíti és 1532-ben kiátkozza az angol királyt.

A válaszlépés nem sokat várat magára. Az angol parlament 1534-ben Rómától függetlennek nyilvánítja az angol egyházat, az egyház fejének pedig a királyt jelenti ki. Az Anglikán Egyház „születési évének” tehát 1534-et tartják.

A parlament az alábbi törvényeket hozza:

- minden egyházi törvényt a király emelhet jogerőre, új egyházi törvényt csak az ő hozzájárulásával hozhatnak;
- minden vitás ügyet, amit eddig a Szentszék elé vittek, ezután nem Rómához, hanem az angol egyházi bíróság elé viszik;
- a pápát minden jogosítványától megfosztják angol felségterületen, s azokat az angol királyra ruházzák át. (Ez utóbbinak különösen az angol gyarmatbirodalom kiépülését követően lett nagy jelentősége.)

Az Anglikán Egyház megalakulását tekinthetjük pusztán politikai aktusnak, de számolnunk kell azzal, hogy a politikával párhuzamosan a belső egyházi fejlődés ugyancsak eredményeket ért el. A Németalföldön tanuló és ott protestáns eszmékkal ismerkedő Tyndale Vilmos (1494?–1536) lefordította angol nyelvre és 1526-ban kiadta az Újszövetséget, ami akkor még botránykő volt a Szentírás olvasását, terjesztését tiltó Róma szemében. Cranmer Tamás „42 Artikulusban” foglalta össze azokat a hitelveket, melyek alapján az AE meghatározta önmagát. (Ezt latin nyelven 1563-ban, angolul 1571-ben adták ki, később – a neve megtartása mellett – 39 artikulusra szűkítették.)

Az Anglikán Egyház kibontakozása azonban nem ment egyszerűen. Aragóniai Katalin leánya, Mária (uralkodott: 1553–1558) trónra kerülve feloszlatta a parlamentet és a római katolikus egyház visszaállításáról kezdett tárgyalásokat a pápával. Az általa bevezetett Inkvizíció 270 mártírt adott az angol egyháznak, ő pedig kiérdemelte a nép ajkán a „Véres Mária” (Bloody Marie) – elnevezést.

Utána azonban Boleyn Anna protestáns hitben nevelt leánya, Erzsébet (uralkodott: 1558–1602) következik a trónon. Kancellárja és canterbury érseke Parker Máté (1504–1575) segítségével – aki maga is a németalföldi reformáció híve volt és Véres Mária uralma alatt elrejtőzve tartotta meg életét – biztosítja az Anglikán Egyház szabadságát. Messzemenően figyelembe veszi a vallási irányzatok és pártok eltérő igényeit és az Anglikán Egyház szervezetét úgy alakítja ki, hogy a lehetőségekhez mérten mindenkinek engedelményeket tegyen, de a központi döntésekkel szembe helyezkedőkre kemény kézzel lesújt.

A megszilárdított anglikán egyház hierarchiájában és külső megnyilvánulási formáiban – részben a dogmáiban és liturgiájában – a római egyházhoz közel álló marad. A hierarchiát a két érsek – a yorki és az uralkodót koronázó canterbury –, a püspökök, a papok és diakónusok alkotják. Rómával szemben elvetik:

- a pápai felsőbbiséget,
- a papok bűnbocsánatadását,
- a latin nyelvű liturgiát,
- a 7 szentséget, (csak kettőt fogadnak el: a keresztséget és az úrvacsorát),
- a szentségek ex opere operato – alkalmazását (azaz: Istentől függetlenül is hatnak),
- a transsubstantiatio-t (vagyis azt, hogy az ostya és a bor a mise áldozatának bemutatásakor átlényegül Jézus Krisztus valóságos testévé és vérévé),
- a laikusoknak egy szín alatt osztott úrvacsorát,
- az érdemszerző jó cselekedetek tanát,

- az apokrifus könyvek használatát,
- a halottakért mondott misét.

1562-ben az Anglikán Egyház hivatalos hitvallásának fogadják el a „42 Artikulust”, melynek több pontját a németalföldi és svájci Reformáció alapirataiból vették át, s 1571-ben alkotmányos alapiratnak nyilvánítják.

Az Anglikán Egyház elvetette a cölibátust, lelkészei családosak. Az egyházi tekintély alapja náluk a Szentírás. A hagyományt nem tekintik hitforrásnak, mint a római katolikusok, de azt a hagyományt, mely a Szentírás tanításával nem ellenkezik, elfogadják.

A korábban kötelező egyházi tizedet 1836-ban örökbérre változtatták, amit évente határoznak meg, az egyházi adót 1868-ban eltörölték.

Az Anglikán Egyház államegyház, lelkipásztorai, diakónusai állami hivatalnokoknak számítanak, jövedelmüket az állam biztosítja. Az érsekek és püspökök hivatalból a parlament Felsőházának tagjai. A magasabb egyházi tisztségbe kerülőnek végig kell járnia a hierarchia megelőző állomásait. Papból lehet püspök, akinek a felszentelését három másik – ugyancsak apostolica successioval beiktatott – püspök végezheti.

A püspökszentelés után a felszentelt eltörölhetetlen szent jelleget (character indelibilis) nyer.

1867-től hagyománnyá vált az, hogy a canterbury érsek 10 évenként összehívja az anglikán püspököket a világ minden tájáról, demonstrálva az Anglikán Egyház egységét. A 300 püspöknek ezt a találkozóját nevezik Lambeth-Konferenciának, mivel a vendéglátó érsek londoni Lambeth-palotájában tartják. A Lambeth-konferenciák határozatai jogilag nem kötelezőek, de erkölcsi súlyuk mégis azzá teszi őket.

Hitvallásos iratuk a „42 Artikulus” mellett a „Prayer Book”, amit 1549-ben jelentettek meg, mint az első angol nyelvű protestáns imakönyvet. Imádságok mellett az alapvető dogmatikai tételeket is tartalmazza. A kegyesség megnyilvánulása legtöbbször az imádkozás, a böjt és az egyházi ünnepek, szent napok megtartása, jótékonykodás, az úrvacsorai közösség gyakorlása, melyet havonta, hetente rendszeresen kiszolgáltatnak.

Mondani szokták, hogy az Anglikán Egyház a dogmatikájában római katolikus, a liturgiájában lutheránus, az úrvacsoratanában pedig kálvinista egyház. Ezzel utalnak arra a sajátosságára, hogy – mivel a legszélesebb vallási igények kielégítésének megfelelően alakították – egyrészt a maga sokszínűségében konzervatívan összetartó, másrészt – mivel nem követel szigorú hitvallásosságot – egymás mellett előfordulhatnak benne akár az egymás tanítását tagadó irányzatok is. Az istentiszteleti rendtartásuk csupán általános szempontokat ad aprólékos eligazítás helyett, ezért minden gyülekezet a tetszése szerint

alakíthatja liturgiáját. Az igehirdetés nem játszik annyira központi szerepet, mint a Reformáció egyházainál.

Az Anglikán Egyház egyik fő vonulata a High Church Party, mely a legkonzervatívabb. Ezért „pápa nélküli római egyháznak” is becézik. Szigorúan tartják magukat az apostolica successio elvéhez, s az apostoli alapításúnak tekintett északi lutheránusokkal, valamint az ortodoxokkal ápolnak testvéregyházi kapcsolatokat. Álláspontjuk szerint a Bibliát az egyház írta, kanonizálta és az egyház jogosult egyedül a magyarázatára.

A 19. század elején mozgalmat indítottak – **Newman J.H.** és **Pusey E.B.** – vezetésével abból a célból, hogy az Anglikán Egyházat visszavezessék a római katolikus egyházba. Ennél sikeresebbnek bizonyult az 1833-tól induló „Oxfordi csoportmozgalom”, mely a belső megújulás útját kereste és az angolszász ébredés egyik bázisa lett.

A másik irányzata a Low Church Party nevet kapta. Ők a puritánus mozgalom örökösei. 1864-ben Evangéliumi Szövetséget alakítanak. A személyes kegyesség tapasztalataira építve váltak a protestáns belmisszió és külmisszió motorjaivá. Gyakorlatilag protestáns kisegyházként működnek, John Wesleynek, a methodista egyház alapítójának hatása alatt. A megigazulás tanát illetően lutheránusok, a predestinációs tan tekintetében kálvinisták. A papsághoz náluk epizkopalista ordináció szükséges.

A neoprotestantizmusra jellemző lelki mozgalmak nemcsak hitépítést és hitmélyítést hoztak gyülekezeteikbe, hanem az evangéliumi keresztyénségtől idegen, eretnek nézeteket is.

A harmadik csoport a Broad Church Party. A 18 századi szabadelvűek örökösei. Nem mindig és mindenütt tekinthetők egyháznak. Foglalkoznak a vallás és a tudomány összeegyeztethetőségének kérdésével. Jó táptalajra lelt náluk a racionalizmus, a modernista irányzatok. A sákramentumokról úgy vélekednek, hogy azok szükségesek, mint rítusok, de nem tekintik őket szentségnek. Vitatják a szűztől születést, Jézus Krisztus istenségét, csodatételeit, a helyettes elégtételét, feltámadását, a Biblia ihletettségét, az eredendő bűn hitét, az örök kárhozatot. A teológusok helyett inkább angolszász gondolkodókön tájékozódnak, mint **John Locke**, **Thomas Hobbes**, **David Hume** és követőik.

Amerikában 1607-től virginiai telepesek hozzák létre az Anglikán Egyházat. Az egyház válsága az amerikai polgárháborúban tetőpontjára hág. A hovartartozás tekintetében a papság ragaszkodik az angol koronához, a nép pedig ragaszkodik az Angliától történő elszakadáshoz. Az USA Függetlenségi Nyilatkozatát még többségükben anglikán felekezetűek írják alá. Az Anglikán Egyházat azonban már nem akarják romjaiból újjáépíteni, s 1789-ben fölve-

szik a PROTESTÁNS EPISZKOPÁLIS EGYHÁZ nevet. Hitvallásuk, hagyományuk ugyanaz marad, mint az Anglikán Egyházé, de minden vonatkozásban integrálódnak a protestáns episzkopális egyházak közé. Egyházszervezetük már sajátosabb. Egyházuk legfőbb szerve a – legalább 3 évente tartandó – Általános Közgyűlés. 6 parókia és 6 lelkész fölött a megyés püspök gyakorolja az irányítást. A püspöknek 3 évenként legalább egyszer kötelessége meglátogatnia megyéjének parókiáit. Ahol ez az egyházszervezet még nem épült ki, ott Missziói Kerületeket hoznak létre. Vannak Provinciák, melyek az egyházmegyék és a Missziói Kerületek együttműködését hivatottak katalizálni. A pap kötelessége az igehirdetés, szentségek kiszolgáltatása, feloldozás gyakorlása, de távollétében minden szolgálatot a diakónus is elvégezhet. A gyülekezeti lelképásztor mellett templomfelügyelők állnak és laikusok is – pl. felolvasók – szolgálhatnak az istentiszteleteken püspöki engedéllyel.

A Közgyűlés egyik alkotója a Püspöki Ház, mely a megyés püspökökből, helyetteseikből, s a nyugdíjas püspökökből áll. A közgyűlésen elnöklő püspököt 6 évre választják. A másik alkotó a Küldöttek Háza, mely az egyházmegyék és kerületek képviselőiből áll. Törvényhozás esetén a két Háznak egyetértésre kell jutnia.

1920-tól egyházi parlamentet hoztak létre (National Assembly of the Church of England) püspöki tagozattal. A papok és diakónusok számát 251 főben, a laikus képviselőket 357 főben határozták meg.

Az anglikánok 144 országban 77 milliónyian élnek: Angliában 32 millió, a többségük a volt gyarmatbirodalom területén. Az Anglikán Egyház székhelye London (Lambeth-palota), a legfőbb egyházi tisztségviselője a canterbury érsek, a legfőbb egyházi tisztségviselőket kinevező egyházfő pedig az angol király/nő.

A keresztyén egységtörekvések terén vezető szerep jutott az Anglikán Egyház képviselőinek. Tőlük indult világhódító útjára az „Élet és Munka” (Life and Work), valamint a „Hit és Szervezet” (Faith and Order) ökumenikus mozgalma, melyeknek olyan markáns személyiségeket adtak, mint Charles Brentet, William Temple-t, George Bell-t, s az ökumené egy sor egyetemes gyűlésének adtak helyet Britanniában és az Egyesült Államokban (Edinburgh 1910, 1937., Oxford 1937, Whitby 1947., Evanston 1954.).

„Mi az Istentől vagyunk;

aki ismeri az Istent, hallgat reánk,

aki nincsen Istentől, nem hallgat ránk.

Erről ismerjük meg az igazság lelkét és a tévelygés lelkét.”

(1Jn 4,6)

Kegyességi irányzatok kisegyházai

Bevezetés: puritanizmus, ébredés, pietizmus

A Reformáció tovább vitelét már kialakulásakor szorgalmazták újabb és újabb protestáns csoportok, melyeket jórészt hatalmi közbelépéssel fölmozdítottak. Később azonban a történelem maga tette fel a kérdést a megcsontosodó protestáns ortodoxiának, hogy mi lesz azokkal az ígéretekkel, melyekre az egyház megújítása kötelezett? Mikor számolnak le a római egyház maradványai-val végérvényesen a megújított egyházakban? Mikor lesz független az egyház az államhatalomtól? Mikor szervezik tovább a presbiteri rendszerű egyház-szervezetet? Az ekkor föltett kérdésekre már nem lehetett pusztán egyházi, vagy államhatalmi elnyomással válaszolni.

Azoknak feltétlenül igazuk volt – élükön az európai reformáció legnagyobb szervezőivel – akik meg akarták védeni a Reformáció addigi vívmányait és emiatt nem kívántak nagyobb léptekkel haladni előre. A nép körében azonban a fönti kérdések sokszorosa tört fel elemi erővel, csakhogy tovább léphessenek a megkezdett reformok útján. Az angol uralkodó – lévén az Anglikán Egyház feje – reálsan lépett fel a követelőkkel szemben, hiszen Angliában sem voltak érettek a feltételek a 17. század közepén a presbiteri rendszerű egyházszervezet kiépítéséhez. A kongregacionalista, presbiteriánus, independents puritánok ezért úgy döntöttek, hogy elhagyják egyházukat és hazájukat. A „zarándok atyák” kivándoroltak és az amerikai gyarmatokon telepedtek le. Már 1605-től meg szervezték saját, szigorú, puritán egyházukat, melyben – kálvini mintára – ugyanazok a testületek és személyek alkották az egyházi és világi vezetést. A – későbbi USA magvát alkotó – puritán gyarmatok 1640-ben egyesültek és kimondták a vallásszabadságot.

Mindenki azonban nem választhatta a kivándorlást. Az otthon maradottak számára egy idő után nem maradt más eszköz, mint a forradalom, mely Skóciából terjedt át Angliába, s leszámolva a királyi hatalommal, létrehozta azt a köztársaságot, mely hajlandó volt követeléseit valóra váltani. Az egyház közösségi irányításának szervezeti keretei, s az egyházi függetlenség megszületett, de a restauráció – a királyi hatalom visszaállítása – eltörölte ezeket a vívmányokat és a puritánokat sokáig folyamatos üldözésnek tette ki. A puritánok ezért visszahúzódtak a közélettől, s a befelé forduló kegyesség ápolásába merültek.

A német kegyességi mozgalom – **Spener, Francke, Arnold, Bengel** és mások vezetésével – ezt a befelé forduló szemlélődést tekintette mintaképnek

és a kispolgári lelkiség igényeihez alakította. Megkezdődött az istentiszteletek mellett a bibliaórák bevezetése, a laikusok bevonása az egyházi szolgálatba, hivatkozással az egyetemes papság elvére, a hitmélyítő alkalmak szervezése, föllendült a karitatív és hitterjesztő szolgálat.

Az a kísérlet, ami Amerikában megteremtette az azonos hitvallásúak életközösségét, itt a Krisztus-misztikát az érzékiségig fokozó **Nicolaus Zinzendorf** (1700–1760) birtokán született meg. A Herrnhuti közösség telepei napjainkig fennmaradtak, s lelkiségükről, pl. az „Isten szívében megpihelve...” (395.), „Vezess Jézusunk...” (434.) kezdetű énekeink árulkodnak.

A puritán mozgalom egyik jellegzetes oldalhajtása Amerikában a quakerek egyháza, Európában pedig a metodista egyház.

Magyarországot elérték a puritán eszmeiség, a pietista kegyesség és a lelki ébredés mozgalmak, megjelentek a külföldi és hazai képviselőik, de az ellenreformáció és a protestantizmus alárendelt helyzete folytán, mindezek interpretációk maradtak, gazdagítva mindössze a magyarországi teológiai gondolkodás és kegyesség választékát. Az azonos hitelvi alapokra építő protestáns kisegyházak tanításában megfigyelhető az, hogy egyrészt őrzik a Reformációnak köszönhető értékeit, másrészt követelik a megújítás folytatását és a protestáns ortodoxia meghaladását. A tanbeli hangsúlyeltolódás újabb és újabb felekezetek életre hívásának hivatkozási alapja lehet, attól függően, hogy az egyetemes keresztyén tanok mely elemét emelik ki jobban? Van, ahol a felnőtt-keresztséget hangsúlyozzák (baptisták), van ahol a módszeres kegyességre összpontosítanak (methodisták), van, akiknek a világ vége és a szombat-nap a fontos (adventisták), van, akiknek a karizmák (pünkösdisták), vagy az askézis (nazarénusok), vagy egy militarizált, korporatív tevékenység (üdvhadsereg).

Ha az új felekezet nem válik szélsőséges csoporttá, megmarad a közös hitelvi alapokon és pusztán a tanbeli hangsúly különbözteti meg a többi felekezettől.

A baptista egyház

Magukat a Reformáció egyházának vallják. A Reformáció századában fellépő anabaptisták újrakeresztelkedtek felnőtt korban, s csak ez utóbbit ismerték el keresztségnek, tagadva a gyermekek számára kiszolgáltatott szentséget.

Reformátorainknak Svájcban **Grebel Konrádot** (1498–1526), **Mantz Félixet** (1498–1527), **Blaurock Györgyöt** (+1529), Németországban **Müntzer Tamást** (1490–1525), Hollandiában **Menno Simont** (1496–1561), Ausztriában **Hubmayer Baltazárt** (1481–1528) és **Hunter Jakabot** (+1536) tartják. Hitvallásukat már 1527-ben közzé tették **Sattler Mihály** közreműködésével (Schleitheini Hitvallás).

Az újrakeresztelő gyülekezetek a lelki közösségen kívül sajátos gazdasági, kereskedelmi társulásokot hoztak létre – pl. vagyonközösséggel – melyeket a korszak, melyben éltek, nem tolerált. Nemcsak a római katolikus egyház, hanem a többi protestáns felekezet részéről is üldözéseknek voltak kitéve, aminek köszönhetően az anabaptizmus jórészt szétszóródott.

A 17. század elején mozgalmuk vezéralakja lett **Smith János** (+1612), aki az Anglikán Egyházból kiválva 1609-ben bemenített és 1612-ben Londonban gyülekezetet alapított. Közösségeik olyan kimagasló személyiségeket adtak a keresztyénségnek, mint **Bunyan Jánost** (1628–1688) a „Zarándok útja” szerzőjét, vagy **Carey Vilmost** (1761–1834) a keresztyén külmisszió atyját.

Az állami és egyházi üldözés után a 19. század elején, lelki ébredési hullám állítja őket talpra, immár baptista néven **Oncken Gerhardt János** (1800–1884) vezetésével. Magyarországon, az 1520-as évek első felétől **Schröter Kristóf** és **Fischer András** a Felvidék településein hirdették eszméiket. Utóbbi 1540-ben Krasznahorka várában vértanúságot szenvedett. Bár az 1548-as Pozsonyi Országgyűlés törvényt fogadott el az anabaptisták üldözéséről, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem Morvaországból telepített habánokat – faze-kassággal foglalkozó anabaptista közösségeket – Erdélybe, akik ott – Alvinc községben – és később a felső-magyarországi Rákóczi-birtokokon, elszigetelt falvakban éltek.

A megújuló üldözési hullámok ezeket a telepeiket vagy a vallásuk feladására, vagy külföldre menekülésre kényszerítették, s emiatt a 18. század első felében közösségeik elenyésztek.

A baptizmust **Rottmayer János** (1818–1901) hamburgi asztalos segéd hozta 1846-ban Magyarországra. Budán gyülekezet jött létre, melyben Oncken maga is megfordult és bemenítéseket végzett. 1854-ben betiltották egyházukat. Rottmayer János – aki a mestersége mellett bibliaterjesztéssel is foglalkozott – Erdélybe tette át székhelyét. A Bécsben bemenített **Novák Antal** (1828–1877) azonban Nagyszalontán alapított baptista közösséget, **Kornya Mihály** (1844–1877) és **Tóth Mihály** (1836–1931) parasztproféták pedig az Alföld parasztsága körében fejtették ki tevékenységüket. **Meyer Henriket** (1842–1919), aki Oncken gyülekezetéből indult oroszországi és szlovéniai térítő útra. 1873-tól Magyarországra irányították, ahol első sorban a németajkú közösségeket építette.

Az önálló magyar baptista gyülekezetek 1894-től kezdik meg szolgálatukat Udvarnoki András, Balogh Lajos, Csopják Attila vezetésével. 1895-ben törvényt hoznak a vallásszabadságról, de az elismert felekezettől való feltételeit nem minden baptista fogadja el. Ez két ágazatra osztja a formálódó baptista egyházat. A törvényes, elismert felekezetként működni szándékozók 1905-

ben az Ócsai Hitvallással megteremtik a legális egyházi tevékenység feltételeit és 1906-tól államilag engedélyezett felekezetként szolgálnak. Megítélésüket azonban nehezíti, hogy az el nem ismert ágazat illegálisan működik, s csupán 1921-től tekinthetők ismét egységes egyháznak, amikor fölveszik a Magyarországi Baptista Gyülekezetek Szövetsége elnevezést.

A baptisták – azon túl, hogy a többi protestáns, sőt római katolikus egyház gyakorlatától eltérően – a gyermekkeresztséget elutasítják és hozzájuk áttérőket bemenítik, egyetértenek a Reformáció egyházainak sarkalatos hitelveivel. Gyülekezeteik tagsága a már bemenítettekől és a bemenítésre törekvőkől tevődik össze. Egyházuk tagjaitól elvárják, hogy gyülekezetük folyamatos biznyságtévői legyenek.

A világheresztységnek az árvaház-alapító **Müller Györgyöt** (1805–1898), a prédikátor **Spurgeon Károlyt** (1834–1892), vagy Moody D.L.-t, **Billy Graham** evangelizátort adó egyház 43 millió bemenített taggal 110 millió lelket vall a magáénak. A legnagyobb tömbben az Egyesült Államokban élnek.

Magyarországon 20.000 baptistával számolnak, akik 431 gyülekezetben, 376 imaházzal és 60 prédikáló állomással rendelkeznek 140 lelképásztor, 200 presbiter, 200 diakónus szolgálata mellett. Magyarországon 1906-tól van baptista lelkészsképzés. Szeretetházakat tartanak fenn (Kiskőrös, Hajdúböszörmény). A Békehírnök, Igazság Tanúja, Baptista Magazin, Szeretet, Az Üdv Üzenete, Mustármag, Harmatcseppek című lapjaik ismereteseek. Nálunk hét – egyházkormányzói jogkörrel nem rendelkező – egyházkerületbe szervezve Magyarországi Baptista Egyház – néven 1947-től egyenlő jogokat élveznek az összes többi felekezettel. 1991-től a felekezetük autonóm gyülekezetek szövetsége, melynek első képviselője a választott egyházelnök, aki a 300 tagú Szövetségi Közgyűlés határozatai szerint, a 30 tagú Szövetségi Tanács, valamint a főtitkár, a gazdasági igazgató, a missziói titkár közreműködésével kormányozza egyházát.

A metodista egyház

A metodista közösségek – baptistáéhoz hasonlóan – megújulási mozgalomból születtek, családi istentiszteletből nőttek ki.

Az egyház alapítója **Wesley János** (1703–1791) anglikán lelkészcsalád gyermeke. 19-en vannak testvérek, de édesanyjuk mindegyikükkel naponta folytat lelki beszélgetéseket. Wesley már fölszentelt anglikán lelkész, amikor 1738. május 24-én 20.45 órakor megvilágosodási élményként éli át azt, hogy Jézus Krisztus minden bűnét elvette. Ettől fogva sajátos „menetrendet” dolgoz ki a keresztyén életmód szabályozásához. Ebben előtérbe kerül a betegek látogatása, a böjt, az önvizsgálat, a rossz szokásokkal való szakítás, az órán-

kénti csendesség, a naponként háromszori hangos imádság. Az Anglikán Egyház nem tűri meg soraiban, Wesley azonban kitart elvei mellett, noha „szent klubnak”, „bibliamolynak”, „methodistának” (= módszereskedőnek) csúfolják. Bejárja hazája minden vidékét lóháton, napi 30 km-t téve meg és a szabad ég alatt prédikálva – még 87 évesen is – az összegyülekezőknek. „Isten lovasának” is nevezik emiatt, de értékelni igazán csupán halála után értékelik, amikor országának hősei között, a Westminster-apátságban helyezik örök nyugalomra.

A metodisták szerint a pontosan végrehajtott egyházi szabályok a „kegyelem csatornái”. A Krisztus Jézussal való személyes kapcsolat tartásának elősegítésére a Biblia mellett „Általános Szabályok”-at ajánlanak híveiknek, melyekben felsorolják, hogy mi az a rossz, amitől a metodistának tartózkodnia kell, mi az a jó, amit meg kell cselekednie és ezeken kívül még milyen szempontokat érdemes szem előtt tartania. Ezek a különleges tanácsok arra vonatkoznak, hogy a metodista legyen mértékletes, tartózkodjon minden szenvedélybetegségtől, a feltűnő divat követésétől, házasságot lehetőleg metodistával kössön, az adakozása kiváltság, mert minden az Úr, stb.

Aki hozzájuk tér, annak az alábbi két kérdésre kell felelnie:

- Vallod-e Jézus Krisztust üdvözítődnék és Uradnak és hűséget fogadsz-e az ő királysága iránt?
- Elfogadod-e és vallod-e a keresztyén hitet, amint az a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumában található?

Az itt vállalt fogadalom megtartását a magánéletben úgy is ellenőrzik, hogy a gyülekezetet 12 fős csoportokra osztják, s ezekben a csoportokban egy „osztályfőnök” folyamatosan látogatja a csoport tagjait.

A hitelveik legtöbbször megegyezik a Reformáció egyházainak hitelveivel, de az eleve elrendelés tanát (predestináció) tagadják. Szerintük az üdvösséghez elegendő Jézus Krisztus engesztelő áldozatának elfogadása.

Magyarországon 1898-ban alakult az első gyülekezetük. Möller Róbert prédikátoruk első sorban a fővárosban és a Bácskában hirdette az igét. A magyar ajkú gyülekezetek mellett német és szlovák nyelvű metodista közösségeket alapítottak. 1914-ben 1000 lélek vallja magát metodistának. Budakeszin szociális otthonot hoznak létre. A Trianoni Békediktátum (1920) a gyülekezetek 65%-ától fosztotta meg őket. Lapjaik a kéthavonta megjelenő „Methodista”, a „Mix” – a Metodista Ifjúsági Közösségek Szövetségének – havi lapja és a népszerű, 44 nyelven megjelenő „Csendes Percek”, mely hitépítő gondolatokkal kiegészített bibliaolvasó vezérfonal. Kiadványaik között megtaláljuk Wesley János igehirdetéseit. Saját megállapításuk szerint a világ 108 országában 75 millió lélek tartozik felekezetükhöz.

Metodistának vallja magát a Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség, mely 1990-től működteti a Wesley János Lelkészképző Főiskolát, melyen szociális munkásokat is képeznek. Karitatív – hajléktalanokért, betegekért végzett – szolgálatuk jelentős. Lapjuk az „Élet és Világosság”, könyvkiadásuk központja a Keresztyén Könyvesház.

A hetednapos adventista egyház

Eredetüket a Reformáció korára vezetik vissza, hivatkozással azokra a keresztyén személyiségekre, akik akkor is – a 16. században – Krisztus közeli visszajövetelét várták.

Egyházalapítóként azonban **Miller Vilmost** (1782–1849) ismerjük, aki az USA-ban baptista parasztcsaládban született. Apokaliptikával kezdett foglalkozni, s kiszámolta, hogy Krisztus visszajövetelére 1843. március 21. és 1844. március 21. között lehet számítani. Híveivel világvége-hangulatot teremtettek, vagyonukat szétszöztették a környezetükben, s fehér ruhába öltözve kivonultak városukból és fejüket az égre emelve, dicsőítő énekeket énekelve várakoztak.

Miller szeptember 21-re korrigálta a kiszámított dátumot, de a csalódást nem kerülhette el, a Baptista Egyház pedig 1845-ben kizárta soraiból.

Híveitől elhatárolódtak azok, akik felhagytak az időpontok számolgatásával és a látomásairól ismert, prófétanőnek tartott **Ellen G. White** (1827–1917) köré csoportosultak. White szerint Krisztus azért nem jött el, mert a keresztyének a szombat helyett a vasárnapot, a hetedik nap helyett az első ünneplik és ez a keresztyének problémáinak a forrása.

1860-tól nevezik magukat „Hetednapos Adventista Egyháznak”. Világviszonylatban 14 millió lelket számlálnak.

Önmagukat a bibliai próféciák hitben járó kutatóiként határozzák meg, következőképpen aránytalanul sokat foglalkoznak a Bibliából Dániel Könyvével és a Jelenések Könyvével. Tanításukban központi helyet foglal el Krisztus személyes, mindenki számára látványos, egyetemes, másodszeri visszajövele. Hítelveiket 28 pontban foglalták össze.

Az apokaliptikát leszámítva megmaradtak a baptista hitelveknél. Ők is újra keresztesznek, a felnőtt keresztséget fogadják el. Az úrvacsorát alkoholmentes borral veszik, előtte gyakorolják a lábmosást a János evangéliuma 13. fejezetére hivatkozva.

Istentiszteleteiket szombaton tartják. Tiltják a fényűzést, élvezet-hajhászást, de tizedet fizetnek egyházuknak. A misszióra nagy hangsúlyt fektetnek, mert Krisztus nem jön el addig, amíg minden népnek nem hirdettetett az evangélium. Disznóhúst nem esznek, egy részük az egészséges táplálkozás mellett a vegetáriánus életmódra is gondot fordít.

Magyarországon a lengyel római katolikus papból lett adventista, **Czechnowski B. Mihály** (1816–1867) működött 1869-től. Utódja a német származású **Condardi Richárd Lajos** (1856–1939), akinek az idejében 1890-től magyarra fordítják az adventista irodalmat. 1898-tól Magyarországra küldik **Huenergard F. Jánost** (1875–1955) aki megszervezi az egyházat. Mivel nem lehet bevett felekezet, vallásos egyesületként működik 1957-ig.

Az 1948 utáni ateista diktatúra az egyházkormányzatokat különböző mértékű megalkuvásokra kényszerítette. A Keresztény Ádvent Közösség ezt a gyakorlatot nem tartotta összeegyeztethetőnek a hitével, ezért az állami terrorral szemben a nemzetközi H.N. Adventista szervezetekhez fordult. Azok azonban az államilag támogatott egyházi vezetés mellé álltak. Emiatt a Keresztény Ádvent Közösség – nem kívánva új egyházat alapítani és hittestvéreinek tartva minden adventistát – megőrizte autonómiáját, s noha 1989 után rehabilitálták őket, látva, hogy az egyházi vezetés szemlélete lényegében nem változott, a különállásuk továbbra is megmaradt. Hivatalos nevük 1992-től: „Heted Napi Adventista Reform Mozgalom Nemzetközi Misszióegyesülete”.

Kb. 60 gyülekezetben, 1410 bemeztett taggal rendelkeznek. A „Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskolán” képezik az oda jelentkezőket. Tanításuk felekezetmentes, csakis a Szent Írásból való! 1991-től, de Albertirsán is van főiskolaként működő „Béthel Teológiai Intézetük”. Különösen a gyermekek között kiemelkedő szociális munkát, a felnőttek körében iszákosmentő missziót folytatnak, annak ellenére, hogy az államtól nem kérnek és nem fogadnak el hitéleti támogatást.

Az evangéliumi pünkösdi közösség

A XX. század elején **Perham F. Károly** metodista lelkipásztor a bibliaiskolájában arra kereste a választ, hogy miért nem követik a mai keresztyének szolgálatait azok a jelek és csodák, gyógyulások, melyeket az ősegyházban megtapasztaltak? Érdeklődése a megszentelődés és a lélek-keresztség irányába fordult.

Amikor egy leány egy alkalommal azt kérte tőle, hogy kézrátétellel imádkozzon érte, nyelveken kezdett imádkozni. Ekkor – 1900 szilveszterén – többen részesültek a lélekkeresztségben. Perham tanítványa volt **Seymour Vilmos József** néger baptista prédikátor. Ő vasúti pályőrként, pincérként dolgozott, majd 25 évesen találkozott a megszentelődési mozgalommal és figyelme a kegyelmi ajándékok felé irányult. Amikor Los Angelesben a Lélek kitöltéséről prédikált, 1906-ban, meghívta otthonába egyik híve, ahol az összegyülekezők megteltek Szentlélekkel és nyelveken kezdtek szólni. Seymour kijelentette: „aki nem szól nyelveken, az még nem részesült a lélekkeresztség-

ben”. Jelentős karizmatikus ébredés indult a néger népesség körében, akiknek az istentiszteletein nyelveken szóltak és prófétáltak. A lélekkeresztséget nem tartották ugyan üdvösség kérdésének, de tartották a hiteles keresztyén szolgálat feltételének. Az intellektuális protestáns istentiszteletet sokan cserélték fel a lelki élményekre éhezők, akikből ugyancsak feltört a nyelveken való imádság.

Ezeken az alkalmakon fokozatosan kristályosodnak ki a tanításaik arról, hogy mindent a karizmákra építenek, elutasítják az orvosi segítséget. Keresztelés helyett bemutatják gyermekeiket a gyülekezet előtt, akik felnőtt korban bemerítéssel válnak a gyülekezet rendes tagjává. A lélekkeresztség azonban éppoly fontos a számukra, mint a bemerítkezés. Hiszik, hogy a lélekkeresztséget természetfölötti jelenségek kísérik. Egy részük – elsősorban – karizmákra összpontosító igényekkel – kiléptek korábbi felekezetükből és újat hoztak létre. Mások megmaradtak eredeti felekezetükben, de a pünkösdi mozgalom misszionáriusaiként.

Rajongó közösségeikben a 19. századi ébredési hullám egyik oldalhajítását szemlélhetjük. Számtalan ágazatra szakadtak, legtöbbször – több 10 millióan – az USA-ban élnek. Egyházuk legfőbb szerve az Országos Közgyűlés, emellett van Országos Presbitériumuk, Titkárságuk. A gyülekezeteik és missziói állomásaik, intézményeik körzetenként vannak számon tartva.

Tekintettel arra, hogy számos ágazatra oszlottak, meghirdették, hogy a szélsőségektől vissza kell térni a bibliai alapokhoz. 1992-ben Oslóban a XVI. Pünkösdi Világkonferencia elfogadja az Egyetemes Pünkösdi Hitvallást és egyetértésre jut a Bibliáról, a Szentháromságról, Jézus Krisztusról, a Szentlélek által való újjászületésről, lélekkeresztségről, hitről, feltámadásról, egyházról, a hit gyakorlatáról hirdetett, eltérő tanításokban. 2004-ben a XX. Pünkösdi Világtalálkozójukon már a római katolikus egyház után a legnépesebb – 600 milliós – egyházuk képviselői találkoztak. (Önálló gyülekezetként csupán 105 millióan vannak.).

Magyarországon az I. Világháború után jelent meg irányzatuk. **Sipos István, Sebestyén István, Mihók Imre, Horváth János** az alapítók, majd vezetőik a fővárosban, ahol 1926-ban gyülekezeti központot hoznak létre. Rároha F. Dávid és neje az USA-ból hazatérve adtak új lendületet a mozgalomnak, melyet akkor „Magyarországi Istengyülekezetek” elnevezéssel illették. Lapot adtak ki „Apostoli Hit” címmel, s csakhamar 8 vidéki településen alakultak gyülekezeteik. 1932-ben „Isten Gyülekezetei Szövetsége Magyarországon” lett a hivatalos nevük. Ekkor 70 gyülekezetük van, s országos vezetőik: **Siroky István, Tomi József, Fábíán József**. 1939-ben betiltják működésüket, s a tagjaik a baptista és metodista testvérgyülekezeteknél találnak lelki otthonra az

illegális évei alatt. Közben 3 ágazatra válnak: Evangéliumi Pünkösdi Egyház, Evangéliumi Keresztyén Gyülekezetek és Óskeresztyén Felekezet neven gyarapítják az egyházak számát. Az utóbbi önálló maradt, az előbbi kettő 1962-ben újra egyesült, 1967-től pedig tagja lett a SZET-nak, s lelkipásztorai a SZET lelkészképzőjében tanultak.

1992-től az Evangéliumi Pünkösdi Közösség Bibliai Főiskoláján képzik lelkipásztorait. Szeretothonaiak vannak – kettő a fővárosban, Dunaharaszton és Kadarkúton egy-egy, s iskolákat is indítottak. Lapjuk az „Élő Víz” hitéleti magazin.

Az egész világon 500 millió hozzájuk tartozó lélekkel számolnak.

A nazarénus egyház

A „Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezet” a baptista egyházból vált ki, amit elvilágiasodott egyházi formának ítélt. **Fröhlich Henrik Sámuel** (1803–1857) a svájci Thorgau egyik gyülekezetében református lelki-pásztorként a Hegyi Beszédhez igazodó keresztyén életvitelt követelt meg és bevezette az újrakeresztelés gyakorlatát. Követői már nem reformátusként, hanem nazarénusokként ismeretesek. Az egyháztagság feltétele náluk a bűnök elhagyása, a megterés utáni, bűnök nélküli élet. A bemeztést rendszerint a szabadban gyakorolják. A fehér ruhába öltözött bemeztettre másnap kézrátétellel kérik a Szentlélek ajándékát. A nevük feltehetően a héber 'názir' (= szent életű ember) szóból származik.

A protestáns evangéliumi keresztyénség anabaptista ágának ultra-konzervatív, fundamentalista irányzatának képviselői. Nyugaton, Németországban 34 gyülekezetben 2500 lélek tartozik hozzájuk. Svájcban, „Evangelisch Taufgesinnt” a nevük és 33 gyülekezetük van. Az USA-ban „Apostolic Christian Church” néven ismerik őket, s 93 gyülekezetben, 11.000 lélekkel számolnak.

Ennek a felekezetnek az eszméit Denkel János és Kropacsek János – nyugaton tanuló iparossegédek – hozták haza Magyarországra 1839-ben. Ők keresztelték meg Hencsei Lajos (1818–1844) Zala megyei lakatosmestert, akit a nazarénusok a hazai egyház megalapítójának tartanak, s aki – bár nem volt íróember – három kötetes könyvben összegezte a nazarénusok hitvallásait.

A két háború között az állami hatóság felforgató eszmékkel, kommunista tanok hirdetésével vádolta őket és betiltotta működésüket. A történelmi egyházak közül egyik sem vállalkozott arra, hogy anyakönyvezze megkeresztelt gyermekeiket, összeadott házaspárjaikat abban a korszakban, amikor az anyakönyvezés még egyházi kézben volt. Nem lévén elismert felekezet, szertartásaikat nem ismerte el a hatóság, zaklatta őket a kereszteletlennek tekintett gyermekek, a jogilag vadházasságban élő párok miatt. Súlyosbította helye-

tüket az, hogy nem fogtak fegyvert és megtagadták a katonai szolgálatot és az eskütételt, noha a fegyver nélküli szolgálatot és a fogadalomtételt vállalták volna. Jugoszláviában pl. a katonai szolgálatot megtagadó és börtönbüntetését letöltő frissen szabadultat ismét és ismét elítélte és bebörtönözte a bíróság.

1948 után viszont a Szabad Egyházak Tanácsa nem fogadta be őket, mivel ehhez valamennyire meg kellett volna alkudni az ateista államhatalommal. A kommunista diktatúra bizalmatlannak mutatkozott az általa eléggé nem ellenőrizhető nazarénusokkal szemben.

Istentiszteletet hetente több alkalommal tartanak. Ezekon a férfiak és a nők külön ülnek. Négy szólamban énekelnek hangszer nélkül. Az „igeszóló” Bibliára tett kézzel imádkozik és prédikál. A tanítás után a gyülekezet „szent csókkal” köszönti a vele egynemű testvéreit, majd a külső tagokat elbocsátják és szűkebb körben megbeszélik a közösség belső ügyeit.

Papságra, egyházkormányzatra szerintük nincs szükség, következésképpen minden gyülekezet autonóm módon gyakorolja egyházi életét. Vannak azért lelkipásztoraik, akiket „egyházi szolgálóknak” neveznek, a gyülekezetben számos tisztség funkcionál (diakónus, igeszóló, imádkozó, gazdálkodó, énekvezető), melyek közül valamennyit közösségi megbízatás hitelesít. Az országos ügyeiket az „Egyházi Szolgálók Testülete” intézi, fontos kérdésekben az „Atyafiságos Tanácskozás” dönt, melyben valamennyi gyülekezet képviselve van. Az országos vezető általában a rangidős egyházi szolgáló.

A nazarénusoknál a legszigorúbb az egyházfegyelem. Az üdvösség elnyeréséhez hívő életet kell élni. Csak egymás között házasodhatnak. Az ószövetségi, patriarkális családmodell érvényesül náluk. Az adott szavuk esküvel fölér. A munkában igen lelkiismeretesek. Aki ezeket a szabályokat megszegi, az csaknem megbocsáthatatlan bűnt követ el és kizárják a gyülekezetből. Jézust „Krésztosznak” nevezik, mert a „Krisztus” szerintük nem a neve, hanem a tisztsége. A halottaiknak síremléket nem állítanak, mert megbántanak vele az Úr Jézust, aki magához vette az elhunytat.

Tanításukban az önvizsgálatra, az erkölcsi döntésre, a megtérésre és újjászületésre helyezik a hangsúlyt.

Az 1970-es évek második felében megkapják az államilag elismert felekezetek státuszát – amiért 1876-ban folyamodtak először – és ettől fogva képviseltetik magukat a Szabad Egyházak Tanácsában. Az 1980-as években 40 imaházuk, 2 szeretetotthonuk van Magyarországon, 1987-ben 112 gyülekezetben 19 egyházi szolgáló, 175 igeszóló, 150 imádkozó végzi szolgálatát kb. 7000 lélek körében. Ugyanakkor Kárpátalján 10 gyülekezetben 500 lélek vallja magát nazarénusnak.

Üdvhadsereg Szabadegyház – Magyarország

Booth Vilmos (1829–1912) laikus prédikátorként kezdi pályafutását. A metódista egyház szenteli lelkészévé. 1855-ben feleségül veszi a szociális munkához nagy rátermettséget mutató Munford Katalint (1829–1890), akitől 7 gyermekük születik. Kezdetben mindketten utazó prédikátorok. Amikor azonban állandó lelképásztori állás várja őket, kiderül, hogy az evangelizálásnak és a tanításnak az általuk bevezetett módszereit a metódista egyház nem képes tolerálni.

Booth ekkor családjával együtt ahhoz a nagyvárosi misszióhoz kezd, mely akkor a többi egyház számára még szűz területnek mutatkozik. Azokra a területekre – a társadalom perifériáin élő, leszakadt rétegekhez – ahová ő mérészkedett, az egyházi ébredési hullámok sem jutottak el. Vállalkozása a metódista egyházat arra indította, hogy elhatárolódjon tőle.

Booth sátrakat bérelt és ahol tömegek gyűlhetnek össze, ott hirdette az evangéliumot. Nem idegenkedett kora reklámfogásainak alkalmazásától, csakhogy csődületet támasszon. Katedrálisok szószekei helyett megelégedett az utcasarokkal, ha jobb nem akadt. Szervezőkészsége és igehirdetése révén elérte, hogy egy alig évtizedes munkálkodás után London keleti részének missziói vezetője. Nem feledkezett meg azokról, akik az evangéliumi felszólításra nála jelentkeztek: megszervezte utógondozásukat, sőt, szolgálatba állította őket, egyre hatékonyabbá téve mozgalmát. 1878-ban 80 missziói állomáson, 127 munkatárssal dolgozott.

Lassan elkerülhetlenné vált az egyházzá szerveződés. Ekkor a hadsereg struktúráját választotta, mivel ezt tartotta a leghatékonyabbnak, mondván, a sátán regimentjével szemben ellen csak egy krisztusi hadsereggel lehet győzedelmeskedni. Egyházának a Salvation Army nevet adta, aminek ő lett az első tábornoka. Az egyház tagjai: üdvkatonák; istentiszteletük: hadgyakorlat; hivatalos lapjuk: a „Csatakiáltás”; az egyházi központ: a főhadiszállás; a legfőbb irányítók alkotják a vezérkart, a hadosztályokba és hadtestekbe szervezett szolgatársakat különféle rangfokozatú tisztek irányítják. A vezérkar a felvonulásokon sisakban jelenik meg, a nagyobb díszmenetek alkalmával lóhátra ülnek. Az üdvkatonák számára 1880-tól bevezetik az egyenruha viselését. A vörös zubbonyon sárga alapon S-betű a jelük, ugyanez szerepel egyik zászlójukon. A reprezentatív lobogójukon egymást keresztező kardok szimbolizálják a gonosz elleni küzdelmet, a kereszten az S-betű Krisztust és a megváltást, fölöttük a korona és a nap Isten világosságát és dicsőségét, a zászlajukra írt „vér és tűz” – jelszó Krisztus vérére és a Szentlélek tüzeire.

A nyilvános istentiszteletek előkészítéseként „földérik” a „hadműveleti területet”, azután katonai rendben, rézfúvós zenekarokkal felvonulnak. A ze-

nekar toborozza az érdeklődőket, majd rövid, megtérésre hívó igehirdetések hangzanak el. Az összejövetelek célja az, hogy az „ütközetek foglyai” – akik a megtérés útjára léptek, leszámoljanak bűneikkel. A megtéréseket halleluja-sortüzekkel nyugtázzák.

Templomaikban a megtérők padján rendezheti mindenki a kapcsolatát Istennel és dönthet a szolgálat vállalásáról. Azok, akiket soraikba fogadnak, tartózkodnak a szenvedélybetegségektől, az üdvhadsereg szolgálataiból odaadóan kiveszik részüket, s teszik ezt abban a meggyőződésben, hogy Jézus Krisztus vére minden bűntől megtisztította őket. A 29. életévüket betöltöttöket „kadét-iskolába” küldik, ahol felkészítik őket a további szolgálatokra. Az Üdvhadseregben hölgyek ugyanúgy lehetnek üdvkatonák és tisztek, mint a férfiak.

1878-ban összefoglalták legjellemzőbb tanításaikat, melyek alapján az üdvhadsereget „militarizált metodizmusnak” is titulálták. Booth hitvalló programját így összegezte: „Az egyetlen hit, amit vallunk az, ami kötelességérzetben, önzetlenségben, a szív tisztaságában, Isten és az emberek szeretetében nyilvánul meg.”

Booth, mint egyházának generálisa, valamennyi tanbeli, fegyelmi, gazdasági kérdésben a kezében tartotta a személyes döntés jogát, ő nevezte ki a főbb tiszteket és zárt borítékban letétbe helyezve, kijelölte utódját. Helyettese a „vezérkari főnök” volt. Az egyházi központban, a londoni „nemzetközi főhadiszálláson” a különböző országokban tevékenykedő csapattestek tisztjeinek a részvételével rendszeresen ülésezett a Nagy Tanács. Booth halála után a fiát választották generálisnak, azt követően azonban a Nagy Tanács választotta meg a legfőbb tisztségviselőt.

Magyarországon 1924-től végezte szolgálatát az üdvhadsereg. A fővároson kívül vidéken is megjelentek, s hamarosan 12 hadosztály állt rendelkezésükre 300 üdvkatonával. 1947-ben betiltották működésüket.

Az üdvhadsereg mindenütt, ahol szolgált, sokat tett a szociális munka föllendítéséért. Minden eszközzel harcoltak az ifjúságvédelem hatékonyabbá tételéért, iszákosmentő missziót indítottak, „börtön kapu brigádok” alakítottak a fogságból szabadulók rehabilitálásáért, a megesezt lányok részére otthonokat hoztak létre, öngyilkosok lelkigondozását vállalták, rendszeresen látogatták a nyomornegyedeket, sérült családoknak intézményük biztosított lehetőséget a gyógyulásra, a munkanélküliek elhelyezkedési gondjait enyhíteni tudták, a hajléktalanoknak éjjeli menedékhelyről gondoskodtak, az éhezőknek rendszeresen ételt osztottak. Ezzel a sokirányú szociális tevékenységgel a nagy egyházakat is arra ösztönözte, hogy vizsgálják felül az ilyen irányú szolgálataik hiányosságait és szervezzék újjá szeretetszolgálatukat.

Magyarországon 1990-től legálisan tevékenykednek. 2000-ben végzett az első magyar tisztházaspár a svájci „kadét-iskolájukban”. Működtetik az „Új Reménység Házát” a hajléktalanok számára, anyaothonként a „Fény Házát”, s a „Válaszút Háza” nevet kapott női rehabilitációs otthont. Minden kontinensen jelen vannak, több, mint 100 országban végzik sajátos evangelizáló és karitatív tevékenységüket.

*Azonképpen sokan egy test vagyunk a Krisztusban,
egyenként pedig egymásnak tagjai vagyunk.”*
(Rm 12,5)

* * *

Ecclesiola extra ecclesiam

*„Mert hamis Krisztusok és hamis próféták támadnak
és nagy jeleket és csudákat tesznek annyira,
hogy elhitessék, ha lehet a választottakat is.”*
(Mt 24,24)

Régi szekták mai köntösben

A latin „sequere” – kifejezés, melyből a herezis (=tévtanítás) és a szekta-fogalmaink keletkeztek, egyaránt egy nagyobb közösségen belüli kisebb csoportosulásra utalnak, mely valamely irányzatot követve, pártot, az ecclesia-tól elkülönülő, kiszakadó ecclesiolát hoz létre.

A görög szó értelmezésében megtaláljuk a szektaképződés folyamatára utaló jelentést: egy elemnek a kiragadását az egészből, mely a túlhangsúlyozása folytán eltakarja az összes többit. Ezek szerint a szekta és tévtanítás egymás nélkül nem létezik. Következésképpen a keresztyén szektát meghatározhatjuk úgy, mint azt a csoportosulást, mely az Istentől elkészített, örök üdvösséget nem kizárólag a Jézus Krisztus által elvégzett váltságműhöz kapcsolja, hanem emellett emberi rendelkezések megtartását és egyéb teljesítményeket követel. A szektások Istenre, Jézus Krisztusra, keresztyén hittételekre hivatkoznak, de ugyanakkor emberi tanok és tanítók köré csoportosulnak. A szekta nem egyház, nem felekezet, hanem a keresztyénség történeti fejlődéséből önmagát kiszakított, keresztyénellenes csoportmozgalom, a meghamisított egyház. Igazában nem pusztán vallási szempontból beszélhetünk szektáról, hiszen nemcsak

az egyházból, hanem a családból, a társadalomból is kiszakítja és elszigeteli tagjait, sőt, ezekkel szemben – éles egyházkritikával és társadalombírálattal – építi fel saját magát.

Egyetérthetünk azokkal, akik a szektaképződés folyamatát rendellenes, kóros megnyilvánulásnak tekintik. A rögeszméjéhez ragaszkodót, aki mindenki mást – aki nem rögeszmés – megítél és kárhoztat, nem tarthatjuk normálisnak. Megállapítható, hogy erőteljesen vallásos motiváltságú, intenzív erkölcsi törekvésű, de értelmileg homályos és érzelmileg túlfűtött alkatú népesség körében terjed első sorban ez a jelenség.

Lélektanilag a keresztyén talajon keletkező szekták közös jellemzői közé sorolhatjuk az elégedetlenség negatív beállítottsággá fajuló megnyilvánulásait, az egyházellenességet, a klasszikus kegyességtől idegen, sokszor öncélú vallásos igények bejelentését, az önkényes elgondolásuk alapján gyakorolt törvényeskedést, a józan vallásos életet elfojtó felsőbbrendűségi tudatot, a csoportját egyedül üdvözítőnek, mindenki mást kárhozottnak nyilvánító szemléletet, s az ezekből következő hagyományellenességet, kultúraellenességet, nemzetellenességet.

Érdekes végigkövetni azt, hogy miféle „átprogramozás” szenvedő alanyai azok a szektatagok, akiket beszerveznek és akik a mesterségesen felkorbácsolt büntudatukat egyedül a szekta iránti elkötelezettségüknek a – szó szerint – bármi áron történő bizonyításával oldhatják fel.

Ehhez általában szükséges egy szektavezér, aki a számukra abszolút hiteles, megbízható, rendszerint különleges képességekkel felruházott személyiség. A valóságban nem kell ilyennek lennie, elég a látszatot kölcsönözni hozzá. Az ő vezetésével a szekta elszigeteli az új tagot a korábbi környezetétől, de az egész szektán kívüli világtól is és megakadályozza, hogy bármilyen információ eljusson hozzá, egyéb benyomás, hatás érje a külvilágból. Közben a szektán belül foglalkoztatják, állandóan lekötik, önállóan gondolkodni nem engedik, mindaddig, amíg fel nem őrlik a belső ellenállását. Az önkontrollját, realitásérzékét és tájékozódási képességét régen elveszített áldozat idegei ilyenkor rendszerint felmondják a szolgálatot: vagy ideggondozó intézetbe kerül, vagy megbízható szektataggá válik. Az utóbbi esetben totális függőségbe kerül a szektát megtestesítő vezérrel. Ha bírálná, kétségbe vonná a vezér kijelentését, döntését, akkor elítélné saját magát, mint akit „a sátán szállt meg” és jogosnak tekintené, ha ezért megbüntetik. Az egész élete – miként a tudata is – a szektára szűkül: a boldogságának egyetlen útját a szektában látja, s a legrosszabb, ami történhet vele, az, ha ezt a világot – az egész életét – elveszíti, pl. azért, mert kizárják belőle.

A szektavezér az emberi roncsokká „programozott” tagokat bármire képes rávenni. A hírhedt „Népek Temploma” otthon köztisztületben álló vezetője először csak adományokat kért a híveitől, azután azt, hogy rendkívüli áldozatokat hozzanak a csoportjukért. A következő lépésben a teljes vagyonuk felajánlását kérte és kapta meg, azután rávette őket a kivonulásra a civilizált világból, rabszolgaként dolgoztatta őket és a közösségükön belül totalitárius diktatúrát érvényesített. Áldozatait eredményesen szakította el nemcsak az anyagi javaiktól, de minden belső értékeiktől, melyek Istenhez, hazához, családhoz, szeretethez kapcsolták őket. Végül öngyilkossági gyakorlatokat végeztetett a gyermekeket is magába foglaló kolóniával, majd rávette őket a tömeges öngyilkosságra. Rajta kívül egy sor hasonló példa sorolható, melyek mind elképesztő életellenességről, közösségrombolásról tesznek tanúságot.

A szektaképződés okait tekintve rámutathatunk arra, hogy a társadalom és az egyház minden betegsége és gyengesége természetes táptalaja lehet a szekta-tenyészeteknek. Vallási téren a kiüresedő egyháziasság, a hitélet racionalizálása, az elvilágiasodás, az egyház erkölcsi hitelvesztése, kiújuló válságai, a történelmi egyházakban nem érvényesíthető ambíciók és igények, a határozott, tiszta tanítás, az egyházfegyelem hiánya mind azokat a lélektani indítékokat szaporítják, melyek szektásodáshoz vezethetnek.

Ugyanezek a tényezők egyúttal a szekták leghatásosabb ellenszereit is mutatják: ezek az egyházi élet jobb megbecsülése, a gyülekezeti misszió szolgálata, a segítő lelkigondozás, a szeretetszolgálat, az imádságos háttér, a bűnbánatban megújuló, újjászülető közösség, a helyénvaló igei tanítás és prófétai szó, az eleven, gyümölcsöző hit, az élő gyülekezet. Ahol hasonló feltételek adóttak, ott a romboló kiscsoporttól nem kell tartani, mert a közösség tevékenységének, a gyülekezet szolgálatának a középpontjában mindig a belső és külső építés marad.

„Mert nem vér és test ellen van nekünk tusakodásunk, hanem a fejedelemségek ellen, a hatalmasságok ellen, ez élet sötétségének a világbírói ellen, a gonoszság lelkei ellen, melyek a magasságban vannak.” (Ef 6,12)

VIGYÁZAT, SZEKTAVESZÉLY!

Az egészséges emberi szellemiséget fenyegető fertőzés egyik formája napjainkban a szektaveszély. Ők azok, akik körmönfont pszichológiai módszerek alkalmazásával szereznek híveket maguknak. A barátkozás ezekkel a csoportosulásokkal könnyen végzetessé válhat, nemcsak arra nézve, aki velük kapcsolatba kerül, de családjára, barátaira, egész emberi kapcsolatrendszerére is! Vigyázz! A szekták pontosan tudják, mit, hogyan csináljanak. A tudományosan kidolgozott, az egész személyiséget gyökeresen megváltoztató és átalakí-

tó módszereikkel átgyúrhatnak BÁRKIT, azt is, aki azt hiszi, hogy ő immunis az ilyesmire! Ez a levél azért készült, hogy figyelmeztessen téged a destruktív (= mind az egyénre, mind a társadalomra káros) szekták jelenlétére, módszereire, veszélyükre.

A szekta ismertető jegyei

A szekta általában egy markáns vezető, egy erős személyiség körül csoportosul. Ez a személy fenntartja magának azt a jogot, hogy ő Istennel valamilyen különleges kapcsolatban áll, netán ő maga is valamilyen istenség. A szekta gyakori jellemzője a rövid életűség. Így tehát az alapító, a vezető legtöbbször élő személy, aki abszolút és megkérdőjelezhetetlen engedelmességet igényel önmagának a szekta tagjai részéről. Ennélfogva a szektatag egyetlen joga a véleményezés nélküli elfogadás. A tagok pénzadományok gyűjtésével, tagtoborzással és lelki gyakorlatok végzésével foglalatoskodnak. A természetes kapcsolattartás a családdal, barátokkal, szinte teljesen kizárt. A szekta válik a lelkileg átformált személy új családjává. A tagoknak a szekta céljai egyre inkább fontosabbakká válnak, mint személyes jövőjük, terveik, elképzeléseik. A szekta tudományosan kidolgozott módszereket használ az egyén személyiségének teljes felszámolása érdekében, hogy átformálva őt, a szektától teljesen függővé tegye. Előfordul, hogy a szekták az új tagokat szabályszerű őrizet alatt tartják, teljes bizonytalanságban, vagy eltitkolják előlük a valódi tanokat, célokat, amíg egészen be nem hálózzák őket. A szekta tagjait nagymértékben befolyásolhatóvá teszik a normális étkezési és pihenési rend felborításával, erőltetett lelki gyakorlatokkal, állandó igénybe vétellel, ellenőrzött csoportos foglalkozásokkal.

Amit a szekta nyújt:

- A személyes szabadság csökkenését és egy életen át tartó szigorú ellenőrzöttséget;
- Egyre nagyobb rugalmatlanságot és képtelenséget bensőséges, személyes kapcsolatok létesítésére; – A józan ítélőképesség beszűkülését;
- Hallucinációt, félelemérzetet, bűntudatot, önazonossági zavarokat, paranoiát és kirekesztődést minden közösségből, kivéve a szektát; Elhatalmasodó neurotikus, pszichotikus, vagy szuicidális tendenciát, azaz amikor a szektatag számára egyetlen lehetséges kiútként, már csak az öngyilkosság mutatkozik.

VIGYÁZZ, BE NE SZERVEZZENEK!

Nagyon kevés ember vált saját akaratából szektataggá! Ha nem ismerkedsz olyanokkal, akik be akarnak szervezni, igen kicsi az esély, hogy „beleszeressz”

egy szektába. Azaz: a legérzékenyebb ember sem lesz beteg, ha vírus nem kerül a szervezetébe. Óvakodj azoktól, akik túlságosan kedvesek, természetellenesen barátságosak! Nincs barátság első látásra! Óvakodj azoktól az emberektől, akik egyszerű válaszokat adnak az élet és a világ nagy kérdéseire!

Ilyen egyszerű válaszok nincsenek! Óvakodj azoktól az emberektől, akik – látszólag ok nélkül – meghívnak egy ebédre, utána esetleg egy előadásra is! Később kiderül, hogy az „ingyenebédnek” borsos ára van! Nincsenek ilyen ebédek! Óvakodj azoktól, akik azt mondják, hogy tedd ezt, vagy azt, mert mindenki így csinálja! Egy ember sem tudja jobban, hogy mire van szükséged, mint te magad. Óvakodj azoktól az emberektől, akik büntudat felébresztésével akarnak beszervezni valahová! A mások által fölkelített büntudat csak nagyon ritkán válik a személyiség épülésére! Óvakodj, ha a gyanú fölébred benned, hogy a kirándulás, a táborozás, amire hívnak, amelyben együttműködésre szólítanak, valamely ködös célok érdekében történik! Jó okod van rá, hogy nemet mondj, hacsak nem akarsz önként csapdába esni! Óvakodj, mert a szekta nem játék és nem kaland! Akit egyszer elérnek és megfognak, az nehezen szabadul a karmaik közül!

Jegyezd meg és emlékezz rá!

A pszichológiai kényszer két alapvető ismertető jegye a következő:

1. Ha rá tudsz venni egy embert arra, hogy csinálja azt, amit te akarsz, akkor könnyen elérheted, hogy higgye is azt, amit te akarsz.

2. Az egyén természetes viszonyainak gyors, durva változása nagyfokú befolyásolhatóságot okoz, mely által gyökeresen átalakítható a személyiség, a lelkiesség.

A szekták megtévesztő technikákat használhatnak a tagtáborzás során, az adományok összegyűjtésekor. A szekta valódi arcát, ha szükséges, sokáig titokban tartja! Az előző pontban és a fentiekben taglalt körülmények között könnyen belátható, hogy bárki sebezhetővé válhat! Ha úgy érzed, hogy a szekta kivetette rád a hálóját, azonnal kérj segítséget! Ne próbálkozz olyan dolgokkal foglalkozni, amelyekre nem vagy kellően felkészítve! Tisztázatlan körülmények között soha ne adj pénzt egy csoportnak, vagy egy személynek, amíg meg nem győződtél az összeg felhasználásának a háttéréről! A „szegényeknek”, vagy az „ifjúsági munkára” – jelszavakkal gyűjtött pénz sokszor egyenesen a destruktív szekták kasszáját gyarapítja. Ha tudomást szerzel ilyen destruktív szektáról, adj velük kapcsolatban felvilágosítást lelkipásztorodnak, családodnak, barátaidnak, hogy tisztában legyenek ők is ezek káros tanításaival, leplezett módszereivel! Ha úgy érzed, hogy valamely szekta vonzáskörébe kerültél, ülj le beszélgetni olyan emberrel, akiben teljességgel meg-

bízik, kérd ki a tanácsát. Mondd el neki, hogy milyen – számodra káros – kapcsolatba kerültél ezekkel az álvallásos csoportosulásokkal, kérj tőle segítséget! „Sehol sem valósulhat meg vallásszabadság a tudat szabadsága nélkül.” (Th. Jefferson).

*„Közöttetek is lesznek hamis tanítók,
akik veszedelmes eretnekségeket fognak közétek becsempészni.
Ezzel megtagadják az Urat, aki őket megváltotta.”
(2Pt 2,1)*

* * *

Új tanok jegyében

Quakerek

A quakerek kiválása az Anglikán Egyházból Fox György (1624–1691) nevéhez fűződik. A szegény takácsmester fia maga is cipészinasként tanult és közben a maga és mások problémáira az egyházban próbált megoldást találni. Többszöri ilyen irányú kísérlete sem járt sikerrel és azt a meggyőződést alakította ki benne, hogy az egyház megújulásában reménykedni nem érdemes. Bőr ruhás lázadóként egyre radikálisabban és egyre hangosabban adott hangot a véleményének, akár a templomi szószékre visszakiabálva, ha nem értett valamivel egyet, akár az alkalmi, utcai csoportosulás előtt fejtegetve nézeteit.

Akadtak hamarosan követői, de – tekintettel arra, hogy magatartása a fennálló rend elleni izgatásnak és a tisztos polgárság megsértéseként volt értelmezhető – Foxot nem egyszer megverték, tucatszor bebörtönözték és hasonló sorsra jutottak „tanítványai” is.

Elveiket nem adták fel, a nagy társadalmi ellenállás ellenére sem, s éles ellentétbe kerültek az egyházzal, amikor a bibliai kijelentést avatagnak minősítették és a hangsúlyt arra a személyes kijelentésre helyezték át, amit saját élményükként megtapasztaltak, s – állításuk szerint – a Szentlélektől nyertek. A Lélek érintését belső remegéssel élték át, innen kapták a nevüket (quaker – reszkető).

Fox 1652-ben megalakítja a Barátok Társaságát – önmagukat így nevezik és a „Világosság Gyermekének” tartják. Tanaik népszerűek, gyorsan terjednek: 2 év múltán már 60 prédikátor hirdeti, hogy a Biblia mondanivalója csak annyiban érvényes, amennyiben a személyesen kapott kijelentést igazolja. Jé-

zus Krisztusra, mint emberi eszményre tekintenek, akinek azonban a halála és feltámadása nem elegendő az üdvösséghez. A megváltás – szerintük – nem Krisztus keresztfáján, hanem a mindenkori emberi szívben lejátszódó folyamat.

Nem tartják szükségesnek az egyházi szentségeket és az egyházi tisztségeket, megtagadják az esküt és a katonai szolgálatot. Arra való hivatkozással, hogy Isten előtt minden ember egyenlő, az akkori, tekintélyelvű világban, letegeznek mindenkit és nem emelnek kalapot senki előtt, akkor sem, ha börtön jár érte.

A férfiak és nők egyforma jogokat élveznek. A dogmákat nem szeretik, a főbb hittételeiket sem kéri számon senki, mindenkinek a saját belátására bízzák, hogy miben hisz. Amit számon kérnek, az egyfajta belső megvilágosodás, „a Lélek személyes kijelentésének” hittapasztalata.

Istentiszteleteik a „csend áhítatai”. Akkor szólalnak meg, ha csupán, ha valakit a Lélek erre indít. Ezért előfordul, hogy az istentiszteletre összegyülekezők a csend áhítatáról úgy mennek haza, hogy senki sem szólal meg.

Amerikában **Penn Vilmos** (1644–1718) a quaker mozgalom kimagasló alakja. Vezetésével a kivándorlók békét kötnek az őslakó indiánokkal, s Pennsylvania néven virágzó államot építenek. A quakerek egy része a függetlenségi háború idején fegyvert fogott. Már 1822-ben két ágazatra – egy ortodox és egy nemzeti ágazatra – szakadtak, 1837-től pedig az „Evangéliumi Barátok Társasága” szervezeteként próbáltak megújulni. Noha az egyházkormányzást elvetik és tisztségviselőik, papjaik nincsenek, mégis találunk náluk 3 évre választott felvigyázókat, véneket, igehirdetőket, ifjúsági felügyelőket és titkárokat, akik az adminisztrációs feladatokat látják el. Havonkénti gyűléseken beszélnek meg az időszerű feladatokat, a nagyobb horderejű ügyek pedig a kerületi és tartományi gyűlések elé kerülnek.

Mozgalmuk fontos szerepet játszott a rabszolgaság eltörlésében, az emberi szabadságjogok érvényesítésében. Az alapító Fox György még azért járta a világot, mert azt remélte, hogy a quakerek vallása minden más vallást helyettesítő, egyetlen vallása lesz az emberiségnek. Mindez azonban pusztán egy vallási rajongó elképzelése maradt: összesen 350.000-en vannak.

Jézus Krisztus Mai Szentjeinek Egyháza (Mormonok)

A mormon egyház története **Smith József** (1805–1844) történetével indul. Smith anyja babonás asszony, apja házaló, a gazdálkodás mellett jövőmondással, kincskereséssel foglalkozik. 10 gyermekük taníttatására nem nagyon akarnak, vagy tudnak gondot fordítani. Smith alig tud írni-olvasni, de kamaszkorától különös álmai és látomásai vannak és egy csodakővel jövődöléseket mond.

Nem csodálhatjuk tehát azt, hogy – elmondása szerint – megjelenik neki egy Moroni nevű angyal, s fölfedi előtte, hogy Manchester közelében a Cumora hegy sziklái alatt olyan kincs van elrejtve, mely Istennek a bibliai kijelentését kiegészítő bizonyosságait tartalmazza. Amikor megpróbálja ezt a kincset megkeresni, az angyal elzavarja, s csupán 4 év múltán, 1827. IX. 22-én, amikor már – állítása szerint – szent életet él, találhatja meg az említett helyen azt a ládát, amiből előkerül egy mellvért, a Lábán kardja, 2 áttetsző, ezüstbe foglalt kristály, amit Umimnak és Tumimnak nevez és amit szemüveggé használna a szent szövegek olvasásakor, valamint az egyiptomi írással teleírt, könyvszerűen összefűzött arany lemezek, melyek a Mormon könyve szövegeit tartalmazzák.

Smith a táblák szövegének a lefordítója. A táblákat rajta kívül senki sem látta. Amikor fordította, egy elfüggönyözött szobában ült, s a diktálása után írta le a Mormon Könyve szövegét Cowdery Olivér, aki kovácsinasból lett Smith tanítványa.

Amikor a fordítást és leírást befejezték, mennyei lények ároni és melkisédeki papokká avatták őket Keresztelő János, Péter, Jakab és János apostolok közreműködésével.

A Mormon könyvét mózesi szerzőségűnek állítják. Stílusa az ószövetségi könyvekére – de inkább az apokrifusokéra – emlékeztet, számos bibliai hivatkozással, idézettel. Az üdvtörténeti témák mellett Amerika őstörténetét is érinti annyiban, hogy elmeséli: a feltámadott Jézus Krisztus Amerikában is megjelent és egyházat alapított, ami azóta elenyészett, de utolsó prófétája – Mormon – megírta a történetét és elrejtette – Kr. u. 420 körül –, hogy majd az utolsó időkben a Biblia kijelentését kiegészítve mutasson utat az üdvözülőknek.

Egyesek a „kinyilatkoztatás” irodalmi modelljét, vagy ötletadóját föllelni válik **Spaulding Salamon** „A talált kézirat” c. 1812-ben megjelent regényében, mely arról mesél, hogy az indiánok Izrael elenyészett törzsének utódai.

A Mormon Könyvét kiadták, de a kiadást támogató gazdálkodó tönkrement amiatt, hogy kevesen vásárolták meg abban az időben, hiába nevezték „Arany Bibliának” és magyarázták a mormon-kifejezést úgy, hogy: „jobb a Bibliánál”.

1830-ban megalakult az első gyülekezet „Zion-Egyház” néven, amit 3 tagú elnökség és „A 12 Apostol Testülete” irányított. Smith vállalkozásokba fogott, lapot indított. Csakhamar 140 „apostolt” és „térítő” küldött ki tagtoborzásra.

1836-ban Smith bankot alapított. Amikor a telepések rájuk bízott pénzével nem tudott elszámolni, lincshangulat keletkezett a mormonok körül, amiben a hatóság is osztozott és a népharag arra készítette őket, hogy – a letöltött börtönbüntetés után – elmeneküljenek.

Illinois államban egy mocsáron kapnak lehetőséget városépítésre, amit Nauvoo – néven fölépítenek. Smith egy személyben az új város polgármestere, vallási és katonai vezetője, valamint szálloda és kocsmatulajdonosa. 1840-ben templomot emelnek. Ekkor azonban újabb botrány gyűrűzik amiatt, hogy Smith háremet tart fenn és külön kinyilatkoztatásra hivatkozik, amely neki – és a mormonoknak – megengedi a többnejűséget. A felháborodás ekkor már olyan nagy, hogy a bebörtönzött Smithre rátörnek az ajtót és lelövik. Így hal „mártírhálát” 39 évesen. Viszont a híveinek menniük kell: kiutasítják őket Illinoisból.

A rangidős „apostol” **Young Brigham** (+ 1877) vezetésével vándorolnak a Nagy Sóstó partjára, mintegy 80.000-en. Önálló államot szeretnének létrehozni, amikor megépítik szívós munkával Salt Lake Cityt, de az USA Utah – néven betagozza szövetségi rendszerébe országukat. Amikor Young meghal, 25 felesége és 56 gyermeke siratja. Az akkori törvények azonban semmiképpen nem engedélyezik a többnejűséget, ezért ezt a mormonok maguktól megszüntetik 1890-ben.

A mormonok hitvallása 13 tétel. Eszerint a Biblia mellett Smith kijelentéseit pótkinyilatkoztatásnak tartják, s vallják, hogy nélküle nem kezdődött volna el az egyház helyreállítása és nem lenne üdvösség. Hisznek Krisztus közeli visszajövetelében. 5 kegyelmi eszközt ismernek, ezek: – a hit, a megtérés, a keresztség, a kézzrátétel, az úrvacsora. Vasárnaponként kenyérral és vízzel vesznek úrvacsorát. Imaházai nyitottak mindenki előtt, de a 8 templomukba csak mormonok léphetnek be. Vegyes házasságokra nem adnak áldást gyülekezeteikben. Egyházukat az egyedül üdvözítő és igaz egyháznak hirdetik. Önnevezésük: Jézus Krisztus Mai Szentjeinek Egyháza. Az egyházukat 3 fős elnökség irányítja Péter, Jakab és János apostolok nevében. Lelkészeik nincsenek, de bárkit besorolhatnak azokba a tisztségekbe, melyeket az ősgyülekezet példája nyomán állítottak fel: apostol, próféta, pásztor, tanító, evangelista, főpap, püspök, presbiter, diakónus. A mormon egyház több irányzatra szakadt. Egyike volt már 1860-ban a „Reorganizált Egyház”. A világon jelenleg 14 millió mormon él.

„Dogmatikájuk” – ha annak lehet nevezni – a keresztyének számára szélsőségesnek tűnő megállapításokat tartalmaz. Ilyen pl. az a kitétel, hogy a négerek 1978-ig átkozottak voltak, vagy, hogy a mennyország 3 szintű: az alsóba a gonoszok, a középsőbe a nem mormonok, a felsőbe pedig a mormonok kerülnek. Szentháromság nincs, hanem 3 külön istenség. Sok isten van, ezek közül csupán egy az Atya, aki a Kolob nevű bolygón lakik. Jézus és Lucifer testvérek... stb. stb.

Ezek után – függetlenül attól, hogy keresztyén felekezetnek vallják magu-

kat, föltehető a kérdés, hogy – noha a keresztyén szóhasználatnak megfelelően Istent, Jézus Krisztust, hitet, megváltás emlegetik – keresztyén teológiának minősíthető-e az általuk előadott kozmikus mitológia és keresztyén felekezetnek tekinthető-e akkor, amikor még a vallásuk monoteista jellege is megkérdőjelezhető?

JEHOVA TANÚI

Skót telepesek presbiteriánus felekezetű kereskedő családjának a szülötte **Russel T. Károly** (1852–1916). Pennsylvania államban, Pittsburgban éltek, hozzájuk hasonló, kilátástalan helyzetű kisemberek társadalmi osztálya körében, ahol szívesen vették, ha valaki „paradicsomi boldogságot” ígért nekik.

Russel nem fogadta el az eleve elrendelés tanát, emiatt szembe került presbiteriánus egyházával. Lelki otthonát egy adventista prédikátor – **Wendell Jónás** – mellett találta meg, s ekkor fordult a figyelme Krisztus második visszajövetele és 1000 éves országlása felé. Létre hozott egy olyan szervezetet, amelyik a bibliai időpontok számításával foglalkozott. Ez volt a „Komoly Bibliakutatók Társasága”, s amikor külföldön is elterjedt, a „Bibliatanulmányozók Nemzetközi Egyesülete”. Működésüket Russel irányította, akinek nem volt ugyan teológiai képzettsége, de ez nem akadályozta abban, hogy magát és Társaságát jelentse ki a Biblia egyedül hiteles és helyes magyarázójának. 1881-ben megalapítja az „Órtorony Biblia – és Traktátus Társaságot”, felállítja a „Bibliai Tanítások Irodáját”.

Elszakadtak az adventista egyháztól, bírálva őket, amiért rosszul számolták ki Krisztus visszajövetelének időpontját és önállósították magukat. Lapot indítottak „Sion Órtornya és Krisztus Jelenlétének Hírnöke” – címmel, melyben közzé tették, hogy 1914-re telik be a kiválasztott 144.000 száma és ekkor következik be Krisztus visszajövetele és kezdődik el az 100 éves uralma, amikor az élő igazak halhatatlanságot nyernek, a halott igazak pedig feltámadnak.

Az 1900-as évek elejétől eszméik terjednek Európában. Russel üdvtörténeti munkákat ír, sőt, filmet készített az általa értelmezett teremtéstörténetről és világ végéről. Világszerte előadásokat tart, jelentős vagyont hátrahagyja. Útközben a vonaton éri a halál.

De ezt megelőzően még megérte, hogy 1914-ben nem a világ vége jött el, s a dátumot 1918-ra korrigálták, azt pedig 1925-re, ami után bejelentették, hogy nem fognak több időpontot meghatározni. Ennek ellenére 1975-ben is fölelevenítették azt az üzenetüket, hogy: „most milliók élnek, akik sohasem fognak meghalni,” s a végítéletkor csak azok menekülnek meg, akik hozzájuk térnek.

Russel utódja Rutheford Franklin József (1869–1942), aki baptistából lett Jehova tanúja. Ahogy elődje a filmet, ő a hanglemezt használja föl prédiká-

ciói terjesztésére. Traktátusaikat ekkor már több, mint 100 milliós példányszámban küldik szét a nagyvilágba. Rutheford körül 7 tagú direktórium és 40 tagú bizottság intézi az egyház ügyeit.

Az elnevezéseik között szerepelt a „russelista”, „millenista”, „bibliakutató” és 1931-től lettek „Jehova Tanúi”, s 1953-tól „Új Világközösségnek” nevezik magukat. Ruthefordot Knorr Nathan Homer követte a Jehova Tanúi egyházának első embereként, s a tanításaikat többször módosították.

A világtól elfordulnak, mondván, hogy Jehova törvénye jobb a világ törvényénél. A Szentháromságot, mennyet, poklot, predestinációt tagadják. A Szentlélek csupán személytelen erő a felfogásuk szerint. Jézus nem Isten Fia, hanem első az angyalok között. A lélek nem halhatatlan, a megváltás abban áll, hogy valaki elfogadja a Jehova tanúinak tanítását. Magukat egyedül üdvözítő közösségnek vallják, nem egyháznak és vallásnak első sorban, hanem Jehova hírnökeinek. A többi egyház és vallás az ökumenével együtt az antikrisztus uralma alá tartozik. A Szentírással kapcsolatos álláspontjukat jól tükrözi Russel gondolata: „A Biblia olyan, mint egy öreg hegedű, amelyen mindenféle hangot el lehet játszani.” A hitük „gyümölcséként” születő erkölcsi elvekre jellemző vezetőjük mondása: „Tisztességes hazugság sohasem vétek!”, vagy a kommunáikban élők elve, miszerint a testi paráznság nem bűn, csak a lelki.

Keresztelés helyett bemeztést végeznek felnőtt korban, de nem a Szentháromság Isten nevében. Tiltják a fegyverfogást, a vérátömlesztést. Úrvacsorát évente egyszer vesznek. Mivel azonban az úrvacsorai közösségre csupán a 144.000 választott jogosult – akiknek a létszáma már 1931-ben betelt – csupán megterítik az asztalt és emlékeznek, de nem élnek az úrvacsorai közösséggel.

Hagyományos istentiszteletük nincs, amin az imádság, Istennel való kapcsolat szóba kerülne, hanem az összejöveteleiken a központilag kiadott tanulmányi-propaganda anyagot sajátítják el.

Kiválnak tőlük 1917-ben a „Szabad Bibliakutatók” és a „Laikusok Otthoni Missziós Mozgalma”, 1920-ban az „Isten Országá Egyház”, 1950-ben a „Hajnal Bibliatanulmányi Szövetség”. A két világháború között Európában betiltják a működésüket, 1945 után azonban talpra állnak, s a szocialista országok keleti blokkjában illegálisan, amerikai támogatással működnek.

Szervezetük sejtekből áll, melyeket „hírnökök” alkotnak, s amelyeket különféle, „szolgáknak” nevezett tisztségviselők irányítanak. A helyi kérdésekben Bizottság dönt. A 200-nál több tag esetében már csoport jön létre, amit a csoportszolga vezet. A szervezet olyan fölépítésű, hogy fölülről lefelé mindenki ismer mindenkit, alulról fölfelé nem, s az országos központtal összekötők tartják a kapcsolatot.

Nemzetközi csúcsszervük New Yorkból irányítja a mozgalmukat. Mai Direktóriumukat a több, mint 30 országból egybegyűlt, közel félezer küldött választja. Tanácsadó Testületük nevezi ki az egyes csoportok vezetőit. Az „Órtorony Gileád Bibliaiskola” az az intézmény, melyben propagandistáikat képezik.

Önkénteseik és úttörő hírnökeik havi 150-175 órát agitációval töltenek, párosával járva házról házra, betanult bibliai és propaganda szövegek recitálásával, traktátusaik osztogatásával. Ahol nem zárkoznak el tőlük, ott utólagos próbálkozásokkal próbálkoznak.

Magyarországon 1906-ban kezdte terjeszteni eszméiket Dobó József zalaudvari honfitársunk. 1910-ben már magyarul jelent meg az Órtorony. Az 1920-as években Kolozsvárott nyomdájuk van. Úgy tartották nyilván őket, mint akik az állam ellen, a történelmi egyházak ellen lázítanak, de a hazai baptisták részéről is kemény bírálókat részesültek. 1939-től betiltották nyilvános tevékenységüket. Az 1950-es években – az ateista diktatúra idején – az államhoz való viszony kérdésében nem tudtak megegyezni, ezért 3 ágazatra szakadtak.

Legtöbben az USA-ban élnek, de megtaláljuk őket Európában, Afrikában. Lélekszámukat 15 millióra tehetjük.

Magyarországon 2002-ben jövedelemadójuk 1%-át 5857-en ajánlották a Magyarországi Jehova Tanúi Egyház részére. Más források alapján lélekszámukat 17.000-re teszik, akik több, mint 220 gyülekezetbe tömörültek. Részt vállaltak az analfabétizmus felszámolásában. Gyülekezeteikben hetente Teoretikus Szolgálati Iskola keretében folytatják tanulmányaikat. Évente számos országból nemzetközi konferenciára gyűlnek össze.

A Hit Gyülekezete

Magát keresztyénnek, protestánsnak, karizmatikusnak nevező egyház. Alapítója a Bereczki Sándor névvel jelzett, a nyelveken szólást gyakorló Sion Gyülekezetből szakadt ki.

A felekezetnek ez az önmeghatározása feltételezi, hogy az egyház karizmatikus vezető befolyása alatt áll és mindenki a Szentlélek vezetése alatt cselekszik. A Lélek spontaneitására hivatkozással a közösségi szabályozás, az adminisztráció, az anyagi természetű dolgok a gyakorlatban háttérbe szorulnak.

A Hit Gyülekezete a karizmatikus „új hullám” gyümölcse, amit ők a Lélek nagyobb kiadásának tartanak, jóllehet a karizmatikus mozgalom már konszolidálódott Magyarországon, a vele kapcsolatos viták elültek, amikor a Hit Gyülekezete megszületett.

A fővárosban gyülekezeti központot hoztak létre, majd vidéken, országo-

san terjeszkedtek. 15.000 tized-fizető tagjuk, valamint külföldi támogatások révén Hit Park néven közel 5000 fő befogadására alkalmas, több funkciócsarnokot építettek. Egy tucat alapítványuk mellett van saját TV-csatornájuk (ATV), amelyik vasárnaponként az istentiszteleteiket közvetíti. 1997-től indították a Bornemisza Péter Általános Iskola és Gimnáziumot, lelkészképzőjük a Szent Pál Akadémia (korábban: Közép-keleteurópai Bibliaiskola és Lelkészképző Intézet). Teológiai folyóiratuk az „Új Exodus”, gyülekezeti lapjuk: a „Hit Info”, közéleti újságjuk a „Hetek”.

1989 után elsősorban az egyházból kiábrándult liberális értelmiség találta meg a helyét közösségeiben. Nem véletlen, hogy önmagukról gyakran szólnak filozemita hangnemben és hangsúlyozzák a zsidóság vallása és az egyházuk közötti párhuzamokat, valamint az sem, hogy a liberális ideológia jelzavai, rendre megjelennek prédikálásukban és írásaikban.

Sokan azért keresték a Hit Gyülekezetét, mert azt gondolták, hogy a pártállam által belülről irányított egyházak helyett itt szabad keresztyén gyülekezetet találnak, amit nem rontott meg az ateista diktatúra.

Bár minden helyi gyülekezet élén az ottani lelkész áll, aki a presbitérium támogatásával vezeti az egyházat, a Hit Gyülekezetéről nem lehet beszélni a vezető lelkész, **Németh Sándor** meghatározó tevékenysége nélkül. Tagja az 5 főből álló, országos presbitériumnak, egyházuk országos elnökségének. Teológiai képzettségét római katolikus szemináriumban szerezte, amit nem fejezett be. Az amerikai gyökerű egyházban, melynek a Hit Gyülekezete is része, azt tanítják, hogy a Lélek kiáradásának jelen korszakában az egyes egyházszekek karizmatikus vezetőket nyertek, akiket „Szolgálati Ajándék”-nak neveznek, s akik Krisztus földi helytartójaként tevékenykednek. Ebben a minőségben képviseli a fő vezető lelkész a Szentlélek üzenetét, akaratát, mondanivalóját. Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy minden jelentős szolgálatot egyedül ő végez, egyedül ő a Szentlélek szócsöve, az övé az egyetlen elfogadott vélemény, semmilyen kritika nem illelheti, senki semmilyen téren fölé nem emelkedhet, nem ellenőrizheti. A környezete igyekszik maradéktalanul kiszolgálni ezeket az igényeket. Döntő befolyása van a Hit Gyülekezete nem jelentéktelen anyagi eszközeinek felhasználására. A külföldi útjai, nyaralója, saját fegyveres biztonsági szolgálata egy professzionálisan megszervezett vállalkozás üzemeltetőjére emlékeztet inkább, mint vallási vezetőre.

Hírhedté váltak az ima-kommandóik, melyeket riválisokkal, vallási, politikai ellenfelekkel szemben alkalmaznak, átkokat szórva azokra. Ugyancsak hírhedtek lettek a nyelveken szólásból az extatikus együttlétekbe torkolló alkalmak, melyek miatt nem kevesen szakítottak a Hit Gyülekezetével. Miközben náluk pusztán a Lélek gyümölcseire számítanánk, akkor tapasztalatilag azok

mellett erőszakos fellépéssel, kóros felsőbbrendűségi tudattal, fanatizmussal, számító kétszínűséggel, kíméletlenséggel, arroganciával találkozhatunk.

Az ökumenikus kapcsolatok nem jellemzőek erre a felekezetre.

Magyarországi Szciantológia Egyház

A korábban Dianetikai Egyesület néven működő szervezetet hazánkban 1990-ben jegyezték be egyházként. Arról, hogy egyháznak tekinthető-e, régóta vita folyik. Amerikában egyháznak tekintik, Európában – az Emberi Jogok Európai Bizottsága 2007. évi nyilatkozata szerint – nem tekintik annak. Több európai országban destruktív szektának tekintik és kiltlják területükről (Franciaország, Németország, Belgium, Svájc, Görögország).

Történetük **Hubbard Lafayette Ron** (1911–1986) nebraskai újságíróval kezdődik, aki könnyű műfajú irodalmi munkálkodással kereste a kenyerét, többek között tudományos fantasztikus regények írásával. Állítólag egy alkalommal az egyik ismerősének kijelentette: „Igazában vallást szeretnék alapítani. Abban van a nagy pénz.” – de ezt a követői tagadják.

Hubbard a maga által kidolgozott „dianetika” elméletével 1950-től a lélekgyógyászat területén próbálkozott érvényesülni, de a pszichiáterek, terapeuták szakterületén csak elutasításra talált. Ez azonban nem vette el a kedvét attól, hogy Los Angelesben néhány barátjával egyházat alapítson és tanait valódi tanításként terjessze tovább.

A szciantológia nem ad teológiát, nincs istenképe sem. Bár beszél valamilyen Legfelsőbb Lényről, de amit ennek kapcsán említ, az inkább egyfajta „kozmogóniára” emlékeztet. A szciantológia maga is nevezi magát „alkalmazott vallásfilozófiának”, ezt azonban a vallásfilozófusok többsége feltehetően nem vállalná.

A „vallásuk” mitológikus háttereként vázolt történet az alapító szci-fi íróra vall: 75 millió évvel ezelőtt a túlnépesedő világegyetem 178 millió lakójának a gondját kellett megoldani. A Galaktika zsarnok vezére Xenu a 76 bolygóból álló birodalmát ellenőrizte. Voltak azonban, akik fellázadtak és megszöktek az uralma alól és az – akkor Teegeack-nak nevezett – Földre érkeztek. Itt azonban a bolygó vulkánjaiban hatalmas erejű nukleáris bombákat robbantottak fel, melyek az emberi testet elpusztították, de a halhatatlan lelkeik – thetánlelkek – szétszóródtak az univerzumban. A thetánlelkeket a Földön kívül összegyűjtötték, átképzésben részesítették és a Földre küldték, hogy az emberi történelem kezdetétől, nemzedékről-nemzedékre testet öltsenek az emberi egyekben. Xenut pedig elfogták és örök fogságra ítélve egy hegy belsejébe zárták.

A szciantológia „antropológiája” szerint tehát az ember eredendően jó, de elromlik. A halhatatlan lelkének az üdve – azaz kiteljesedése, problémáinak

megoldódása – attól függ, hogy mennyire kerül harmóniába önmagával és a természetes és természetén túli világgal. Ebben segít a dianetika, amit sajátos, hipnoterápiás módszertannak vagy vallásnak álcázott pszichotechnikának is nevezhetünk. Ennek a módszernek az elsajátítása folyamatos képzés – az ún. auditálás – útján történik, melynek során a klienseket fokról fokra avatják be a Hubbard által összegzett, öntökéletesítő ismeretekbe. Ez a „lelki technológia” ún. „elektrométert” is használ a kliens lelki állapotának mérésére.

A kliens célja annak a bizonyos „clear – állapotnak” az elérése, melyben önmaga és környezete korlátain egyre jobban úrrá lesz. Ebben – egyre komolyabb fokozatokon keresztül – elsősorban Hubbard könyvei, filmek, konferenciák, dianetikai tanfolyamok és a képzést irányító „lelkészek” segítik. Az „egyházuk” nyolc ágú keresztje ennek a dinamizmusnak a nyolc fokozatát szimbolizálja.

A szcientológia egyház tagtoborzása eltér a hagyományos felekezetekétől. Annak érdekében, hogy minél több embert érjenek el, általában világi – az adott régióban már ismert és elfogadott – humanitárius célú egyesületeket alapítanak, tanfolyamokat indítanak (nyelvtanfolyam, környezetvédelmi mozgalom), társaságokat hoznak létre (gazdasági, technikai, kulturális vállalkozások), az oktatásban vállalnak szerepet (felnőttoktatás, művészeti iskola) vagy az egészségügyben (drogmentő misszió, személyiségfejlesztő tréning stb.). Igyekeznek minél jobban beépülni a közigazgatásba és a civil szférába. Nem a vezető pozíciókat célozzák meg, hanem a döntéselőkészítő csoportokban tevékenykednek.

Az embereknek, akikkel találkoznak, felajánlják, hogy – annak érdekében, hogy jobban tisztában legyenek saját lelki állapotukkal – végeztessenek el egy ingyenes tesztvizsgálatot. Ennek a vizsgálatnak az eredményétől függetlenül, de arra hivatkozva kimutatják, hogy az illetőnek mindenképpen terápiára van szüksége és felajánlják a sajátjukat. Aki ebbe belemegy, azzal olyan kérdőíves vizsgálatot végeznek, aminek a révén a kliens – a legintimebb titkainak kiszolgáltatásával – a szcientológiával függő helyzetbe kerül. Az „egyház” innentől kezdve már nem ingyen segít, hanem komoly pénzekért: előfordulhat pl., hogy a kliens még a képzés közepén tart, de már 20 millió Ft-ja ráment az auditálásra. Fejenként kb. 200.000 euróba kerül a teljes képzés. Ezt az árat azért fizetik ki a paciensek, mert egyrészt zsarolás áldozatai, másrészt elhitetik magukkal, hogy „clear – állapotban” sikeresek és gazdagok lesznek. Az auditálás kezdetén a klienssel nyilatkozatot íratnak alá, amelyben elfogadja a belső szabályokat, melyekről a külvilágban nem beszélhet. Klienseiket gyakran kiszakítják családi, baráti, munkahelyi környezetükből és elszigetelve őket a külvilágtól, erős függőségben tartják. Ugyanakkor nem zárják ki azt,

hogy valaki a szcientológia egyház tagjaként más vallások gyakorlatával – más egyház tagjaként – foglalkozzon vagy akár a vallásosságnak ellentmondó világnézetet valljon.

A szcientológia egyház számos országban konfliktusokba keveredett a hatóságokkal, első sorban saját ellentmondásai miatt. (Már a nevének az értelmezése kétséges: magyarul: „tudománytan egyház”). Az ígért lelki kiteljesedés ui. számos paciens számára sohasem érhető el és az osztályrészük pusztán – az olcsónak nem mondható – folyamatos továbbképzés marad. Konfliktusforrás az is, hogy a szcientológia ellenségének tekinti a pszichiátriát, de általában az orvostársadalmat és elveti a gyógyszerek használatát, amik miatt számos sürgősségi megbetegedést és korai halálestet az ő számlájukra írnak.

A botrányokban szerepet játszott az is, hogy a szcientológia ahol berendezkedik, ott létrehozza a maga – nem hivatalos – központját, saját „rendőrségével”, „kémhálózatával”. Ellenfeleiket, bírálóikat, „hűtlen” pacienseiket zaklatással, jogi eljárással, „levadászással” próbálják eltenni az útból és tevékenységüket gyanús öngyilkosságok, halálesetek kísérik.

Tevékenységük nyomán a profitjuk 15%-át – évente dollár-milliókat – leadják az amerikai központjuknak. Egy hajón működő szervezeti központjuk a Sea Organisation, a gazdasági cégeket a WISE, az oktatásban érdekeltet az ABLE, az egészségügyeket a CCHR – szervezeteik koordinálják, csak úgy, mint az öt kontinenst behálózó dianetikai missziói láncolatukat.

A fél évszázados egyház igen elterjedt: Hubbard könyveit 30-nál több országban, 129 nyelvre lefordítva olvastatják. Vasárnapi összejöveteleiken tartanak esketési, keresztelési, temetési szertartásokat, de ezek a hagyományos egyházi felfogás szerint nem számítanak kultikus cselekményeknek. Tagjai világszerte több millió, Magyarországon 10.000 lelket számlálnak.

„Mert lesz idő, mikor az egészséges tudományt el nem szenvedik, hanem a saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert vizket a fülök; és az igazságtól elfordítják fülöket, de a mesékhez odafordulnak.” (2Tim 4,3-4)

„Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett.” (Csel 20,28)

KÉRDÉSEK:

1. Mely felekezeteket nevezhetünk keresztyénnek?
2. Melyik a hat világvallás?
3. Mi az ökumenikus mozgalom célja?
4. Melyek a bejegyzett „egyház” ismérvei?
5. Lehet-e minden felekezetet egyháznak nevezni?

Kiegészítések a Felekezetismeret fejezethez

Dr. Ritoók Pál † és dr. Viczián Miklós anyaga alapján

A szerkesztő bevezetője

Kiss Ernő József „Felekezetismeret” c. dolgozata nagyon értékes anyagokat, tanulmányokat tartalmaz. Szükségessé vált azonban, hogy ezt az anyagot az eltelt évek politikai változásaival kapcsolatban felülvizsgáljuk.

Emellett a „Keresztyén felekezetek” cím is megtévesztő, mert bár tartalma nagyon széleskörű, de tárgyal olyan felekezetet is (unitáriusok), amely nem tekinthető keresztyénnek. Emiatt Kiss Endre József anyagának tanulmányozásánál javasoljuk fenntartással olvasni „Az unitárius egyház” c. fejezetet is. Ugyanakkor fontos hogy presbitereink elemi ismereteket szerezzenek olyan vallásokról, amelyek már hazánkban is megjelentek, képviselőikkel Budapesten az utca embere is találkozik ingyen ebédosztásnál, felvonulásaikon és kérdések ébredhetnek a presbiterekben, hová soroljuk ezeket a „szeretetvallás”-okat? A jelen fejezet ezeket a hibákat és hiányosságokat igyekszik korrigálni.

Első fejezete voltaképpen ugyanúgy tartozik a hitvallásismeret, mint az egyházismeret témaköréhez, de a református önazonosság formálásához és a félreértett ökumené elkerüléséhez szorosan hozzátartozik, hogy megismerjük a három történelmi keresztyén egyház hitvallásai közötti különbségeket.

Második fejezete ismerteti három egyistenhívő vallás főbb jellemzőit, köztötte az **unitárius** vallásét, amely nézetünk szerint nem tekinthető keresztyén felekezetnek.

Harmadik fejezete pedig négy, nem keresztyén és nem egyistenhívő vallást tárgyal, amelyek képviselői már feltűntek Magyarországon is, és jó tudni valamennyit arról, miben hisznek, miben látják az élet értelmét. Ezeket a vallásokat az előző fejezet egyáltalán nem mutatja be.

Három keresztyén felekezet hitvallásainak az összevetése

Hivatkozva az első keresztyének rövid hitvallására azt mondjuk, hogy keresztyén felekezetnek tekintünk minden olyan „egyház”-at (jóllehet anyaszentegyház csak egy van), amely vallja, hogy JÉZUS KRISZTUS ISTEN FIA, MEG-

VÁLTÓ. Az első keresztyének között még néhány századon át is, de mint majd a ... fejezetben a szekták esetében látjuk, hogy voltak, akik Jézusnak ezt a két fontos tulajdonságát tagadták, és ma is vannak, akik tagadják. Természetesen a különböző felekezetek hitvallásaikban más, fontos kérdésekben már eltérnek egymástól, kiegészítéseket tesznek ehhez, de ez keresztyén mivoltukat nem befolyásolja. A három, országunkban előforduló nagy felekezet (római katolikus, evangélikus, református) esetében a legfontosabb eltérő hittételeiket a hitvallásaikból idézve tárgyaljuk. A Római Katolikus Egyház katekizmusából (továbbiakban: KREK), amelyet II. János Pál pápa 1992-ben fogadott el, a Magyarországi Evangélikus Egyház által a tanításban használt kátekből, amelyet a Finn Evangélikus Egyháztól 2002-ben vett át (a továbbiakban: EVK, amely nem azonos a teljes és részletes ún. ágostai hitvallással), valamint a Magyarországi Református Egyház által szimbolikus hitvallásnak 1566. március 1-jén elfogadott II. Helvét Hitvallásból (továbbiakban: II. HH) indulunk ki. Meg kell itt jegyezni, hogy a hitvallások keletkezésének nagyon eltérő ideje azt is jelzi, hogy azok némileg eltérő világ kérdéseire keresik a választ, emberi szerkesztésben készültek, tehát nem rendelkeznek a Szentírás tekintélyével. Emellett tudnunk kell, hogy a II. HH-t nem minden református (presbiteriánus) egyház fogadta el hitvallásának. A hitvallások bizonyos változásokat, fejlődést is mutatnak, mert idővel egyre jobban próbáljuk megérteni a Szentírás üzeneteit.

A kisebb felekezetekről külön pont alatt fogunk szólni; ott hitvallásaikból nem idézünk.

1. A Szentírás és a szent hagyományok

Először azt vizsgáljuk meg, hogy a hitvallásoknak milyen mértékben alapja a Szentírás és milyen más alapot is elfogadnak. A RKEK szerint „Az apostolok püspököket hagytak hátra utódaiknak és nekik adták át saját tanítóhelyüket, hogy az Evangélium az Egyházban mindig sértetlenül és elevenen megmaradjon. (...) Ezt az élő, a Szentlélek erejében megvalósuló továbbadást nevezzük hagyománynak, amennyiben különbözik a Szentírástól, jóllehet szorosan kötődik hozzá. Meg kell különböztetnünk ettől a teológiai, fegyelmi, liturgikus és áhítat-gyakorlati hagyományokat, amelyek az idők folyamán a helyi egyházakban születtek. Ezek tulajdonképpen a nagy hagyomány különféle helyekhez és korokhoz alkalmazott sajátos kifejezési formái. Megtartásuk, megváltoztatásuk, vagy elhagyásuk csakis a Szenthagyomány fényében, az egyházi Tanító Hivatal irányításával történhet.” (RKRK 77., 78. és 83. pont). Sem az evangélikus, sem református egyházunk nem ismer el „szent hagyományok”-at. A II. HH ezt írja: „Hisszük és valljuk, hogy a szent próféták és apostolok kano-

nikus írásai mind az Ó-, mind az Újszövetségben Isten igaz igéje; ezért elég tekintélyük van önmagukban és az nem emberektől származik, mert maga Isten szólt az atyákhoz, prófétákhoz és apostolokhoz, és szól még mindig hozzánk a szent írások által. (...) Valljuk tehát, hogy ezekből az írásokból kell meríteni az igazi bölcsességet és kegyességet, a gyülekezeteknek a reformációját és kormányzását, az istenes élettel járó kötelességeink tanítását, a tantételek igazolását és elvetését vagy a mindenféle tévelygés cáfolatát” (II. HH I. fejezet).

2. A megigazulás

A RKEK a megigazulásról – többek között – a következőket írja: „A Szentlélek kegyelmének első műve a megtérés, amely a megigazuláshoz vezet: ezt hirdeti Jézus az evangélium kezdetén. A megigazulás elszakítja az embert a bűntől, mely ellentétben áll Isten szeretetével és megtisztítja a szívet. A megigazulás egyszerismind Isten igazságosságának elfogadása a Jézus Krisztusba vetett hitünk által. (...) Megigazulásunk Isten kegyelméből való. A kegyelem az a kegy és ingyenes segítség, amiben Isten részesít bennünket, hogy válaszolni tudjunk hívására: hogy Isten fiai, fogadott fiúk legyünk, részesei az isteni természetnek és az örök életnek. A kegyelem révén részt veszünk Isten életében és bevezettetünk a Szentháromság belső életébe: a keresztségben a keresztes ember elnyeri Krisztus, a Test Feje kegyelmét. (...) Az ember felkészülése a kegyelem befogadására már maga is kegyelmi adomány. Azért van rá szükség, hogy elindítsa és működésben tartsa együttműködésünket a hitben való megigazulásunk és a szeretetben való megszentelődésünk céljából.” (KREK 198-1991., 1996-1997 és 2001. pont) Az EVK-ban erre vonatkozó szöveg nem található és mint ismeretes, a római katolikus egyház és a Lutheránus Világszövetség között megállapodás jött létre a megigazulás megfogalmazásáról. Ennek az alapja az, hogy a római katolikus és az evangélikus egyház is azt vallja, hogy az embernek szabad akarata van, amely alapján dönt. A II. HH a megigazulásról a következőket mondja: „...megigazítani annyit tesz, mint bűnöket megbocsátani, a bűnösségtől és a büntetéstől feloldozni, kegyelembe fogadni, igaznak nyilvánítani. (...) Krisztus ugyanis magára vette és eltörölte a világ bűneit és eleget tett az isteni igazságnak. Az Isten tehát egyedül Krisztus szenvedéseiért és feltámadásáért kiengesztelődött a mi bűneink iránt és azokat nem rója fel nekünk. (...) Minthogy pedig ezt a megigazulást nem valamely cselekedetek által, hanem Isten irgalmasságába és a Krisztusba vetett hit által kapjuk, azért azt tanítjuk és hisszük az apostollal, hogy a bűnös ember egyedül Krisztusban való hit által, nem pedig a törvény által vagy valamely cselekedetek által igazul meg.” (II. HH XV. Fejezet) A II. HH azt vallja, hogy a bűnös embernek csak a rosszra van szabad akarata, tehát az, hogy megtér, az is

Istentől indul el és Ő segít a döntésben. Az eltérés elsősorban abban van, hogy a keresztségben lenne a megtérés és hogy bevezetnénk és részt vennénk Isten ill. a Szentháromság életében. Az RKEK emberi felkészülésről szóló része is vitatható.

3. Szentségek (sákramentumok, szent jegyek), amelyeket valamennyi keresztyén felekezet annak elfogad

Valamennyi keresztyén felekezet elfogadja a keresztséget és az úrvacsorát Krisztus által szerzett szentségnek. Az RKEK ezen túl még további öt dolgot tart szentségnek. Ezekről külön pontban (4.) lesz szó. Azonban az előbbiekről szóló tanításban is különbségek vannak a három vizsgált felekezet között.

A **keresztséggel** kapcsolatban azt a történelmi helyzetet is figyelembe kell venni, hogy az ősegyházban és a misszió során felnőtteket kereszteltek, akik – elvileg – saját hitük és meggyőződésük, az evangéliumról szóló ismeretek birtokában keresztelkedtek meg, tehát előbb hitre jutottak és ennek alapján történt a keresztelés. A keresztyénség elterjedésével a gyermekek megkeresztelése is elterjedt, ami nem a gyermekek saját hite, hanem a szülők és kereszt-szülők hite alapján történt. Ez eléggé megváltoztatta a keresztségről vallott általános felfogást. Ezért egyes felekezetek (baptisták) nem is alkalmazzák a gyermekkeresztséget. Erről majd még szó lesz. Az RKEK a keresztségről a következőket tanítja: *„A kereszténnyé válás az apostolok óta egy út megtételét és a több állomású beavatást jelenti. Ennek tartalmaznia kell néhány lényegi összetevőt, és ezek a következők: az ige meghirdetése, az Evangélium elfogadása, ami megtérést von maga után, a hit megvallása, a keresztség, a Szentlélek kiáradása, az eucharisztikus (úrvacsorai) közösséghez járulás. (...) A felnőtt keresztség az Egyház kezdetei óta a leggyakoribb eset ott, ahol az evangélium hirdetése új keletű. A katekumenátusnak (előkészület a keresztségre) ekkor fontos szerepe van. (...) A gyermekeknek, mert a bűn által beszenyvezett és bukott emberi természettel születtek, szükségük van az újjászületésre a keresztségben, hogy megszabaduljanak a sötétség hatalmából és eljussanak Isten gyermekeinek szabadságára, amelyre minden ember meghívást kapott.”* (RKEK 1229., 1247., 1250. pont) *„A keresztség által minden bűn bocsánatot nyer, az áteredő bűn és személyes bűnök, valamint a bűn összes büntetése. Végző soron azokban, akik újjászülettek, nem marad semmi, ami őket akadályozhatná abban, hogy Isten országába lépjenek.”* (RKEK 1263. pont) *„Márpedig Krisztus felszólítása a megtérésre a keresztyének életében folyton felhangzik. Ez a második megtérés szakadatlan feladatot jelent az egész Egyház számára...”* (RKEK 1428. pont) Az EVK a keresztségről ezt írja: *„A keresztség ajándékában Isten név szerint mindenkit sajátjának fogad el. Ebben*

a kegyelemben mindenki, kicsinyek is részesülhetnek. Isten magához hívta a gyermeket, mert az Isten országa a hozzájuk hasonlóké. (...) A keresztség által Krisztus tanítványává és a keresztesény egyház tagjaivá válunk. Bár születésünktől fogva az egész emberiség bűnében vagyunk, a keresztségben Isten minden bűnünket megbocsátja és Krisztus tisztaságába öltöztet bennünket. A Szentlélek újjáteremt minket és megajándékoz a hit ajándékával, hogy minél inkább megragadjuk a keresztségben kapott ígéretek.” (EVK 35. pont)

A II. HH viszont a következő hitvallást teszi: *„Isten az Ő igéjének hirdetéséhez eleitől fogva hozzácsatolta az anyaszentegyházban a sákramentumokat, vagy szent jegyeket. (...) A sákramentumok pedig titokzatos jelképek vagy szent szertartások vagy szent cselekmények, amelyeket Isten szerzett és amelyek igéjéből látható jelekből és jelölt dolgokból állnak.”* (Ez a kitétel nemcsak a keresztségre, hanem az úrvacsorára is vonatkozik, II. HH XIX. fejezet) *„A keresztséget Isten szerezte és ugyanő szentelte meg. (...) Krisztus nevében megkeresztelkedni annyit tesz, mint beírni, beavattatni és felvétetni Isten fiainak szövetségébe, családjába, örökségébe; sőt már most Isten nevével, azaz Isten gyermekének neveztetni, valamint megtisztulni a bűnök szennyétől, és megajándékoztatni Isten különböző kegyelmi ajándékaival az új és szent életre. A keresztség tehát emlékezetünkben tartja és megújítja Istennek azt a roppant nagy jótéteményét, melyet az emberi nemzetséggel cselekedett. (...) Mi tehát amikor megkeresztelkedünk, megvalljuk hitünket és Isten iránti engedelmségre, testiünk megőldöklésére és új életre kötelezzük magunkat. (...) Beiktat továbbá bennünket a keresztség az egyház egy testébe, hogy az egyháznak minden tagjával szépen, ugyanegy vallás és kölcsönös szolgálat egységében éljünk. (...) Elítéljük az anabaptistákat, akik azt mondják, hogy nem szabad megkeresztelni a hívők újszülött csecsemőit. Tësszük ezt azért, mert az evangéliumi tanítás szerint ezeké az Isten országa, és benn vannak Isten szövetségében.”* (II. HH XX. fejezet. Az anabaptistákról még a baptistákkal kapcsolatban szólunk.)

Az úrvacsoráról (eucharisziáról) a három felekezet tanítása alapvetően eltér. Az RKEK a következőket mondja: *„A Krisztus jelenlétének módja az eucharisztikus színek alatt: egyedi. Ő az Eucharisziát minden más szentség fölé emeli és azt megteszi a lelki élet tökéletességének és végpontjának, amely felé tart az összes többi szentség. Az Eucharisztia legméltóságosabb szentségében igazán, valóságosan és lényegileg jelen van a mi Urunk Jézus Krisztus lelkével és istenségével együtt, az ő teste és vére, következésképpen az egész Krisztus. (...) A kenyérnek és a bornak Krisztus testévé és vérévé történő átváltozása révén Krisztus jelenvalóvá válik e szentségben. (...) Krisztus eucharisztikus jelenléte az átváltozás pillanatában kezdődik és addig tart, ameddig az eucharisztikus színek megmaradnak.”* (RKEK 1374. és 1377. pont.)

Az EVK az úrvacsoráról a következőket tanítja: „Mindenki, aki részt vesz az úrvacsorai közösségben, Krisztus ígérete szerint az ő testét és vérének kapja. Az úrvacsorai közösség egyedüli feltétele a hit, amely Krisztus ígéretébe vett bizalmat jelenti. Gyenge hittel is bízhatunk abban, hogy Krisztus teste és vére éppen értünk adatott. Akkor is részesei lehetünk az úrvacsorai közösségnek, ha teljesen nem is tudjuk megérteni. Krisztus testének és vérének vételét mégis meg kell különböztetnünk más étkezésektől.” (EVK 39. pont)

A II. HH viszont azt vallja: „Az Úr vacsoráját, melyet az Úr asztalának és eucharishtiának, azaz hálaadásnak is hívnak, azért hívjuk közönséges vacsorának, mert azt Krisztus amaz utolsó vacsorájakor szerezte, és most is azt ábrázolja az úrvacsora, és benne lelkileg ételt és italt vesznek magukhoz a hívek. A sákramentum a lelkipásztor közreműködésével külsőleg azt ábrázolja ki, és állítja mintegy szemünk elé látható módon, amit maga a Szentlélek belsőleg végez láthatatlanul a lelkünkben. Tehát veszik a hívek azt, amit az Úr szolgálja ad nekik, és eszik az Úr kenyerét és isznak az Úr poharából; belül ezalatt Krisztus munkájából a Szentlélek által magukhoz veszik az Úrnak testét és vérének is, és táplálkoznak ezekkel az örök életre. (...) Lehet a Krisztus testét lelkileg is enni, de ezt ne úgy értsük, hogy ezáltal maga az étel változik át lélekkel, hanem úgy, hogy az Úr teste és vére, megtartván a maga mivoltát és tulajdonságait, lelkileg közöletik velünk, egyáltalában nem testi, hanem lelki módon a Szentlélek által. Tehát az Úr testét és vérének nem úgy kapcsoljuk össze a kenyérral és borral, hogy magát a kenyeret mondjuk Krisztus testének, hanem csak sákramentumi értelemben; azt sem mondjuk, hogy a kenyér alatt rejtőzködik Krisztus teste úgyannyira, hogy azt a kenyér színe alatt is imádni kellene, vagy hogy mindaz, aki csak a jegyet veszi magához, a jelzett dolgot is megkapja.” (II. HH XXI. fejezet.)

Amint látjuk, a döntő különbség az RKEK és a II. HH között abban van, hogy míg az előbbi teljes átváltozásról szól, addig a II. HH szent jegyről, amit lelkileg kell enni és inni.

4. A római katolikus egyház által még szentségnek tartott dolgok

Az RKEK még szentségnek mondja a következő 5 dolgot is: (1) bérmálás (amely bizonyos értelemben hasonló a konfirmációhoz), (2) a bűnbánat és bűnbocsánat (gyakorlatilag a gyónás), (3) a betegek kenet, (4) az egyházi rend, (5) a házasság. Ezek közül néhányat szembeállítunk az EVK és a II. HH tanításaival.

Ezeket, mint szentségeket alapvetően azért utasítja el az összes protestáns felekezet, mert ezek egyikét sem Krisztus szerezte, márpedig – bibliai alapon állva – csak az lehet sákramentum, amit Jézus szerzett és benne van a Bibliában.

A gyónással kapcsolatban az RKEK a következőket mondja: „*Akik a bűnbánat szentségéhez járulnak, azok Istent sértő bűneikre Isten irgalmas bocsánatát kapják meg. Egyszersmind kibékülnek az Egyházzal, amelyet megsebeztek bűnükkel, és amely közreműködik megtérésükben szeretetével, példájával, imájával.*” (RKEK 1422. pont) „*Mivel Krisztus apostolaira bízta a kiengesztelődés szentségét, azok utódai, a püspökök és a püspökök munkatársai, a papok folytatják e szolgálat gyakorlását. A püspökök és papok azok, akik az egyházi rend szentségéből kifolyólag birtokolják a hatalmat, hogy minden bűnt megbocsássonak az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében.*” (RKEK 1641. pont)

Az EVK a gyónásról ezt vallja: „*A gyónásban Isten megbocsátja minden bűnünket. (...) Bűneinket megvallhatjuk istentiszteleti alkalmakon közösségben, személyes gyónásban vagy csöndes imádságunkban. Lelkész vagy keresztyén testvér segítségét kérhetjük bűnvallásunkhoz, ha lelkiismeretünk nyugtalan, és békétlennek érezzük magunkat. A bűnvallás meghallgatójának kötelessége titokban tartani mindazt, amit személyes gyónásban hallott.*” (EVK 41. pont)

A II. HH így vall a gyónás kérdéséről: „*Az evangéliummal szorosan összefügg a bűnbánatról szóló tanítás. Bűnbánaton pedig (1) a bűnös ember lelkének azt a magába szállását értjük, melyet az evangélium ígéje és a Szentlélek idéz elő, és amelyet a bűnös ember az igaz hit által nyer el, (2) azok miatt szíve bánkódik és azokat Isten színe előtt nemcsak megsiratja és nagy pirulással nyíltan megvallja, hanem (3) felháborodva meg is utálja, (4) szorgalmasan keresvén a megjavulás útját és szüntelen törekedvén az ártatlanságra meg jó cselekedetekre, amelyekben szentül gyakorolja magát életének hátralévő napjaiban. (...) Hisszük, hogy elégséges az az őszinte bűnvallás, amely egyedül Isten előtt történik, akár titkon Isten és a bűnös között, akár nyilvánosan a templomban, ahol a bűnösök általános bűnvallását elmondják és nem szükséges a bűnbocsánat elnyeréséhez, hogy valaki bűneit fülbe súgva a papnak vallja meg, hogy viszont kézzrátétel kíséretében hallja tőle a feloldozást, mert erre a dologra sem utasítás, sem példa nem található sehol a Szentírásban. (...) Akkor oldoznak fel helyesen és hathatósan a lelkipásztorok, ha hirdetik a Krisztus evangéliumát és benne a bűnök bocsánatát, amely minden egyes hívőnek ígértetik, mint ahogy mindnyájan elnyerték a keresztséget is.*” (II. HH XIV. fejezet) Látjuk tehát, hogy a bűnvallást a II. HH sem ítéli el, csupán annak formáját, amelyben érvényesül a papok különleges hatalma. Ez – sajnos – oda is vezetett egyházunkban, hogy az istentiszteleteken is alig van bűnvalló imádság és a bűnök négy-, vagy több szem közötti bevallása igen ritka. Pedig, mint a 11. fejezetben láttuk, az istentisztelet alkotó része a bűnvallás és feloldozás. Ma már az emberi tudományokból is tudjuk, hogy ennek pedig adott esetben gyógyító hatása van.

Az egyházi renddel azért kell foglalkozni, mert már az előzőekben láttuk, hogy római katolikus testvéreinknél az egyetemes papság elve közel sem olyan erős, mint a protestánsoknál, bár látni fogjuk, hogy bizonyos értelemben megvan.

Erről az RKEK a következőket írja: „Az egész Egyház papi nemzet. A keresztségnek köszönhetően minden hívő részesül Krisztus papságában. Ezt a részesedést a hívek egyetemes papságának nevezik. Erre alapozva és ennek szolgálatában létezik egy másik részesedés is Krisztus küldetésében, az egyházi rend szentsége által felszentelt szolgálat részesedése, amelynek feladata Krisztus, a Fő nevében és személyében szolgálni a közösség kebelén. A hivatali papság lényegileg különbözik a hívek egyetemes papságától, mert szent hatalmat ad át, a hívek szolgálatát biztosítandó. A főszentelt szolgák Isten népét tanítva, az istentiszteletet végezve és a lelkipásztori irányítást ellátva szolgálnak. A püspök kapja meg az egyházi rend szentségének teljességét, ami őt a püspöki kollégiumba beiktatja, a reá bízott helyi egyház látható fejevé teszi. A püspökök, mint az apostolok utódai és a püspöki testület tagjai, Szent Péter utóda, a pápa irányítása alatt részt kapnak az egész Egyházért viselt apostoli felelősségből és az egész Egyház küldetéséből.” (RKEK 1592. és 1594. pont) Itt jegyezzük meg, hogy az Egyház nagy hatalmát az is jelzi, hogy az RKEK az Egyházat mindig nagy betűvel írja, amit az idézeteknél átvettünk. Itt idézzük az RKEK-ban a pápáról írtakat is: „Az Úr egyedül Simont tette Egyháza kősziklájává, akinek a Péter nevet adta. Neki adta át a kulcsokat, őt rendelte az egész nyáj pásztorául. Péter és a többi apostol e pásztorális megbízatása hozzátartozik az Egyház alapjához. Ez folytatódik a püspökök és a pápa primátusa alatt. A pápa Róma püspöke és Szent Péter utóda örök látható őselve és alapja az egységnek mind a püspökök, mind a hívők sokaságában. A római pápának ugyanis tisztsége folytán – ő Krisztus helyettese és az egész egyház pásztorja – teljes legfelsőbb és egyetemes hatalma van az Egyházon és ezt mindig szabadon gyakorolja.” (RKEK 881-882. pont)

Az EVK az egyházi renddel kapcsolatban ezt tanítja: „Isten igéje, a keresztség és az úrvacsora az egyház látható jelei. Krisztus akaratából az egyház embereket hív el és szentel fel, hogy azok hirdessék az igét és kiszolgáltassák a kegyelmi eszközöket.” (EVK 20. pont)

A II. HH-ban ezt valljuk, mi magyar reformátusok: „Az anyaszentegyháznak egyedül Krisztus a feje. A fő az, ami a test fölé emelkedik és ahonnan a testbe élet árad. Tehát az anyaszentegyháznak nem lehet semmiféle más feje, mint Krisztus. (...) Nem helyeseljük tehát a római papságnak azt a tanítását, mellyel az a maga főpapját a földön hadakozó közönséges anyaszentegyház egyetemes pásztorává, legfőbb fejevé, sőt Krisztus valóságos helytartójává

tesz, aki mint mondják, a hatalom teljességével bír az egyházban és legfőbb uralma van felette” (II. HH XVII. fejezet) „Az egyházi szolgák eredete, felhatalmazása és tiszte igen régi és isteni, nem pedig új és emberi rendelés. Tudna ugyan az Isten közvetlenül a maga hatalmával egyházat gyűjteni maga köré az emberek közül, de jobban tetszett neki az emberek között az emberek szolgálata által munkálkodni. Ezért az egyházi szolgákra úgy kell nézünk, mint az Isten szolgálóira, mint akik által Isten munkálja az emberek üdvösségét. (...) Krisztus apostolai ugyan minden Krisztusban hívő embert papnak hívnak, de nem az egyházi szolgálat szempontjából, hanem azért, mert Krisztus által mindnyájan királyokká és papokká lévén, lelki áldozatokat mutathatunk be Istennek. Más tehát a papság és más az egyházi szolgálat. Amaz ugyanis, mint az imént láttuk, közös minden keresztyénnel, ez azonban nem. Nem is töröltük el az egyházban a lelkipásztori szolgálatot, amikor kivettük a Krisztus egyházából a pápista papi tiszte. (...) Minden egyházi szolga pedig egy és ugyanazt a hatalmat, illetve hivatalt kapta. Bizonyára kezdetben a püspökök vagy presbiterek az egyházat közös munkával kormányozták. Egyik sem helyezte magát a másik elé. (...) Azonközben az egyházi szolgák közül egyvalaki hívta össze a gyűlést és ott a megtárgyalandó dolgokat előterjesztette, valamint a többiek véleményét összefoglalta, általában teljes erejéből vigyázott arra, hogy semmiféle zűrzavar ne támadjon.” (II. HH XVIII. fejezet)

5. Egyéb eltérések a II. HH hittételeitől

Még néhány, de nem az összes eltérésre kell rámutatnunk, amely az RKEK-ban ill. a II. HH-ban leírtak között található.

Ezek között egy a szentek és azok közbenjárásának ügye. Az RKEK erről ezt írja. „A tanúk, akik megelőztek bennünket Isten országában főleg azok, akiket az Egyház szenteknek ismert el, az imádság élő hagyományának részét alkotják, életük példája, hátrahagyott írásaik és ma is folytatódó imádkozásuk által. Szemlélik Istent, dicsőítik, és nem szűnnek meg törődni azokkal, akiket itt hagytak a földön. Miután beléptek Urunk örömébe, sokat bíztak rájuk. Most közbenjárásukkal szolgálják leginkább Isten tervét. Kérhetjük, és kérni is kell közbenjárásukat magunkért és az egész világért.” (RKEK 2683. pont) Erről a II. HH ezt mondja: „Tanítjuk, hogy csak egyedül az igaz Isten kell imádni és tisztelni. Ezt a tiszteletet nem osztjuk meg senkivel. (...) Csak Őt hívjuk segítségül életünk minden válságos helyzetében és viszontagságaiban, mégpedig a mi egyetlen közbenjárónk és szószólónk a Jézus Krisztus által. (...) Ezért a dicsőült mennyei lakókat vagy szenteket sem nem imádjuk, sem nem tiszteljük, sem segítségül nem hívjuk. (...) De azért nem vetjük meg a szenteket, sem nem vélekedünk róluk tiszteletlenül. Elismerjük ugyanis, hogy ők Krisztus élő tag-

jai, Isten barátai, akik dicsőségesen meggyőzték a testet és a világot.” (II. HH V. fejezet)

Szólni kell a képek és szobrok kérdéséről is. Az EKEK erről ezt tanítja: „A szentkép, a liturgikus ikon elsősorban Krisztust jeleníti meg. Nem képes ugyan megjeleníteni a láthatatlan és felfoghatatlan Istent, de Isten Fiának megtestesülése a képek új üdvrendjét vezette be. A keresztény ikonográfia képpel adja át az evangélium üzenetét, amelyet a Szentírás szóval fejez ki. Kép és szó kölcsönösen megvilágítják egymást. (...) A liturgikus ünneplés minden jele Krisztusra vonatkozik: Isten Anyjának és a szenteknek képei is valójában Krisztust jelzik, aki megdicsőült bennük.” (RKEK 1159-1161. pont) A II. HH ezt a következőképpen ítéli el: „Minthogy pedig az Isten láthatatlan lélek és végzetetlen valóság, bizonyára semmiféle művészettel vagy képpel nem ábrázolható ki. Ezért nem áthatjuk az Írással Isten képmásait merő hazugságnak nevezni. Elvetjük tehát nemcsak a pogányok bálványait, hanem a keresztények ábrázolatait is. (...) Mikor azt látjuk, hogy a boldog lelkek és mennyei szentek, míg itt éltek, minden személyüknek szóló tiszteletet elhárítottak maguktól, és a szobrok ellen is harcoltak, vajon kicsoda előtt látszik valószínűnek, hogy a mennyei szenteknek és angyaloknak tetszenek a saját képeik, melyek mellett térdre borulnak az emberek, megsüvegelik őket, és a tisztelet más jeleivel is illetik?” (II. HH IV. fejezet)

Végül szólni kell a talán leginkább megosztó személyről, Máriáról, Jézus édesanyjáról. Figyelemre méltó, hogy sem a II. HH-ban, sem a Heidelbergi Kátéban Máriáról ill. a róla szóló katolikus tanításról nincsen szó. Ezt azzal lehet magyarázni, hogy Máriának a Szentírástól nagyon távoli tisztelete ugyan már az első századokban megindul, de elsősorban a XIX. században lépett be a római katolikusok tanításaiba. Ezért itt csak az RKEK tanítását tudjuk közölni, de abból rögtön látható, hogy az a Biblia tanításától nagyon-nagyon távol van. „A szűzi anyaságba vetett hit elmélyítése vezette az Egyházat arra, hogy vallja Mária valóságos és örök szüzességét még az emberré lett Isten Fia születésében is. Az Egyház liturgiája úgy ünnepli Máriát, mint örökké szüzet. (...) Jézus, Mária egyetlen fia. De Mária lelki anyasága kiterjed minden emberre, akinek megváltására jött Jézus.” (RKEK 499., 501. pont) „Éva leszármazottjai közül Isten kiválasztotta Szűz Máriát, hogy az ő Fiának anyja legyen. Fogantatásának első pillanatától tökéletesen ment volt az eredeti bűn szennyétől és tiszta maradt egész élete folyamán minden személyes bűntől.” (RKEK 508. pont) Még számos, a Bibliától távol álló megállapítás található az RKEK-ban, melyet – a Szentírás ismeretében – nem kell külön hitvallási idézettel cáfolni.

Megbeszélésre ajánlott témák:

1. Keressük ki a II. Helvét Hitvallás idézett fejezeteihez tartozó és ott megtalálható bibliai igéket!
2. Fogalmazzuk meg saját szavainkkal a hitvallások eltérő tételeit!
3. Beszéljük meg, hogy milyen viszonyban vagyunk a fejezetben említett felekezetekkel?

Ajánlott olvasmányok:

II. Helvét Hitvallás, a Római Katolikus Egyház Katekizmusa, Evangélikus Káté (Evangélikus keresztyén hitünk rövid összefoglalása), Jos Colijn: Egyháztörténelem

Egyistenhívő vallások

A fejezet címe alapján jogosan feltehető a kérdés: a keresztyénség nem egyistenhívő vallás? De igen, az. Mégis meg kell különböztetnünk azoktól az egyistenhívő vallásoktól, amelyek nem hiszik a Szentháromság Egy Örök Isten létét, vagyis azt, hogy Isten egy, de három „személyben” (ez sem pontos megfogalmazás) létezik, vagyis hisszük, hogy az Atya, a Fiú (Jézus) és a Szentlélek egy, de ebben a három alakjában ismerjük és imádjuk. A

- zsidó vallás,
- az iszlám vallás,
- az unitárius vallás

egy Istent hisz, de hitük szerint ez az Isten nem három személy egysége. Ennek a füzetnek nem feladata, hogy a Szentháromság-tan titkáról szóljon, így ezt az előző fejezetben sem tárgyaltuk. A megemlített három vallásról kívánunk itt röviden beszélni. Természetesen ezeknek a vallásoknak is csak a vázlatát tudjuk adni.

1. A zsidó vallás

A zsidó vallás alapja az Ószövetség, amelyet a keresztyének is ismernek, így a vallás alapjait részletesen nem kell ismertetnünk. A vallás alapja a *törvény*, amelyet Isten azért adott, hogy megóvja a törvényt cselekedőket a világ bűneitől, de mint tudjuk, a törvény megtartása a bűnös ember számára lehetetlen. Túl a Tízparancsolaton, ha megtekintjük a 2Móz 21. részétől szereplő előírásokat, akkor azt is látjuk, hogy ezek az előírások igen emberséges és az egészséges életvitelhez szükséges szabályokat is tartalmaznak. Az Ószövetség prófétai könyvei és a bölcséleti könyvek is a zsidó vallás fontos alapját képezik.

A zsidó nép – magát, jóllehet nem alaptalanul, de Ábrahám, Izsák és Jákób utódának tartja – de mint nép, gyakorlatilag az egyiptomi fogságból való kiszabadulással jön létre Mózes vezetésével. Addig egy egyre növekvő család alkotja a népeiséget, amely nomád életmódot élt, mígnem a fáraó rabszolgamunkára kényszeríti őket.

Az egyistenhit megővta a zsidóságot a korabeli más sémi vallások számos visszataszító vonásától, megővta attól, hogy a láthatatlan Istent kiábrázolják és azokat az ábrázolásokat (bálványokat) imádják. Tudjuk, hogy ettől a zsidó nép sokszor eltért, de egyes hívő királyok és a próféták mindig igyekeztek a népet visszatéríteni Istenhez. Eleinte a zsidó nép csak a saját istenének tekintette Istent, de tudomásul vette, hogy más népeknek más isteneik vannak, a későbbiekben azonban tagadták, hogy azok istenek lennének, és csak az Ószövetség Istenét tekintették egyedül valóságos istennek.

Az egyistenhit mellett nem nem tagadták, amit mi, keresztyének sem tagadunk, hogy vannak más túlvilági lények, angyalok. Ezek közé tartozik a Sátán is. Eleinte a Sátánról az volt az elképzelés, hogy csupán az a feladata, hogy az emberek titkos bűneit kikutassa és ezeket Istennek jelentse, az emberek erkölcsi tulajdonságait próbára tegye. Gondoljunk itt például a Jób könyve 1. részére. A babiloni fogság után – egyes tudósok szerint perzsa hatásra – a zsidóság a Sátánról való elképzelést úgy alakította ki, hogy az Újszövetségben már mint a világ fejedelme és mint minden gonoszság értelmi szerzője jelenik meg. A zsidó vallás is ismeri a démonokat, amint erről még az Újszövetség is tanúskodik, amikor arról szól, hogy Jézus kiűzte azokat az emberekből.

Istennek, mint a világ személyes Urának, a világegyetem parancsolójának meghatározott üdvtervét hitték és hiszik a zsidók (velük együtt mi keresztyének is), hogy ti. Istennek meghatározott üdvterve van, amely az emberiség történetében valósul meg. Ez az egyes személyeken túl vonatkozik Isten választott népére, a zsidó népre is. A zsidó népben ez a hit az idők minden vihára közepette megingathatatlan maradt, jóllehet ez – a világi tudósok szerint – nem valósult meg. Politikailag, államjogilag ez az állítás igaz, hisz a zsidó népnek egységes önálló állama (királysága) csak három király (Saul, Dávid és Salamon) idejére terjedt ki, utána kettészakadt, és mint két kis állam, nemegyszer egymás ellen is harcolva jutott el a nagyhatalmak által történő megszállásig, a babiloni fogságig. Innen ugyan visszatérhettek később Izrael földjére, de a nép egy része nem tért vissza, hanem szétszóródott az akkor ismert világban. Itt jegyezzük meg, hogy ennek a szétszóródottságnak köszönhető a keresztyénség gyors elterjedése, mert hisz a pünkösdi ünnepén sokfelől jöttek zsidók. A zsidóság, mint kisebbség, kénytelen a létéért küzdeni. Ez kikényszeríti, hogy minél kiválóbb legyen, ami a többségben mindig ellenérzést vált

ki. (Gondoljunk itt a magyar kisebbségek helyzetére is.) Jelentős a zsidóság aránya a művészetben, tudományban, politikában, gazdasági életben. Ez váltja ki a többségben az antiszemitizmust. Látnunk kell azonban, hogy az Isten így tartja meg ígéreteit, hogy ti. választott népét sohasem hagyja el. (Lásd Róm 11.)

A korábbi időkben a zsidóságnak nem voltak konkrét halhatatlanság-elképzeléseik, hanem azt tételezték fel, hogy az elhunytak erőtlen árnyakként (refrain, vagyis az ernyedtek, lankadtak, erőtlenek) tengődnek az alvilágban, a Seolban. Csak Istentől kiválasztott emberek, mint amilyen Mózes, Illés, Énok, hitték, hogy kivételes helyzetben vannak és Istenhez mentek. A későbbiekben, a babiloni fogság után jelent meg az a gondolat, hogy a bekövetkező világvéget megelőzően a halottak ismét élők lesznek, és az emberek egyetemes ítélet alá kerülnek az Isten részéről, aki szétválasztja a jókat és a gonoszokat. Erre utal az Újszövetségben Jézus is.

2. Az iszlám vallás

(Ez az alfejezet Helmuth von Glasenapp „Az öt világvallás” c. könyvének felhasználásával készült)

Az „iszlám” szó azt jelenti, hogy „Isten iránti odaadás, belenyugvás az isteni akarathoz”. Így nevezte Mohamed az egyistenhit általa alapított arab formáját, amelynek az volt a rendeltetése, hogy a legfiatalabb világvallássá legyen. Ennek a vallásnak a hívőit nevezzük muszlimnak (moszlim, moszlem, muzulmán).

Mohamed Kr. u. 570 körül született Mekkában. Küzdelmes ifjúkora volt, mert szülei korán meghaltak. Kénytelen volt tevehajcsárként egy vagyonos kereskedőözvegy szolgálatába állni. Később elvette feleségül, majd el kellett menekülnie Mekkából és Medinába költözött. Mekkai karavánokon való rajtaütései nyomán gazdagon és dicsőséggel tért vissza Mekkába. A Mekkában korábban pogány istentiszteletet szolgáló Kába követ központi búcsújáró helyé emelte. Kr. u. 632-ben hunyt el Medinában. Halála után nagy zavar keletkezett gyülekezetében és országában. Ennek nyomán az iszlám vallás ketté szakadt: sítákra és szunnitákra. A síták Alinak, a próféta vejének, és ezen az alapon kalifává lételenek követői voltak, míg a szunniták az ortodox hagyomány követői. A kettészakadt vallás két része ma is nem egyszer küzd egymással. (pl. Irakban)

A Korán az iszlám tan alapirata, amely kizárólag Mohamednek, a tan alapítójának a munkája. Ezeket Mohamed próféta Gábiel angyal révén Allahtól kapta. Életében csak apránként rögzítették írásban, úgyhogy a kinyilatkoztatás egyes részei el is kallódtak. A ma rendelkezésünkre álló Korán 114 szúrára

(fejezetre) oszlik, és ritmikus prózában készült. A vallásos költészet mellett száraz, törvénymegszabó előírások, ó-arab mondák, zsidó és keresztény eredetű legendák, fantáziadús leírások a paradicsomról és a poklóról, Allah mindenhatóságának száraz fejtegetése, fanatikus felhívások a hitetlenek elleni harcra és a Próféta személyes életére vonatkozó utalások találhatók benne. A Mohamed által írt részek a Korán végén találhatók. A Korán a muszlimok felfogása szerint más iratokkal össze nem hasonlítható szent könyv, túlvilági eredetű alkotás. A Korán csak kivonata a Mohamednek adott kinyilatkoztatásoknak, mert a teljes irat Allahnál található, amelyet még a Próféta sem ismerhetett. A Korán homályos, ellentmondásos jellege miatt hamar szükségessé vált annak magyarázata, értelmezése.

A Korán mellett a Próféta „szent szokásai” (szunna) az iszlám nagy hitforrása.

Az iszlám dogmatikáját a teológusok és filozófusok átfogó rendszerré dolgozták ki és számos katekizmusban rögzítették.

Az iszlám dogmatika öt pilléren nyugszik: a tan igazságának elismerése, valamint négy vallási kötelesség teljesítése: istentisztelet, böjtölés, a szegényadó fizetése és zarándoklás Mekkába. Az iszlámhoz tartozás előfeltétele az a hitvallás, hogy „Nincs más isten Allahon kívül és Mohamed Allah küldötte.”

Allah örök, összehasonlíthatatlan lény, nem nemzették, sem maga nem nemzett. Minden dolog teremtője Allah és a világegyetem mindenható irányítója. Láthatatlan, alakatlan és semmilyen helyhez sem kötött. Létének hét tulajdonsága van: élet, tudás, látás, hallás, akarat, mindenhatóság és beszéd. Egyedül Allahnak tulajdonítható abszolút és autonóm tevékenység, minden élő és élettelen tőle függ és az ő akaratának van alárendelve. Ő a szerzője minden jó és rossz cselekedetnek is, nem kötik semmiféle szabályok, „megbocsát, akinek akar és megbünteti, akit akar”.

A világot Allah teremtette semmiből, teremtő szavával: „legyen”. A Korán szerint hét eget és hét földet teremtett. Az eget emeletszerűen egymás felett helyezkednek el; elterjedt nézet szerint ezek felett még hét fényár és sok éteri réteg van, végül pedig hét részből álló paradicsom. Földünk alatt még hét pokol helyezkedik el. Ádámot, az első embert, Allah agyagból és vízből alkotta és életet lehelt belé. Az egész emberiséget később azután Ádám gerincéből hozta létre és hitvallást tétetett velük, vagyis minden ember már életét megelőző léteben muszlim. Azután Allah visszahelyezte Ádám gerincét és trónusának rekeszébe összegyűjtötte minden ember lelkét. Ezek ott várnak, amíg elérkezik születésük ideje. A halálban a lélek és a test különválik, hogy a végítélet napján ismét egyesüljön.

Muszlim felfogás szerint vannak angyalok, dzsinnek. A legjelentősebb angyal Gábiel, aki 23 év alatt közölte a Prófétával a Koránt. Mihály, aki az eső és a táplálék adományozója, Rafael, aki a végítélet harsonáját fogja megfújni és Azrael, a halál angyala. A Sátán eredetileg szintén angyal volt, de kiűzték a paradicsomból, mert gőgjében nem akart az agyagból alkotott Ádám előtt leborulni. Igyekszik az embereket bűnre csábítani, amíg a végítéletkor meg nem semmisítik. Az isteni teremtés tulajdonképpeni célja az ember, az ő számára terítette ki Allah a földet szőnyegként, az eget sátorként.

Ha az ember meghal, Munkar és Nakír nevű angyal kikérdezi és szükség esetén büntetést szab ki rá. A közönséges halandók ezután a sírban maradnak; a jók bepillanthatnak a paradicsomba, a gonoszoknak pedig kínokat kell elszenvedniük. A próféták, a mártírok és a hit harcosai, valamint más, kiváltságos személyek azonban nyomban haláluk után a mennyi kertekbe kerülnek. A próféták közül különösen azok jelentősek, akiknek kinyilatkoztatásai könyv alakban ránk maradtak: Mózes, Dávid és Jézus, hiszen a Tóra (Mózes öt könyve), a Zsoltárok és az Evangélium Gábiel angyal által közölt szent iratnak számít. A halottak tulajdonképpeni megítélésére csak a végítélet napján kerül sor. A közelgő világvéget az jelzi, hogy az általános korviszonyok rosszabbodnak és az iszlám törvényeit nem tartják be. A szabadulást Krisztus visszatérése hozza meg: Isza (Jézus) leszáll a mennyből és lándzsájával megöli az Antikrisztust, megsemmisíti Gógot és Mágógot és sok évre megalapítja a béke és igazságosság birodalmát. A Krisztus visszatérése az idők végén nem jelenti az iszlám törvények hatályon kívül helyezését, mert Krisztus felveszi az iszlámot, megházasodik, gyermeket nemz, elvégzi a muszlim istentiszteletet, minden disznót levág és azután megszünteti a muszlimok fejadóját. Ekkor tehát minden ember felveszi az iszlám vallást. Jézus negyven évig marad a földön, azután meghal és Medina városában Mohamed mellé temetik. A végítéletkor minden élőlényt Allah feléleszt és lelkük összekapcsolódik korábbi testükkel. Valamennyien összegyűlnek az ítélet helyére, Jeruzsálem átalakult földjére. A végítélet addig tart, míg az összes üdvözült az égbe, az össze elkárhozott pokolra nem kerül. Ekkor minden ember megkapja a maga könyvét, amelybe az angyalok feljegyezték jó és rossz tetteit. Allah ekkor mindenkit egyenként felelősségre von. Egy nagy mérlegen megméri kinek-kinek a tetteit, e mérlegen a hit minden bűnt kiegyenlít. Az elkárhozottak pokolra süllyednek, a jók a mennybe jutnak. Míg a hitetlenek és a képmutatók örökké a pokolban maradnak, a többi bűnös bizonyos ideig tartó megtisztulás után kiszabadulhat onnan. A jók örökre a paradicsomban maradnak, ahol hűs források csörgedeznek és pompás gyümölcsfák nőnek. Ott részegséget nem okozó borokat isznak és duzzadó keblű szüzekben lelik örömeiket, az úgynevezett

hurikban, akiket addig még senki nem érintett meg. A vaskos érzéki elképzelések a vallásos üdvözülésnek e módjáról nem kis mértékben hozzájárultak és járulnak a muszlim harcosok bátorságának a felszításához. Mindemellett ezeket nem minden muszlim értelmezi szó szerint. A misztikusok inkább annak a gyönyörnek a képletes ábrázolásaként magyarázzák, amelyet az istenlátás nyújt.

A tan az iszlám hívők kötelességévé teszi a következőket: (1) A rituális ima elmondása, amely meghatározott formulákból és Korán-idézetekből áll és előírt testmozgás kíséri. Rituális mosakodás előzi meg. Naponta ötször kell végrehajtani: hajnalhasadáskor, délben, délután, kevéssel naplemente után és két órával később. (2) A böjtöt egész ramadán hónap folyamán meg kell tartani. Ekkor napfelkeltétől napnyugtáig nem szabad sem enni, sem inni, sem dohányozni. Ez a hónap azért számít szentnek, mert ekkor érkezett a Korán. (3) A szegény-adó olyan illeték, amelyet meghatározott előírások szerint a tulajdon után készpénzben vagy természetben szednek be, vallási-jótékonyági célra. (4) A mekkai zarándoklatot minden hívőnek legalább egyszer életében végre kell hajtania, ha erre képes. A jámbor muszlimoknak egyéb kötelességei is vannak, például az, hogy nem szabad disznóhúst enniük.

Az iszlám harcias természete elsősorban a „szent háború” parancsában mutatkozik meg; a harcnak a Próféta vallásának az elterjesztését kell szolgálnia. Ebben is, mint sok másban, kifejezésre jut az, hogy az iszlámot nemcsak mint vallási jelenséget kell értékelni, hanem mint politikait is. Mohamed nemcsak egy vallási mozgalmat és közösséget hozott létre, hanem államrendet is, és noha halála után a vallás és az arab állam feloldhatatlan kapcsolatáról szóló eszménykép a gyakorlatban többé nem volt fenntartható, mint követelmény máig érvényben maradt. A fundamentalista irányzatok (pl. Irán, al-kaidák) éppen erre törekednek.

Az iszlámon belül később megjelentek az ún. misztikus irányzatok, amelyek a mély vallásos érzülettel rendelkező hívőket kívánták kielégíteni. Ezeket jelenleg az iszlám országokban virágzó dervis rendek tartják fenn. Itt is vannak, akik kolostor jellegűen elkülönülve élnek, és vannak, akik a világban.

II.3. Az unitárius vallás

Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy Kiss Endre József tanulmánya a Presbiteri Füzetek II. (4) kötetében az unitárius vallást – sok helytálló megállapítása mellett – a reformációból származtatja és a világkeresztyénség egyházai közé sorolja. A jelen kiegészítésnek az egyik célja, hogy rávilágítson ennek a besorolásnak helytelen voltára. Igaz, hogy történelmileg a reformációból származtatható, de nem vallja az előző fejezet bevezetőjében kiemelt tételt, amely

szerint JÉZUS KRISZTUS ISTEN FIA, MEGVÁLTÓ. Az unitárius egyház Szentháromság-tagadó jellege kizárja őket a keresztyén egyházak köréből.

Az említett tanulmánynak az sem helytálló megállapítása, hogy az egyetlen magyar alapítású egyház, mert az antitrinitárius (Szentháromság-tagadó) mozgalom régebbi, gondoljunk csak Szervét Mihályra. Isten egységének hangsúlyozását és az egyházi Szentháromság-tan elleni harcot tették tanításaik középpontjába a híres sienai Sozzini jogászcsaládból származó Laelius Socinus (+1562) és unokaöccse, Faustus (+1604). Mivel ezeket a szociánusokat vagy unitáriusokat Itáliában üldözték, Svájcba, Erdélybe és Lengyelországba menekültek. Lengyel földön keletkezett 1605-ben a *rakowi katekizmus*, amely tanításait összefoglalta. Magyarországon az 1660-ban tartott lécfalvi országgyűlésen alakult meg az unitárius vallás magyarországi (erdélyi) szervezete Dávid Ferenc vezetésével.

Hitük szerint a menny és a pokol jelképes helyet jelent. Nem hisznek az eredendő bűnben, a Sátán létezésében. Vallják, hogy szabad akaratunk van. A megváltásban van, aki hisz és van, aki nem. Követik Jézust, de nem imádják. Ez azt jelenti, hogy a bűnről és a kegyelemről szóló bibliai tanítást nem fogadják el. Lelkigondozói beszámolókból lehet tudni, hogy válsághelyzetbe jutott unitáriusok a kegyelem hite nélkül nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem, vagy csak ideiglenesen segíthetők ki válsághelyzetükből.

Az unitáriusok világszerte három csoportba sorolhatók:

A *biblikus unitáriusok* a Bibliát – vallomásuk szerint – teljesen elfogadják. Az ilyenek hitvallása az, amely az idézett tanulmány elején is szerepel. Közéjük tartozott például a nagy fizikus, Newton is.

A *racionális unitáriusok* a Bibliában leírt csodás eseményeket nem fogadják el, csak azt vallják, ami értelemmel elfogadható. Jézust jó és bölcs embernek tartják, de Istenfiúságát még abban a formában sem fogadják el, ahogyan a biblikus unitáriusok még hiszik.

Az *unitárius univerzalizmus* már kijelenti, hogy nem tekinti magát keresztyénnek. (Amint láttuk, a másik két irányzat sem az.) Itt teljesen a racionalizmus uralkodik és mindenki azt hisz, amit hinni akar. Szomorú, hogy az általunk olyan nagyra becsült magyar református presbiter, Wass Albert Amerikában erre a vallásra tért át.

Sajnos meg kell jegyezni, hogy magyar reformátusok között is sok rejtett unitárius van, mert nem hisz Jézusban, mint Isten Fiában és Megváltóban, és így a bűn hatalmában, a bűnvallásban és a bűnbocsánatban, amelyet Isten kegyelemből a szeretett Fia haláláért és feltámadásában való hitért ad.

Megbeszélésre ajánlott témák:

1. Vizsgáljuk meg, hogy mi került át keresztyén hitünkbe a zsidó vallás tételeiből, továbbá mely zsidó ill. keresztyén hittételeket vett át az iszlám?
2. Fogalmazzuk meg hitvallásunkat Istenről és vessük azt egybe a zsidó, az iszlám és az unitárius vallás Istenről szóló hittételeivel!

Az örök világtörvény vallásai

(Ez a fejezet Helmuth von Glasenapp „Az öt világvallás” c. könyvének, dr. Bütösi János „Tévtanítások pergőtüzében” c. könyvének, valamint az Ökumenikus Tanulmányi Füzetek 4. számának felhasználásával készült)

Az örök világtörvény vallásainak nevezik a szakemberek azokat a keleti nagy vallásokat, amelyek nem hasonlíthatók az egy Istenben hívő vallásokhoz, hanem tanaik egészen más jellegűek. Azért kell ezeket is megismerni, mert ezeknek a tanítása egyre inkább terjed az egész világon, részben azok között, akik valamilyen módon ezeknek a vallásoknak a tanítása alapján kívánják életük problémáit megoldani, részben pedig azért, mert ezeknek az ázsiai vallásoknak a hívei globalizáció révén mindinkább megjelennek azokban az országokban, földrészekben is, ahol eddig nem voltak ismertek. Magyarországon is jól ismert már a hinduizmus egyik ága, a Krisna tudatú vallás, valamint a buddhizmus. A Krisna tudatúaknak Somogyváron van szent helyük, a buddhisták működtették például az alsószentmártoni „Kis Tigris” nevű gimnáziumot, de van buddhista főiskola is hazánkban. Ezért – ha érintőlegesen is – ismerni kell ezeknek a vallásoknak a tanítását, ha nem mondunk le a miszsióról az ezeket követők körében, akik már kis falvakban is találhatóak.

1. A hinduizmus

A hinduizmus fogalmának időbeli határaitól különböző nézetek léteznek. Ha hinduizmuson az indiai ősi talajon kialakult vallást értjük, akkor már a Kr. e. 3. évezredbeli vallási formákat is így nevezhetjük. A fogalom mai szűkebb értelmében azonban csak akkortól használható a „vallás” kifejezés, amikor az ősi elképzelések összeolvadtak a bráhmanák (papok) kiváltságos helyzetének eszméjével, a lélekvándorlásnak és a megváltásnak első ízben megjelenő gondolatával.

A hinduizmus a legsokoldalúbb vallási képződmény, amelyet a jelenkor ismer. Fenséges és visszataszító, primitív és kifinomult, gyakran annyira közvetlenül, egymás mellett található benne, mint sehol máshol. India déli részén az egyik nagyszerű, művészileg tökéletes templomban ősi rítusok teljes pom-

pájával ünneplik Sivat, az egyik főistent, közben félrehúzódva egy aszkéta bogycsóból készült olvasóját morzsolgatva ujjai között mormolja a szent formulát: „Sivo ham, Sivo ham...” (én vagyok Siva), így adva kifejezést hitének, amely szerint a világ ura, a papok tiszteletének tárgya a valóságban nem más, mint az ő-s-ok, amelytől minden egyén származik.

A hinduizmusnak abból a sajátosságából, hogy „lett” és nem „létrehozott” vallás, következik, hogy nem rendelkezik szilárdan körvonalazott hittételekkel (dogmákkal) olyan értelemben, mint a buddhizmus és a történeti isten-kinyilatkoztatás vallásai. Ezért azután nem követeli meg azt sem, hogy egy túlvilági istenben higgyenek, aki a világegyetemet meghatározott módon teremtette és kormányozza, aki a történelem folyamán törvényhozóként lépett volna fel és egykor földi alakot öltött volna magára; de nem kívánja azt sem, hogy a világ személyes irányítójának létezését megtagadják, mint azt a buddhizmus teszi.

Három oka van annak, hogy a hinduk vallásuk megalkotójának nem egyetlen személyt tekintenek: a) hisznek az önmagát szüntelenül megújító világ örökkévalóságában, ezért nem ismerik a kezdetét és a világ történeti folyamatának egyedi jelentőségét; b) nem fejlesztettek ki mindenkire kötelező tanokat, ezért egyidőben létező sokfajta nézetet nem származtathatják egyetlen személytől; c) a hinduizmus saját elmélete szerint az „örök vallás” igényével lép fel, olyan vallás kíván lenni, amely az örök igazságot mindig korszerű formában közli az emberiséggel.

A hinduk nézete szerint a világegyetem rendezett egész, amely felett a természetben és az erkölcsi élet területén megnyilvánuló világtörvény (hindu nyelven: dharma) uralkodik. Szent kinyilatkoztatás a Véda (azaz tudás), ez a hatalmas szöveggyűjtemény, amelynek keletkezési ideje Kr. e. 1500-tól kb. Kr. u. 1000-ig tart. A Védák négy gyűjteményből tevődnek össze, amelyeket a kultusznál használnak fel. A vallás tanítása szerint a világrendszer egy földkorongból áll, közepén a Méru hegy, amelyet a kontinensek és a tengerek vesznek körül. A föld alatt kígyószellemek és démonok lakta alvilágok és a gonosztevők büntetési helyei, a poklok találhatóak. A föld felszíne felett, emelteszerűen egymás fölé magasodnak a felső világok, amelyek az isteneknek és szellemeknek szolgálnak lakhelyül. Minden dologban és lényben az örök törvény (a dharma) munkálkodik. Ez a törvény megnyilvánul: a) a természet rendjében, hatására lefelé folynak a folyók, a növények kikelnek stb.; b) erkölcsi rendben, amely minden lény számára előírja a helyes magatartást, a kasztoknak (a társadalom különböző rétegeinek) és életkorszakoknak megfelelő kötelességek betartására kényszerít, a jó és a rossz cselekedetekért kiszabja a bért; c) mágikus-rituális rendben, amely a helyes életvitelhez elengedhetetlen szent cselekedetokről, áldozatokról stb. intézkedik.

Valamennyi indiai vallási rendszernek központi dogmája a karmáról (jó cselekedetekről) és a lélekvándorlásról szóló tanítás; minden vallásos embernek arra kell törekednie, hogy a jó cselekedetekkel biztosítsa magának a kedvező újramegtestesülést. A tulajdonképpeni filozófiai iskolák azt a nézetet vallják, hogy az ember maga válthatja meg magát. Sok iskola feltételezi, hogy a megváltás csak a halállal következik be, másoknak az a meggyőződésük, hogy lehetnek élve megváltottak, akik a teljes megszabadulást a világ kötelékeitől földi létük során megvalósíthatják. Arra a kérdésre, hogy vajon minden lélek eljut-e a megváltáshoz, a legtöbb rendszer nem ad választ.

2. A Krisna-tudatúak

A Krisna-tudatúak tulajdonképpen a hinduizmusba tartoznak, de mivel Magyarországon elsősorban őket ismerhetjük, velük itt külön foglalkozunk.

A Krisna-tudat az inkarnálódó istenek egyike. Siva – akiről az előző pontban már szó volt – inkarnációja (megjelenése új alakban) Visnu és Krisna is, akit hívei az Abszolút Igazságként imádnak. A Krisnások főleg Bengáliában élnek, összesen kb. 10 milliónyian. Mind hisznek abban, hogy Visnu (Krisna) a legfelsőbb úr, hogy az odaadás folyamata, melyet vegyíthetetlen meghódolás jellemez, az egyetlen út a megismerésére. Ez az odaadás mindenkiben szunnyad és azt Krisna (vagy Visnu, Siva) nevének éneklésével, valamint az odaadás kilenc folyamatával lehet felébreszteni. Ha gyakorolják az odaadást, akkor megtisztulnak a testi szennyeződéstől és Krisna (Visnu, Siva) kegyéből visszatérnek a lelki világba, mely Krisnának (Visnunak, Sivának) és örökre felszabadult társainak örök hajléka.

Magyarországon 1975 óta vannak Krisna követői, azonban 1985-ben a szervezet magyarországi tagjai ellentétbe kerültek a nemzetközi vezetőséggel és kiváltak a szervezetről. Templomot nyitottak Budapesten és Debrecenben, Somogyvárott pedig szent helyet létesítettek.

A tanítványok (bhakták) két út között választhatnak: vagy szerzetesi közösségben élnek meg hitüket, vagy otthonukban, munkájuk végzése mellett.

Aki a szerzetesi formát választja („templomi hívő”) a templomi otthonokban a nyugati keresztyén szerzetesekhez hasonlóan tisztaság, engedelmség és szegénység elvei szerint él. A tanítványok – akár templomban, akár azon kívül élnek – vállalják a Krisna-tudat következő szabályait: a) nem esznek húst, halat, tojást; b) nem fogyasztanak kábító- és mámorító szereket, beleértve az alkoholt, kávé, teát, valamint a cigarettát is; c) nem játszanak szerencsejátékot; d) nemi életet csak házasságon belül, gyermeknemzés céljából élnek. Napjuk reggel 4 órakor kezdődik és a hagyományos tisztálkodás és indiai viseletük felöltése után részt vesznek a reggeli énekes szertartásokon. Ezt két-

órás meditáció követi, mikor „Hare Krisna, Hare Krisna...” imán meditatálnak. Ezután újabb szertartás következik, majd egy szent lecke, amelyen a Védák (lásd előző pontban) adott részleteit emelik ki és fűznek hozzá magyarázatot. Ezután reggeliznek, majd ki-ki a munkájához lát. Legalább egy óra hosszát mindenkinek tanulmányoznia kell a szent iratokat. A nap egy hangszerekkel kísért szertartással ér véget. A nemek külön élnek, azonban a szertartásokon együtt vesznek részt. Homlokukat és orrukat szent agyaggal festett jellel díszítik. Fejük kopasz, hajukból csak egy tincset hagynak meg hátul, egyistenhitük szimbólumaként.

A meditáció során egy 108 fagolyóból álló láncot használnak. Ezt naponta 16-szor kell ismételni. Úgy hiszik, hogy a 16 szent név hangos ismétlése a leghatékonyabb eszköz az isten elérésének a folyamatában. Az étkezés vegetáriánus. A munkák a templom fenntartását, az azokhoz szükséges anyagok beszerzését, főzést, a templomnak és környékének rendben tartását, az „Étel az életért” szervezését és lebonyolítását, könyvosztást jelentik. Magyarországon 1000-1200 rászoruló embert juttatnak alkalmanként ételhez.

A vasárnap különleges nap a bhakták (tanítványok) számára. Délután nyilvános programokat tartanak minden érdeklődőnek, akik részt vehetnek egy közös éneklésen, hallhatnak előadást, láthatnak egy szertartást, majd bőséges szeretet-lakomán vehetnek részt.

Természetesen még további szertartásszerű részletei is vannak a Krisna-tudatúak életének, de ebből is láthatjuk mindennapi életformájukat.

3. Buddhizmus

A buddhizmus, mint az már nevéből is kitűnik, olyan tanítás, amelynek alapítóját a „buddha” megtisztelő címmel jelölik. A buddha szó a szanszkrit *budh* = felébredni igéből származik. A buddhizmus lényege az, hogy tudását alapítója saját erejéből szerezte meg, tehát nem isteni kinyilatkoztatás segítségével, nem szent iratok tanulmányozása révén, és nem valamely tanítómaster irányításával. Ezért mondja Buddha: „Én magam szereztem meg a tudást, kinek a követőjének nevezsem magam? Nincs tanítóm, én vagyok a senkihez sem mérhető tanító.” Ezekből a szavakból világosan kiderül, hogy a felébredés nem valami kívülről kapott felvilágosítás, hanem az emberben magában lejátszódó megismerési folyamat végeredménye. Ez azonban nem jelenti, hogy az ember teljesen egyedül, magától képes megtalálni az üdvösséghez vezető utat. Ellenkezőleg, Buddha azt tanítja: „A helyes nézet mások véleményének és saját elmélkedésünknek a révén jön létre.” Másvalakinek az útmutatására van tehát szükség a nekilendülésnél ahhoz, hogy a gondolkodás folyamata megindulhasson.

A buddhizmus történelmi megalapítója Gautama, vagy más írásmód szerint Gótama, mivel családja egy ugyanilyen nevű tanítómestertől származtatja magát. Buddha élete kb. a Kr. e. 560 és 480 közötti időre tehető.

Mivel Buddha egyetlen sor írást sem hagyott hátra, tanainak megismerésénél kizárólag mások beszámolóira kell hagyatkoznunk. Áttekinthetetlenül nagy a száma azoknak a mondásoknak és prédikációknak, amelyek szanszkrit nyelven, közép-indiai dialektusban, kínai, tibeti és más nyelveken az ő neve alatt vannak forgalomban.

Buddha tanításainak kiinduló pontja az a felismerés, hogy világunk valamennyi jelensége átmeneti. Nem érte be azonban annak megállapításával, hogy minden, ami keletkezik, ismét elpusztul, hanem megkísérelte ennek az őt rendkívüli módon izgató ténynek az okát is kikutatni. Megállapította még azt is, hogy az ember és az általa átélt világ nem alkot egységes egészet, hanem számtalan különálló alkotórészből tevődik össze; testi dolgok, érzések, észlelések és elképzelések, ösztönök, tudatos cselekvések kombinációjából áll.

Az élet szenvedéssel teli, nemcsak azért, mert első perctől az utolsóig a legkülönbélebb fájdalmak kísérik, hanem különlegesen azért, mert múlandó, és mert a legboldogabb is ki van téve a betegségeknek, a megöregedésnek és a halálnak. A szenvedés akkor szűnhet meg, ha a vágy és a többi szenvedély, amelyek az újramegtestesülést előidézik, maguk is megszűnnek. Ez azonban csak fokozatosan, sok újjászületés (újramegtestesülés) során lehetséges. Buddha tana ezért a megváltás felé való fokozatos előrehaladással számol, amelynek során először a világi élet durva erkölcsi rosszasa szűnik meg, majd később szellemi aszkézis segítségével a szenvedélyek finomabb formái is kiküszöbölődnek.

A buddhizmus az indiai vallás Kr. e. 500 körül keletkezett különleges válfajának tekinthető, amelyből számos különleges, vallási-társadalmi jellegű, kizárólag az indiaiakra jellemző elemet (mint pl. a kasztrendszer), mint vallásilag jelentéktelent, kiselejteztek, megtartották viszont például a megváltás és az újramegtestesülés tanát. A legfőbb üdvösség a dharmák (tanítások) kényszerű egymásra hatásától meghatározott, azok következményeként létrejövő új egyéni lét lehetőségének a megszűnéséből áll; ez tehát a nirvána, amely – mint minden elképzelhető létezés teljes ellentéte – fogalmilag csak negatívumokkal határozható meg. Valamennyi vallás közül a buddhizmus hangsúlyozza a legerősebben az élet múlandóságát és értelmetlenségét. Ennek alapján feltételezhetnénk, hogy ez a meggyőződés a buddhistáknak állandó szorongató bánatot, szomorúságot okoz. Valójában azonban nincs szó erről. A buddhisták kimondottan derűs kedélyűek. Ez annak s vallásos nevelésnek köszönhető, amelyben a buddhizmus a híveit részesíti. Egyáltalán nem ernyedő világ-

fájdalmat hirdet, hanem kötelezővé teszi hívei számára, hogy fogadják el a földi dolgok tökéletlenségét és azt, hogy minden földi elkerülhetetlenül pusztulásra van ítéelve, és hogy ezek helyett figyelmüket a minden változás felett álló nirvánára kell fordítaniuk. Buddha négy dolgot jelölt meg, mint a normális emberi szellem számára felfoghatatlant: a buddha lényege (hatásköre), az elmélyedés lényege, a karmikus (az előző életben folytatott) életvitel következménye, működése és a világ megmagyarázása. Aki ezt a négy dolgot akarja megérteni, azt az a veszély fenyegeti, hogy – úgymond – rögeszmék és elmezavar áldozatává válik.

A buddhizmus, ellentétben a többi világvallással, sohasem követelte meg a magukat hozzá tartozónak számítóktól, hogy kizárólag csak hozzá tartozzanak és feladják más vallásokhoz fűződő korábbi kapcsolataikat. Értékesnek tekinti az össze többi vallás tanítását, habár csak mint a Buddha által hirdetett legfőbb igazság tökéletlen alsó lépcsőfokát.

4. A kínai vallás

Erről a vallásról csak igen röviden írunk, mert jóllehet Magyarországon egyre több kínai van, de a kínai vallás magyarok közötti terjedéséről nem tudunk.

A kínai vallás, az univerzalizmus szerint az ég, a föld és az ember az egységes mindenség alkotó része, amelyek belső kölcsönhatásban állnak egymással és mindenre kiterjedő törvény szabályozza őket. Az egész világ (makrokozmosz) valamennyi jelenségének megvan a maga megfelelője az ember fizikai, szellemi és erkölcsi életében, ugyanakkor az, ami az emberi társadalomban biztosítja a rendet, irányító elvül szolgál a világ egész építménye számára.

Látjuk, hogy ezek a vallások egészen más szemléletűek, mint a keresztyénység, vagy bármely egyistenhívő vallás. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy fogalmaikban olyanok szerepelnek, amelyek ismertek a keresztyénységben is: megváltás, kegyelem, teremtés (vagy éppenséggel, hogy nincs teremtés), jó és rossz cselekedet, azok jutalma ill. büntetése. Ez tehát minden embernek problémája. Az ezekről a vallásokról leírtak sok mindent nem tartalmaznak, de hogy milyen fogalmak körül forognak gondolataik, azt valamennyire láthattuk. Nem kívánjuk itt most röviden összefoglalni, hogy az előbb említett fogalmakról mit tanít a Biblia, mert ezt a hitvallásaink ismeretéből magunknak is tudnunk kell. A téma megbeszélése során éppen ezeket kellene megfogalmazni.

Megbeszélésre ajánlott kérdések:

1. Mit tanít a Biblia a teremtésről, és mit tanítanak az ebben a fejezetben megismert vallások a világ teremtéséről ill. örökkévalóságáról vagy pusztulásáról? Vegyük végig a hinduizmust, a buddhizmust és a kínai vallást.
2. Mit tanít a Biblia a bűnről, rossz cselekedetokről és azok büntetéséről, és mit a megismert keleti vallások?
3. Mit tanít a Biblia Isten ítéletéről és a kegyelemről és mit a megismert vallások a bűnről, rossz cselekedetokről és azok büntetéséről?
4. Mit tanít a Biblia a megváltásról és mit a megismert világvallások?

